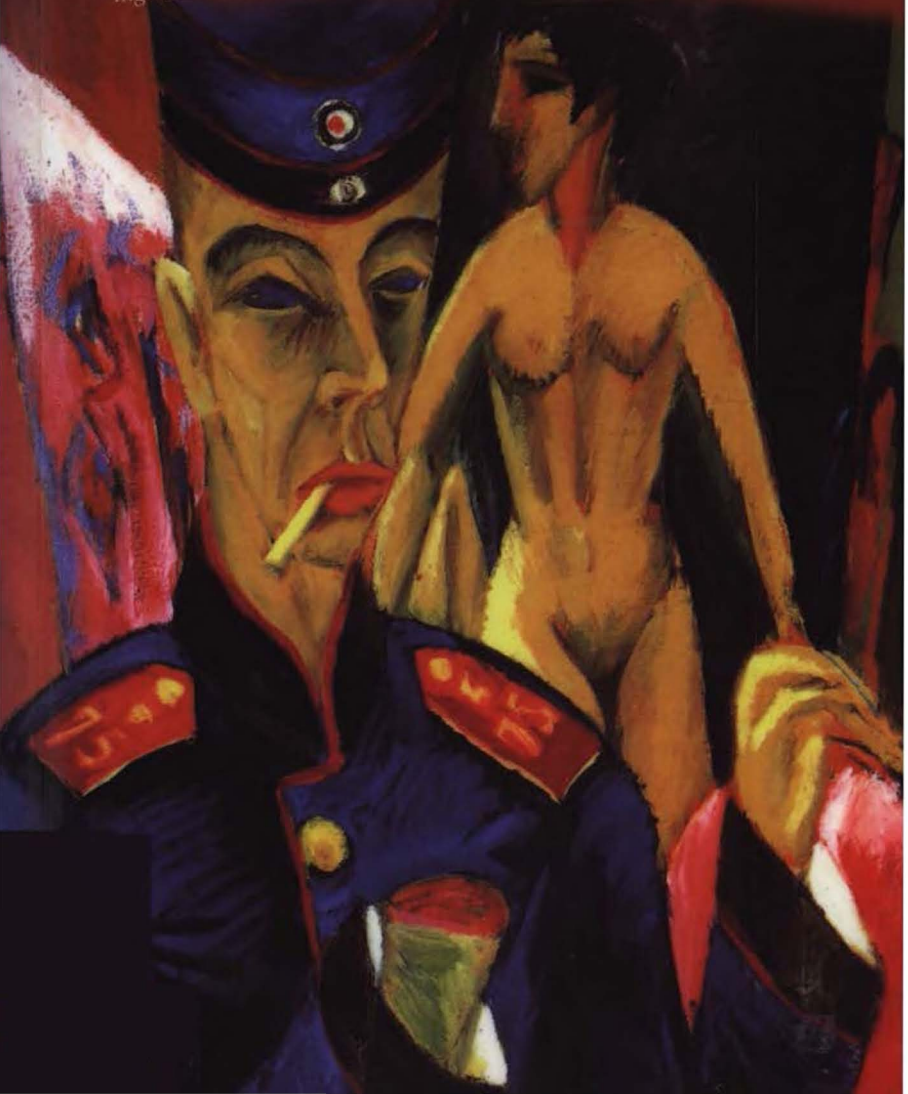
İMGE Kitabevi

d. h. lawrence
prusyalı subay

İngilizce Aslından Çevirenler: Özlem Çetintaş Tansal • Sibel Doğru

David Herbert Lawrence (11 Eylül 1885 - 2 Mart 1930), Eastwood, Nottinghamshire'da madenci bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Eserlerinde sanayi devriminin getirdiği endüstrileşmenin birey üzerindeki etkilerini, madenci ailesinden aldığı ilhamla işleyen Lawrence, modernizmin kilit yazarlarından biridir. Kısa ömründe etkileyici bir üretkenlikle yazmış yazarın, romanları, öyküleri, oyunları, şiirleri, denemeleri, seyahat kitapları ve beş bini aşkın kadarı günümüze kadar ulaşmış mektupları bulunmaktadır. Prusyalı Subay, yayınlanmış ilk öykü derlemesidir.

Lawrence'nin Bazı Eserleri:
- *Bakire İle Çingene* (Can Yayınları, 2008)
- *Oğullar ve Sevgililer* (Can Yayınları, 2008; İmge Kitabevi Yayınları, 2011)
- *Uğur Böceği* (Kavis Kitap, 2009)
- *Landy Chatterley'in Sevgilisi* (Can Yayınları, 2012)
- *Prusyalı Subay* (İmge Kitabevi Yayınları, 2014)

Özlem Çetintaş Tansal, Marmara Üniversitesi İngiliz Dili ve Eğitimi'ni bitirdi. Reklam ajanslarında yaratıcı bölümde yazar ve yönetici olarak çalıştı.

Tansal'ın Eserleri:
- *Anlam ve Gülendam* (İletişim Yayınları, 2008)
- D. H. Lawrence, *Prusyalı Subay* (Sibel Doğru ile birlikte, İmge Kitabevi Yayınları, 2014)

Sibel Doğru, 1987'de İstanbul'da dünyaya geldi. İstanbul Bilgi Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat bölümünde üniversite eğitimini tamamladı. Çeşitli yayın kuruluşlarında editör, düzeltmen ve çevirmen olarak çalışan Doğru, hâlâ İstanbul'da yaşamakta ve fotoğraf, roman ve öykü çalışmalarını sürdürmektedir.

Doğru'nun Eserleri:
- D. H. Lawrence, *Prusyalı Subay* (Özlem Çetintaş Tansal ile birlikte, İmge Kitabevi Yayınları, 2014)

D. H. Lawrence

Prusyalı Subay

İngilizce Aslından Çevirenler:
Özlem Çetintaş Tansal • Sibel Doğru

İMGE
kitabevi

İmge Kitabevi Yayınları
Genel Yayın Yönetmeni
Şebnem Çiler Tabakçı

ISBN 978-975-533-754-8

Orijinal Adı
The Prussian Officer and Other Stories

© İmge Kitabevi Yayınları, Özlem Çetintaş Tansal, Sibel Doğru, 2014

Tüm hakları saklıdır.
Yayıncı izni olmadan, kısmen de olsa
fotokopi, film vb. elektronik ve mekanik
yöntemlerle çoğaltılamaz.

1. Baskı: Ankara, Mart 2014

Editör
Yavuz Alogan

Grafik Tasarım
Aslı Sezer

Dizgi ve Sayfa Düzeni
Yalçın Ateş

Baskı ve Cilt
Pelin Ofset Tipo Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
İvedik Organize Matbaacılar Sitesi
558. Sok. No: 28 Yenimahalle-Ankara
Tel: (312) 395 25 80-83 • Faks: 395 25 84
www.pelinofset.com.tr
Sertifika No: 16157

İmge Kitabevi
Yayıncılık Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Konur Sok. No: 3 Kızılay 06650 Ankara
Tel: (0312) 419 46 10 - 419 46 11 - 418 19 42
İnternet: imge.com.tr • E-Posta: imge@imge.com.tr
Yayınevi Sertifika No: 11546

İçindekiler

Prusyalı Subay (Onur ve Silah) 7
Zorda Kalmak 27
Papazın Kızları 45
Lekeli Bardağın Bir Parçası 93
Baharın Gölgeleri 103
İkinci En İyi 119
Gül Bahçesindeki Gölge 127
Kaz Pazarı 141
Beyaz Çorap 151
Hasta Bir Maden İşçisi 173
Vaftiz Töreni 181
Krizantemlerin Kokusu 191

Prusyalı Subay
(Onur ve Silah)

1.

Gün ağarırken yola çıktılar. Sıcak beyaz bir yol boyunca, otuz kilometreden fazla uygun adım yürümüşlerdi. Yolda nadiren görülen sık ağaç kümeleri vardı. Yürürken ağaçlar onları anlık bir gölgeye kavuşturuyor, sonra da aynı hızla gözlerinin kamaşmasına neden oluyordu. Diğer yanda, koyu yeşil çavdar kümeleri, solgun körpe mısırlar, nadasa bırakılmış toprak ve otlaklar, karaçam ormancıkları, parlayan gökyüzünün altında, sıcaktan kavrulan geniş ve düz vadide, ruhsuz sıcak bir hat üzerine resim gibi yayılmışlardı. Fakat önlerinde, tam karşıda bir kar pırıltısıyla usul usul parlayan dağ tepeleri, boğucu havaya soluk mavi bir dinginlik veriyordu. Tabur, çavdarların ve otlakların, dağ yolunun iki tarafına düzenli aralıklarla iskelet gibi dizilmiş meyve ağaçlarının arasından uygun adım dağlara doğru yürüdü, yürüdü. Cilalanmış gibi duran koyu çavdarlar, bunaltıcı bir sıcak yayıyordu ve dağlar giderek hem yakınlaşıyor, hem de uzaklaşıyordu. Askerlerin tabanları kızdıkça, miğferlerinin altındaki saçlarından ter sızıyor, sırt çantaları alev alıp omuzlarıyla bağlantıyı her an kesebilir gibi görünse de artık yakmıyor, bunun yerine iğne gibi batan berbat bir duygu uyandırıyordu.

O, yarısı dünyaya, yarısı cennete doğru kıvrıla kıvrıla dimdik yükselen dağlara gözünü dikerek sessizce yürüdü yürüdü. Dünyayı cennetten ayıran şey, mavimsi soluk tepelerdeki yumuşak karlı zirvelerdi.

Şimdi hemen hemen hiç acı duymaksızın yürüyebiliyordu. Başlangıçta, topallamamaya yemin etmişti. İlk adımlar onu peri-

şan etti. İlk mili ve sonrasını yürürken nefesini tutmuş, soğuk ter damlaları alnına birikmişti. Fakat yürümüş gitmişti. Bacaklarındaki çürükler olmasa neydi ki sanki! Yataktan kalktığında, kalçasındaki derin morluklara bakmıştı. Ve sabah ilk adımı attığından beri de onların bilincindeydi, şimdiye kadar acıyı bastırmaya ve kendini tutmaya çalıştığı için göğsünün orta yeri gergindi ve yanıyordu. Nefesini içine çekerken hava yok gibiydi sanki. Ama gene de umursamadan yürüdü.

Komutanın eli şafakta kahveyi alırken titremişti; emir eri bunu fark etti. Ve komutanın zarafetle atının sırtına binişini izledi. Komutan, ipeksi derisinde terden şeritler olan doru ata bindiğinde, kırmızı cepli soluk mavi üniforması içinde, parlayan miğferi ve kılıcıyla yakışıklı görünüyordu. Emir eri, atın üzerinde hareket eden o ince yapılı siluetle bir bağlantısı olduğunu hissetti. Onu bir gölge, bir dilsiz gibi takip etti, kaçınılmazdı onun için ve onun tarafından lanetlenmişti. Komutan da arkasındaki bölüğün rap raplarınm arasından, emir erininkini daima ayırt etti.

Şakakları kırlaşmış, kırklı yaşlarda uzun bir adamdı. Yakışıklı ve etkileyici bir görünümü vardı. Batının en iyi binicisiydi. Emir eri, ona masaj yaparken, bel kısmındaki binici kaslarına hayranlık duymuştu.

Bunun dışında, emir eri yeni yeni fark etti ki, subayın varlığıyla, kendisininkiyle ne kadar ilgiliyse o kadar ilgili olmuştu. Komutanın yüzünü nadiren görürdü; ona pek bakmazdı. Komutanın, kafasına yapışık gibi duran, sıkça tıraş ettiği, kızıl kahverengi, gür ve dik saçları vardı. Bıyığı da kısa kesilmişti ve vahşi ağzının üst kısmını tamamıyla kaplıyordu. Yüzü epeyce bakımsızdı, yanakları içe çökmüştü. Belki de adam, yüzünün derinlerinde daha yakışıklıydı. Alnında, karısıyla kavga eden bir adam gibi görünmesine neden olan gergin çizgiler oluşmuştu. Soğuk bir alev gibi yanan mavi gözlerinin üzerinde gür kumral kaşları vardı.

Tepeden bakan ve hükmetmeyi seven, kibirli, mağrur bir Prusyalı aristokrattı. Fakat annesi Polonyalı bir kontesti. Komutan, gençliğinde yüklüce bir kumar borcu yaptıktan sonra, ordudaki durumunu tehlikeye sokmuş ve bu yaşında hâlâ bir piyade komutanı olarak kalmıştı. Hiç evlenmemişti, pozisyonu buna izin vermiyordu. Zaten hiçbir kadın da onu evlenme düşüncesine yakınlaştırmamıştı. O da zamanını, subaylar kulübünde veya at binerek harcardı. Ara sıra yarışlara kendi atlarından biriyle katılırdı. Kimi zaman, bir metresi olurdu. Fakat bu dönemlerden sonra, alnı daha gergin, gözleri saldırgan ve öfkeli olarak sorumluluklarına geri dönerdi. Erkeklerle birlikteyken de şahsi şeyle-

rinden pek söz etmezdi. İçindeki şeytan harekete geçtiğinde, hepsi ondan çok korkardı ama iş nefret etmeye kadar varmıyordu. Onu ister istemez olduğu gibi kabul ettiler, onlar için başka çare yoktu.

Emir erine başlangıçta soğuk, adil ve ilgisizdi: Gereksiz yere öfkelenmez ve boş konuşmazdı. Hizmetlisi onun hakkında, ne emir verdiği ve onları ne şekilde yerine getireceği dışında bir şey bilmiyordu. Her şey oldukça basitti. Sonra işler giderek değişti.

Emir eri, yirmi iki yaşında, orta boylu, yapılı bir gençti. Güçlü kolları ve bacakları, yeni çıkmış yumuşak siyah bıyığıyla yağız bir delikanlıydı. Onunla ilgili her şey, tümüyle gençlik ve heyecan doluydu. Hayatı hiç düşünmeksizin, hisleriyle algılayan ve doğrudan içgüdüleriyle hareket eden birinin ifadesiz koyu renk gözlerine sahipti. Kaşları gözlerinin üzerinde dümdüz keskin bir hat çiziyordu.

Subay, emir erinin genç, coşkulu ve şuursuz varlığının giderek farkına varmaya başladı. Hizmetindeyken delikanlının gençliğinin yarattığı duygudan kaçamıyordu. Yaşlı adamın, yaşamı elden bırakmış denebilecek hareketsiz ve gergin bedeninde ılık bir alev gibiydi. Onun devinimlerinde öylesine kendisine özgü ve özgür bir hal vardı ki, subay onun varlığını hep duyumsuyordu. Ve Prusyalı'yı irkilten de buydu. Hizmetlisi sayesinde hayatla bağlantı kurmayı istemiyordu. İstese onu kolayca değiştirebilirdi, fakat yapmadı. Şimdi ona nadiren doğrudan bakıyordu. Onu görmekten kaçınıyormuşçasına kafasını başka yöne çevirerek emir veriyordu. Ama yine de genç asker, subayın odasında düşünmeksizin hareket ettikçe yaşlı olan onu izledi, boynunun kıvrımına, mavi giysisinin altından belli olan güçlü genç omuzlarına baktı. Ve bu onu tiksindirdi. Onun genç, güçlü, yanık tenli köylü elinin somunu veya şarap şişesini kavrayışını görmek, subayın kanına nefret ve öfke kıvılcımları saçıyordu. Bu, delikanlı beceriksiz olduğu için değildi. Daha ziyade, ortalıkta serbest dolaşan kör bir hayvanın, içgüdüsel bir güvenle hareket edişi, subayı bu derece hiddetlendiriyordu.

Bir keresinde bir şişe şarap devrilmiş ve masa örtüsüne yayılmıştı, subay küfretmeye başladı ve gözleri, aklı karışmış delikanlıyı mavi bir alev gibi bir müddet takip etti. Bu, genç asker için şaşırtıcıydı. Bir şeylerin, ruhunun derinliklerine doğru ilerlediğini hissetti. Bu onda bir boşluk duygusu ve şaşkınlık yarattı. Doğal bütünlüğünün bir kısmı yok olmuş, onun yerini hafif bir tedirginlik almıştı. O günden sonra ikisinin arasına tanımlanamayan bir duygu yerleşti.

Bundan sonra emir eri, komutanıyla karşılaşmaktan korktu. Bilinçaltı, çelik gibi mavi gözleri ve acımasız çehreyi hatırladı. Onunla tekrar karşılaşmaktan çekinir oldu. Ondan gözlerini hep kaçırdı ve uzak durdu. Terhis olacağı üç ayın geçmesini endişeyle bekledi. Komutanın varlığından dolayı baskı hissetmeye başlamıştı. Ve asker, bir hizmetkâra göre, subaydan daha fazla yalnız kalmayı ister olmuştu.

Komutana bir yıldan fazladır hizmet ediyordu ve görevini biliyordu. Bu, onun için dünyanın en doğal işiymişcesine kolaylıkla yaptı hizmetini. Subayı ve onun emirlerini, sorgusuz sualsiz Tanrı buyruğu gibi kabul etti. Güneş ve yağmuru nasıl algıladıysa, öyle doğallıkla algıladı kendisinden istenenleri. Görevi gereği hizmette kusur etmedi. Görev onu kişisel yönden etkilemezdi.

Fakat şimdi komutanıyla kişisel bir alışverişe zorlanırsa, kendisini kapana kıstırılmış bir hayvan gibi hissedecekti. Gitmek, kaçmak istedi.

Aşırı disiplin altında tuttuğu genç askerin varlığı, subayın içindeki erkeği alt üst ediyordu. Bununla birlikte o bir centilmendi, uzun ince elliydi, her zaman görgülü bir tavır içindeydi, doğuştan gelen içsel kıpırtılara izin vermezdi. Aslında kendini ve duygularını sürekli baskı altında tutan ateşli bir ruh haline sahipti. Ara sıra düello yapar, askerler arasında öfke saçardı. Bazen kendisini bir infilak noktasında bulurdu. Bırakıp gitmek isterdi. Fakat vatana hizmet fikrine sıkı sıkıya bağlıydı. Oysaki genç asker, kendi bütün ve sıcak doğasını sonuna kadar yaşıyordu ve bu da her hareketine bir çeşni ve lezzet katıyordu. Özgürce dolaşan vahşi bir hayvan gibiydi. Bu da subayı giderek daha çok rahatsız etti.

Kendisine rağmen, komutan emir erine karşı kayıtsızlığını koruyamadı. Ve adamı kendi haline de bırakmadı. Kendisine rağmen onu izledi, ona keskin emirler verdi, mümkün olduğunca fazla zamanını almaya çalıştı. Bazen küplere biniyordu ve ona zulmediyordu. O zaman emir eri kendini kapatıyordu, kulakları tıkalı gibi, öfkeli ve sessiz, alı al moru mor bir yüzle, gürültünün bitmesini bekliyordu. Kelimeler içine işlemiyordu. Komutanın esip gürlemesine karşı, kendisini koruyan kalın bir duvar örmüş gibiydi.

Sol başparmağında eklemlere kadar işlemiş derin bir yara izi vardı. Subay bu görüntüden çok önceleri de etkilenmiş ve onun için bir şeyler yapmak istemişti. Bu kez yine gözüne çarptı. Hâlâ oradaydı, çirkindi ve gencecik esmer elin üzerinde vahşi ve dokunaklı duruyordu. Sonunda komutan patladı. Bir gün, emir eri

masa örtüsünü düzeltirken, subay onun başparmağını bir kalemle bastırarak esir aldı.

"Bu nasıl oldu?"

Genç adam acıyla yüzünü buruşturarak hazır ola geçti.

"Balta, Herr Hauptmann," diye yanıtladı.

Subay daha fazla açıklama bekledi. Ama gelmedi. Emir eri işlerine döndü. Yaşlı adam istemdışı bir kızgınlık duydu ve suratı asıldı. Hizmetkârı onu hiçe sayıyordu ve ertesi gün, yaralı parmağı görmemek için tüm iradesini harcadı. Ama aslında o parmağı yakalamak ve... Kanına sıcak bir alev yürüdü.

Hizmetkârının yakında terhis olacağını ve muhtemelen bundan memnuniyet duyacağını biliyordu. Asker şimdiye kadar yaşlı adamı kendinden uzak tutmuştu. Komutan barut gibiydi. Asker uzaktayken de huzur bulmuyordu, orada olduğunda eziyet eden gözlerle ona dik dik bakıyordu. Manasız bakan gözlerin üzerindeki o kalem gibi siyah kaşlardan nefret ediyor, hiçbir askeri disiplinin zorlayıcılığına uyum göstermeyen o muhteşem kol ve bacakların özgür hareketleri, onu çileden çıkarıyordu. Sonra acımasızlaştı, hakaret ve yergi içeren kelimeler kullanarak aşırı derecede zulmetti ona. Genç asker ise daha sessizleşti ve yüzü daha boş bir ifadeye büründü.

"Hangi sığır sürüsünde büyütüldün sen? Konuşurken benim gözlerime bak!"

Asker, kara gözlerini diğerinin yüzüne döndürdü ama sadece baktı, görmedi: gözünü gözüne dikip, kör bakışlarla baktı. Komutanın gözlerini algılıyor ama onlardan bir bakış kabul etmiyordu. Derken yaşlı adamın rengi soldu, kızılımsı kaşları seyirdi. İfadesiz bir yüzle emrini verdi ve bıraktı.

Bir keresinde, ağır bir asker eldivenini askerin yüzüne fırlattı. Sonra onun siyah gözlerinin kendisininkine ateş saçarak bakmasından büyük bir tatmin duydu. İşte o anda askerin gözlerinden çıkan bir saman alevinin kendisine yansıdığını hissetti ve aşağılayan, sinirli bir kahkaha attı.

Fakat terhise sadece iki ay vardı. Delikanlı, içgüdüsel olarak kendi bütünlüğünü korumak için daha da içine kapandı. Bir insana değil de, soyut bir otoriteye hizmet edercesine emirlere uymaya çalıştı. Bütün sezgisiyle, nefret duymak dahil her türlü kişisel bağlantıdan kaçındı. Fakat buna rağmen, içinde subayın hiddetine karşılık gelen bir nefret büyüdü. Buna engel olamıyordu. Ne olursa olsun, bunu benliğinin en derin, en gizli köşelerine itti. Ancak ordudan ayrıldığında, bunu itiraf etmeye cesaret edebilirdi. Doğası gereği aktif biriydi ve bir sürü arkadaşı vardı. Ne eğlenceli tipler diye düşünüyordu onlar için. Fakat bilincinde

olmasa da yalnızdı şimdi. Bu yalnızlık duygusu giderek yoğunlaştı. Belli ki terhis olana kadar da böyle devam edecekti. Fakat subay aşırı çileden çıkmış görünüyor ve bu da genç adamı korkutuyordu.

Askerin bir sevdiği vardı, dağlardan bir kızdı. Özgür ruhlu ve yapmacıksızdı. Genellikle birlikte sessizce yürürlerdi. O da zaten kızla konuşmaktan çok, kollarını beline dolamak ve vücudunu hissetmekten hoşlanırdı. Bu onu rahatlatıyor, komutanı görmezden gelmesini kolaylaştırıyordu. Çünkü kız sıkıca göğsüne yaslandığında dinlenmiş ve huzurlu hissediyordu kendini. O pek konuşmasa da, hep oradaydı. Birbirlerini sevdiler.

Komutan bunun farkına vardı ve iyice delirdi. Genç adamı akşamın geç saatlerine dek meşgul etti. Onun yüzündeki karanlık ifadeyi görüp mest oluyordu. Ara sıra, iki erkeğin gözlerinin buluştuğu olurdu. Genç olanın inatla kapalı ve karanlık, yaşlı olanın sırıtkan ve aşağılayan bakışları birbirine takılı kalırdı bir müddet.

Subay kendisini ele geçiren tutkuyu kabul etmemek için çok uğraştı. Emir erine olan hislerinin, kötü huylu bir hizmetkâra duyulan kızgınlık dışında herhangi bir şey olabileceğini tasavvur edemezdi. Zihninde, geleneksel bir tavır içinde ve son derece haklı kaldı ve tam da bu nedenle, içinde bir yerde başka bir şeyin koşar adım ilerlemesine neden oldu. Bunun yanı sıra, sinirleri acı çekiyordu. Ve sonunda, hizmetkârının yüzüne bir kemerin uç kısmını fırlattı. Delikanlının acı gözyaşları içinde ve ağzında kanla geri döndüğünü gördüğünde, derin bir zevkin ve utancın heyecanıyla titrediğini hissetti.

Fakat bu daha önce hiç olamamıştı. Asker onu çileden çıkarıyordu. Sinirleri parça parça olmuştu. Bir kadınla birkaç günlüğüne uzaklaştı.

Bu sıradan bir zevkti. Aslında kadını istemedi. Fakat izni boyunca orada bulundu. Ve sonunda can çekişen bir öfke, ıstırap ve acıyla geri döndü. Bütün akşam at sürdü ve tam yemek vakti döndü. Emir eri dışarıdaydı. Subay, ince uzun elleri masanın üzerinde, dingin ama kanı pas tutmuş gibi öylece oturdu ve bekledi.

Sonunda hizmetkârı içeri girdi. Subay onun güçlü, doğal, genç görünümünü, kalem kaşlarını, gür siyah saçlarını izledi. Bir hafta içinde delikanlı eski iyi görüntüsüne tekrar kavuşmuştu. Subayın elleri titredi. Delice bir ateşle doluydu. Genç adam suskun ve kıpırtısız, esas duruşta bekledi.

Yemek sessiz geçti. Fakat emir erinde bir telaş vardı. Tabaklarla epeyce gürültü yaptı.

"Acelen mi var?" diye sordu subay, hizmetkârının pembeleşmiş yüzüne gözünü dikerek... Diğeri cevap vermedi.

"Sorumu cevaplayacak mısın?" dedi komutan.

"Emredersiniz!" diye yanıtladı emir eri, çukur asker tabaklarıyla yüklü olarak. Hazır oldaydı. Komutan bekledi, adama bakarak yeniden sordu.

"Acelen mi var?"

"Evet komutanım," Yanıt, dinleyene bir şimşek gibi ulaştı.

"Neden?"

"Dışarı çıkacaktım bu akşam."

"Seni bu akşam istiyorum."

Bir anlık bir tereddüt oldu. Subay, tuhaf sert bir yüz ifadesiyle cevap bekledi.

"Emredersiniz komutanım," diye yanıtladı hizmetkâr genizden gelen bir sesle.

"Seni yarın akşam da istiyorum-aslında seni bırakmadıkça tüm akşamlarının dolu olduğunu kabul edebilirsin."

Bıyıkları yeni bitmiş genç ağız kapanıverdi.

"Emredersiniz," diye yanıtladı emir eri, dudaklarının arasından.

Gene kapıya döndü.

"Ve niçin kulağında küçük bir kalem var?"

Emir eri duraksadı, sonra cevap vermeden yoluna devam etti. Tabak yığınını kapının dışına bıraktı. Kalemi kulağından aldı ve cebine koydu. Sevgilisine doğum günü kartı için bir dörtlük yazıyordu. Masayı temizlemek için döndü. Subayın gözleri dansediyordu, yüzünde sabırsız, küçük bir gülümseme vardı.

"Neden kulağında bir kalem var?" diye sordu.

Emir eri elini tabaklarla doldurdu. Komutanı büyük yeşil sobanın önünde, çenesi öne çıkık, elleri arkasında, dudağında küçük bir gülümsemeyle duruyordu. Genç asker onu görünce kalbinin sıkıştığını hissetti. Birdenbire gözleri kardı. Cevaplamak yerine, şaşkın bir halde kapıya döndü. Tabakları yere koymak için eğilirken, arkasından gelen bir tekmeyle öne doğru fırladı. Tabak çanak, paldır küldür aşağıya doğru aktı, kendisi güç bela tırabzanın sütununa tutundu. Tam kalkacakken, daha güçlü bir şekilde tekrar tekmelendi, sonra tekrar... Sütuna bir süre yarı baygın bir halde tutundu. Komutan süratle odaya girmiş ve kapıyı kapatmıştı. Alt kattaki hizmetçi kız, merdivenlerden yukarı baktı ve çanak çömlek felaketini görünce alaycı bir yüz ifadesi takındı.

Subayın kalbi alt üst olmuştu. Bardağına şarap koyarken şarabın bir kısmını yere döktü. Soğuk yeşil sobaya yaslanarak ka-

lanı yutuverdi. Adamının tabakları merdivenlerden topladığını işitti. Zehirlenmiş gibi solgundu. Bekledi. Hizmetkâr tekrar içeri girdi. Genç adamın, ayaklarının üzerinde acıyla duran sersemlemiş halini görmekten ıstırap dolu bir zevk duydu.

"Schöner!" diye seslendi.

Asker esas duruşa biraz yavaş geçti.

"Emret komutanım!" diye yanıtladı.

Delikanlı, dokunaklı genç bıyığı, koyu damarlı alnının üzerinde, birbirinden uzak duran ince kaşlarıyla, ayakta, onun önünde duruyordu.

"Sana bir soru sordum."

"Evet komutanım."

Subayın sesi asit gibiydi.

"Neden kulağının arkasında bir kalem vardı?"

Hizmetkârın kalbi gene sıkıştı ve nefes alamadı. Koyu karanlık gözleriyle şaşkın şaşkın subaya bakıyordu. Orada öylece, bir ağaç gibi şuursuzca dikildi. Komutanın gözlerinde titrek bir gülümseme belirdi ve ayağını kaldırdı.

"Ben.... ben.... onu unutmuşum efendim," dedi asker hızlı hızlı soluyarak, kara gözleri diğerinin dans eden mavi gözlerine dikilmişti.

"Kalem orada ne yapıyordu?"

Genç adamın kelimeleri söylemek için güç sarf ettiği, göğsünün iniş kalkışından anlaşılıyordu.

"Yazıyordum!"

"Ne yazıyordun?"

Asker gene ona bir yukarıdan bir aşağıdan bakıyordu. Subay onun nefes nefese kaldığını duyabiliyordu. Soğuk mavi gözleri gene gülümsedi. Asker kurumuş boğazını temizledi, ama konuşamadı. Ani bir gülümseme, subayın yüzünde şimşek gibi çaktı ve emir eri kalçalarına çok ağır bir tekme yedi. Delikanlı yanlara doğru sendeledi. Yüzü, iki siyah hareketsiz gözle, ölü gibiydi.

"Pekâlâ," dedi subay.

Emir erinin ağzı kurudu ve dili zımpara gibi ağzının içinde dolandı. Boğazını temizledi. Subay ayağını kaldırdı. Hizmetkâr kaskatıydı.

"Şiir efendim," dedi çatlak ve duyulması zor bir sesle

"Şiir, ne şiiri?" diye sordu komutan hain bir gülümsemeyle.

Gene zorlukla yutkundu. Kaptanın kalbi yavaşladı, yorgun ve hasta gibiydi.

"Sevgilim için komutanım." Kuru ve insan sesi gibi çıkmayan sesini duydu.

"Hımm!" dedi arkasını dönerek, "Masayı temizle!"

"Cık," diye bir ses geldi askerin boğazından ve bir cık daha ve sonra yarı anlaşılır bir sesle:

"Evet efendim," dedi.

Genç asker, yaşlı görünerek ağır ağır yürüdü gitti. Subay yalnız kaldı, kendini düşüncelerden uzak tutmak için kaskatı duruyordu. İçgüdüleri onu düşünmemesi konusunda uyardı. İçinde bir yerde, yoğun bir tatmin duygusu yaşıyordu hâlâ. Sonra bir karşı tepki oldu, içinde bir çöküş, güçlü bir can çekişme baş gösterdi. Orada bir saat boyunca hareketsiz kaldı. Karmakarışık duygularla taş gibi oturdu. Algılayışını korumak için bilincini boş tuttu. Kendini öylesine sıktı ki, o berbat gerginlik geçsin diye zehirlenene kadar, kendinden geçip sızana kadar içti. Sabah uyandığında kendi doğasına dönmüştü. Ne yaptığının farkındaydı. Zihnini ondan korumuştu, düşünmeyi reddetmişti, içgüdüleriyle onu bastırmıştı, kimsenin onunla yapabileceği hiçbir şey yoktu. Sadece bir sarhoşluk, bir güçsüzlük hissetti. Durum bulanıktı ve düzelmeyecekti. Hiddetinin sarhoşluğuyla, hatırlamayı başarıyla reddetti. Ve emir eri elinde kahveyle belirdiğinde, subay kendisini bir sabah önceki gibi hissetti. Gecenin olaylarını reddetti -olanı biteni inkâr etti- ve bu inkârda başarılı oldu. O hiçbir şey yapmamıştı. Kapıda ne olduysa, aptal, itaatsiz hizmetkârı yüzündendi.

Emir eri bütün akşam sersem gibiydi. Biraz bira içti, çünkü susuzluktan kavruluyordu, ama çok değil, çünkü alkol, duygularının geri gelmesine neden oluyordu ve buna dayanamazdı. Hareketsizdi, içindeki sıradan adamın onda dokuzu uyuşmuş gibiydi. Şekilsizleşmiş gibi ağır ağır yürüdü. Tekmeleri düşündüğünde kendini hâlâ hasta hissediyordu, sonra odadaki potansiyel tekme tehdidini düşündüğünde, kalbi sıkışıyor, bitkin düşüyor ve nefessiz kalıyordu. "Sevgilim için" demeye zorlanmıştı. Ağlamak için fazlaca bitkindi... Ağzı bir geri zekâlmmki gibi yarı açık sarktı kaldı. Kendini akılsız ve harcanmış hissetti. İşini acı içinde, yavaş ve sakar bir şekilde yaptı, el yordamıyla tabakları fırçaladı ve bu ona çok zor geldi. Oturduğunda yeniden hareket etmek için biraz enerji toplaması gerekti. Bedeni ve çenesi hissizdi. Yorgundu. Sonunda yattı ve kütük gibi sızdı, gevşedi. Istırabın ışığıyla insanı uyuşturan ölü gecede, uykusu uyku değil, bir sersemlik, bir baygınlık haliydi.

Sabah tatbikat vardı. Borazan ötmeden uyandı. Göğsünde acı veren bir ağrı, boğazında bir kuruluk ve acının verdiği değişmeyen o berbat duygu, gözlerini erken açmasına neden oldu ve hemen üzüntü hissetti. Ne olduğunu, düşünmeden de biliyordu. Ve gene başlamıştı, devam da edecekti. Bir parça karanlık da

odadan dışarı itildi. Uyuşmuş gövdesini hareket ettirebilir ve devam edebilirdi. Çok gençti ve onu şaşkına çevirecek çok az sıkıntı yaşamıştı. Gece, karanlıkla örtülüp hareketsiz kalmayı dilemişti. Oysa hiçbir şey günün doğmasını engelleyemezdi ve hiçbir şey onu kalkmaktan kurtaramazdı. Eyer vurmaktan ve komutanın kahvesini vermekten... Oradaydı, bunun kaçarı yoktu. Böyle kalması imkânsızdı. Gitmeli ve kaptana kahve götürmeliydi. Bunu anlamayacak kadar sersemdi. Sadece kaçınılmaz olduğunu biliyordu. Kaçınılmaz... Gel gör ki uyuşmuş yatıyordu. Sonunda, kendine geldikten sonra, sersem bir halde kalktı. Fakat her bir hareketini zorlaması gerekiyordu. Kendisini yitik, şaşkın ve biçare hissetti. Yatağın kenarına sıkıca tutunup yekindiğinde canı feci şekilde yandı, ağrı çok keskindi. Kalçalarına baktı, esmer teninde koyu renk çürükler gördü ve onlardan birine parmağıyla bastırırsa bayılabilirdi. Fakat bayılmak istemedi ve kimsenin bunu bilmesini de istemedi. Hiç kimse asla öğrenmemeliydi. Bu komutanla kendi arasındaydı. Şimdi dünyada iki kişi vardı: O ve komutan.

Ağır ağır ve ekonomik hareketlerle giyindi ve kendini yürümeye zorladı. Eliyle değdiği şeyler dışında her şey hayal meyaldi. Fakat işine yollanmayı başardı. Acı, onun donmuş duygularını harekete geçirdi. En kötüsü kalmıştı. Tepsiyi aldı ve komutanın odasına gitti. Subay, solgun ve çökmüş bir halde masadaydı. Emir eri selam dururken, kendini varlığının dışına yerleştirdi. Öylece kendi yokluğunu bildirircesine ayakta dikildi. Sonra kendine geldi, kendini geri kazanmış gibiydi; Komutan belli belirsiz, gerçek dışıymış gibi görünmeye başladı ve genç askerin kalbi deli gibi attı. Hislerine tutundu; kendi yaşayabilsin diye kaptanı hiç varolmamış gibi düşünmeye çalıştı. Kahveyi alırken kaptanın ellerinin titrediğini görünce, her şeyin paramparça olduğunu hissetti. Ve kendisinin parçalara ayrılıp etrafa saçıldığını duyumsayarak uzaklaştı. Kendisi tüfek ve sırt çantasıyla acı içinde ve hasta haliyle orada dikilirken, komutanı atın üzerinde emirler yağdırıyordu. Gözlerini kapatması gerektiğini düşündü. Tıpkı her şeye göz yumması gerektiği gibi. Sadece ıstırap dolu uzun bir yürüyüştü, kuru boğazı onu uzun ve ağır, tek bir uyku isteğiyle dolduruyordu: Kendisini korumak için.

2.

Parçalanmış gırtlağına bile alışıyordu. Karlı tepeler gökyüzüne neşe saçıyordu, aşağıdaki vadide buz tutmuş beyazımsı yeşil

nehrin, uçuk renkli yatağında kıvrıla kıvrıla akışı mucizevi görünüyordu. Fakat ağrı ve susuzluktan delirmek üzereydi. Şikayet etmeden ağır ağır yürüdü. Hiç kimseyle konuşmak istemiyordu. Nehrin üzerinde, su ve kar taneciği gibi görünen iki martı vardı. Güneşin ışığını emmiş yeşil çavdarların kokusu baygınlık veriyordu. Yürüyüş biteviye devam etti, kötü bir uyku gibiydi.

İleride, dağ yoluna yakın, geniş ve alçak bir çiftlik evinde, dışarıya tenekelerle su konmuştu. Askerler içmek için bir araya toplandılar. Miğferlerini çıkardılar, ıslak saçlarından buharlar çıkıyordu. Komutan atının sırtında onları izledi. Gözleri emir erini aradı. Miğferi ürkütücü, parlak gözlerinin üzerinde koyu bir gölge yapıyordu, fakat bıyığı, ağzı ve çenesi güneş ışığında iyice belirgindi. Emir eri, binicinin orada oluşunun bilinciyle hareket ediyordu. Sinmiş ve korkmuş değildi. Bir deniz kabuğu gibi içi boşaltılmış, karnı deşilmişti sanki. Bir hiç gibi hissediyordu kendini. Güneşte sürünen bir gölge gibi. Ve susuzdu. Komutanı yanı başında hissederek suyu güç bela, azıcık içti. Saçlarını silmek için miğferini çıkarmadı. Gerçekten kaçmak istedi, hiç var olmamış gibi gölgede kalmayı tercih etti. Aksi takdirde komutanı fark etmemiş görünmesi imkânsızdı. Komutanın parlak ökçesinin atın böğrüne tepik attığını gördü; komutan uzaklaştı ve o gene boşluğa düştü.

Hiçbir şey onu bu sıcak ve parlak sabahta hayata geri döndüremez, yaşamdaki yerini ona geri veremezdi. Kendini her şeyin orta yerinde, boşlukta gibi hissetti. Halbuki komutan ata binerken ne kadar gururluydu. Genç hizmetkârın gövdesinden sıcak bir alev şimşek gibi gelip geçti. O hayatta dimdik ve vakurdu. Kendisi ise bir gölge gibi boştu. Gene onu afallatan bir şimşek çaktı. Fakat şimdi kalbi daha sağlam atıyordu.

Birlik geriye dönmek için geniş bir kavis çizerek tepeye ilerledi. Aşağıda, ağaçların arasında, çiftliğin çanı çalıyordu. Emir eri, insan boyu otlar arasında yalınayak ot biçen işçilerin, oraklarını omuzlarından aşağı uzun parlak yengeç kıskaçları gibi sarkıtarak işlerinden ayrılışlarını ve tepeden aşağı inişlerini izledi. Sanki kendisiyle hiçbir bağlantısı olmayan, hayali insanlardı. Kendisini bir karabasanda gibi hissetti: Sanki bütün diğer şeyler oradaydı ve şekilleri vardı, fakat kendisi bir histen, bir ruhtan ibaretti. Düşünen ve algılayan bir boşluk gibiydi.

Askerler parıldayan yamaçtan yukarı sessizce yürüyordu. Giderek başı, yavaşça ve ritmik bir biçimde dönmeye başladı. Bazen gözü kararıyordu, sanki bu dünyayı isli bir camın ardından belli belirsiz ve gerçek dışı hayaletlerle dolu gibi görüyordu. Yürümek beynine acı verdi.

Hava nefes almayı güçleştiren kokularla doluydu. Bütün bereketli yeşillik özsuyunu ortaya çıkarmıştı, ot kokusu havaya ölümcül bir rayiha yayıyordu. Saf bal ya da arıların kokusunu andıran bir yonca kokusu vardı. Sonra ekşi keskin bir koku gelmeye başladı, kayın ağaçlarının yakınındaydılar ve derken garip bir şangırtı duyuldu. Kara abalı, sopalı bir çoban ve koyun sürüsüne rastladılar. Neden koyunlar bu berbat güneşin altında bile böyle üst üste bir araya toplanmalıydı? O, çobanı görse de, çobanın onu görmediğini hissetti.

Sonunda mola vakti geldi. Tüfeklerini çattılar, teçhizatlarını çıkarıp dağınık bir çember oluşturacak biçimde yan yana dizdiler. Yamaçta küçük bir tepeciğin üzerine oturarak laflamaya başladılar. Askerlerin kafaları sıcaktan buharlaşmıştı, ama capcanlıydılar. O, yirmi kilometre ötedeki mavi dağların toprak üzerinde yükselişine bakarak sessizce ve kıpırtısız oturdu. Dağ sırasında mavi kıvrımlar vardı, sonra onun ötesinde, aşağılarda, kara çamlar arasında, pembemsi gri kıyıları ve beyaz yeşil suyuyla geniş soluk bir nehir yatağı görünüyordu. İşte burada, nehir ötelere doğru yayılıyordu. Sanki doğruca dağdan aşağıya iniyordu. Bir mil uzakta birileri salla nehrin karşısına geçiyordu. Garip yerlerdi buralar. Yakınlarında, beyaz zemin üzerine kara damalı pencereleriyle, kırmızı damlı geniş bir çiftlik, ormanın kenarındaki kayın ağaçlarına yaslanmıştı. Ovada çavdar, yonca ve solgun yeşil mısır tarlaları uzun şeritler halinde diziliydiler. Ve tam ayaklarının altında, küçük tepeciğin dibinde kara bir bataklık vardı. Bu bataklığın üzerinde, incecik saplarıyla kamışlar, kımıltısız ve nefessiz, öylece duruyorlardı. Ara sıra bataklıkta altın kabarcıklar fokurduyordu. Kırık dökük bir koku havada asılı kalmıştı. Uyuyakalacağım hissetti.

Bu rengarenk serapta, gözlerinin önünde aniden bir şeyler hareket etti. Komutan -küçücük, açık mavi ve kızıl siluet- mısırların arasından tepenin yamacı boyunca hızla ilerliyordu. Bayraklı işaretçi de ilerlemekteydi. Gururlu ve güvenli, hareket etti binici. Diğer her şey kırılgan ve parıltılı bir gölge içindeyken, süvarinin görüntüsü, bu çevik ve parlak şey, sabahın bütün ışığını üzerine çekmişti. Genç asker, gözlerini dikerek hissiz ve itaatkar baktı ve öylece durdu. Fakat atın temposu düşüp, son dik patikadan yukarı çıkmaya başladığında, emir erinin ruhunda ve vücudunda büyük bir şimşek çaktı. Doğrulup bekledi. Kafasının arka tarafı şiddetli bir yanma nedeniyle ağırlaşmıştı sanki. Yemek istemedi. Ellerini kımıldattığında titrediler. Emir erinin ruhundaki gerilim büyüdü. Sonra bir kez daha atın sırtındaki komutanın rahatlığını görünce bir şimşek onu yardı geçti.

Komutan, yamacın yakınına yayılmış açık mavi ve kırmızı üniformalı kara kafalara baktı. Bu hoşuna gitti. Komuta etmek onu memnun ediyordu ve bundan gurur duyuyordu. Emir eri, ona bağlı askerler arasında, sıradan bir askerdi. Subay, görebilmek için, üzenginin üzerinde biraz yükseldi. Genç asker ablak yüzüyle başka tarafa bakarak suskun oturdu. Komutan eyerin üzerinde rahattı. Onun ceviz gibi kahverengi ince bacaklı güzel atı, gururla yamaca doğru yürüyordu. Komutan bölüğün atmosferi içinden geçti: sıcak erkek kokusu, ter kokusu, ten kokusu... Bunu iyi tanırdı. Teğmene bir iki laf ettikten sonra yukarılara çıktı ve orada oturdu. Mütehakkim bir karakterdi. O, adamlarına, onların arasındaki emir erine, yani kalabalığın içindeki bir hiçe bakarken, atı kuyruğunu sallıyordu.

Genç askerin kalbi göğsünde alevden bir toptu, güçlükle soluk aldı. Subay aşağıya bakarken, askerlerden üçünün, aralarında iki kovayla, sendeleye sendeleye güneşli yeşil alanda yürüdüğünü gördü. Bir ağacın altına masa yerleştirilmişti, orada oturan ince uzun yapılı teğmen çok meşgul görünüyordu. Sonra komutan kendisini cesarete davet etti. Emir erini çağırdı.

Komutanın emrini duyunca, ateş genç askerin boğazına sıçradı ve kör gibi ayağa fırladı. Soluk almakta güçlük çekiyordu. Subayın atının önünde durup selamı çaktı. Yukarı bakmıyordu. Subayın sesinde bir durgunluk vardı.

"Konaklama yerine git ve bana ..... getir" diyerek emir verdi subay. "Fırla!" diye de ekledi.

Son sözde, hizmetkârın kalbi şimşek gibi yerinden hopladı ve kaybettiği gücün vücuduna yayıldığını hissetti. Fakat otomatiğe bağlanmış bir itaatkarlıkla döndü ve asker postalından sarkan paçalarıyla neredeyse ayı gibi görünerek aşağıya doğru bir koşu tutturdu. Subay, bu kör ve dalgalı koşuyu yol boyunca seyretti.

Fakat emir erinin sadece dışı mazlum ve boynu eğik bir şekilde itaat ediyordu. İçeride giderek yoğunlaşan genç enerji, yoğun bir çekirdek oluşturuyordu. Verilen emri yerine getirdi ve ağır ağır tepeye döndü. Kafasında yüz hatlarını çarpıtan bir ağrı ve göğsünün orta yerinde kendisi vardı. Öz benliği dayanıklı, parçalara ayrılmamış olarak oradaydı.

Komutan, ormanın içine doğru girmişti. Emir eri, güçlü kokular yayan birliğin atmosferinde ağır ağır yürüdü. Şimdi içinde yoğun bir merak ve merakın yarattığı bir enerji vardı. Komutan şimdi daha az gerçekti. Ormanın yeşilliğine yaklaştı. Orada, yarı gölgede atın ayakta durduğunu gördü, atın kahverengi gövdesi üzerinde, güneş ışığı ile yaprakların gölgeleri dans ediyordu. İle-

ride, yakın bir zamanda kesilmiş ağaçlardan kalan açık bir alan vardı. Burada parlak güneş huzmesinin hemen yanı başındaki altın yeşil gölgede, iki siluet duruyordu. Pembesi ayan beyan ortada mavili pembeli iki siluet... Komutan teğmene bir şeyler söylüyordu.

Emir eri, budanmış ve soyulmuş kahve tenli çıplak vücutlar gibi parıldayan ağaç gövdeleri arasında duraladı. Ağaç yongaları zemine yayılmıştı, ortalara saçılan ışık gibiydiler. Kesilmiş ağaçlar, kabaca biçilmiş düz tepeleriyle oraya buraya dağılmışlardı. Ötesi kayınların güneşli yeşilliğiydi.

"O halde ben ileriye doğru süreceğim!"

Emir eri komutanın böyle dediğini duydu. Teğmen selam verdi ve atını ötelere sürdü. Komutana doğru ağır adımlarla yaklaşırken karnından bir alev geçti.

Komutan, genç askerin sendeleyerek ilerleyen ağır vücudunu izledi ve damarlarına bir sıcaklık hızla yayıldı. Bu, onların arasında erkek erkeğe olacak bir şeydi. Eğik başıyla tökezleyen askerin önünde gevşedi. Emir eri eğildi ve getirdiği yemekleri düzgün kesilmiş bir ağaç kütüğünün üzerine bıraktı. Komutan parıldayan güneş yanığı ellere baktı. Genç askerle konuşmak istedi ama yapamadı. Emir eri bacaklarının arasına bir şişe sıkıştırdı, mantarını çıkardı ve birayı maşrapaya döktü. Başı hâlâ öne eğik, içkiyi sundu. Komutan maşrapayı aldı.

"Sıcak!" dedi sevecen bir sesle.

Emir erinin yüreğinden bir ateş fırladı. Bu ateş onu neredeyse boğacaktı.

"Evet komutanım," diye yanıtladı dişlerinin arasından.

Komutanın bira içişini duydu ve yumruklarını öyle bir sıktı ki, bileklerinde büyük bir acı duydu. Sonra kapanan maşrapanın kapağından gelen ürkek bir çınlama duyuldu. Yukarı baktı. Komutan onu izliyordu. Bakışlarını kaçırdı. Sonra subayın eğildiğini ve ağaç zeminden bir ekmek dilimi aldığını gördü. Gene bir alev sardı genç askeri, kaskatı gövdenin önünde eğilişini görünce elleri titredi. Uzağa baktı. Subayın gergin olduğunu hissetti. Ekmeğin bir parçası kırılıp elinden düştü. Subay diğer parçayı ağzına attı. İki erkek gergin ve durgun ayakta dikildi. Komutan ekmek çiğnemekle meşgul, hizmetkâr gözlerini başka yöne dikmiş, yumrukları sıkılı.

Derken genç asker irkildi. Subay maşrapanın kapağını tekrar açmıştı. Emir eri kapağı ve beyaz elin kulpu kavrayışını büyülenmişçesine izledi. Kapak kalkmıştı ve genç gözleriyle onu izledi. Sonra yaşlı adamın ince, güçlü gırtlağının içerken yukarı aşağı inip çıktığını gördü. Ve genç adamın bileklerini zorlayan içsel

enerji birden dışarı savruldu. Sanki güçlü bir alevle ikiye bölünmüş gibi adamın üstüne atladı.

Subayın mahmuzları bir ağaç köküne takıldı, arka üstü büyük bir gürültüyle düştü. Sırtının orta yeri bir ağaç gövdesinin keskin kenarına feci bir şekilde çarptı ve maşrapa havaya uçtu. Bir anda emir eri, ağırbaşlı, ciddi ve genç yüzüyle, alt dudağı dişlerinin arasında, dizini subayın göğsüne dayadı ve çeneyi arkaya doğru ağaç kökünün öbür tarafına, aşağıya doğru tüm benliğiyle bastırdı. Bileklerindeki gerilim fevkalade rahatlamıştı, avuç içleriyle çeneyi itti. Olanca gücüyle. Ve bu çeneyi, bu kaba sakallı sert ağzı ellerinde tutmak çok güzeldi. Bir parça bile gevşemeksizin, sevincinden bayram eden kanının bütün gücüyle, adamın kafasını arkaya kanırttı, çat edene kadar. Sonra kalbi buharlaşmış gibi oldu. Subayın vücudunda genç askeri ürküten ağır sarsıntılar oldu. Yine de bu çırpınışlara abanmak hoşuna gitti. Çeneyi arkaya bastırarak tutmak, adamın göğsünün kendi güçlü genç dizinin ağırlığı altında boyun eğişini izlemek, üzerine abandığı bu mecalsiz gövdenin altında kıvranışını hissetmek, haz verdi ona.

Ama çırpınışlar aniden durdu. Adamın burun deliklerini görüyor ama gözlerini güçlükle seçebiliyordu. Ağız nasıl da dışarı fırlamıştı, dudakları abartılı gösteriyordu ve bıyıkları kızgınlıktan diken diken olmuştu. Sonra irkilerek burun deliklerinin kanla dolmaya başladığını fark etti. Kırmızı doldu doldu, tereddüt etti, hızlandı, daha sonra taşarak yüze ve gözlere doğru ince bir sızıntı gibi ilerledi.

Bu onu dehşete düşürdü ve acı verdi. Yavaşça kalktığında, vücut gene ani bir sarsıntı geçirdi ve tekrar hareketsiz kaldı. Orada durup sessizce ona baktı. Ne yazık ki iflas etmişti. Bu, ona eziyet eden ve tekmeleyen şeyden daha fazlasını temsil ediyordu. Gözlere bakmaya korktu. Şimdi çok iğrençtiler, sadece beyazları görünüyordu ve kan onlara da yürüyordu. Emir erinin yüzü görünüşte korkuyla doluydu. Ve gerçekte de öyleydi. Yüreği soğumuştu. Komutanın yüzünden nefret ediyordu. Emir erinin ruhunda müthiş bir rahatlama vardı. Fakat onun ağaç kökü üzerine yayılmış, kırık dökük, uzun asker vücudunu, kıvrılmış ellerini görmeye dayanamadı. Onu saklamak istedi.

Çabucak ve hararetle onu toparladı ve her iki ucu düzgünce kesilmiş uzun sıralar halinde duran ağaç gövdelerinin altına itekledi. Kanla örtülü yüzü ürkütücüydü. Onu miğferle kapladı. Sonra kollarını ve bacaklarını düzeltti, üniformanın güzel kumaşı üzerindeki yaprakları temizledi. Şimdi tomrukların altında, gölgede sakin sakin yatıyordu. Kütükler arasındaki yarıktan sı-

zan ince bir dilim gün ışığı, göğsünde gezindi. Emir eri orada bir an oturdu kaldı. İşte, kendi hayatı da böylelikle sona ermişti.

Sonra rüyada gibi, teğmenin sesini duydu. Ağaçlığın dışındaki adamlarına, aşağıdaki nehrin üzerindeki köprünün düşman tarafından ele geçirildiğini açıkladı. Şimdi şu şu biçimde saldırmak için yürümeliydiler. Teğmen ifade yeteneğinden yoksundu. Emir eri, alışkanlıkla dinlerken kafası karıştı. Ve teğmen gene konuşmaya başladığında, dinlemeye son verdi.

Gitmesi gerektiğini biliyordu. Kalktı. Yaprakların güneşte parladığını, yongaların yerin aklığını yansıttığını görmek şaşırttı onu. Onun için dünya artık değişmişti. Fakat başka şeyler için hep aynıydı. Dünyası değişen sadece oydu. Ve artık geri dönemezdi. Onun görevi boş maşrapayı ve bira şişesini geri götürmekti ama yapamadı. Hepsini bırakmıştı. Yüzbaşı hâlâ boğuk bir sesle kötü bir açıklama yapıyordu. Gitmeliydi, gitmezse ona birazdan ulaşırlardı. Ve şu anda hiç kimseyle temas kurmaya dayanacak gücü yoktu.

Nerede olduğunu anlamaya çalışarak gözlerini ovuşturdu. Sonra geriye döndü. Atın patikada durduğunu gördü. Ona bindi ve dehledi. Eyerin üzerinde oturmak canını yaktı. Ağaçlığı geçerken bu acı onu meşgul etti. Hiçbir şeye aldırmadı, diğerlerinden ayrılmalıydı. Patika onu ağaçlığın dışına götürdü. Ormanın kenarında atı durdurup etrafına bakındı. İleride, çıplak güneşin altındaki askerler karınca gibi hareket halindeydi. Arada bir, toprağı süren bir adam, her dönüşte öküzüne bağırıyordu. Köy ve beyaz kuleli kilise gün ışığında ufacıktı. Ve o bundan böyle oraya ait değildi; onların uzağında, dışarıda, karanlıkta bir adam gibi oraya oturdu. Her günkü hayattan bilinmeyene geçmişti, dönemezdi ve dönmek de istemiyordu.

Cayır cayır yanan vadiden uzaklaşıp atı ormanın derinlerine sürdü. Ağaç gövdeleri, gri ve hareketsiz insanlar gibiydi, o geçerken hiç ilgilenmediler. Bir dişi geyik, biraz gölge ve biraz güneşin içinden geçerek gene gölgeye koştu. Yaprakların arasında ışık sızıyordu. Sonra çam ağaçları. Koyu ve serin. Ağrı nedeniyle kendini kötü hissediyordu, başında dayanılmaz bir zonklama vardı, hastaydı. Hayatında hiç hasta olmamıştı. Bütün bu olup bitenden serseme dönmüştü. Kendini berbat hissediyordu.

Attan inmeye çalışırken düştü, acı ve denge kaybı içinde afalladı. At huzursuzca tepindi. Yuları elinden bırakıverdi. At düzensiz yürüyerek uzaklaştı. İşte her şeyle olan son bağı da kopmuştu.

Sadece uzanmak ve yatmak istedi. Ağaçların arasından tökezleyerek, kayın ve çam ağaçlarının olduğu sessiz bir yamaca

geldi. Derhal yere uzandı ve gözlerini kapadı, bilinci onsuz koşuyordu. Hastalığın nabzı içinde atıyordu, sanki tüm dünya zonkluyordu. Kuru bir ateşle yanıyordu. Fakat o bunları fark edemeyecek kadar meşguldü, çılgınlığın sınırında gidip geliyordu.

3.

İrkilerek kendine geldi. Ağzı kuru ve sertti, kalbi güm güm atıyordu, fakat kalkmaya gücü yoktu. Kalbi ağırlaşmıştı.

Neredeydi? Kışlada? Evde? Bir takım sesler duyuyordu. Tak tak. Ve güçlükle etrafa bakındı; ağaçlara, yeşilin parlaklığına, kızılımsı gün ışığı izlerine. Kendinin kendi olduğuna ve gördüklerinin hiçbirine inanmadı. Bir takım sesler duyuyordu. Bilinç düzeyine gelmek için çaba sarf etti, fakat başarısız oldu. Sonra yeniden mücadele etti. Ve giderek etrafı onunla ilişki kurmaya başladı. Hatırladı ve korkunun pençesi yüreğine tırnaklarını geçirdi. Sesler duyuluyordu. Kafasının üzerinde bir ardıcın ağır siyah dallarının oynaştığını görebiliyordu. Sonra her şey karardı. Oysa gözlerini kapadığını sanmıyordu. Hayır, kapamamıştı. Karanlığın içinde aydınlık gene belirdi. Ve sesler duyuluyordu. Tak tak. Aniden, nefret ettiği o kanlı şekilsiz yüzünü gördü komutanın. Sonra korkuyla hareketsiz kaldı. Oysa içinin derinlerinde, bunun böyle olduğunu biliyordu, komutan ölmüştü. Fakat fiziksel hezeyan onu ele geçirdi. Bir takım sesler duyuyordu. Korkuyla ölü gibi kıpırtısız uzandı.

Gözlerini tekrar açtığında, ağaç gövdesine hızla tırmanan bir şey gördü. Küçük bir kuştu. Ve bir diğer kuş da, kafasının üzerinde ötüyordu. Pat pat pat. Küçük, maharetli gagasıyla ağaç gövdesine vurup duran bu minik kuştu demek. Sanki kafasına çekiçle vuruluyordu. Onu merakla seyretti. Kuş gagalamayı kesti ve ağacın gövdesine tutundu. Sonra bir fare gibi, çıplak gövdeden aşağı kaydı. Kuşun bu seri kayışı ani bir tiksinti uyandırdı onda. Kafasını kaldırdı. Çok ağırlaşmıştı. Sonra küçük kuş, kafasını aşağı yukarı hareket ettirerek, yerdeki gün ışığı parçacığına koştu. Beyaz ayakları titrek bir ışıkla parlayıverdi. Vücudu ne hünerliydi; kanatlarında beyaz lekeler vardı. Onlardan bir sürü vardı. Çok güzeldiler; fakat birdenbire değişiveren, delibozuk fareler gibi meşe palamutlarının arasında, oraya buraya koşturuyorlardı.

Gene bitkin bir halde yere uzandı ve algısı yok oldu. Sürünen küçük kuşlardan korktu. Bütün kanı kafasına hücum etmiş gibiydi. Ama yine de kımıldayamadı.

Bitkinliğin acısıyla tekrar kendine geldi. Kafasında korkunç bir ağrı vardı, ürkütücü bir halsizlik... Kımıldamaya mecali yoktu. Hayatında hiç hasta olmamıştı. Nerede olduğunu ve ne olduğunu bilemiyordu. Büyük bir ihtimalle güneş çarpmasıydı. Ya da her neyse? Bir süre önce, ah uzun bir süre önce komutanı sessizliğe gömmüştü. Yüzü kan içindeydi, gözleri yukarı kaymıştı. Öyle ya da böyle tamamdı. Huzurluydu. Fakat şimdi kendinin dışındaydı. Daha önce hiç burada olmamıştı. Hayat mıydı bu, değil miydi? Kendisiyle baş başaydı. Diğer herkes büyük, aydınlık bir yerdeydi, o ise dışarıdaydı. Kasaba, tüm bölge, ışıktan ibaret parlak bir mekandı ve o burada, dışarıdaydı, karanlık ahrette, her şeyin yalnız olduğu bu dünyada... Fakat diğerleri de bir gün buraya gelmeliydi. Küçük şeyler kalmıştı arkasında. Baba, anne ve sevgili. Ne olmuştu yani? Burası bomboş bir açık alandı.

Doğruldu, oturdu ve ayak sesleri duydu. Küçük kahverengi bir sincaptı. Dalgalanan kırmızı kuyruğu vücudunun kıvrımlarını tamamlıyordu; arka ayakları üzerindeyken kuyruğunu topluyor, sonra salıyordu. Onu mutlulukla seyretti. Sincap gene oyunbaz bir şekilde, kendi kendine eğlendi. Sonra çılgın gibi başka bir sincaba koştu, söylenerek ve sohbet ederek birbirlerini kovalıyorlardı. Asker onlarla konuşmak istedi. Fakat sadece boğuk bir ses geldi gırtlağından. Sincaplar kaçışıp ağaçlara tırmandılar. Ve dikizlendiğini hissetti. Korku sardı içini. Bir dereceye kadar zihni açıktı. Sincabın küçük keskin yüzü, ağaç gövdesinin ortasından gözünü dikmiş ona bakıyordu. Dimdik kulakları, pençeli küçük elleriyle ağaç kovuğuna tutunuyordu, beyaz göğsü aniden kabardı. Emir erinin paniklemesine neden oldu.

Ayaklarıyla bir mücadeledeyken yalpaladı. İçmek için bir şeyler arayarak yürüdü, yürüdü. Beyni öyle kızışmıştı ki su isteğiyle yanıp tutuştu. Tökezledi. Sonra hiçbir şey bilemez hale geldi. Yürürken bilinci yok olmuştu. Gene tökezledi, ağzı açıldı.

Şaşılacak şey ki, gözlerini dünyaya tekrar açtı, bir daha ne olduğunu hatırlamaya yeltenmedi. Parlak yeşil ışıltıların ardında yoğun altın rengi bir ışık vardı. Ve uzun gri mor bacalar, uzaklarda onu saran, giderek derinleşen bir karanlık... Varma duygusunun bilincindeydi. Gerçeğin ortasındaydı, gerçek, karanlıktı ve dipteydi. Fakat susuzluk beyninde yanıyordu. Hafiflemiş hissetti gene de, ağır değildi. Bu, yeni bir şeydi. Hava gök gürlemesiyle inledi. Fişek gibi yürüdüğünü düşündü ve doğruca rahatlamaya; suya doğru mu?

Aniden korkuyla ayağa kalktı. Muazzam bir altın pırıltısı vardı. Onunla kendi arasında uçsuz bucaksız, sadece birkaç koyu ağaç gövdesinden ibaret engeller vardı. Bütün körpe buğdaylar,

ipeksi yeşilliğin üzerinde sarı altın ışıltısıyla cilalanmış gibiydi. Eşarp olarak başına siyah bir kumaş takmış bir kadın pırıl pırıl yeşil mısırların içinden, göz kamaştıran ışığa doğru büyük bir gölge kütlesi gibi ilerliyordu. Gölgede, soluk mavi görünen siyah ahşap bir çiftlik de vardı. Ve altının içinde erimiş gibi görünen bir kilise kulesi yer alıyordu. Kadın ondan uzaklaştı. Onunla iletişim kuracak bir dil bilmiyordu. Parlak, bütün ve gerçek dışıydı. Kadın onun kafasını karıştıran kelimelerle gürültü yapabilirdi ve erin gözleri onu görmeden sadece bakardı. Kadın karşıya geçiyordu. Kendisi bir ağaca dayandı.

Sonunda düz yatağı karanlıkla dolu, uzun çıplak kanala döndüğünde, o harika ışıkta dağları gördü. Çok uzak değillerdi ve ışıl ışıldılar. En yakın dağ sırasının yumuşak gri tepesinin arkasında, uzak dağlar altın rengi ve soluk griydi, kar saf, yumuşak ve parlaktı. Öylece, durgun, gökyüzünün maden ocağında saflaştırılmış, kendi sessizlikleri içinde ışıl ışıldılar. Orada durup onlara baktı, yüzü ışıldadı. Ve karın içinde parlayan altın ışıltısı gibi bir ışıltının, kendi susuzluğunun içinde parladığını hissetti. Ağaca yaslanarak gözünü dikti. Ve sonra her şey boşluğa doğru kayıp gitti.

Gece boyunca tüm gökyüzünü bembeyaz yapan ışıklar sürekli kanat çırptı. Tekrar yürümeliydi. Dünya kurşuni bir renkte asılı halde etrafında dönüyor dönüyordu, topraklar, gri yeşil ışıklarla parlıyordu. Ağaçlar koyu ve hantaldı ve bir dizi siyah bulut beyaz gökyüzünde yolculuk ediyordu. Sonra karanlık bir kepenk kapandı ve gece her yanı örttü. Karanlığın üzerinden atlayamayan, yarı görünen dünyada bir yorgunluk kanat çırptı! Sonra gene bir solgunluk ortalığı ezip geçti. Karanlık şekiller beliriyor, kafasının üzerinde bulutlar geziniyordu. Dünya saf bir karanlığın içine bir anlık fırlatılan hayalet gölgelerle doluydu, sonra bu gölgeler tekrar bütün ve eksiksiz bir karanlığa dönüşüyordu.

Hastalık ve ateşin yarattığı katışıksız çılgınlık, onun içinde devam etti; beyni gece gibi kapanıp açılıyordu. Sonra bir ağacın etrafında ona gözünü diken bir şeyden duyduğu dehşetli kasılma... Sonra yürüyüşün o uzun ıstırabı... Ve kanını çürüten güneş... Komutana duyduğu nefretin ıstırabı... Onu izleyen huzur ve sevecenlik. Fakat her şey bozulmuştu, acıdan doğmuş ve gene o acının içinde çözünmüştü. Her şey çürümüş, bozulmuştu.

Sabah tamamıyla uyanıktı. Beyni susuzluğun katışıksız dehşetiyle yanıyordu. Güneş yüzündeydi, çiy ıslak giysilerinde buharlaşıyordu. Sanki hâkimiyet kendindeymiş gibi kalktı. Hemen önünde, mavi, serin ve şefkatli dağlar gündüz gökyüzünün solgun kenarlarında bir uçtan bir uca sıralanmışlardı. Onları istedi

-onları yalnız istedi- kendini terk etmek ve onlarla bir olmak istedi. Kımıldamıyorlardı, durgundular, kar kaplı tepeleriyle yumuşak ve beyazdılar. Öylece durdu, acıdan delirmiş, elleri kıvrılmış ve ezilmişti. Sonra aniden gelen bir krizle çimenlerin üzerinde kıvrandı.

Istıraplı bir rüyanın içinde öylece uzandı. Susuzluğu kendisini ondan ayırmıştı, başlı başına bir istek olarak bir köşede duruyordu. Hissettiği acı da gene başka bir kendiydi. Vücudunun tıkanıklığı, kütük gibi oluşu başka bir kendisi... Bütün bu ayrılmış varlıklarla küçük parçalara bölündü. Hepsinin arasında acı veren tuhaf bir bağ vardı, fakat birbirinden uzak taraflara çekiliyorlardı. Sonra tamamıyla koptular. Onu matkapla delen güneş, bu bağı da deliyordu. Ve hepsi düştüler, boşluğun sonsuz akışının içine düştüler.

Bilinci tekrar harekete geçti. Dizlerinin üzerinde kalktı ve pırıl pırıl parlayan dağlara baktı. Orada sıra sıra, dünyayla cennet arasında, muhteşemdiler. Gözleri kararana dek baktı ve güzel dağlar, temiz ve serin, sanki onun olacakmış gibi, onun benliğinde eriyip kayboldular.

4.

Üç saat sonra askerler onu bulduğunda, kolları yüzüne kapanmıştı, güneşi emmiş siyah saçlarıyla kıvrılıp yatmış haldeydi. Fakat hâlâ yaşıyordu. Genç askerlerin açık siyah ağızlarını görmek onu dehşete düşürdü.

Bir daha gözünü açmadan o gece hastanede öldü. Doktorlar, kalçalarındaki ve sırtındaki çürükleri gördüler ama sessiz kaldılar.

Morgda iki adamın vücudu yan yana konmuştu. Biri zarif beyaz, fakat sonsuz bir uykuda, kaskatı ve upuzun; diğeri bir karabasandan her an uyanıp hayata dönebilir gibi, öyle genç, öyle dokunulmamış... Hafif bir uykuda...

Zorda Kalmak

1.

Rüzgâr öyle hızla esiyordu ki, akkavaklar, üzerlerinden bir alev uçmuşçasına ağardılar. Gökyüzü bulutluydu ve maviliği hareket eden bulutların arasından yer yer görünüyordu. Güneş, yama yama, düz arazilere vuruyordu; çavdarlar ve üzüm bağları gölgedeydi. Uzakta, masmavi katedral gökyüzünü delercesine yükselmiş, aşağıda Metz şehrinin evleri bir tepe gibi belli belirsiz kümelenmişti.

Tarlaların arasında, ıhlamur ağaçlarının yanında çıplak ve kuru toprağın üzerinde kulübeler vardı. Girintili çıkıntılı demirlerden yapılma yuvarlak çatılı bir dizi kulübeyi, askerlerin gün güzelleri pırıl pırıl sarmalamıştı. Önde askerlerin sarımsı marullarının dizili olduğu bir bostan, arkadaysa büyük, ağır talimlerin yapıldığı elektrikli tellerle çevrili bir alan yer alıyordu.

Öğleden sonrasının bu saatleri, kulübeler boş olurdu. Bütün yataklar yukarı itilir, askerler ıhlamurların altında tembellik ederek talim için çağrılmayı beklerdi. Bachmann gölgede, bayıltıcı çiçek kokuları arasında bir banka oturdu. Annesine haftalık kartını yazıyordu. Uzun açık tenli ve çevik bir gençti, iyi görünüyordu. Kartı yazmaya çalışırken durgundu. Karta eğilmiş otururken üzerinden dökülen mavi üniforması, dinç görüntüsünü bozuyordu. Yanık tenli eli, hareketsizce kelimelerin akmasını bekledi. "Sevgili Anneciğim," yazdığı tek şey buydu. Derken kurulmuş gibi yazmaya başladı. "Gönderdiğin mektup için çok teşekkürler. Burada her şey yolunda. Sadece takviye tatbikatlar yapmak için izinliyiz..." Burada bıraktı ve öylece oturdu, her şeyden

uzakta, kesif bir belirsizlik içinde gibiydi. Tekrar karta baktı. Fakat daha fazla yazamadı. Zihni düğümlenmişti ve bir kelime bile gelmiyordu aklma. İmzaladı ve onu bu mahrem anda kimse görüyor mu diye kontrol etmek için etrafına bir göz attı.

Mavi gözlerinde mahcup bir ifade, ağzının çevresinde bir solgunluk vardı. Genç kumral bıyığı solgun ağzının etrafında ışıl ışıldı. Zarafeti ve güzel görüntüsüyle neredeyse bir kız gibiydi. Fakat askeri bilince sahipti, disiplinli olmaya inanırdı ve kendisini görevlerine vermekten tatmin olurdu. Genç ve fiyakalıydı, gözü pek bir ağza ve çevik bir bedene sahipti ama şimdi bunlar baskı altındaydı.

Kartı asker ceketinin cebine koydu ve arkadaşlarının avaz avaz bağırarak konuşup gülüştüğü, aylaklık ettiği gölgeye gitti. O, bugün bütün bunların dışındaydı. Sadece birlikteliğin sıcaklığı için onların yanında durdu. Kendi zihninde bir şeyler, onun keyfini kaçırıyordu.

Derhal sıraya çağrıldılar. Çavuş komuta vermek için geldi. Kırk yaşında hayli ağır, güçlü yapıya sahip bir adamdı. Kafası öne doğru, güçlü omuzlarına biraz gömülmüş gibiydi ve kudretli çenesi saldırgan bir biçimde dışarı doğruydu. Fakat gözleri için için yanıyordu. Yüzü içkiden dolayı donuk ve umursamazdı.

Komutları, sert ve havlar gibi bağırarak verdi ve küçük grup ileri doğru hareket etti, elektrikli tellerin dışındaki açık yola doğru ritmik, uygun adımlarla tozu dumana katarak yürüdü. Bachmann da sıcaktan, tozdan ve kuşatılmışlıktan dolayı yarı acı çekerek uygun adım yürüyordu. Arkadaşlarının hareket eden vücutları arasından, yolun kenarındaki küçük asmaları görebiliyordu. Burçakların arasındaki kavaklar kanat çırpıyor ve beyazlıklar üfürüyordu, gökyüzünün uzak boşlukları ve tarlalar havayla ve güneşle özgürce kucaklaşıyordu. Fakat o, kendi içinde kaygının karanlığıyla kuşatılmıştı.

Alışılmış rahatlığı, sağlıklı görünümüyle iyi bir düzen içinde yürüdü. Fakat vücudu kendi kendine hareket ediyordu. Ruhu başka bir tarafa yapışmıştı. Ve askerlerden birkaçı kasabaya yakınlaştıkça, vücudu aklm katıksız varlığıyla ve mekanik bir zekâyla hareket etti.

Ana yoldan ayrılıp ağaçların arasındaki bir patikadan, arka arkaya dizilerek aşağıya indiler. Hepsi sessiz ve yeşildi. Uzun, yeşil ve özgür otların ve yaprakların gölgeleri içinden geçerken gizemliydiler. Sonra, çiçekli uzun otların arasında, toprak hafriyatının dibinde yaralanmış gibi yatan bir hendeğin üzerinde gün ışığına çıktılar. Toprak hafriyatı, önde sekilenerek yükseltilmişti. Sekiler görünüşte düz bir duvar gibi örülmüştü fakat tepelerin-

deki uzun otlar nedeniyle oldukça yumuşaktılar. Papatya ve orkideler, gür otların içinde beyaz ve sarı altınlar gibi parlıyorlardı ve burada huzur dolu bir ortamda gittikçe güçlenerek korunuyorlardı. Yakınlarda ağaçlar vardı. Zaman zaman esrarengiz bir rüzgârın ani esintisi, hafriyatın tepesine yuva yapmış çimenleri ve çiçekleri, biraz sonra verilecek bir alarmın işareti gibi eğip silkeliyordu.

Açık mavi ve kırmızı üniformalarıyla pırıl pırıl görünen bir grup asker, hendeğin sonunda durdu. Çavuş onlara talimat veriyordu ve bağıran sesi bulundukları yerin yoğun ve dokunulmamış durgunluğu içinde keskin ve ürkütücüydü. Onu anlamak için çaba sarf etmeleri gerekiyordu.

Sonra bitti ve adamlar hazırlık yapmak üzere harekete geçtiler. Hendeğin diğer tarafında, siperler pürüzsüz yükseliyordu; güneşte çok berraktılar ve yavaşça geriye bükülüyorlardı. Tümseklerin kıyısında otlar büyümüş ve uzun papatyalar yükselmişti, arkadaki ağacın tepesindeki koyu yeşillere tezat oluşturan beyazlıklarıyla büyüleyiciydiler. Kasabanın gürültüsü, tramvayların sesi uzaktan duyuluyor, fakat bu sesler, durgun ortama nüfuz etmiyor gibiydi.

Hendeğin suyu hareketsizdi. Talim sessizlik içinde başladı. Askerlerden biri bir merdiven aldı ve onu, siperin dibindeki dar alandan geçerek, hafifçe arkaya eğilmiş duvarın ön yüzüne sabitlemeye çalıştı. Orada, merdiveni duvara dayamaya uğraşırken, duvarın hemen dibinde küçük ve yalnız görünüyordu. Sonunda merdiven duvara dayandı ve çuval gibi üniforması içinde, el yordamıyla hareket eden sakar bir görüntü, güç bela ona tırmanmaya çalıştı. Askerlerin geri kalanı durdu ve bekledi. Ara sıra çavuş emir vermek için bağırdı. Mavi hantal görüntü, duvarda yavaşça ve güçlükle tırmanmaya devam ediyordu. Bachmann bağırsakları suya dönük durdu. Tırmanan askerin görüntüsü, yukarıdaki sekilere karıştı ve parlak yeşil otlar arasında hareket etti. Subay aşağıdan bağırdı. Asker uygun adım yürüdü, merdiveni başka yere dayadı ve basamaklardan aşağı dikkatlice indi. Bachmann kör ayağın, merdivenin boşluğunda yolunu bulmak için verdiği uğraşı seyretti, dünyanın altından kaydığını hissetti. Askerin görüntüsü her hareketinden korkarak ilerleyen şuursuz bir böcek gibi, duvara yapışarak gittikçe aşağıya doğru ilerledi. Sonunda görüntü, terli terli ve gergin bir yüzle yere güven içinde indi ve askerlere döndü. Fakat hâlâ sert, boş, mekanik ve insandan daha farklı bir şeymiş gibi görünüyordu.

Bachmann orada ağır ve hüküm giymiş gibi kendi sırasını ve ihanetini bekleyerek durdu. Adamlardan bazıları kolayca ve kor-

kusuzca çıktı. Bu sadece onun kolayca yapılabilirliğini gösterdi ve Bachmann'ın durumunu daha acıklı hale getirdi. Keşke o da böyle kolayca yapabilseydi.

Onun sırası geldi. Sezgisel olarak kendi durumunu kimsenin bilmediğinin bilincindeydi. Teğmen onu mekanik bir şey gibi görüyordu. Ayak uydurmaya çalıştı. İçi gergindi, ancak dıştan görünüşü henüz kontrol altındaydı, merdiveni aldı ve duvarın altına gitti. Merdiveni çabucak ve başarıyla yerleştirdi ve yabansı, ürkek bir umut sardı içini. Sonra kör gibi tırmanmaya başladı. Fakat merdiven çok sağlam durmuyordu ve her aksaklıkta, onu hasta eden, eriten büyük bir duygu sarıyordu benliğini. Çabuk tırmandı. Sadece kontrolü elinde tutabilse devam edecekti. Acı da olsa bunun farkındaydı. Ne zaman merdiven yolundan çıksa ve ayağı ıskalasa büyük sıcak, beyaz bir korkunun kör istilası onu ele geçiriyordu. Bu adeta midesini ve eklemlerini eritti, onu güçsüz bıraktı. Eklemleri ve karnı erise de, oradaydı. Can havliyle kendi kendisine tutundu. Korkuyu biliyordu, korku geldiğinde ne olduğunu da biliyordu. Sadece sıkıca tutunması gerekiyordu. Bunların hepsini biliyordu. Oysa merdiven sallandığında ve ayağı aksadığında, kalbinde ve bağırsaklarında büyük bir korku patlaması yaşıyordu ve giderek güçsüz düşüyordu. Korkunun yarattığı dehşetle ve kontrolünün azalmasıyla giderek daha güçsüz, daha güçsüz kalıyor, aşağıya doğru akıyordu.

Oysa yavaş yavaş yukarı çıktı, can havliyle hep yukarılara bakıyordu ve aşağıdaki boşluğun sürekli bilincindeydi. Fakat her yanı, vücudu ve ruhu, birleşme noktasına doğru sıcaklaşıyordu. Bir rahatlama uğruna her şeyi feda edebilirdi. Aniden kalbi sarsılmaya başladı. Bunaltıcı, büyük bir baskı yaptı bu ona ve tekrar korkunun ani saldırısı yakasına yapıştı. Ölü gibi duvara yaslandı. Taş gibi hareketsiz, huzur içinde, henüz bitmediğini bilmenin, yüksekte bir boşlukta olmanın verdiği derin, esaslı bir kaygıyı içinde taşıyarak duvara yaslandı. Fakat asıl güçlük aşılmıştı.

O an garip bir şey hissetti. Bu neydi? Su bacaklarından aşağı akıyordu. Bilinci, subayın gürleyen sesinin yankılarıyla yarı açık, utanç içinde, olduğu yerde kalakaldı. Belini büken utancın derinliklerinde bekledi. Çok utanmıştı. Yine de devam etmeyi başardı. Kendi için duyduğu korkuya yenilmişti. Utancı herkesçe biliniyordu artık. Devam etmeliydi.

Büyük şok dalgası onu titrettiğinde, yukarıdaki basamağı el yordamıyla, yavaşça yokladı. Bilekleri yukarıdan yakalandı, güvenli bir zemine çekiliyordu. Toprak setinin kenarında kocaman eller tarafından sürüklendi ve dizlerinin üzerine oturtuldu, çi-

menlerin arasında rezil gibiydi, ayağa kalkabilmek için belini doğrulttu.

Utanç, derin bir utanç ve kepazelik, ruhunu esir aldı ve onu sancılar içinde bıraktı. Bir böcek gibi küçülmüştü ve artık yok olmak istiyordu.

Sonra onu yukarı çeken komutanın varlığını üzerinde hissetti. Yaşlı adamın kalp atışlarını hissetti. Ve birden sesi öfkeli bir kırbaç gibi damarlarında şakladı.

"Başını yukarı kaldır! Gözler ileri!" diye bağırdı öfkeli subay ve asker içgüdüsel olarak emre uydu, kendini subayın gözlerine bakmaya zorladı. Komutanın sarkık gaddar yüzü, gençliğini çiğnedi geçti. Bütün kuvvetiyle kendini duygularından arındırmaya çalıştı. Gene de subayın yırtıcı sesi onu incitmeye devam etti.

Aniden kafasını arkaya attı, dimdik baktı, kalbi patlamaya hazırdı. Yüz yakına doğru hamle yaptı, şekilsiz görünüyordu, dişleri ortadaydı ve gözleri için için yanıyordu. Kelimeler, bağır çağır, burnundan ve ağzından fışkırıyordu. Tiksintiyle geri çekildi. Sonra bir bağırış ve yüz gene üzerindeydi. Kolunu kendini korumak için bilinçsizce yukarı kaldırdı. Kolunun ön kısmının komutanın yüzüne acımasız bir darbe indirdiğini hissettiğinde dehşete kapıldı. Diğeri sendeledi, arkaya kaydı ve tuhaf bir çığlıkla, siperlerin üzerinden sırt üstü yuvarlandı, elleri havayı kavramaya çalışıyordu. Bir sessizlik daha oldu ve sonra komutanın vücudunun suyla çarpışan sesi duyuldu.

Bachmann, kaskatı, içi sus pus, sahneye baktı. Askerler koşuyordu.

"Tüysen iyi olur," dedi genç ve heyecanlı bir ses. Ve o, ani ve içgüdüsel bir kararla oradan uzaklaşmaya başladı. Tramvayların gidip geldiği ağaçlık yola saptı. Bu yol anayola bağlanıyordu. Kalbinde temize çıkma arzusu, kaçma ve kurtulma isteği vardı. İşte ordu hayatından, utançtan kurtuluyordu. Uzaklara gidiyordu.

Subaylar at üstünde caddede geziniyordu, askerler kaldırımlardaydı. Köprüye gelince, Bachmann önünde uzanan kasabaya gitmek için karşıya geçti, resim gibi düz Fransız evlerinden aşağıya, karmakarışık çatıların ve caddelerin olduğu suyun kenarına geldi, oradan gökyüzünde delikler açan pek çok kulesiyle, sevimli siyah katedrale doğru ilerledi.

Bu dakikada kendini büyük bir baskıdan kurtulmuşçasına huzurlu hissetti ve nehir boyunca uzanan halka açık bahçelere doğru çevirdi yönünü. Yeşil çimenler üzerine kümelenmiş leylakların görüntüsü çok güzeldi ve beyaz çiçekleriyle bir mihrabı andıran kestane ağaçlarından duvarlar harikaydı. Subaylar geçi-

yor, renklere bürünmüş zarif bayanlar ve genç kızlar, ekoseli gölgelerin arasında avare dolaşıyorlardı. Güzeldi, böyle bir manzaranın içinde özgürce yürümek...

2.

Fakat nereye gidiyordu? Bağımsızlığın büyüleyici sarhoşluğundan uyanmaya başladı. İçinde, derinde bir yerde, etinde utancın ısrarla yandığını hissetti. Şimdiye kadar bunu düşünmeye tahammülü yoktu. Fakat işte oradaydı, ısrarla yanıp duran utancın en saf hali, derinlerinde bir yerdeydi.

Bu onun akıllı davranmasını gerektiriyordu. Şimdiye dek ne yaptığını hatırlamaya cesaret edemedi. Sadece her şeyden uzağa gitme ihtiyacı duydu.

Ama nasıl? Korkunun yarattığı ani sancı onu ele geçirmişti. Utanç içindeki etinin, tekrar otoritenin elleri arasına konmasına dayanamazdı. Zaten eller hâlâ üzerindeydi, sanki çıplak teninde geziniyor, utancını acımasızca parçalayarak, onu sakat bırakıyor, kontrolünü felce uğratıyordu.

Korku acı verici olmuştu. Adeta kör gibi, kışlaların olduğu yöne döndü. Kendisinin sorumluluğunu alamazdı. Kendisini birine teslim etmeliydi. Sonra kalbi umut dolu, sevdiğini düşünmeye başladı. Onu düşünmek zorundaydı.

Cesaretini topladığında beti benzi atmış bir halde, kasabanın dışından kışla yönüne giden küçük hızlı tramvaya bindi. Kımıldamadan, biraz toparlanmış ve durgun bir ifadeyle oturdu.

Terminalde indi ve aşağı doğru yürüdü. Rüzgâr hâlâ hızlı esiyordu. Çavdarların belli belirsiz fısıltısını, üzerlerinden esip geçen bir rüzgârın yarattığı hışırtıyı duyabiliyordu. Etrafta kimsecikler yoktu. Kendisini her şeyden kopmuş ve kimliksiz hissederek, alçak asmaların arasından otlaklara doğru ilerledi. Asma ağaçları, körpe pembe filizlerini dalgalandırarak kıvrım kıvrım yükselmişti. Onları uzaktan gördü ve hayret etti. Biraz uzakta biri, tarladaki kuru otları kaldırıyordu. Öküzün çektiği araba yolun kenarındaydı, Mavi tişörtlü adamlar ve başlarına beyaz eşarp takmış kadınlar, kuru otları kollarının üzerinde arabaya taşıyorlardı, hepsi parlayan canlı yeşil araziden uzakta, pırıl pırıl görünüyordu. Kendi dışında kalan, bu müthiş parıltılı dünyayı uzaktan izliyormuş gibiydi.

Emilie'nin hizmetçilik yaptığı baronun evi, tarlaların, bahçenin ve ağaçların arasında kare şeklinde yumuşak ve tatlı görünüyordu. Eski bir Fransız çiftliğiydi. Kışla oldukça yakındı.

Bachmann tek bir amaca kilitlenmiş bakışlarıyla avluya doğru yürüdü. Güneşten arınmış, gölgeli havadar bölüme girdi. Askeri gören köpek, sadece sıçradı ve inleyerek selam verdi. Tulumba, limon ağacının altında, köşede huzur içinde duruyordu.

Mutfak kapısı açıktı. Önce tereddüt etti, sonra içeri girdi, utanarak bir şeyler söyledi ve gönülsüzce gülümsedi. İki kadın da gülümseyerek karşılık verdi. Emilie öğleden sonra kahvesi için tepsi hazırlıyordu. Masanın biraz ötesinde ürkek, tetikte ama halinden memnun öylece dikildi. Bazı vahşi ve gururlu hayvanların, mahcup ve gururlu gözlerine sahipti. Siyah saçlarında bant vardı, gri gözleri ısrarlı bakıyordu. Üzerinde, güçlü bakir memelerini düğmelerle örten, allı gülü, mavi pamuklu kumaştan bir köy elbisesi vardı.

Masada bir başka genç kadın daha vardı. Mürebbiye, kirazları büyük bir öbekten alıp, bir kaseye dolduruyordu. Genç, hoş ve çilliydi.

"İyi günler," dedi memnuniyetle. "Beklenmeyen adam."

Emilie konuşmadı. Koyu tenli yanaklarına kırmızılık yayıldı. Hâlâ kaçma isteği ve korku arasında gidip gelerek bakıyordu, aynı zamanda onu orada tutan bir neşe içindeydi.

İki kadının gözleri üzerindeyken mahcup ve zoraki bir "Evet," dedi. "Bu kez kendimi bir karışıklık içinde buldum."

"Ne?" diye sordu mürebbiye, ellerini dizlerine koyarken. Emilie dimdik durdu.

Bachmann kafasını kaldıramadı. Parlak, kanlı canlı kirazlara yan gözle baktı. Normal dünyayı geri kazanamıyordu.

"Teğmen Huber'e vurdum. Onu siperlerin üzerinden hendeğe attım," dedi. "Kazaydı... fakat..."

Ve kirazları kavradı, onları bilinçsizce yemeye başladı. Sadece Emilie'nin küçük haykırışı vardı kulaklarında.

"Onu siperlerin üzerinden hendeğe mi attın?" diye yankıladı Bayan Hesse korkuyla. "Nasıl?"

"Ahh," diye inledi Emilie.

Kirazların çekirdeklerini emilmiş bir halde, mekanik bir hareketle eline çıkararak orada tuttu.

"Buraya nasıl geldin?" diye sordu Bayan Hesse.

"Kaçtım," dedi.

Ölümcül bir sessizlik oldu. Kadınların merhametine sığınarak bekledi. Ocaktan bir ıslık sesi duyuldu ve kahvenin güçlü kokusu etrafa yayıldı. Emilie hışımla arkasını dönerek uzaklaştı. Ocağın üzerine eğildiğinde, onun dimdik ve düz sırtına, kavisli beline baktı.

"Fakat ne yapacaksınız?" dedi Bayan Hesse dehşet içinde.

"Bilmiyorum," dedi daha fazla kiraz alarak. Sona yaklaşmıştı.

"Kışlaya dönseniz iyi edersiniz," dedi. "Sayın Baronun gelmesini ve konuyla ilgilenmesini sağlayabiliriz."

Emilie tepsiyi hazırlarken hızlı ve sessizdi. Sonra onu aldı ve parıldayan porselenlerin, gümüşlerin ardında, yüzünde duygusuz bir ifadeyle onun cevabını bekledi. Bachmann, kafası öne düşmüş, solgun ve yüreği kaskatı kaldı. Geri dönmeye dayanamazdı.

"Fransa'ya gitmeyi deneyeceğim," dedi.

"Evet, fakat seni yakalarlar," dedi Bayan Hesse.

Emilie gözlerini dikerek izledi.

"Bu gece saklanabilirsem bir denerim," dedi.

İki kadın da onun ne istediğini anladı. Ve bunun doğru olmadığının da bilincindeydiler. Emilie tepsiyi aldı ve gitti. Bachmann kafası öne düşmüş oturdu. İçinde bir yerde utancın artıklarını ve kendi yetersizliğini hissetti.

"Asla kaçamazsın," dedi mürebbiye.

"Deneyebilirim," diye yanıtladı.

Bugün kendini ordunun ellerine bırakamazdı. Bugün kaçabilirse, yarın onunla istediklerini yapabilirlerdi.

Sessizleştiler. Bachmann kiraz yemeye devam etti. Genç mürebbiyenin yanakları al al oldu.

Emilie başka bir tepsi hazırlamak için döndü.

"Senin odanda saklanabilir," dedi ona mürebbiye.

Genç kız uzaklaştı. Zorlanmaya tahammül edemiyordu.

"Tek aklıma gelen bu. Bu şekilde çocuklardan da korunur," dedi Bayan Hesse.

Emilie yanıt vermedi. Bachmann iki kadını sabırla bekliyordu. Emilie, Bachmann'la yakın temasta olmak istemiyordu.

"Sen benimle uyuyabilirsin," dedi Bayan Hesse, Emilie'ye.

Emilie gözlerini kaldırdı ve doğrudan, temiz ve çekingen bir ifadeyle genç adama baktı.

"Bunu istiyor musun?" diye sordu, güçlü bekâretiyle adamın karşısında dimdik durarak...

"Evet.... Evet..." dedi utançtan mahvolmuş bir halde, belli belirsiz.

Emilie kafasını geriye attı.

"Evet," diye fısıldadı kendi kendine.

Çabucak tepsiyi doldurdu ve dışarı çıktı.

"Fakat sınırı bir gecede geçemezsin," dedi Bayan Hesse.

"Bisikletle geçebilirim,"diye yanıtladı.

Emilie döndü, duruşunda ölçülü ve tarafsız bir hal vardı.

"Olur mu bakalım," dedi mürebbiye.

Bir iki dakika sonra Bachmann, duvarlarda büyük haritaların asılı olduğu kare salonda Emilie'yi takip ediyordu. Bir çocuğun sarı pirinç düğmeli mavi ceketinin, çivide asılı olduğunu fark etti. Bu ona, limon ağacının altında Emilie'yi seyrettiği günü hatırlattı. Emilie o gün, çocukların en küçüğünü elinden tutmuş yürüyordu. O an, sanki çok çok uzaklarda kalmıştı. O, kaybettiği bir çeşit özgürlüktü ve şimdi yerini ansızın bastıran bir kaygıya bırakmıştı.

Korku içinde hızlı hızlı merdivenleri tırmandılar ve uzun bir koridora vardılar. Emilie odasının kapısını açtı ve çekinerek içeri girdi.

"Aşağıya inmeliyim," diye fısıldadı ve kapıyı yavaşça kapatarak yanlarından ayrıldı.

Küçük, boş ve düzenli bir odaydı. Kutsal su için bir kap, Kutsal Yürek'in* bir resmi, İsa'lı bir haç ve bir dua taburesi, dokunulmamış beyaz bir yatak, boş bir masanın üzerinde duran kırmızı toprak el yıkama kabı, küçük bir ayna ve küçük bir şifoniyer vardı. Hepsi bu.

İbadethanede gibi kendini güvende hissederek pencereye gitti, avlunun üzerinden, yanar döner öğle sonrasında, ülkesine baktı. Bu ülkeyi, bu hayatı terk edecekti. Hâlâ bir bilinmezlikteydi.

Tekrar odaya geldi. Katolik Romalı yatak odasının garip yalınlığı ve ağırbaşlılığı ona yabancıydı ama aynı zamanda da iyileştiriciydi. İsa'lı haça baktı. Uzun cılız köylü İsa, Kara Ormanlı bir köylü tarafından oyulmuştu. Bachmann, hayatında ilk defa bu figürü insanca bir şey gibi gördü. O, işkenceler içinde asılmış, çaresiz bir adamı temsil ediyordu. Ona yeni bir bilgiyle daha dikkatli baktı.

Eti bitmez tükenmez bir utançla için için yandı. Kendini toparlayamadı. Ruhunda bir boşluk vardı. İçindeki utanç, gücünü ve erkekliğini yerinden etmiş gibiydi.

Sandalyesine oturdu. Utanç, her şeyin ortaya dökülmesinin verdiği kızgınlık, beynine hücum etti ve bu onu anlatılmaz ölçüde ağırlaştırdı.

Bir makine gibi aklı devre dışı kalmıştı. Botlarını çıkardı, kemerini, asker ceketini bir kenara koydu ve tüm ağırlığıyla yatağa uzandı, sanki hap almış gibi uyudu.

---

* Sacred Heart: Katoliklerde, İsa'nın kutsal yüreği Fransız bir rahibe olan Marguerite M. Alaque (1647-90) tarafından görülmüş ve resmedilmiştir (ç.n.).

Emilie bir müddet sonra geldi ve ona baktı. Fakat o derin bir uykudaydı. Onun hareketsiz yattığını gördü, öyle kıpırtısızdı ki korktu. Gömleği boğazında gevşekti. Onun lekesiz, beyaz etini gördü, temiz ve güzeldi. Ve dingin uyuyordu. Mavi üniformanın içindeki bacakları, kalm çorapların içindeki ayaklarıyla, kendi yatağında ona yabancıydı. Uzaklaştı.

3.

Sinirlerinin son teline kadar gergin ve endişeliydi. Üzerinde en ufak bir dokunuş olmaksızın temiz kalmak istiyordu. Yabanıl bir içgüdü, onu bütün ellerden uzak tuttu.

Terk edilmiş bir çocuktu, muhtemelen Çingene ırkındandı, bir Katolik Yardım Evi'ne bırakılmıştı. Bu tecrübesiz, putperest, dindar yaratık, Barones'e bağlanmış, ona on dört yaşından beri, yani tam yedi yıl hizmet etmişti.

Mürebbiye Ida Hesse dışında kimseyle ilişki kurmadı. Ida işini bilen, iyi tabiatlı biriydi ve çok da dürüst olmayan flörtçü bir yapıya sahipti. Fakir bir kasaba doktorunun kızıydı. Emilie ile ilişkileri, günbegün, dostluktan ziyade bir uyum içinde geliştikçe, ikisi arasında sınıf ayrımı kalmadı. Birlikte çalıştılar, şarkı söylediler, yürüdüler ve Ida'nin sevgilisi, Franz Brand'in odasına birlikte gittiler. Orada üçü konuştular, güldüler ve birlikte orman bekçisi Frank'in viyolenselini dinlediler.

Bütün bu muhabbette, iki kadının arasında kişisel bir mahremiyet yoktu. Emilie doğası gereği içine kapanık ve doğuştan çekingendi. Ida, kendi uçuk kaçık hallerine bir denge olarak görüyordu onu. Girişken ve kurnaz mürebbiye, hep hayranlarıyla meşgul oldu ve Emilie'nin yabanıl doğasını, erkeklerle bağlantılar kurmaya zorladı.

Fakat esmer kız, henüz çok ilkel, çok duyarlıydı ve dehşetli bir biçimde, ölümüne bakireydi. Sıradan askerlerin, o geçerken çıkardıkları uzun, emer gibi öpücük seslerini duyduğunda kan beynine sıçrıyordu. Onların alaycı tekliflerinden nefret ediyordu. Kendisi Barones tarafından çok iyi korunuyordu.

Erkekleri tarifsiz bir biçimde hor görüyordu. Fakat Barones'i seviyordu ve Baron'a saygı duyuyordu; bir beyefendinin hizmetindeyken rahattı. Onun doğası, evin hanımı ve beyi için bir şeyler yaparken huzurluydu. Askerler kabaydı ve hiçtiler. Onun tutkusu hizmet etmekti.

Kendini her şeyden uzak tuttu. Bir Pazar öğleden sonra, Reichshalle'nin pencerelerinden bakarken askerlerin kızlarla dans

ettiğini gördü. Soğuk bir iğrenme ve öfke kapladı içini. Askerlerin kemerlerini çıkarışlarını ve ceketlerini açışlarını, gömlekleriyle dans edişlerini, savrulan ceketlerini görmeye tahammül edemiyordu, hareketleri hantaldı, yüzleri şekilsiz ve terliydi. Kaba saba elleriyle kaba saba kızları koltukaltlarından tutarak, göğüslerine çekiyorlardı. Onların göğüs göğüse kenetlenmelerini, bacaklarını dans ederken ağır ağır hareket ettirmelerini seyretmekten nefret ediyordu.

Akşam, bahçede çitin diğer tarafından askerlerin kollarındaki kızların cinsel, anlaşılmaz çığlıklarını duyduğunda, kızgınlığı boyunu aşmıştı. Buz gibi bir sesle bağırdı.

"Ne yapıyorsunuz çitin orada?"

Onları bozguna uğratmıştı.

Fakat Bachmann sıradan bir asker değildi. Bayan Hesse onun hakkında çok şey biliyordu ve Emilie'yi onunla bir araya getirdi. Yakışıklı, sarışın, genç ve dimdikti. Henüz açıkça farkında olmadığı gururlu bir hali vardı. Dahası, nesiller boyu zengin bir çiftçi aileden geliyordu. Babası ölmüştü, annesi bir süreliğine parayı kontrol ediyordu. Fakat Bachmann ne zaman yüz pound istese, buna sahip olabilirdi. Erkek kardeşlerinden biriyle, çekirdekten yetişmek için, vagon yapımında çalışıyordu. Aile çiftçilik, demircilik yapıyor, köylerinin vagonlarını inşa ediyordu. Çalıştılar. Çünkü bu, bildikleri tek hayat biçimiydi. Seçmiş olsalardı, cimriliklerinden bağımsız yaşarlardı.

Bu yönde zekâsı gelişmemesine rağmen, duygusal açıdan bir beyefendiydi. Özgürce harcayacak gücü vardı. Dahası doğuştan terbiyeli ve görgülüydü. Emilie, Bachmann'dan önce ona meyletti. Ve Bachmann onun sevgilisi oldu ve Emilie onun açlığını çekti. Fakat bakireydi ve utangaçtı, itaat etmeye ihtiyacı vardı, çünkü ilkeldi ve medeni hayat biçimleri hakkında hiçbir fikri, hiçbir isteği yoktu.

4.

Altıda askerler tahkikata geldi. Bachmann ile ilgili bir şey biliyor musunuz? Bayan Hesse rol oynamaktan memnun bir halde cevapladı:

"Hayır, onu Pazar'dan beri görmedim, sen Emilie?"

"Hayır, hiç görmedim." diye yanıtladı Emilie ve beceriksizliği çekingenlik gibi göründü. Ida Hesse, hevesle sorular sordu ve rolünü oynadı.

"Fakat Çavuş Huber öldürülmemiş, değil mi?" diye bağırdı dehşetle.

"Hayır. Suya düştü. Fakat bu onu şoka uğrattı ve ayağını hendeğin diğer yanma çarptı. Hastanede. Bu Bachmann için büyük sorun."

Emilie, baskı altında ve gergin izledi. Anlayamadığı ve kendisine tanrısal görünen bu düzen işlerken artık özgür değildi. Bachmann onun odasındaydı, önceleri bir ibadet duygusuyla hizmet verirken artık dürüst ve temiz değildi.

Durumunu katlanılmaz buluyordu. Bütün akşam sırtında büyük bir yük vardı, bununla yaşayamazdı. Çocuklar yedirilmeli ve yatırılmalıydı. Baron ve Barones dışarı gidiyordu, onlara serinletici bir şeyler vermeliydi. Erkek uşak at arabasıyla döndü ve akşam yemeği için geldi. Ve bütün bunları yaparken, allak bullak olmanın ve sağduyulu kalmanın katlanılmaz ağırlığı içindeydi. Hayatının kontrolünü, bütün bu yaptığı işler üzerinden sağlamalıydı ve bu kontrol içinde yaşamalıydı. Fakat şimdi durum farklıydı, kontrolsüz ve tedirgindi. Bunun da ötesinde, o adam, sevgilisi, yani Bachmann kimdi, neydi? Erkeklerin içinde sadece o, Emilie'yi, yani kendini hizmete adayanı tedirgin ediyordu. Evet, onu mesafeli bir sevgili olarak kabul etmişti, ama bu kadar yakın değil, dünyasının dışında biri gibi istemişti.

Baron ve Barones çıktılar ve uşak da eğlenmeye gitti. Emilie, Bachmann'a bakmak için yukarı çıktı. Uyanmıştı ve odada ne yapacağını bilemez bir halde oturuyordu. Dışarıdan askerlerin, kendi arkadaşlarının, gecenin içinde söyledikleri duygusal şarkıların sesleri işitiliyordu, akordeonun sesi, onların sesine eşlik etmek istercesine yükseliyordu.

"Eğer çocuğu...ma gidersem...
Gözlerinde an...nesini görürsem..."

Fakat kendisi bunun dışındaydı şimdi. Askerlerin şarkılarındaki doyurulamayan tutku ve gençliğin duygusal çığlığı kanına işledi. Tüm duygularını ayağa kaldırdı. Aklını askıda bıraktı, giderek canlanmıştı, başka bir dünyadaydı.

Emilie, erkeğin yalnız oturduğu odaya girdiğinde, bir süre gergin bekledi, heyecan ona da geçti, korkudan öldü, öldükten sonra, onu silip süpüren büyük bir alevle tutuştu. O, yatağın kenarında pantolon ve gömlekle oturuyordu. Emilie'ye baktı, Emilie bu çehreden hoşlanıyordu. Buna karşı koyamazdı. Onun yanına gitti.

"Yiyecek bir şeyler ister misin?" diye sordu.

"Evet," diye yanıtladı ve odanın alacakaranlığında onunla oturdu, sadece kalbinin atışlarını duyuyordu. Onun yüzüyle aynı seviyede olan önlüğünü gördü. Bachmann sessizce oturdu, biraz mesafeliydi, sanki orada sonsuza dek kalacakmış gibiydi. Acı çekti.

Emilie bir büyünün içindeymiş gibi bekledi, orada belli belirsiz bir halde öylece duruyordu. Bachmann yatağın kenarına sinmiş gibiydi. İçinde ikincil bir arzu vardı; çok güçlü ve baskın bir arzuydu bu. Emilie ona ağır ağır ve şuursuzca yaklaştı. Bachmann'ın kalbi çok hızlı atıyordu. Yerinden fırlayacak gibiydi.

İyice yaklaştığında, neredeyse görünmez bir şekilde kollarını kaldırdı ve onun beline sarıldı, tutkuyla kendine çekti. Yüzünü onun önlüğüne, karnının müthiş sıcaklığına gömdü. Artık ona karşı büyük bir tutkunun ateşiyle yanıyordu. Unutmuştu. Utanç ve hafıza şiddetli bir tutkunun ateşi içinde kaybolup gitti.

Emilie oldukça çaresizdi. Elleri kanat çırptı ve onun başını daha çok bastırdı ve bunu yaparken ikisi de titredi. Ve Bachmann'ın elleri onu daha çok sıktı, elleri belini sardı, onun güzelliği karşısında adeta erimişti. Bu Emilie için büyük bir mutluluğun verdiği ıstırap gibiydi ve bilincini kaybetti.

Kendine geldiğinde, tatmin olmanın verdiği huzurla uzanmıştı.

Daha önce bunun olabileceğinin kokusunu almamıştı hiç. İçi sonsuz bir şükranla doluydu. Ve Bachmann orada, onunlaydı. Minnettarlığın ve derin bir saygının verdiği bir duyguyla, içgüdüsel olarak onu hafifçe sıkarak sarıldı. Bachmann da ona bir sarmaşık gibi dolandı.

Bachmann şimdi iyileşmiş ve tamamlanmıştı. Ona yaklaştı. Bu anlık, küçük sarılmanın bilinciyle, Emilie tatmin olduğunu belli etmişti ve o bununla müthiş gururlandı. Birbirlerini seviyorlardı, her şey tamdı. Emilie onu seviyordu, Bachmann ona sahip olmuştu, Emilie kendini ona vermişti. Artık tamamdı. Bachmann kendini ona vermişti ve onlar bir olmuştu ve tamamlanmıştı.

Ilıktı, yüzlerinin ve kalplerinin kor ateşiyle, gene yükseldiler... Katıksız bir mutlulukla dopdoluydular.

"Sana yiyecek bir şeyler getireceğim," dedi Emilie. Neşe içinde, güven dolu bir hizmet aşkıyla doluydu gene. Onu, ayrılışının yarattığı sarsıcı minik, bir egemenlik duygusuyla bıraktı. Yatağın kenarına oturdu, kaçak, özgür, şaşkın ve mutlu...

5.

Tepsiyle hemen geri döndü, Bayan Hesse arkasındaydı. İki kadın onu yerken seyretti, Bachmann orada sarışın ve nahif otururken, onun gururlu ve müthiş varlığını seyrettiler. Emilie kendini zengin ve bütün hissetti. Ida kendisinden daha az önemliydi şimdi.

"Peki, şimdi ne yapacaksın?" diye sordu Bayan Hesse kıskançlıkla.

"Kaçmalıyım," diye yanıtladı.

Fakat kelimelerin onun için bir anlamı yoktu. Ne önemi vardı ki? İçinde bir tatmin ve özgürlük duygusu vardı.

"Fakat bir bisiklete ihtiyacın var," dedi Ida Hesse.

"Evet," dedi.

Emilie sessizce oturuyordu, ondan uzak ama gene de onunlaydı, ona tutkuyla bağlıydı. Bu bisiklet ve kaçış konuşmalarını uzaktan izliyordu.

Onlar plan yaptılar. Fakat o ikisinde, sadece bir arzu vardı, o da Bachmann'ın Emilie ile kalmasıydı. Ida Hesse bunun dışındaydı.

Her şey ayarlandı, Ida'nın sevgilisi, bisikletini, zaman zaman gözcülük yaptığı barakanın dışında bırakacaktı. Bachmann onu oradan alacak ve Fransa'ya gidecekti. Üçünün de kalbi korkuyla çarpıyordu, gergindiler.

Sonra Bachmann Amerika'ya kaçar ve Emilie gelip ona katılırdı. Böylece güzel bir yerde olurlardı. Masal böylece tekrar tekrar yandı tutuştu.

Emilie ve Ida, Franz Brand'in kaldığı yere gitmeliydi. Küçük bir vedayla ayrıldılar. Bachmann gecenin içinden yükselen yat borusunun sesini dinleyerek karanlıkta oturdu. Sonra annesine yazdığı kartı hatırladı. Emilie'nin arkasından gizlice gitti ve postalaması için kartı ona verdi. Zafer dolu ve özensiz bir tutumu vardı, Emilie ise pırıl pırıl ve güven doluydu. Sonra sessizce sığınağına döndü.

Yatağın kenarında düşünceler içinde oturdu. Tekrar öğleden sonranın olaylarını hatırladı, bayılma korkusu yaşamadan o duvara tırmanamayacağını anlamanın verdiği acıyı hatırladı. Hâlâ hatırlarken utanç ateşi içinde yanıyordu. Fakat kendi kendine şöyle söyledi: "Ne önemi var? Elimden bir şey gelmezdi. O yükseklige çıksaydım, kesinlikle kötü hisseder ve kendime hâkim olamazdım." Gene anıları canlandı ve utanç içinde yandı kavruldu. Fakat buna dayandı. "Ben tehlikeden korkmuyorum. Böyle yaptıysam, demek ki o yükseklik beni eritti ve altıma işetti." Bu gerçekle yüzleşmek onun için bir işkenceydi. "Bunu yaptıysam,

buna dayanmalıyım. Hepsi bu. Ben bundan ibaret değilim." Emilie'yi düşündü ve iyi hissetti. "Neysem oyum; yetsin artık," diye geçirdi içinden.

Kendi kusurunu kabullendikten sonra oturdu ve ona anlatmak için Emilie'yi bekledi. Emilie, uzun zaman sonra geldi ve bu gece Franz'ın bisikleti ayarlayamayacağım haber verdi. Bozuktu. Bachmann'ın öbür güne kadar kalması gerekiyordu.

İkisi de mutluydu. Emilie heyecanlı ve arzulu, Ida yüzünden aklı biraz karışık, genç adamın yanına yaklaştı. Kullanılmamışlığın verdiği acıyla gergin ve ağırbaşlıydı. Fakat Bachmann onu elleri arasına aldı ve soydu. Onun çok acı çeken ve keyfi derinlere itmiş bakire vücudundan delice zevk aldı. Istırabın ve utancın nemi gözlerindeyken ona kenetlendi, daha yakın daha yakın, zafere ve ikisi için de büyük bir doyuma kadar. Ve birlikte uyudular, o yanında değişmez bir gerçeklik gibi yatarken huzurlu ve memnundu.

6.

Sabah, kışladan borazan sesi duyulduğunda kalktılar ve camdan baktılar. Emilie onun gururlu, sarışın ve buyruklara uyan vücudunu seviyordu. Ve Bachmann da Emilie'nin yumuşak ve ölümsüz vücuduna tapıyordu. Soluk gri yaz buğusunun, tarlaların yeşilliği ve olgunluğu üzerinde yarattığı neme baktılar. Etrafta hiç kasaba yoktu, bakışları bir yaz sabahının sisi içinde son buldu. Vücutları birlikte dinlenmişti ve zihinleri huzurluydu. Sonra borazan sesiyle birlikte, içlerinde minik bir kaygı duydular. Ve Emilie, anlayamadığı ama hizmet etmek istediği dünya hükümranlığına dair eski pozisyonuna tekrar çağrıldı. Fakat bu çağrı, ondan uzaklaşarak sönüp gitti. Artık her şeye sahipti.

Aşağıdaki görevine döndü, merak uyandıracak kadar değişmiş görünüyordu. Yepyeni bir dünyadaydı ve bu, hayal edemeyeceği kadar vaatkâr bir dünyaydı. Bu dünyanın içinde hareket etti ve varlığına sahip çıktı. Bu durumunu görevlerine de yansıttı. İlginç bir biçimde mutlu ve dalgındı. İşini yapmak için kendisiyle mücadele etmiyordu. Yaptıkları, herhangi bir emir ve çağrı olmaksızın, içinden geliyordu. Bu çok leziz bir dışavurumdu, güneş ışığı gibiydi. Ondan fışkıran bir şeyler, görevlerini doğru yapmasını sağlıyordu.

Bachmann düşünceliydi. Bütün planlarını hazır etmeliydi. Annesine yazmalı ve annesi onun için Paris'e para yollamalıydı. Paris'e gidebilir, oradan çabucak Amerika'ya geçebilirdi. Yapıl-

ması gereken buydu. Bütün hazırlıklarını tamamlamalıydı. Tehlikeli bölüm Fransa'ya girmekti. Beklentileri onu heyecanlandırdı. Gün içinde Paris'e giden trenlerin tarifelerine ihtiyacı vardı; ve düşünmeliydi. Zekâsının bütün kıvraklığını kullanmak ona müthiş zevk veriyordu. Her şey ona bir macera gibi göründü.

Bu bir günden sonra özgürlüğe kaçabilirdi. Kesinlikle ihtiyaç duyduğu şey bu mecburi özgürlüktü. Kendi içindeki ve Emilie içindeki varlığını kanıtlamıştı, utancın lekesinden kurtulmuştu. Kendisi olmaya başlıyordu. Ve şimdi bu özgürlüğe devam etmeyi delice istiyordu. Bir ev, iş, hareket etme ve var olma özgürlüğü, Emilie'nin içinde ve onunla birlikte... Bu onun en şiddetli arzusuydu. Acı veren bir yoğunlukla, bir çeşit kendinden geçmeyle düşünmeye devam etti.

Aniden sesler işitti. Bunlar uygun adım giden ayakların sesleriydi. Kalbi yerinden oynadı ve sonra hareketsiz kaldı. Bulunmuştu. Başından beri biliyordu. Bütün vücudunu ve ruhunu bir ölüm sessizliği kapladı, hayatın ve seslerin sustuğu andı bu. Yatak odasında hareketsiz, kesif bir sessizlik içinde bekledi.

Emilie askerlerin rap raplarını ve Baron'un sesini duyduğunda, hızlı hızlı çocukların kahvaltılarını hazırlamakla meşguldü. Sonuncusu bahçeden gelmişti, yeşil, eski bir keten takım elbise vardı üzerinde. Orta boylu, hızlı ve inceydi. Tuhaf bir çekiciliği vardı. Sağ eli Fransa-Rus savaşında yaralanmıştı ve çok hareket ettiğinde ona acı veriyormuş gibi görünüyordu; elini yan tarafına yerleştirdi. Genç ve asabi bir subayla, hızlı hızlı konuşuyordu. İki özel asker kapının önünde kaba saba halleriyle dikildiler.

Emilie, dehşet içindeydi, solgun ve gergin irkilerek öylece bekledi.

"Evet, öyle düşünüyorsanız, bakabiliriz," dedi alelacele ve sinirli bir şekilde.

"Emilie," dedi kıza dönerek, "geçen akşam şu Bachmann'ın annesine yazılmış bir kart koydun mu posta kutusuna?"

Emilie dimdik durdu ve cevap vermedi.

"Evet?" dedi Baron sertçe.

"Evet, Sayın Baron," diye yanıtladı Emilie boş boş.

Baron'un yaralı eli hiddetle titredi. Subay daha gergin bir şekilde dikleşti. Haklıydı.

"Peki, adamla ilgili bir şey biliyor musun?" diye sordu Baron, ona keskin, yeşilimsi altın gözleriyle bakarak. Kız ona gözünü kırpmadan bön bön baktı, fakat bütün ruhu onun önünde çırılçıplaktı. Baron iki saniye kadar ona sessizce baktı. Sonra suskun, utanç içinde ve gözü dönmüş bir halde döndü.

"Yukarı çık!" dedi genç subaya. Sesi hiddetli ve buyurgandı.

Teğmen sert, askeri bir kendine güven içinde askerlere emir verdi. Hepsi uygun adım holü geçtiler. Emilie hareketsiz kaldı, hayatı sona ermişti.

Baron hızla merdivenleri çıktı ve koridora indi, teğmen ve askerler onu takip ettiler. Baron Emilie'nin odasının kapısını çarparak açtı. Orada, yatağın kenarında pantolonu ve gömleğiyle dikilen ve kapıyı izleyen Bachmann'a baktı. Kıpırtısızdı. Gözleri, Baron'un hiddetli, keskin bakışlarıyla buluştu. Baron yaralı elini salladı ve hareketsiz, öylece kaldı. Askerin gözlerine gözünü ayırmadan baktı. Aynı çıplak ruhu onda da gördü, sanki insanoğlunun içine bakar gibiydi. Adam çaresizdi, böylesine çıplak olduğu için daha da çaresizdi.

"Ha!" diye sabırsızca haykırdı, yaklaşan teğmene.

Teğmen kapıda belirdi. Gözleri hızlıca, çıplak ayaklı genç üzerinde gezindi. Onu kendi nesnesi gibi gördü. Giyinmesi için emir verdi.

Bachmann giysilerine dönüp baktı. Hâlâ hareketsiz ve sessizdi. Soyut ve kıpırtısız bir dünyadaydı. Bu iki beyefendi ve iki asker onu izlerken o, onların bilincinde değildi.

Az sonra hazırdı. Tetikte bekledi. Fakat sadece vücudunun dışı öyleydi. Tuhaf bir sessizlik, sonsuz bir boşluk onu ele geçirmişti. Kendisine sadık kalmaya devam etti.

Teğmen yürümesi için emir verdi. Küçük kafile merdivenleri dikkatle, saygılı bir tavır içinde indi, holü geçerek mutfağa girdi. Orada Emilie, başı dimdik, hareketsiz ve ifadesiz duruyordu. Bachmann ona bakmadı. Onlar birbirlerini biliyorlardı. Onlar oldukları gibiydiler. Sonra adamlar hep birlikte bahçeye çıktılar.

Baron kapıda durup dört siluetin ıhlamur ağaçlarının altındaki damalı gölgeler içinde ilerlemelerini seyretti. Bachmann sanki orada değilmiş gibi hissizdi. Teğmen kırılgan ve uzun, iki asker, onların yanında gereksiz eşyalar gibiydi. Güneşli bir sabahın içinde gittikçe küçülerek kışlaya doğru ilerlediler.

Baron mutfağa döndü. Emilie ekmeği kesiyordu.

"Demek burada bir gece kaldı?" dedi.

Kız ona, belli belirsiz gören gözleriyle baktı. Bütünüyle kendisiydi. Baron, onun bakan ama görmeyen gözlerinde karanlık, çıplak ruhunu gördü.

"Ne yapıyordu?" diye sordu.

"Amerika'ya gidiyordu," diye yanıtladı durgun bir sesle.

"Hah! Onu gerisin geri göndermeliydin," diye kükredi Baron.

Emilie onun emri altındaydı, ama dokunulmazdı.

"Şimdi işi bitti," dedi.

Fakat onun bu acıyla giderek değişen gözlerinin derin kara çıplaklığına bakmaya dayanamıyordu.

"Aptalın biri işte," diye söylendi gergin bir şekilde uzaklaşırken ve kendisini yapacağı şeylere hazırlarken...

Papazın Kızları

1.

Bay Lindley, Aldecross'un ilk papazıydı. Bu küçük köyün kulübeleri her zaman huzur içinde olmuştu. Güneşli pazar sabahlarında köy ahalisi, dar sokakları ve çiftlik arazilerini iki üç mil geçerek Greymeed'deki kiliseye gelmişlerdi.

Fakat çukurlar kazılıp, anayolun kıyısında bir dizi boş mesken oluştuğunda ve yeni nüfus, yani işçilerden oluşan pis köpükler suyun yüzünden sıyrılarak kulübeleri doldurduğunda, o güzelim kulübeler ve köy halkı neredeyse ortadan yok olmuştu.

Kilise bu yeni kömürcü-madenci ahalisinin rahatı için Aldercross'da inşa edildi. Çok para yoktu. Ve böylece küçük bina, kulübelerin ve elma ağaçlarının yakınındaki alanda, mümkün olduğu kadar anayoldan uzakta bir yerde, taş ve harçtan bir fare gibi kulakları yerine iki küçük kulesiyle, oracığa bir hörgüç gibi oturtuldu. Çekingen ve şüpheli bir görünüşü vardı. Onun ürkek yeni halini gizlemek için büyük bir sarmaşık ektiler. O kadar ki; tuğla evlerin dirsekleri onu devirmek için giderek daha yakınına yaklaşırken, o bunlardan habersiz, kendi yeşilliği içine gömülü, tarlalar arasında uykuda gibi büzülmüş öylece kaldı. Şimdiden demode olmuştu.

Saygıdeğer Papaz Ernest Lindley, yirmi yedi yaşında ve yeni evliydi, Suffolk'taki papaz yardımcılığından kendi kilisesine terfi etmişti. Cambridge'de yaşamış, emirlere itaat eden sıradan bir genç adamdı. Karısı kendinden emin bir kadındı, Cambridgeshire rektörünün kızıydı. Babası sahip olduğu bin lirayı bir senede kendine harcadığından, Mrs. Lindley'nin hiçbir şeyi yoktu.

Dolayısıyla genç evliler Aldercross'a yüz yirmi pound aylık ve daha yüksek bir görev yeri için geldiler.

Bu yeni, kaba saba, muhalif kömür işçilerinden oluşan nüfus tarafından çok da iyi karşılanmadılar. Tarım işçilerine alıştıktan sonra, Mr. Lindley burada kendisini inkâr edilmez bir biçimde daha üst ve emir veren sınıfa ait kabul etti. Ailelere tevazu göstermeliydi, fakat hep biraz mesafeli durdu. Onun için kendisi ve diğerleri vardı. Kendinden yana hiç şüphesi yoktu.

Bunun yanı sıra, işçi nüfusunun bu düzenlemeyi kabule yanaşmadığını gördü. Onların hayatında onun hiçbir işlevi yoktu ve bunu ona duyarsız bir ifadeyle söylediler. Kadınlar "zamanımız kısıtlı" dediler veya "Ah, buraya gelmeniz hiç iyi olmadı, biz kiliseye karşıyız." Erkekler, onlara çok yaklaşmadığı sürece oldukça güler yüzlüydü, onu neşe içinde küçümsüyor, karşılarında güçsüz hissettiği bir önyargıyla davranıyorlardı.

Nihayetinde, bir içerlemeden sessiz bir kızgınlığa geçtikten sonra, cemaatinin bilinçli nefretini ve kendisinin bilinçsiz nefretini kabullenmeye yeltense de, hareketini kulübelerin dar çevresiyle sınırlandırdı. Teslim olmalıydı. Kendine özgü bir karakteri yoktu, insanlar ona hangi görevi layık gördülerse daima ona bağlı kaldı. Şimdi çok zavallıydı, yörenin kaba saba esnafı içinde bile sosyal açıdan ona yer yoktu. Zaten ne öyle bir doğası, ne de öyle bir isteği vardı. Fark edilme içgüdüsünden bile yoksundu. Solgun, acınası ve bomboş bir hâlde sürüklendi gitti.

İlk önce karısı öfkeden çılgına döndü. Caka sattı, boy ölçüştü ve küstahlaştı. Fakat geliri çok azdı, esnafın faturalarıyla güreşirken acınası hallere düşüyordu. Usturuplu olmayı denediğinde, nasır tutmuş bir alayla karşılandı.

Gururu yaralandı. Kendini bu alaycı ve adamsendeci topluluktan soyutlanmış buldu. Ev içinde de, dışında da hiddetlendi. Fakat çok geçmeden dışarıdaki öfkesinin pahalıya mal olduğunu öğrendi ve papaz onu konutunun duvarları arasına hapsetti. Duyguları çok güçlüydü ve kendinden korktu. İleride bir gün, kendisini kocasından nefret ederken buldu ve eğer dikkat etmezse, hayatını alt üst edebileceğini, kendisini ve kocasını yıkabileceğini anladı. Bu korkuyla sessiz kaldı. Acıyı ve yenilgiyi, sahip olduğu tek sığınak olan, mahzun ve zavallı papaz evinin içine gömdü.

Her yıl bir çocuk doğdu ve neredeyse otomatiğe bağlanmış gibi, kendisini zorlayan annelik görevlerini yapmaya devam etti. Gün be gün, vahşi öfkesini, bedbahtlığını ve bıkkınlığını bastırarak, hastalıklı ve divana bağımlı hale geldi.

Çocuklar sağlıklı yetişti, ama sıcaklıktan yoksun, katı bir eğitim aldılar. Anneleri ve babaları onları evde eğittiler. Gururlu ve soyluydular. Lindleyler çocuklarını etraflarındaki kaba sabalıktan ve hoyratlıktan soyutlayarak acımasızca üst sınıfa dahil ettiler. Böylece onlar da çevreden oldukça uzak yaşadılar. Yarı şeffaf soylulukları, soyutlanmış zavallılıklarıyla, güzel ve tertemizdiler.

Bay ve Bayan Lindley'in hayata tutunma duyguları giderek kayboldu. Saatlerini, haftalarını ve yıllarını iki yakayı bir araya getirmek için didinerek, çocukları nazik olmaya zorlayarak, onları bir şey başarmaya sevk ederek ve görevlerle ağırlaştırarak geçirdiler. Pazar sabahları, anne hariç bütün aile, dar bir geçitten geçerek kiliseye inerdi. Uzun bacaklı kızlar kısa bol elbiseleri, oğlanlar siyah ceketleri ve kendilerine uymayan uzun gri pantolonları içinde, suskun berrak yüzleri, alınyazıları haline gelen gururlu çocuksu ağızları ve görmeyen çocuksu gözleriyle babalarının önünden geçerlerdi. Yaşça en büyük olan Bayan Mary, liderleriydi. Uzun ince bir şeydi; güzel bir profili ve kadere boyun eğen gururlu, saf bir görüntüsü vardı. Bayan Louisa, iki numara, kısa, etli ve inatçı görünüyordu. Normalden fazla düşmanı vardı. Bayan Mary'den sonra, kendisinden daha küçük olanlara baktı. Kömürcü çocukları, bu farklı kafilenin sessiz geçit törenini izliyor, soylu havadan ve mesafeden etkileniyor, küçük oğlanların pantolonuyla alay ediyor ve aşağılandıkları duygusuna kapılıyorlardı. Kalpleri nefretle çalkalandı.

Bayan Mary esnaftan birkaç küçük kız çocuğuna dadılık etti; Bayan Louisa evi toparladı ve babasının cemaatini dolaştı, kömürcü kızlarına yirmi altı saati on üç şiline piyano dersi verdi.

2.

Bir kış sabahı, kızı Mary yirmi yaşlarındayken, Bay Lindley, fötr şapkası ve kendi halinde zayıf görüntüsüyle, kolunun altına beyaz kâğıtların olduğu bir paket sıkıştırıp Aldercross'a indi. Almanak dağıtacaktı.

Bir hayli solgun, orta yaşlı, belirli bir niteliği olmayan bir adam, trenin gürültüyle hemzemin geçitten geçmesini bekledi, yol boyunca uzanan ve az önce tıngırdayarak çalışan bariyerin yanına gitti. Tahta bacaklı bir adam geçidi açmak için topallayarak geldi, Bay Lindley geçitten geçti. Tren yolunun aşağısında, elma ağacının arsız sürgünleri ve bir kulübenin kırmızı çatısı görünüyordu. Bay Lindley alçak duvarın etrafından dolaştı ve anayoldan kulübelere uzanan trenin gümbürtüsünden ve kömür

arabalarının tangırtısından, aşağıda kendi sessiz ve kapkara dünyasına gömülmüş kulübeye doğru bitkin adımlarla yürüdü. Kar taneleri, ahbap çavuş ilişkisi içinde frenküzümü çalılarının altına asılı sessizce duruyordu.

Papaz, çıtırtılı bir ses duyduğunda, neredeyse kapıyı çalmak üzereydi; ve o tarafa dönünce, karanlık ahırın açık kapısında, dantel şapkalı yaşlı bir kadının büyük kırmızı bidonların arasında kambur bir vaziyette bir huniye çok parlak bir sıvı döktüğünü gördü. Bir parafin kokusu duyuldu. Kadın bidonu koydu, tenekeyi aldı ve onu bir rafa dizdi, sonra diğer tenekeye uzandı. Gözleri papazınkilerle buluştu.

"Ah, siz misiniz; Bay Lin'ley!" dedi şikayet eder bir tonda. "İçeri girin."

Papaz eve girdi. Sıcak mutfakta kocaman gri bıyıklı, iriyarı, yaşlı bir adam burnunu çekerek oturuyordu. Derin homurtular çıkararak, oflaya puflaya, papaza da oturmasını söyledi ve sonra ona hiç dönüp bakmadan, gözünü boş boş ateşe dikti. Bay Lindley bekledi.

Kadın, içeri girdi. Dantelli şapkasının kurdeleleri şalının üzerinden sarkıyordu. Orta boyluydu, her şeyiyle çok muntazamdı. Parafin tenekesini taşıyarak, tekrar mutfağın dışına bir adım attı. Odaya giren ayak sesleri duyuldu. Burası küçük bir tuhafiyeydi. Duvardaki raflarda paketler, büyük eski moda bir dikiş makinesi, etrafa yayılmış terzi işleri göze çarpıyordu. Kadın kasaya geçti, içeri giren çocuğa bir mum şişesi verdi ve ondan bir çömlek aldı.

"Annem buna koymanızı istedi," dedi çocuk ve gitti. Kadın deftere yazdı, sonra çömleğiyle mutfağa geldi. Kocası, o iri yarı adam, kalktı ve ateşi harlamak için biraz daha kömür getirdi. Yavaş ve uyuşuk hareket ediyordu. Şimdiden söylüyordu; iri terzi gövdesi ona külfet olmuştu. Gençliğinde, iyi bir dansçı ve boksördü. Şimdi az konuşuyor ve az hareket ediyordu. Dingin ve durağandı. Papazın konuşacak pek bir şeyi yoktu, onun bir şeyler söylemesini bekledi. Fakat John Durant hiç ilgilenmedi, sessiz ve can sıkıcıydı.

Bayan Durant örtüyü yaydı. Kocası bardağa bira döktü ve sigarayla birlikte bira içmeye başladı.

Adama dönerek, "Siz de ister misiniz?" diye hırıldadı bıyıklarının arasından.

"Hayır teşekkürler," diye yanıtladı Bay Lindley bira istediği halde. İçen cemaate örnek olmalıydı.

"Bizim, güç kazanmak için bir kaç damlaya ihtiyacımız oluyor," dedi Bayan Durant.

Şikâyet eder bir ifadesi vardı. 10.30 yemeği için masayı kurarken, papaz oturduğu yerde rahatsız görünüyordu. Kocası yemek için hazırlandı. O ise ateşin kenarındaki yuvarlak koltuğunda kaldı.

Hayatı kolay yaşamaktan hoşlanan bir kadındı, fakat onun hissesine karışık ve arızalı bir aile, kendine ve hiç kimseye ne olduğuna aldırmayan hımbıl bir koca düşmüştü. Böylece, ziyadesiyle güzel kare yüzü, zamanla asabileşti, bütün hayatı boyunca isteksizce hizmet etti ve hiçbir şeyi kontrol etmek istemediği halde, kontrol etmeye zorunlu bırakılmış gibi bir ifade aldı. Onda, oğullarını yetiştirmiş ve yönetmiş bir kadının özgüvenli duruşu vardı: Fakat onları isteksizce yönetmişti. Tuhafiyeciyi yönetmekten, Nottingham'a büyük mağazalara eşya almaya gitmek için araba kullanmaktan memnundu. Fakat oğullarını yönetme zorunluluğundan hiçbir zaman hoşlanmadı. Sadece en küçük oğlunu sevdi, çünkü o sonuncuydu ve kendisini özgür hissetmesini sağlıyordu.

Bu ev, papazın zaman zaman ziyaret ettiği evlerden biriydi. Bayan Durant, sistemin bir parçası olmak için, bütün oğullarını kiliseye getirmişti. Dini yoktu. Sadece alışkanlıktandı. Bay Durant da dindar değildi. Hevesle John Wesley'nin son derece Protestan hayatını okur, bundan ateşin sıcaklığından veya bir bardak brendiden aldığı hazza benzer bir haz alırdı. John Wesley umurunda bile değildi. John Milton da öyle... Ki onun adını bile duymamıştı.

Bayan Durant sandalyesini masaya yanaştırdı.

"Yiyebileceğimi sanmıyorum," dedi iç geçirerek.

"Neden iyi değilsiniz?" diye sordu papaz üstünlük taslayarak.

"Ondan değil," diye iç geçirdi ciddi ve sımsıkı kapalı ağzıyla. "Bize ne olacağını bilmiyorum."

Fakat papaz uzun zamandır kendisini askıya almıştı, duygularını kolay kolay paylaşmıyordu.

"Bir sıkıntınız mı var?" diye sordu.

"Ay, bir sıkıntı mı?" diye bağırdı yaşlı kadın. "Günlerimi düşkünlerevinde sonlandıracağım."

Papaz kımıldamadan bekledi. O küçük güzel evinde, fakirliğin ne olduğunu nereden bilebilirdi bu kadın.

"Umarım öyle olmaz," dedi.

"Üstelik yanımda tutmak istediğim tek oğlum..." diye dert yandı.

Papaz telaşlanmadan sessizce dinledi.

"Bana yaşlılığımda destek olacak tek oğlum... Ne olacak şimdi bize?"

Papaz, haklı olarak yoksulluğun çığlığına inanmadı, fakat oğlana ne olduğunu da merak etti.

"Alfred'e bir şey mi oldu?" diye sordu.

"Duyduk ki Kraliçenin denizcisi olmuş," dedi kadın sertçe.

"Deniz kuvvetlerine katılmış," diye bağırdı Bay Lindley, "Sonunda en iyisini yapmış. Kraliçeye ve vatana hizmet edece..."

"Bana hizmet etmeliydi!" diye bağırdı kadın. "Evladımı evde istiyorum."

Alfred onun bebeğiydi, en sonuncusuydu, kendisine üzülme lüksü tanımıştı.

"Onu özleyeceksin," dedi Bay Lindley, "bu muhakkak. Fakat bu onun için üzülmeni gerektirecek bir adım değil, aksine."

"Senin için söylemesi kolay, Bay Lindley," diye keskin bir biçimde yanıtladı kadın. "Benim evladımın başka bir adamın buyruğunda halatlara bir maymun gibi tırmanmasını isteyebileceğimi mi düşünüyorsun?"

"Orduya hizmette onursuz bir yan yok."

"Bu onursuz, şu onursuz!" diye bağırdı öfkeli yaşlı kadın. "Gidiyor ve kendisini köle ediyor. Pişman olacak."

Onun öfkeli, hakaret dolu tahammülsüzlüğü papazı da sinirlendirdi ve birkaç dakika susmasına neden oldu.

"Anlamıyorum," diye karşılık verdi sonunda, kulaklarına kadar beyaz ve kifayetsiz. "Kraliçeye hizmet, bir madende çalışmaktan daha mı berbat bir kölelik biçimi?"

"Evdeyken evindeydi ve kendi kendinin efendisiydi. Arada bir fark olacak elbette."

"Belki bu onun için daha iyi olacak," dedi papaz. "Onu kötü arkadaşlıktan ve içkiden uzaklaştıracak."

Durant oğlanlarının bazıları adı kötüye çıkmış içkicilerdendi ve Alfred de pek dengeli sayılmazdı.

"Niçin içmesinmiş yani," diye bağırdı anne. "İçmek için kimsenin cebine el atmıyor ki?"

Papaz kaskatı kesildi, mesleğine ve ödemediği hesaplara bir dokundurma yapıldığını düşündü.

"Bütün kalbimle, onun orduya katılmasından memnuniyet duydum," dedi.

"Ben, ilerleyen yaşımla ve babası bu kadar az çalışırken... Size herhangi başka bir şeyden duyduğunuz memnuniyet için teşekkür ederdik, Bay Lindley..."

Kadın ağlamaya başladı. Kocası, oldukça umursamaz bir tavırla, etli böreğini bitirdi ve biraz bira içti. Sonra odada kendisinden başka kimse yokmuş gibi ateşe doğru döndü.

"Ben Tanrı'ya ve ülkesine denizde hizmet eden bütün erkeklere saygı duyarım, Bayan Durant," dedi papaz inatla.

"Bu pis işleri yapan senin çocukların olmadığı sürece gayet iyi. Arada biraz fark var," diye yanıtladı kadın sertçe.

"Benim oğullarımdan biri de orduya girseydi gurur duyardım."

"Ay... pekâlâ... Hepimiz aynı yaratılmadık..."

Papaz kalktı. Kıvrılmış, büyükçe bir kâğıt bıraktı.

"Almanak getirmiştim," dedi.

Bayan Durant onu açtı.

"Ben biraz renk severim," dedi huysuz huysuz.

Papaz yanıt vermedi.

"Şurada orgcu için yardım zarflarından var..." dedi yaşlı kadın kalkarken. Şömine rafından bir şey aldı, vitrine gitti ve zarfı kapatarak geri döndü.

"Bütün verebileceğim bu," dedi.

Bay Lindley, Bayan Louisa'nın hizmetinin karşılığı olarak Bayan Durant'ın teklifini içeren zarfı cebine koyarak oradan ayrıldı. Kapı kapı almanak dağıtmak üzere sıkıcı bir rutin içinde gezdi. İşin tekdüzeliğinden ve yarı tanıdık yüzleri selamlamaktan usanmış, kendisini işe yaramaz ve gergin hissetmişti.

Yemek odasında küçük bir ateş vardı. Bayan Lindley koltukta yatmaktan şişmanlamıştı. Papaz soğuk koyun etini dilimledi, kısa boylu, etli butlu Bayan Louisa, mutfaktan geldi, Bayan Mary, gri gözleri, siyah saçları ve müthiş beyaz çehresiyle sebze servisi yaptı. Çocuklar biraz gevezelik ettiler, fakat çok coşkulu değillerdi. Herkesin karnı zil çalıyordu.

"Durantlar'a gittim," dedi papaz, etten küçük porsiyonlar dağıtırken. "Alfred orduya katılmak için kaçmış gibi görünüyor."

"Ona iyi davran," dedi kaba bir ses. Bayan Louisa, bir yandan en küçük çocukla ilgilenirken, itiraz eder gibi baktı.

"Bunu neden yapmış?" dedi Mary o güzel ahenkli sesiyle.

"Sanırım canı biraz macera istemiş," dedi papaz. "Dua edelim mi?"

Çocuklar düzene girdi, hepsi kafalarını eğdi, dua edilmeye başlandı. Son kelimede hepsinin başı kalktı, bu ilginç konuya devam etmek istiyorlardı.

"Bu sefer en doğrusunu yapmış," diyen annenin derin sesi duyuldu. "Onu diğerleri gibi içkici bir ayyaş olmaktan kurtarır."

"Hepsi de içkici değil anne," dedi Bayan Louisa inatla.

"Eğer değillerse yetiştirilmelerinden değildir. Walter Durant, ayaklı bir kepazelik örneğidir."

"Bayan Durant'a söylediğim gibi," dedi papaz kurt gibi yerken, "bu yapabileceği en iyi şey. Bu, onu en tehlikeli yıllarında kötü eğilimlerden uzak tutar... Kaç yaşındaydı... On dokuz mu?"

"Yirmi," dedi Bayan Louisa.

"Yirmi!" diye tekrarladı papaz. "Bu ona haysiyetli bir özdenetim sağlayacak ve bazı görevler yükleyecek... Hiçbir şey onun için daha iyi olmazdı. Fakat..."

"Koroda onu özleyeceğiz," diye ailesine karşı çıkarcasına bağırdı Bayan Louisa.

"Olabilir," dedi papaz. "Ben onun orduda iyi olmasını, burada kötü yola sapma riskine tercih ederim."

"Kötü yola mı sapıyordu?" diye sordu inatçı Bayan Louisa.

"Biliyorsun, Louisa, her zamanki kadar aklı başında değildi," dedi Bayan Mary nazik ve değişmez bir tonda. Bayan Louisa suratını asarak çenesini kapadı. Bunu inkâr etmek istedi, ama doğru olduğunu biliyordu.

Ona göre, o nazik ve zenginliklerle dolu, sıcak ve güleç bir delikanlıydı. Bu onun içine sıcaklık veriyordu. O gittikten sonra günler belli ki daha soğuk olacaktı.

"Yapabileceği en iyi şey," dedi annesi vurgulayarak.

"Ben de öyle düşünüyorum," dedi papaz. "Fakat annesi böyle düşündüğüm için kötü kötü konuştu."

İncinmiş bir tonda:

"İlgilendiği şey çocuklarının iyiliği mi?" diye söylendi papaz. "Tek ilgilendikleri kendi yevmiyeleri."

"Ben onun, oğlunu evinde istediğini düşünüyordum," dedi Bayan Louisa.

"Evet öyle istiyor... Evde öğreneceği tek şey hepsi gibi içkici olmak," diye cevabı yapıştırdı annesi.

"George Durant içki içmez," diye savundu kızı.

"Çünkü on dokuzundayken maden ocağında çok kötü yandı ve bu onu korkuttu. Ordu bundan daha iyi bir çaredir en azından."

"Kesinlikle," dedi papaz. "Kesinlikle."

Buna Bayan Louisa da katıldı. Fakat yine de uzun süreliğine uzaklara gittiği için ona kızgındı. Sonuçta sadece on dokuz yaşındaydı.

3.

Bu, Bayan Mary yirmi üç yaşındayken, Bay Lindley hastayken oldu. Aile o sıralarda son derece fakirdi, çok paraya ihtiyaç vardı ve

gelir çok azdı. Ne Bayan Mary'nin ne de Bayan Louisa'nın taliplisi vardı. Şansları neydi ki? Aldercross'ta münasip gençlerle tanışma imkânı pek yoktu. Kazandıkları da sadece, pek bir işe yaramayan üç beş kuruştan ibaretti. Hayatlarının bu ürkütücü hiçliğinden, dar alandaki bu mücadeleden, bitmek tükenmek bilmeyen bu yoksulluğun korkusundan kalpleri dondu ve katılaştı.

Kilise işleri için bir din adamına ihtiyaç vardı. Tesadüfen, Bay Lindley'nin eski bir arkadaşının oğlunun da orduya katılmasına üç ay vardı. Gelebilir ve üç kuruşa iş görebilirdi. Genç papaz hevesle bekledi. Yirmi yedi yaşından büyük değildi, Oxford'da sosyal bilimler lisansı yapmış, Roma Hukuku üzerine tez vermişti. Cambridgeshire'lı köklü bir aileden geliyordu, özel bağlantıları vardı, Northhamptonshire'da bir kiliseye yüksek bir aylıkla girmişti ve evli değildi. Bayan Lindley yeni borçlar çıkardı ve kocasının hastalığına epeyce hayıflandı.

Fakat Bay Massey geldiğinde, evde bir hayal kırıklığının şoku yaşandı. Onlar derin sesli, pipo içen, Lindleyler'in en yaşlısı Sidney'den daha görgülü genç bir adam beklemişlerdi. Fakat karşılarına gözlüklü, ürkek mi ürkek, neredeyse on iki yaşında bir çocuk cüssesinde, bodur bir adam çıktı. İlk tanışmada tek kelime etmemesine rağmen, insani olmayan bir özgüveni vardı.

"Ne küçük bir başarısızlık örneği!" diye bağırdı kendi kendine Bayan Lindley onu ilk papaz giysisi içinde gördüğünde. İlk kez kendi çocukları doğru dürüst olduğu için Tanrı'ya şükretti günlerce.

Normal bir algı gücüne sahip değildi. Çok geçmeden gördüler ki insani duygularının hepsine sahip değildi, güçlü felsefi bir zihinle yaşamını sürdürüyordu. Vücudu akla hayale sığmazdı, idrak kabiliyeti sınırlıydı. Konuşması ilk başta dengeli, dalgın bir tondaydı. Hiç bir kişisel nidası, kendine özgü bir inancın ifadesi olan yırtıcı bir iddiası yoktu; hepsi soğuk, mantıklı öngörülerdi. Bayan Lindley için bu çok ağırdı. Küçük adam ona bakar, kadının beyanından sonra, o cılız sesiyle, kendi ölçülüp biçilmiş versiyonunu sunardı. Sanki konuşmaları eften püften bir zeminde duruyordu ve kadın konuşmalarının yaslandığı zemindeki küçük bir delikten cılız bir hava solurcasına konuyu kavrayabildiğini hissediyordu. Kendini aptal gibi hisseden Bayan Lindley'di. Kısa sürede suspus oluyordu.

Buna rağmen, onun yılda altı, yedi yüz kadar geliri olan bekâr bir centilmen olduğunu hep aklının bir köşesinde tuttu. Maddi kolaylık sağlamayacaksa bir erkek neydi ki? Erkekler boş, değersiz şeylerdi. Yirmi iki yıl sonra duyguları dibe çökmüş, sa-

dece fakirliğin yükü önemli hale gelmişti. Böylece o küçük adamı, doğru dürüst bir gelirin temsilcisi olduğu için destekledi.

En rahatsız edici alışkanlığı alaycı, küçük kıkırdamasıydı, ki bu kıkırdama da başka biri hakkında mantıksız bir saçma söz algıladığında ya da anlattığında ortaya çıkıyordu. Tek bildiği, bu çeşit bir mizahtı. Aptalca düşünceler ona, çok zarif bir biçimde, komik görünüyordu. Her roman sıkıcı ve anlamsızcasına boştu. İrlandalı mizah anlayışını merakla dinledi, matematik gibi inceledi, başka bir şeyi duymadı bile. Normal, insani bir ilişkide kendini veremiyordu. Basit bir günlük konuşmada beceriksizdi, sessizce evin etrafında dolaşır veya yemek odasında oradan oraya gergin gergin bakarak otururdu; daima bir köşede, oksijeni az soğuk dünyası içinde oluyordu. Bazen insanca olmayan alaycı bir söz söyler veya o küçümseyen küçük gülüşü salıverirdi. Çünkü kendisini ve yetersizliğini müdafaa etmeliydi. Soruları önemsiz diye değerlendirdiği için evet ve hayırla istemeye istemeye cevaplardı ve daima gergindi. Bayan Louisa'ya göre, o diğerlerinden güç bela ayrılabilen biriydi. Fakat Mary'den veya ona yakın olmaktan anlaşılmaz bir nedenle hoşlanıyordu.

Bütün bunların ötesinde, Bay Massey takdire şayan bir çalışandı. Hep utangaçtı, fakat görev duygusu mükemmeldi: Hıristiyanlığı anlar anlamaz, mükemmel bir Hıristiyan oldu. Hiç kimseyle hiçbir ilişkide bulunmamasına ve yardım teklif etmemesine rağmen, mahvolmuş insanlar için bir şeyler yapabileceğini fark etti. Büyük bir gayretle hasta adama yardıma girişti, cemaatin ve kilisenin bütün ilişkilerini araştırdı, Bay Lindley'nin kontrolünde olan hesapları düzeltti, hasta ve ihtiyaç sahibi olanların listesini yaptı, etrafta yardım için ne yapabileceğini düşünerek sessizce gezindi. Bayan Lindley'nin oğullarıyla ilgili endişe duyduğunu işitti ve onları Cambridge'e göndermenin yollarını araştırdı. Kibarlığı Bayan Mary'yi korkuttu. Bundan onur duydu ama gene de altında ezildi. Bununla birlikte, Bay Massey yardım ettiği hiç kimse için en ufak bir duygu beslemiyordu: O sadece matematik çözüm üretme biçimini fark etmişti, verilen durumları çözüme ulaştırdı, ölçülüp biçilmiş bir iyi olma becerisi kazandı. Hıristiyan öğretilerini mantıksal olarak kabul etmiş gibiydi. Onun dini, dürüst ve soyut aklının evet dediği şeye dayanıyordu.

Hareketlerine bakınca, Bayan Mary ona saygı göstermeli ve onunla onur duymalıydı. Sonuç olarak da ona hizmet etmeliydi. Tüyleri ürpererek buna kendisini zorlamalıydı ve hevesliydi de, fakat o bunu fark etmedi. Ona cemaat ziyaretlerinde eşlik etti; bu esnada hayranlıkla dolu ve donuktu. Sık sık eğri omuzlu, paltosu çenesine kadar düğmeli, tıknaz figür, ona şefkatle temas ediyor-

du. Güzel ve ağırbaşlı bir kızdı, alımlı ve uzun boyluydu. Giysileri dökülüyordu ve kürkü olmayan bir kaşkol takıyordu. Fakat bir hanımefendiydi. Onu Bay Massey ile Aldercross'da yürürken gördüklerinde insanlar şöyle dediler:

"Sizi temin ederim, Bayan Mary gafil avlandı. Hiç böyle cüzamlı bir cüce gördünüz mü?"

Bayan Mary, böyle konuştuklarını biliyordu ve bu onun kalbini, onlara karşı öfkeyle doldurdu. Yanındaki küçük adamı korumak istediği için kendini geri çekti. Ne olursa olsun, onun içten gelen iyiliğine saygı duydu.

Massey, hızlı ya da uzun yürüyemiyordu.

"İyi değil gibisiniz?" dedi Mary kendine has ağırbaşlı tarzıyla.

"İçimde bir huzursuzluk var. "

Genç kadın adamın cılız titremesinin farkında değildi. Bir sessizlik oldu, dinginliğine yeniden kavuşmak için adamdan uzaklaştı, ona karşı nazik tutumunu geri kazandı.

Bayan Mary'ye bayılıyordu. Bayan Mary, bunu bir misafirperverlik yasası olarak kabul etmişti, çok sık olmayan cemaat ziyaretleri sırasında o ve kardeşleri kendisine eşlik etmezdi. Fakat bazı sabahlar, o bu işe koyulurdu. Sonra Bayan Louisa onun yerini aldı. Bayan Louisa'nın ona uyum sağlama çabası, bu kraliçeye yaraşır işte pek iyi değildi. Bayan Louisa onun arkasından ilerlerken, çelimsiz, düşük omuzlu, on üç yaşındaki hastalıklı oğlan görüntüsüne tahammül edemiyor ve onu yok etme arzusu duyuyordu. Ve Mary'deki derin adalet duygusu onu eziyordu.

Yaşaması beklenmeyen, felçli Bay Durant'ı görmeye gidiyorlardı. Bayan Louisa küçük papazla içeri girdiğinde utanç duydu.

Gelgelelim, Bayan Durant, üzüntüsüne rağmen, dışarıdan sakin görünüyordu.

"Bay Durant nasıl?" dedi Louisa.

"Bir değişiklik yok... Ve olmasını da beklemiyoruz." Cevap buydu. Küçük papaz öylece baktı.

Üst kata çıktılar. Üçü yatağa baktılar, yastığın üzerindeki gri başa, yorganın üzerindeki gri sakala... Bayan Louisa şok oldu ve korktu.

"Bu çok tüyler ürpertici," dedi titreyerek.

"Hep tahmin ettiğim gibi," diye yanıtladı Bayan Durant.

Bayan Louisa Mrs. Durant'ın durumundan korktu. İki kadın Bay Massey'nin bir şey söylemesini beklerken gergindi. O küçük ve eğri insan, gergin bir şekilde öylece dikildi.

"Bir şey anlıyor mu?" diye sordu nihayet.

"Belki," dedi Bayan Durant. "Duyabiliyor musun, John?" dedi bağırarak. Hareketsiz adamın donuk mavi gözleri, ona şöyle bir baktı.

"Evet, anlıyor," dedi Bayan Durant Bay Massey'e. O donuk bakış dışında, hasta adam ölü gibi uzanmıştı. Üçü sessizlik içinde durdular. Bayan Louisa'nın yüreği, bu yaşam yoksunluğunun altında katılaşmış ve ağırlaşmıştı. Bir tek Bay Massey, onu orada disiplin içinde tutuyordu. Onun insanlıktan uzak hali hepsini bastırmıştı.

Aşağıdan bir ses duydular, bir adamın ayak sesiydi bu. Bir erkek sesi yavaşça seslendi:

"Yukarıda mısınız anne?"

Bayan Durant kapıya doğru yöneldi. Hızlı ve kararlı adımlarla merdivene koşuyordu.

"Biraz erken geldim anne," dedi endişeli bir ses ve yukarı geldiğinde bir denizci forması gördüler. Annesi ona sarıldı. Aniden tutunacak bir şeye ihtiyacı olduğunu fark etmiş gibiydi. Asker, kollarını ona doladı, onu kendisine yasladı ve öptü.

"Ölmedi mi anne? " dedi sesini kontrol etmeye çalışarak.

Bayan Louisa orada sahanlıkta hüznün gölgesi altındaki anne ve oğuldan uzağa baktı. Kendisinin ve Bay Massey'nin burada olmasına dayanamıyordu. Bay Massey, dolu dizgin duygulanımlardan endişe duymuşçasına gergindi. O bir tanıktı, gergin, gönülsüz, fakat soğukkanlı. Bayan Louisa'nın sıcak kalbine, her şey yanlış görünüyordu, burada olmamalıydılar.

Bayan Durant odaya girdi, yüzü ıslaktı.

"Bayan Louisa ve papaz burada," dedi sesi çıkmıyormuş gibi titrek bir tonda.

Kırmızı yüzlü ve dal gibi oğlan, selamlamak için geri çekildi. Fakat Bayan Louisa elini uzattı. Sonra onun ela gözlerinin bir an için onu fark ettiğini gördü ve ufak beyaz dişlerini göstererek, kızın alışkın olduğu gibi bir görünüp hemen kaybolan bir selam verdi. Genç kızın kafası karışıktı. Delikanlı yatağın etrafını dolandı, botları alçı zeminde sesler çıkardı, ağırbaşlılıkla başını eğdi.

"Nasılsın baba?" dedi, elini yorgana tereddütle uzatarak. Fakat yaşlı adam sabit ve görmeyen gözlerle baktı, sonra yavaşça geri çekildi. Bayan Louisa onun göğsünün ince hatlarını gördü, mavi denizci bluzunun altından, göğsü inip kalkmaya başlamıştı.

"Beni tanımıyor," dedi annesine dönerek. Giderek daha beyaz oluyordu.

"Hayır oğlum," diye bağırdı annesi, şefkatle yüzünü kaldırarak. Aniden yüzünü oğlunun omuzlarına gömdü, oğlan onu sardı ve anne bir ya da iki dakika sesli sesli ağladı. Bayan Louisa

adamın ağırlaştığını gördü ve göğsünün keskin ıslığını duydu. Kafasını çevirdi ve gözlerinden yaşlar akmaya başladı. Baba yatakta hissiz yatıyordu. Bay Massey tuhaf tuhaf ve boş boş baktı, şimdi güneş yanığı teniyle o denizci odadayken, o kadar küçüktü ki! Öylece bekledi. Bayan Louisa ölmek istedi, bunu yapabilmeyi istedi. Bakmak için dönmeye bile cesareti yoktu.

"Bir dua edelim mi?" Papazın cılız sesi duyuldu ve hepsi diz çöktü.

Bayan Louisa yatağın üzerindeki hareketsiz adamdan korktu. Sonra onun cılız, duygusuz sesini dinlerken, Bay Massey'nin anlık bir korku duyduğunu hissetti. Sonra sakinleşti ve kafasını kaldırdı. Yatağın ucunda anne ve oğlun kafaları vardı, birininki siyah dantel şapkalı, kısa beyaz enseli, diğeri güneşte yanmış kahverengi, istemsizce eğik. Yaşlı adamın gri sakalı kımıldamadı, dua devam etti. Bay Massey saf bir berraklıkla Tanrı'nın isteğine boyun eğmeleri için dua etti. O, eğik başlara egemen olan bir şeydi, onlara merhametsizce hükmeden bir şey... Bayan Louisa ondan korktu. Oysa dua sırasında ona büyük saygı göstermeye mecburdu. Bu haksızlıktı. İçinde buz gibi bir ölüm duygusu ve katıksız bir sağduyuyla dua etti.

O akşam Mary ile ziyaret hakkında konuştu. Kalbi, damarları, annesini kollarına almış Alfred Durant'ın düşüncesiyle doldu, sonra sesindeki o duraksamayı hatırladı, sanki onu yakan bir ateş gibiydi. Onun yüzünü zihninde canlandırmak istedi. Güneşten yanmış kanlı canlı teni, nazik ama dikkatsiz, altınımsı kahverengi gözleri, doğal bir korkuyla gerilmiş güneş yanığı burnu, ona gülmeden edemeyen ağzı... Onun görüntüsünü düşünmek, hayatın fışkıran bir şelalesi gibiydi, bu görüntüyü gururla içine çekti.

"Yakışıklı bir oğlan," dedi Bayan Mary, ondan sadece bir yaş büyük değilmiş gibi. İçten içe Bay Massey'nin insanlık dışı varoluşuna duyulan bir korku, hemen hemen nefret duyuyordu. Louisa, kendini ve Alfred'i ondan koruma hissi duydu.

"Bay Massey'yi orada hissedince," dedi, "ondan neredeyse nefret ettim. Orada bulunmaya ne hakkı var?"

"Kesinlikle hakkı var," dedi Bayan Mary bir suskunluktan sonra. "O gerçek bir Hıristiyan."

"Bana ebleh görünüyor," dedi Bayan Louisa.

"Aa, hayır," dedi. "Ebleh değil..."

Sakin ve güzel Bayan Mary, bir an sessiz kaldı.

"Peki, o zaman bana altı aylık bir çocuğu veya beş aylık bir çocuğu hatırlatıyor. Doğmadan önce gelişmeye pek vakit bulamamış gibi..."

"Evet," dedi Bayan Mary yavaşça. "Eksik bir şeyler var. Ama onun içinde mükemmel şeyler de var. Ve gerçekten iyi..."

"Evet," dedi Bayan Louisa. "Öyle olmamalıymış gibi görünse de. Hem hangi hakla buna iyilik deniyor?"

"Fakat bu iyilik," diye üsteledi Mary. Sonra gülerek ekledi: "Hadi, sen de bunu inkâr edemezsin."

Sesinde bildiğinden şaşmaz bir hal vardı. Sessizce kolları sıvadı. Ruhunda ne olduğunu biliyordu. Bay Massey'nin ondan güçlü olduğunu biliyordu. Mary'nin fiziksel varlığı gururluydu, ondan daha güçlüydü; fiziksel olarak Bay Massey'den hoşlanmadı, onu hor gördü. Fakat adamın ruhsal varlığının ve ahlakının pençesindeydi. Kendisine ait günlerin azaldığını hissetti. Ve ailesi izledi.

4.

Birkaç gün sonra, yaşlı Bay Durant öldü. Bayan Louisa, Alfred'i bir kez daha gördü, fakat o şimdi Louisa'nın önünde daha gergindi, ona bir kişi değilmiş gibi davranıyordu, bir çeşit hükmeden iradeydi sanki. Sanki kendisi de, kızın önünde bekleyen ayrı, bağımsız bir başka iradeydi. Hiç kimse ile arasına bu kadar katî, çelik levhadan bir duvarla mesafe konmuş gibi hissetmemişti Louisa. Bu onu hayrete düşürdü ve korkuttu. Ona ne olmuştu? Ve askeri disiplinden nefret etti... buna düşman oldu. Artık kendisi değildi. O, komutlara itaat eden bir iradeydi ve hükmeden bir iradeyle karşı karşıyaydı. Bunu kabullenmekte zorlandı. Alfred kendisini, Louisa'nın alanının dışına koymuştu. Kendisine daha aşağıda, onun altında bir rütbe vermişti. Oysa bu ondan uzaklaşmak demekti. Bu, Louisa'yı insanüstü bir karşı kampta cephelendirip, kendisini daha aşağıda, soyut bir pozisyona yerleştirerek, onunla tüm bağlantılardan kaçınmak demekti.

Sürekli arpacı kumrusu gibi, takıntı halinde, asık bir suratla kasvetli kasvetli bunu düşündü. Korkusu ve inatçı kalbi boyun eğmiyordu. Kendi haklarına sıkı sıkıya bağlıydı. Bazen Alfred'i zihninden kovalamak zorunda kalıyordu. Neden ondan aşağıda olmalıydı, neden ona acı veriyordu?

Derken işler sarpa sardı ve adeta ondan nefret etti. Bu, Alfred'in durumun dışına çıkma yöntemiydi. Louisa durumun ödlekçe olduğunu hissetti, soğukkanlılıkla onu bir üst sınıfa layık görmesini ve kendisini erişilmez bir biçimde ondan ayırmasını, aşağıya yerleştirmesini hazmedemedi. Sanki ona hayran olan, dünyanın en duygu dolu kadınının hiçbir değeri yokmuş gibi... Teslim olmuyordu. İnatçı kalbinin derinliklerinde ona bağlıydı.

5.

Altı ay içinde Bayan Mary, Bay Massey ile evlendi. Aralarında hiç flörtleşme olmamıştı ama hiç kimse bir kelam etmedi. Fakat herkes gergin ve beklentiyle doluydu. Bir gün Bay Massey, Mary ile evlenmek için izin istediğinde, papaz küçük adamın cılız sesinden ürktü ve irkildi. Bay Massey çok gergindi, fakat garip bir biçimde kararlıydı.

"Çok mutlu olurum," dedi papaz, "fakat karar Mary'nin kendisinin." Ve onun durgun çelimsiz eli, sıranın üzerindeki İncili hareket ettirdiğinde titredi.

Küçük adam, bu fikri sabitle, Bayan Mary'yi bulmak için odadan çıktı. Konuşmaya hazırlanırken, onun yanında epeyce oturdu. Kız, gelecek olan şeyden korktu. Endişe içinde bekledi. Vücudu yükselip onunkini savuracakmış gibi hissetti. Fakat ruhu titredi ve beklemeye devam etti. Beklenti nedeniyle adeta onu isteyecek hale geldi. Ve sonra konuşacağını anladı.

"Bay Lindley'ye sordum," dedi papaz genç kız küçük dizlerine hoşnutsuzlukla bakarken, "teklifime rıza gösterip göstermeyeceğini." Kendi dezavantajının farkındaydı, fakat isteğinde azimliydi.

Oturduğu yerde buz gibi oldu, taşlaşmış gibiydi. O bir dakika boyunca kaskatı bekledi. Mary'yi ikna etmeyecekti. Kendisi de hiçbir şeye ikna edilmemişti, hep kendi yolunu izlemişti. Ona kendinden emin, fakat ondan emin olmaksızın baktı ve konuştu:

"Benimle evlenir misin, Mary?"

Kızın kalbi hâlâ katı ve soğuktu. Gururlu bir duruşu vardı.

"Önce annemle konuşmak isterdim," dedi.

"Tabi ki," diye yanıtladı Bay Massey.

Ve bir dakika içinde uzaklaştı.

Mary annesine gitti. Donuk ve ihtiyatlıydı.

"Bay Massey bana evlenme teklif etti anne," dedi. Bayan Massey, kitabından gözlerini ayırmadı. Mengeneye sıkışmış gibiydi.

"Peki, sen ne dedin?"

İkisi de sakin ve donuktu.

"Yanıt vermeden önce seninle konuşacağımı söyledim."

Bu, soruya eşdeğerdi. Bayan Lindley buna yanıt vermedi. Koltuktaki ağır durumunu sinirli bir şekilde değiştirdi. Bayan Mary durgun ve ciddi, ağzı sımsıkı kapalı oturdu.

"Baban bunun kötü bir eşleşme olmayacağını düşünüyor," dedi annesi, gelişigüzel bir şey söylemişçesine.

Daha fazla bir şey konuşulmadı. Herkes donuk ve suskun kaldı. Bayan Mary, Bayan Louisa ile görüşmedi. Papaz Ernest Lindley gözden uzak kaldı.

Akşam, Bayan Mary Bay Massey'yi kabul etti.

"Evet, seninle evleneceğim," dedi, ona doğru küçük bir sevecenlikle. Bay Massey, utanmıştı, fakat tatmin de olmuştu. Kız, adamın kendisine doğru biraz hareketlendiğini gördü, onun içindeki erkeği hissedebildi, onda açıkça belli olan soğuk ve muzaffer bir şeyler vardı. Kaskatı oturdu ve öylece bekledi.

Bayan Louisa öğrendiğinde, herkese ve Mary'ye karşı duyduğu acı dolu bir kızgınlığa rağmen sessiz kaldı. Kaderinin yara aldığını hissetti. Bundan sonra, ona göre gerçek olanın hiç mi önemi yoktu? Uzaklara gitmek istedi. Bay Massey'yi düşündü. Garip bir gücü, itiraz edilemez bir ahlakı vardı. Karşı koyamayacakları bir iradeydi bu. Aniden içinde bir çalkantı başladı. Eğer ona gelmiş olsaydı, adamı bir fiskede odanın dışına atardı. Ona asla dokunamıyordu. Ama kız memnundu. Memnundu, çok yakınına gelseydi, kan beynine çıkar ve küçük adamı haritadan silerdi, hiç önemi yoktu muhakemesinin onun tarafından nasıl felç edildiğinin, nasıl soyut bir iyilik içinde hareket ettiğinin de önemi yoktu. O, aksi biri olmaktan memnundu, iyi ki öyleydi. "Ben onu bir fiskede odanın dışına fırlatırdım," dedi ve bu ayan beyan cümleden memnuniyet duydu. Hal böyleyken, Mary'yi kendine ait bir katta, kendisinden daha yüksekte bir varlık gibi hissetti. Fakat Mary Mary'ydi ve o Louisa'ydı; bu, değiştirilemezdi.

Mary evliliğinde, kocası gibi katıksız bir mantık abidesi olmayı denedi, her türlü duygu ve ani istekten uzak durdu. Kendini kapattı, kendini şiddetin dehşetine, utancın ıstırabına karşı sımsıkı kapattı. Hissetmeyecekti, hissetmeyecekti. Ona göre her şeyi sorgusuz sualsiz kabullenen kusursuz bir iradeydi. Kendisine belirli bir kader çizmişti. İyi olacaktı ve sonsuz adil olacaktı, şimdiye kadar yaşadığından daha özgür olacaktı, dünyevi dertlerden bağımsız olacaktı, dürüstlük yolunda kusursuz bir iradeydi. Kendini satmıştı, ama yeni bir özgürlük elde etmişti. Bedeninden kurtulmuştu. Daha yüksek şeyler uğruna, maddi şeylerden bağımsız olmak için, düşük şeyleri, yani bedenini satmıştı. Kocasından aldığı her şeyi ödediğini düşündü. Böylece, bir çeşit bağımsızlık duygusuyla, gururlu ve özgür hareket etti. Bunu vücuduyla ödemişti ve önemi yoktu artık. Bundan kurtulduğuna memnundu. Dünyadaki durumunu satın almıştı... Bundan böyle durum, sorgusuz sualsiz kabul edilmişti. Yüksek zihinsel yaşam ve yardım için etkinliklere yönelmek kalmıştı geriye.

Diğer insanların yanında, kocasıyla birlikte olmaya güç bela katlanabildi. Özel hayatı onun için bir utançtı. Fakat sonra, bunu gizli tutmayı başardı. Demir yolundan millerce uzakta, küçük köyün papaz konutunda hemen hemen soyutlanmış bir hayat sürdü. Başkalarının, kocasına karşı takındığı özel tutumu görünce, ya da o bir 'vaka'ymış gibi davrandıklarına tanık olunca, kendi eti aşağılanmışçasına acı çekti. Fakat çoğu kişi Bay Massey'nin huzurunda gergindi, bu da onun gururunu kurtardı.

Eğer kendisini bıraksaydı, ondan nefret ederdi... Evin etrafında paytak paytak dolanmasından, onun insan anlayışından yoksun cılız sesinden, düşük dar omuzlarından ve ona kürtajı anımsatan, tamamlanmamış yüzünden... Fakat kesin olarak durumunu korudu. Ona özen gösterdi ve adil oldu. Nitekim onda, bir köle gibi ödlekçe korkmasına neden olan derin bir şey vardı.

Adamın hareketlerinde çok hata yoktu. Kendi ölçülerinde son derece dürüst ve nazikti. Fakat içindeki erkek soğuk ve bencil, bütünüyle hükmediciydi. Onun gibi zayıf, yetersiz küçük bir şeyden bunu beklememişti Mary. Anlayamadığı bir muameleydi bu. Kafasını dingin tutmakta zorlanmasına neden oldu. Kendini öldürdüğünün farkındaydı. Nasıl olsa bedeninden kurtulmak çok kolay değildi. Ve bedeninden kurtulma yolu bazen cesaretini toplayıp ölümü kendisinin çağırması gerektiğini, her şeyi reddedebileceğini, suçu genel bir yıkıma atabileceğini hissediyordu.

Bay Massey kendiyle ilgili durumların farkında değildi. Mary'nin ev düzeni ile ilgili laf etmedi, o da istediği gibi yaptı. Gerçekten de kadın büyük ölçüde özgürdü. O, saatlerce yokmuş gibi otururdu. Nazik ve adeta endişeli, ama hürmetkârdı. Fakat haklı olduğunu düşündüğünde, iradesi körlemesine erkekti, soğuk bir makine gibiydi. Ve birçok noktada mantıksal olarak haklıydı da. İkisinin de kabul ettiği bir anlaşmanın haklarına kendisi de sahipti. Öyleydi. Mary'nin karşı çıkacağı hiçbir şey yoktu.

Derken kadın kendisini bir çocukla buldu ve ilk kez korku hisseti, Tanrı'nm ve insanoğlunun huzurunda korkuyordu. Çocuk doğduğunda, kemikli, sağlıklı bir oğlandı. Bebeği ellerinde tuttuğunda kalbi, bedeninin içinde acı çekti. Kendi örselenmiş ve sessiz eti, oğlanda yeniden dile gelecekti. Bundan böyle yaşamalıydı... bundan böyle bu o kadar kolay değildi. Bebeğe baktı, baktı ve neredeyse bundan nefret etti. Ona karşı elemli bir aşk acısı duydu. Ondan nefret etti, çünkü bu onun etinin yeniden yaşamasına neden olacaktı. Bedenini ezmek, ezmek, yok etmek istedi ki zihniyle yaşayabilsin. Ama şimdi çocuk vardı. Bu çok zalimceydi, büyük eziyetti. Çünkü çocuğu sevmeliydi. Gene ikiye ay-

rıldı. Gerçek ortadaydı. Anne olarak, bölük pörçük, sütü bozuk bir şeydi.

Bay Massey, insani duygular yönünden her şeye kördü, ama çocuk fikrini saplantı haline getirdi. Çocuk doğduğunda, aniden bütün duygu dünyasını doldurmuştu. Artık onun takıntısıydı; bütün endişesi, bebeğin güvenliği ve iyi olması içindi. Bu yeni bir şeydi, kendisi de küçük bir bebek olarak doğmuştu sanki. Bu kendi varoluşuydu ve çok evhamlıydı. Kendisi hayatı boyunca hiç kimsenin farkına varmamıştı, şimdi de çocuk dışında hiçbir şeyin farkında değildi. Ne onunla oynadı, ne öptü, ne de buna meyil etti. Onun için hiçbir şey yapmadı. Fakat bebek ona egemen oldu, onu doldurdu, aynı zamanda da zihnini boşalttı. Dünya bir bebekti onun için.

Karısı buna da katlanmak zorundaydı: "Ağlamasının nedeni ne?"... diye sorardı daha ilk küçük seste: "Mary, bu çocuk," ... besleme zamanı beş dakika geç olsa yerinde duramazdı. Mary bu işi başına kendisi sarmıştı... Şimdi de çilesine katlanmalıydı.

6.

Bayan Louisa, rengi atmış papaz evinde, kız kardeşinin evliliği yüzünden büyük acı çekiyordu. Nişanlılarken, buna bir kez feryat figan ettikten sonra, Mary'nin sükunetiyle susturulmuştu: "Onun hakkında seninle aynı fikirde değilim, Louisa. Onunla evlenmek istiyorum." Sonra Bayan Louisa kalbinin derinliklerinde ona kızdı, bu yüzden de suskun kaldı. Bu tehlikeli durum onda bir değişime neden oldu.

"Yalınayak sokaklarda yürümeyi tercih ederim," dedi Bayan Louisa, Bay Massey'yi düşününce.

Fakat oldukça açıktı ki Mary başka bir kahramanlık denemişti. Böylece o, Louisa, iş bitirici Louisa, bundan böyle şüphede kaldı... insan manevi olarak temizse, davranış olarak kirli olamaz. Louisa, Mary'nin yüksek maneviyatına güvenmedi. Ve eğer Mary yoldan çıkmışsa, neden babası onu korumadı? Para yüzünden. Bu ilişkiden hoşlanmadı ama para nedeniyle arka çıktı. Ve anne açıkça aldırmadı: Kızları ne isterse yapabilirdi. Annesinin beyanı şöyleydi:

"Adama ne olursa olsun, Mary hayatı boyunca güvendedir,"... Bu açık ve sığ hesap Louisa'yı çileden çıkardı.

"Düşkünlerevinde daha güvende olurdum," diye bağırdı.

"Baban bunun icabına bakacak," diye yanıtladı annesi vahşice. Bu konuşma, dolaylı olarak, Louisa'yı öyle yaraladı ki, anne-

sinden kalbinin derinliklerinde, iyice derinlerinde nefret etti, öyle nefret etti ki; neredeyse kendinden nefret etti. Bu nefret uzun zaman kendisini dönüştürdü. Çalıştı, didindi ve sonunda genç kadın şöyle dedi:

"Hatalılar... hepsi hatalı. Ruhlarını değersiz bir şeylerin üzerine oturtmuşlar. İçlerinde, hiçbir yerde aşkın en ufak bir tohumu bile yok. Ve ben aşka sahip olacağım. Bizim bunu inkâr etmemizi istiyorlar. Onu asla bulamamışlar ve böylece var olmadığını söylemek istiyorlar. Fakat ben ona sahip olacağım.--- bu benim en doğal hakkım. Ben sevdiğim adamla evleneceğim--- bir tek buna dikkat edeceğim."

Böylece Bayan Louisa herkesten soyutlanmış oldu. Bay Massey nedeniyle, Mary ve Louisa ayrı kanatlardaydılar. Louisa'nın gözünde Mary, Bay Massey ile evlenerek küçülmüştü. O mağrur, maneviyatı yüksek kız kardeşinin kendi vücudunu bu kadar alçaltmasına tahammülü yoktu. Mary hatalıydı, hatalıydı, hatalıydı: Asil değildi, kusurlu ve noksandı. İki kardeş ayrı düştüler. Hâlâ birbirlerini seviyorlardı, yaşadıkları sürece de seveceklerdi. Fakat ayrı ayrı yollara yöneldiler. İnatçı Louisa yeni bir yalnızlığa büründü ve sivri dili sustu ama hâlâ inatçıydı. Kendi yolunda gidiyordu. Ama hangi yol? Önündeki bomboş dünyada, oldukça yalnızdı. Neye sahip olmuştu ki? Olsa olsa takıntılı bir âşık olma arzusu, sevdiği adama sahip olma isteği.

7.

Oğlu üç yaşına geldiğinde, Mary'nin yeni bir bebeği oldu; bir kız. Üç yıl tekdüze geçmişti. Önceleri ve sonraları yoktu, uyku olarak da azla yetinebilirlerdi. Bilmiyordu. Sadece, başının üzerinde bir yük vardı ve onu aşağıya bastırıyordu. Olan tek şey, Bay Massey'nin ameliyatıydı. Karısı, sonunda görevlerinin gerektirdiği gibi ona mekanik olarak hizmet etmeyi öğrenmişti.

Fakat bu üç yıl, kız bebek doğduktan sonra, Mary, kendisini baskı altında ve bunalmış hissetti. Yeni yıl yaklaştı, Papaz konutunun tatsız tuzsuz yeni yılı, her gün birbirinin aynı karanlık çatı... Ve Mary korktu. Sanki karanlık onun üzerine geliyormuş gibiydi.

"Edward, yılbaşı için eve gitmek isterdim," dedi. Belirgin bir endişeyle doldu konuşurken.

"Fakat bebeği bırakamazsın," dedi kocası nafile bir çabayla.

"Hepimiz gidebiliriz."

Bay Massey düşündü ve hep yaptığı gibi gözünü ona dikti.

"Neden gitmek istiyorsun?" diye sordu.

"Çünkü değişikliğe ihtiyacım var. Bir değişiklik bana iyi gelecek, hem süt için de iyi olur."

Karısının sesindeki arzuyu duydu, şaşırmamıştı. Mary'nin dili ona anlaşılır gelmiyordu. Fakat bir şekilde, Mary'nin bunu çok istediğini hissetti. Bebeği beslerken veya bakımını yaparken, onu özel bir varlık kabul ediyordu Bay Massey.

"Bebeği trene bindirmek ona zarar vermez mi?" dedi.

"Hayır," diye yanıtladı anne, "neden versin?"

Gittiler. Trendeyken kar başladı. Küçük papaz, birinci sınıf vagonun penceresinden lapa lapa yağan karı seyretti, sanki ülke bir uçtan bir uca körlemesine beyaza boyanmıştı. Aklı bebekteydi ve vagonun hareketlerinden korkuyordu.

"Köşede dik otur," dedi karısına "ve bebeği sıkıca tut."

Onun buyruklarına göre hareket etti ve gözünü dışarı dikti. Onun ebedi varlığı beyninde demir bir ağırlık gibiydi. Fakat birkaç günlüğüne, kısmen de olsa bundan kurtuluyordu.

"Öbür tarafta otur, Jack," dedi babası. "Daha az hareketli. Bu pencereye gel."

Adam çocuğu endişeyle izledi. Bu çocuklar dünyada onun ilgisini en çok çeken varlıklardı.

"Bak, anne bak!" diye bağırdı çocuk. "Yüzüme uçuyorlar!" Kar tanelerini kastetmişti.

"Bu köşeye gel," diye tekrarladı babası, başka bir dünyadan.

"Birbirlerinin sırtına binerek aşağıya iniyorlar anne!" diye bağırdı neşeyle sıçrayarak.

"Ona bu tarafa gelmesini söyle," diye karısına emretti küçük adam.

"Jack, şu mindere çömel," dedi annesi, beyaz elleriyle minderi yerleştirerek.

Çocuk onun gösterdiği yere sessizce kaydı, bir süre hareketsiz bekledi. Sonra neredeyse bile bile gıcırtılı bir sesle bağırdı:

"Köşedekilere baksana anne, nasıl yığılmışlar!" Parmaklarını cama bastırarak bir tarafta toplanmış kar tanelerini işaret etti ve biraz gösterişli bir biçimde annesine döndü.

"Hepsi bir yerde!" dedi annesi.

Oğlan onun yüzünü görmüştü ve tepkisini de almıştı ve bir şekilde kendini güvende hissetti. Müphem bir huzursuzluk içinde onun dikkatini çekebildiğinde, kendisini garantide hissederdi.

Papaz evine iki buçukta vardılar, öğle yemeği yememişlerdi henüz.

"Nasılsın Edward?" dedi Bay Lindley, damadından taraf olmaya uğraşan babacan bir tavırla. Fakat damadıyla her zaman

uyuşmazlık içindeydi ve onun karşısında kendini çaresiz hissediyordu, bu nedenle mümkün olduğu kadar ona gözünü ve kulağını kapadı. Papaz, cılız solgun ve hastalıklı bakıyordu. Rengi oldukça griydi. Bunun yanı sıra, hâlâ mağrurdu, fakat çocukları büyüdükten sonra bu artık kırılgan bir gurura dönüşmüştü. Her an kırılabilir ve papazı yoksul, acınası bir halde terk edebilirdi. Bayan Lindley kızının ve çocukların tüm ilgisini kendi üzerine çekmeyi başardı. Damadını görmezden geldi. Bayan Louisa bebeği gıdıklıyor ve güldürüyordu; bebek çok neşelenmişti. Bay Massey bir kenarda duruyordu; eğri ve ısrarcı, küçük bir görüntüydü.

"Oo tatlı bebek!... ooo küçük tatlı bebek!... oo trenle gelen küçük tatlı şey üşümüş mü?" Bayan Louisa bebekle cilveleşiyor, şöminenin önündeki halıya çömelerek onun beyaz yün battaniyesini açıyor ve çocuğu şömineye döndürüyordu.

"Mary," dedi küçük papaz. "Sanırım çocuğa sıcak bir banyo yaptırsan iyi olur. Üşütebilir."

"Bence gerekli değil," dedi annesi. Çocuğun pembe ayaklarına ve ellerine dokunarak, "Üşümemiş," dedi.

"Hayır, değil," diye bağırdı Bayan Louisa. "Üşütmez."

"Gidip fanilalarını getireyim," dedi Bay Massey aklında tek fikirle.

"Onu mutfakta yıkayabilirim," dedi Mary bozulmuş ve soğuk bir tonda.

"Yıkayamazsın, kız orada bir yere sürtünür," dedi Bayan Louisa. "Hem günün bu saatinde banyo yapmasına gerek yok."

"Yapsa iyi olur," dedi Mary sakin sakin ve teslim olmaksızın. Bayan Louisa olan bitenden tiksinti duydu ve sessiz kaldı. Küçük adam kollarında fanilalarla gelince, Bayan Lindley ona sordu:

"Edward sen de sıcak bir banyo yapmaz mıydın?"

Fakat bu iğneleme küçük adamı pek ilgilendirmedi. O, bebeğin etrafındaki hazırlığa takılıp kalmıştı. Oda sıkıcı ve eski püsküydü. Dışarıdaki kar, buna tezat oluştururcasına, bir peri masalı gibiydi. Çimenlerin ve çalılıkların üstü bembeyazdı. Evin içindeyse duvarlara anlaşılmaz bir biçimde ağır resimler asılmıştı. Her şeyin kasvetten rengi solmuştu.

Banyoyu yerleştirdikleri şöminenin önü hariç her yer kasvetliydi. Siyah saçları her zaman düzgünce bukleli, kraliçe edalı Bayan Mary önünde naylon önlüğüyle banyonun yanında çömelip tatlı bebeği tuttu. Kocası ayakta havluları ve fanilaları ısıtmakla meşguldü. Louisa, bebeğin banyo keyfini paylaşmaktan çok uzak, masayı kuruyordu. Oğlan, kapının tokmağına asılıyor, onu çıkarmaya uğraşıyordu. Babası etrafına bakındı.

"Kapıdan uzak dur, Jack" dedi güçsüz bir sesle. Oğlan duymamış gibi tokmağa kuvvetle asıldı. Bay Massey ona işaret vermek için kaş göz etti.

"Kapıdan uzak durmalı, Mary," dedi. "Açılırsa arkaya düşecek."

"Jack, kapıdan uzak dur tatlım," dedi annesi, ıslak parlak bebeği havlu örtülü dizlerinde beceriyle döndürürken. Sonra etrafına şöyle bir baktı ve, "Git ve Louisa teyzeye treni anlat," diye ekledi.

Louisa da kapının açılmasından korkmuş, sahneyi kalbi çarparak seyretmişti. Bay Massey bir törene eşlik edercesine, bebeğin fanilasını tutarak ayakta dikildi. Herkes biraz sinirli olmasaydı, komik görünecekti.

"Dışarıyı görmek istiyorum," diye bağırdı Jack. Babası acele döndü.

"Louisa, onu bir sandalyeye çıkarabilir misin?" dedi Mary telaşla. Baba çok duyarlıydı.

Bebek kundaklandığında, Bay Massey yukarı çıktı ve dört yastıkla geri döndü. Sonra onları, ısınmaları için şöminenin önüne yerleştirdi. Annenin bebeği beslemesini seyretti, takıntılı bir şekilde bebeğin düşüncesiyle doluydu.

Louisa yemek hazırlıklarına devam etti. Neden o kadar asık suratlı ve kızgın olduğunu açıklayamazdı. Bayan Lindley, her zamanki gibi uzandı ve onu seyretti.

Mary çocuğu yukarı taşıdı, kocası elinde yastıklarla onu takip etti. Bir süre sonra adam tekrar aşağı indi.

"Mary ne yapıyor? Neden aşağı yemeğe gelmiyor?" diye sordu Bayan Lindley.

"Bebekle kalacak. Oda epeyce soğuk. Kızdan ateş getirmesini rica edeceğim."

Dikkat kesilmiş bir halde kapıya yöneldi.

"Fakat Mary hiçbir şey yemedi. Asıl o üşütecek," dedi anne bıkmış usanmış bir halde.

Bay Massey bunu duymamış görünüyordu. Gene de kayınvalidesine baktı ve cevap verdi:

"Ona bir şeyler götüreceğim."

Dışarı çıktı. Bayan Lindley kızgınlıkla kanepesinde kıpırdandı. Bayan Louisa ters ters baktı. Fakat Bay Massey'nin papaz evine giren parası yüzünden hiç kimse bir şey söylemedi.

Louisa yukarı çıktı. Ablası yatağın kenarında eski bir gazeteyi okuyordu.

"Aşağıya gelip bir şeyler yemeyecek misin?" diye sordu ablasına.

"Bir iki dakika sonra," diye yanıtladı Mary, sakin ama kendisine yaklaşılmasına izin vermeyen ketum bir tonda.

Bayan Louisa'yı çileden çıkaran işte buydu. Aşağı indi ve annesine haber verdi:

"Ben dışarı çıkıyorum. Yemeğe gelmeyebilirim."

8.

Kimse onun çıktığını fark etmedi. Üzerine, köy halkının çok iyi bildiği kürkünü aldı ve eski norfolk ceketini giydi. Louisa kısa, tombul ve sade bir genç kızdı. Annesinin sivri dilini, babasının mağrur çehresini almıştı ve gülümsediğinde çok güzel görünen gri, anlamlı gözleri vardı. İnsanların onunla ilgili söylediği bir şey vardı ki gerçekti; aksi ve somurtkan bir görüntüsü vardı. En çok dikkat çeken de, ışıl ışıl gür koyu sarı saçlarıydı; öyle parlak ve zengin bir ışıkla doluydular ki, bu genel görüntüsüne çok yabancıydı.

"Nereye gidiyorum?" diye sordu kendi kendisine, dışarıya, kara çıktığında. Hiç duraksamadı, fakat ayakları onu tepeden aşağıya eski Aldercross'a götürdü. Ağaçlar nedeniyle siyah görünen vadide, kömür ocağı koni şeklinde yukarı doğru dimdik bir duman salıyor ve hırıltılarla soluyordu. Duman, tepelerdeki karlardan daha beyazdı ve ölü havada hayal meyal görünüyordu. Louisa, tren geçidine gelene kadar nereye gittiğini kendisi de bilmiyordu. Çite yaslanmış elma ağacının dallarındaki kar kümeleri ona Bayan Durant'a gitmesini söyledi. Ağaç, Bayan Durant'ın bahçesindeydi.

Alfred yeniden evdeydi, annesiyle birlikte yolun aşağısında bir kulübede yaşıyordu. Anayol bariyerlerinden geçip tren yolu geçidinin yanına geldiğinde, karlı bahçe gözüne inanılmaz şeffaf göründü. Sanki bir çukurun yamacı gibiydi, sonra bir duvardan aşağı iniliyordu. Bu derinlikte, çatısı yolla aynı seviyede olan ev, güvendeydi. Bayan Louisa taş merdivenleri indi ve aşağıda, küçük arka bahçede, yarı gizli, belirsizlik içinde bekledi. Büyük bir ağaç, barakanın üzerine baş aşağı yaslanmıştı. Louisa burada kendisini bütün dünyadan korunmuş hissetti. Açık kapıya vurdu ve etrafına baktı. Maden yatağı nedeniyle bahçenin duyulmaz hale gelen dili, şimdi kardan bembeyazdı: Karın kalın katmanının, bir aylık bir zaman diliminde eriyip frenküzümü çalılarının altını göstereceğini düşündü. Arkasındaki bahçe çitine asılmış karanfillerin hırpani perçemleri, şimdi üzerlerindeki kar taneleriyle bembeyaz görünüyordu, yazın bunlar Louisa'nın yüzüne beyaz

çiçekler açarlardı. Çok hoş diye düşündü: birinin yüzüne açan çiçekler derlemek.

Gene kapıyı çaldı. İçeri bir göz attığında mutfağın kızıl korlarını gördü. Kırmızı şömine ışığı tuğla zemine ve basma yastıklara vuruyordu. Muhteşem bir gösteri gibiydi; hayat dolu ve parlaktı. Üzerinde hâlâ bir almanakın asılı olduğu kap kacak dolabını geçti. Etrafta kimse yoktu. "Bayan Durant," diye seslendi usulca. "Bayan Durant!"

Tuğla basamağı çıkıp dükkân kasasının ve birtakım eşyaların bulunduğu öndeki odaya girdi ve basamaktan seslendi. Sonra Bayan Durant'ın dışarıda olduğunu anladı.

Yaşlı kadının bahçe patikasına giden ayak izlerini takip etti.

Çalılıkların ve ahududuların orada tekrar ortaya çıktı. Buradan maden yataklarının tümü görünüyordu. Aşağıda yarı yarıya suya batmış, koyu renk çalılıklarıyla benek benek, beyaz geniş bir bahçe vardı. Soldan, yukarıdan, küçük kömür ocağı treninin gümbürtüsü duyuldu. Hemen arkasında ağaç kümeleri yer alıyordu.

Louisa sağına soluna bakınarak patikayı takip etti ve bir çığlık dikkatini çekti. Yaşlı kadın karlı, darmadağınık lahanaların arasında hafifçe salınarak oturuyordu. Louisa ona doğru koştu, onu küçük, istemsiz iniltiler içinde buldu.

"Ne yaptınız?" diye bağırdı Louisa kara çömelerek.

"Ben... Ben... Bir Brüksel lahanasını söküyordum... ve ... Ah! İçimde bir şey yırtıldı. Ve ağrı başladı..." Yaşlı kadın inlemelerinin arasında güçlükle soluk alarak sarsıntıdan ve acıdan ağlıyordu. "Orada bir ağrım vardı ... uzun zamandır ... ve şimdi ... ahh!" Soluğu kesildi, elini böğrüne bastırdı, karın beyazlığının yanında sapsarı görünüyordu. Bayılacakmış gibi yaslandı. Louisa ona eliyle destek oldu.

"Yürüyebilecek misiniz?" diye sordu.

"Evet," diye güçlükle soludu yaşlı kadın.

Louisa ona yardım etti.

"Lahanayı al... Onu Alfred'in akşam yemeği için istiyorum," diye hızlı hızlı soludu Bayan Durant. Louisa Brüksel lahanasını aldı, kadını güçlükle eve götürdü. Biraz brendi verdi ve kanepeye yatırdı.

"Hemen bir doktor çağıracağım. Bir dakika bekleyin."

Genç kadın merdivenleri çıktı ve birkaç metre ötedeki birahaneye koştu. Ev sahibi Bayan Louisa'yı görünce afalladı.

"Hemen Bayan Durant için doktor çağırabilir misiniz?" dedi babasından ona geçen buyurgan sesiyle.

"Önemli bir şey mi var?" Ev sahibi telaşlanmıştı. Louisa yola bakarken, Eastwood'a giden sebze arabasını gördü. Koştu, adamı durdurdu ve durumu anlattı.

Genç kadın döndüğünde, Bayan Durant yüzü uzaklara dönük, sofada oturuyordu.

"Sizi yatağa götürmeme izin verin," dedi Louisa. Bayan Durant karşı koymadı.

Louisa çalışan insanların yaşayışlarını biliyordu. Elbise dolabının alt çekmecesinde toz bezleri ve eski fanilalar buldu. Bir eski bezle ocağın demirlerini çıkardı, onları bulduklarıyla kapladı ve yatağın içine koydu. Oğlunun yatağından bir battaniye aldı ve aşağı koşarak battaniyeyi ateşe tutarak ısıttı. Ufak tefek yaşlı kadını soydu ve onu yukarı taşıdı.

"Beni düşüreceksin, beni düşüreceksin," diye bağırdı Bayan Durant.

Louisa cevap vermedi, fakat kadının ağırlığından bunalmıştı. Ateş yakamadı, çünkü yatak odasında şömine yoktu. Ve zemin muşambaydı. Dolayısıyla lambayı getirdi ve onu bir köşeyi aydınlatacak şekilde yerleştirdi.

"Bu odayı havalandırır," dedi.

"Evet," diye inledi yaşlı kadın.

Louisa daha fazla sıcak iç çamaşırıyla koştu, onları ocağın raflarından aldı. Sonra pazen kumaştan kepek dolu bir torba ısıttı ve onu kadının böğrüne yerleştirdi. Karnın yan tarafında büyük bir şişlik vardı.

"Ben böyle olacağını uzun zamandır hissetmiştim," diye inledi yaşlı kadın ağrı biraz azalınca, "fakat bir şey demedim; Alfred'imizi üzmek istemedim"

Louisa neden "Alfredimizin" esirgenmesi gerektiğini anlamadı.

"Saat kaç?" dedi ağlamaklı bir ses.

"Dörde çeyrek var."

"Ah!" diye hayıflandı yaşlı kadın, "yarım saate burada olacak ve akşam yemeği hâlâ ortada yok."

"Ben yapayım?" dedi Louisa, nazik bir biçimde.

"O lahana var biliyorsun... Et de kilerde... ve bir elmalı turta var, onu ısıtırsın. Fakat bunları yapabilecek misin?!"

"Kim yapacak başka?" diye sordu Louisa.

"Bilmiyorum," diye inledi hasta kadın düşünemez bir halde. Louisa söylediği her şeyi yerine getirdi.

Doktor geldi ve ciddi bir açıklama yaptı. Çok ağırbaşlı görünüyordu.

"Nedir bu, doktor?" diye sordu yaşlı kadın. Doktora, içinde umudun öldüğü yaşlı ve hüzünlü gözlerle baktı.

"İçinde tümörün olduğu deriyi yırtmışsın," diye yanıtladı doktor.

"Ayyy!" diye mırıldandı ve başka tarafa döndü.

"Anlıyorsun değil mi? Her an ölebilir... Tümörü almayı deneyebiliriz," dedi yaşlı doktor Louisa'ya.

Genç kadın tekrar merdivenleri çıktı.

"Tümörün alınabileceğini ve sizin gene iyi olabileceğinizi söylüyor," dedi.

"Ayyy!" diye mırıldandı yaşlı kadın. Bunu pek yutmamıştı. Hemen sordu:

"Burada iyi bir ateş var mı?"

"Sanırım var," diye yanıtladı Louisa.

"İyi bir ateş isteyecektir," dedi anne. Louisa bununla ilgilendi.

Durant'ın ölümünden beri, dul kadın kiliseye nadiren uğrardı. Louisa ona hep yakın davrandı. Kızın kalbindeki amaç belliydi. Kimse Alfred Durant'ın onu etkilediği kadar etkilemedi. Ona kalpten bağlıydı. Onunla, Alfred'in sert ve materyalist annesi arasında doğal bir duygudaşlık yaşanmıştı.

Alfred yaşlı kadının oğulları arasında en sevileniydi. Sakin yetiştirilmişti, bunun yanı sıra kendi arzuları dışında her şeye kör, kafasının dikine giden bir yapısı vardı. O da okul biter bitmez diğer oğlanlar gibi maden ocağına gitmek için ısrar etti, çünkü bu, diğer erkeklerle aynı seviyeye gelmenin en hızlı yoluydu. Bir yandan da en küçük oğlunu bir beyefendi gibi yetiştirmek isteyen annesi için büyük bir hüsrandı.

Fakat o hep annesine vefalı davrandı. Ona olan duyguları derindi ve kolay açıklanamazdı. Kadın yorgun olduğunda ya da yeni bir şapka aldığında hemen fark ederdi. Ara sıra annesine küçük hediyeler de alırdı. Ancak kadın, onun tarafından ne kadar sevildiğini algılayabilecek kadar akıllı değildi.

Yine de annesini pek tatmin edemedi, yeterince erkeksi değildi. Ara sıra kitap okumaktan ve flüt çalmaktan hoşlanıyordu. Onun doğru notayı bulabilmek için aletin üzerinde kafa salladığını görmek kadını eğlendirirdi. Bu onu merhametle karışık bir şefkatle sevmesine neden oluyordu ama saygı duymasına yetmiyordu. O, kadın sözü dinlemeden kendi yolunda giden kararlı bir erkek istiyordu. Halbuki Alfred ona bağlıydı. Şarkı söylemeyi sevdiği için korodaydı. Yazın bahçede çalıştı, tavuklara ve domuzlara baktı. Güvercinleri besledi. Cumartesileri kriket ve futbol takımında oynadı. Fakat gene de ona diğer oğlanlar gibi, ba-

ğımsız bir erkek olarak görünmedi. O, onun bebeğiydi ve bunun için onu seviyordu, onu hâlâ biraz küçük görüyordu.

Bu, aralarında biraz husumet yarattı. Sonra o da diğerlerinin yaptığı gibi içmeye başladı; fakat diğerleri kadar umursamaz bir körlük içinde değildi. Biraz daha kendinin bilincindeydi. Annesi bunu anladı ve ona merhamet duydu. Onu çok seviyordu ama o kendinden bağımsız davranmadığı için, tatmin de olmuyordu. Kendi yoluna gidememişti.

Sonra, yirmi yaşında evden kaçtı ve orduya katıldı. Bu onu erkek yaptı. Hizmet ve itaatten için için nefret etmişti. Yıllarca askeri disiplin altında kendi kendisiyle kavga etti. Kendi öz saygısı için, kör bir öfke, utanç ve mengene gibi sıkıştıran aşağılık duygusuyla mücadele etti. Aşağılanma ve kendinden nefretin dışında, bir içsel özgürlük duygusu yaşıyordu. İdealize ettiği annesine duyduğu sevgi, umut ve inanç olduğu gibi kaldı.

Eve otuz yaşında geri döndü. Erkek olarak naif ve deneyimsizdi, fakat onda yeni, sessiz bir şey vardı: Dilsiz bir tevazu ve yaşama korkusu. Güçlü duyarlılığı, onu kadınlardan uzak tutuyordu. Erkekler arasında cinsel konuşmalarda gayet iyiydi ama her nasılsa kadınlarla arasında gerçekleşen bir şey yoktu. Onun için iki şey vardı, zihnini zaman zaman ayartan bir kadın ideali ve içinde uzaklaşma ihtiyacı uyandıran, tedirgin eden gerçek kadın. Kendisine yaklaşan her kadından uzak durdu ve kendisini korudu. Ve sonra utandı. Kendi ruhsal dünyasında bir erkek olmadığını, normal bir erkekten daha az bir şey olduğunu hissetti. Cenova'da kendinden rütbece aşağıda bir subayla ucuz kızların sevgili aradığı bir yere içmeye gitti. Bardağıyla orada oturdu, kızlar ona baktı fakat yanına asla uğramadılar. Gelselerdi, biliyordu ki onlara sadece içki ve yiyecek ısmarlardı, çünkü onlara acıyordu ve iyi şeylere ihtiyaç duymadıkları için de kızgındı. Onlardan biriyle birlikte olamazdı: bunu biliyordu ve utanıyordu. Meraklı bir kıskançlıkla, vücudu bir kadına kişisel olmayan bir içgüdüyle giden, tutkulu ve fiyakalı İtalyan'a baktı. Onlar erkekti, kendisi değildi. Kendini küçük ve cüzamlı gibi hissederek orada öylece oturdu. Ve kendisiyle bir kadın arasında cinsel sahneler hayal ederek gitti. Fakat hazır bir kadın kendini sunduğunda... Kendisine dokunulmasına izin veren elle tutulur bir kadın olmalıydı bu. Beceriksizliği, içindeki çürümenin merkezi gibiydi.

Yine de yurt dışında arkadaşlarıyla defalarca vesikalı fahişelere gitti. Deneyimin hiçbir şeye benzemeyen iğrençliği onu dehşete düşürdü. Gerçek bir şey olmamıştı: Hiçbir anlamı yoktu. Sanki fiziksel olarak değil, ruhen iktidarsızdı: Gerçekten iktidarsız değildi, fakat özünde öyleydi.

Eve, kendisine işkence eden bu bağışlanmaz ve değiştirilemez ağırlıkla, bu sırla geldi. Ordu eğitimi onu fiziksel olarak mükemmel bir duruma getirmişti. Vücuduna duyarlıydı ve onunla gurur duyuyordu. Yıkandı ve formda kalmak için güllelerle antrenman yaptı. Kriket ve futbol oynadı. Kitaplar okudu ve Fabiyenlerden* bazı değişmeyen fikirler edindi. Flüt çaldı ve uzman olarak kabul edildi. Fakat ruhun derinlerinde daima bu tamamlanmamışlığın ve utancın yarası vardı: Sağlıklı görünen neşesinin altında bedbahttı, huzursuzdu, bütün güvenine ve üstün fikirlerine rağmen kendisini hakir görüyordu. Kendisinden bağımsız, kendi benliğinin utancından uzak olabilmek için sadece bir parça hayvanlıkla değişebilirdi. Kendi tatmin duygularının peşinden giden, salına salına kaygısız yürüyen kömür işçilerini gördü ve onları kıskandı. Kendi tatminine kilitlenmiş bu kör ahmaklık, bu doğaçlama hal için her şeyi, her şeyi verebilirdi.

9.

Alfred ocakta mutsuz değildi. Erkekler ona gıpta etti ve yeterince sempati duydular. Sadece o, kendisiyle diğerleri arasındaki farkı biliyordu. Kendi lekesini saklar göründü. Fakat kendisi onlardan daha az erkek olduğu için, onu bir budala olarak görüp aşağılamadıklarından asla emin olamadı. Sadece daha fazla erkekçe davranmaya çalıştı ve ne kadar kolay oyuna geldiklerini görünce şaşırdı. Doğal neşesiyle, işinde mutluydu. Orada kendisiydi. Bellerine kadar çıplak, sıcak ve kir pas içinde işçiler, etraflarında kara kömürler tümsekler halinde uzanırken ve aşağıda tahta direkler karanlık bir mabedin sütunları gibi dikilirken, güvenlik lambalarının ışığında birbirlerini belli belirsiz görerek, topuklarının üzerine çömelip birkaç dakika konuştular. Sonunda yirmi beş poundluk fiş geldi ve ekip başı yedi numaradan bir mesaj, bir şişe su ya da yukarıdaki dünyadan haberler getirdi. Günler oldukça güzel geçiyordu. Aşağıda bir gevşeklik vardı. Bu tehlikeli yerde, dünyadan tecrit edilmiş insanların keyifli işbirliği, kazmak, taşımak, payanda vurmak gibi bir sürü iş, gizemin cazibesi ve havada macera kokusuyla günler geçip gidiyordu. Bütün bunlar nedeniyle orayı sevimsiz bulmuyordu, oradayken açık havaya ve denize duyduğu tutkunun ıstırabıyla başa çıkabiliyordu.

Bugün yapacak çok iş vardı ve Durant konuşacak halde değildi. Öğleden sonraya kadar sessizce çalıştı.

---

* Fabians: 1884'te kurulmuş Sosyalist Fabian topluluğunun üyeleri (ç.n.).

Düdük öttü ve hep birlikte uygun adım aşağı yürüdüler. Yeraltındaki beyaza boyanmış ofis pırıl pırıl parladı. Adamlar lambalarını bıraktılar. Ağır siyah damlalar sürekli kuyuya düşerken, onlar maden kuyusunun dibinde oturdular. Elektrik ışıkları yeraltındaki anayolda parladı.

"Yağmur mu yağıyor?" diye sordu Durant.

"Kar," dedi yaşlı adam. Genç olan sevindi. Kar yağdığında yukarıda olmayı seviyordu.

"Tam yılbaşına denk gelecek," dedi yaşlı adam.

"Evet," diye yanıtladı Durant.

"Yeşil bir yılbaşı, şişman bir kilise mezarlığıdır,"* dedi diğeri kısa ve özlü bir biçimde. Durant küçük, benek gibi dişlerini göstererek güldü.

Asansör indi ve bir düzine adam sıraya girdi. Sandalyenin oluklu ve kavisli tepesindeki kar kümeleri Durant'ın dikkatini çekti. Karın yeraltındaki kısa yolculuğunu nasıl bulduğunu merak etti.

Kendisiyle ilgili her şeyden hoşnuttu. Yüzünde küçük bir gülümseme vardı. Fakat onun altında kendisiyle ilgili tuhaf bir algısı vardı.

Karın parıltısı nedeniyle yukarıdaki dünya neredeyse ani bir ışık gibi çaktı. Lambasını ofiste bırakarak kömür yığınlarının oradan hızla geçti. Etrafında ışıldayan karla birlikte, kendisini ferahlatmak için gülümsedi. Tepeler alacakaranlıkta uçuk mavi, çitler vahşi ve karanlıktı. Kar, demiryolu hatları tarafından ezilmişti, ama uzaklarda, eve giden madencilerin siyah siluetlerinin ötesinde çalıların sağ üst taraflarına yayılmıştı; pürüzsüz ve yumuşacıktı.

Batı tarafında biraz pembelik vardı; büyük bir yıldız yarı görünür bir halde asılı duruyordu. Aşağıda, binaların karanlığı arasında kömür ocağının ışıkları sarı ve kırılgan görünüyordu. Eski Aldercross, mavimsi şafak ışığında göz kırpıştırıyordu.

Durant hararetle konuşan madencilerin arasında, halinden memnun bir şekilde yürüdü. Onların arkadaşlığından ve beyazımsı loş dünyadan hoşnuttu. Evin önünde durmak ve aşağılardaki sessiz mavi karın üzerinde parlayan evin ışığını görmek, ona küçük bir heyecan verdi.

---

* A green Christmas, a fat churchyard: Eski bir batıl inanca göre, yeni yılı soğuk hava takip ederse yatalak hasta daha çabuk ölürmüş (ç.n.).

10.

Demir yolunun büyük geçidinin yanında, tel örgüde, kilitli, küçük bir bahçe kapısı vardı. Onu açıp bir süre dışarıdaki karın ve çalılıkların üzerine yansıyan mutfak ışığını seyretti. Gece olana kadar yanan bir kandil ışığı, diye düşündü kendi kendine. Dik yokuştan aşağıya kayarak indi. Pürüzsüz kar üzerinde ilk işaretleri bırakmak hoşuna gitti. Sonra çalılıkların arasından eve geldi. İki kadın onun ağır botlarının paspasta çıkardığı sesi, kapıyı açarkenki seslenişini duydular:

"O kandille ne kadar yağ tasarrufu yaptığını hesapladın mı anne?" Lambanın tatlı ışığı hoşuna gitmişti.

Şişesini ve sefertasını yere koymuş ve paltosunu kapının askısına asıyordu ki Bayan Louisa geldi. Şaşırdı, ama gülümsedi de.

Gözleri gülmeye başladı sonra yüzü aniden ciddileşti ve korku duydu.

"Anneniz kaza geçirdi," dedi Louisa.

"Nasıl!" diye bağırdı.

"Bahçede," diye yanıtladı Louisa. Elinde paltosuyla duraksadı. Sonra onu astı ve mutfağa döndü.

"Yatakta mı?" diye sordu.

"Evet," dedi onu kandırmakta zorlanan Louisa. Sessizdi. Mutfağa girdi, babasının eski sandalyesine ağır ağır oturdu, botlarını çıkarmaya başladı. Kafası küçüktü, oldukça güzel bir şekli vardı. Gür ve kıvırcık kahverengi saçları ne olursa olsun keyifli görünürdü. Kömür ocağının bayat, bunaltıcı kokusunu yayan, ağır, kadife bir pantolon vardı üzerinde. Terliklerini giydi ve botlarını dolaba taşıdı.

"Ne peki?" diye sordu korkuyla.

"İç hastalıklarla ilgili bir şey," diye cevapladı.

Merdivenleri çıktı. Annesi kendisini onun gelişine hazırlamıştı, soğukkanlıydı. Louisa onun adımlarının yatak odasındaki muşamba zemini titretişini hissetti.

"Ne yaptın kendine?" diye sordu.

"Hiçbir şey oğlum." dedi yaşlı kadın sertçe. "Hiçbir şey. Endişelenmene gerek yok, Dünden ya da geçen haftadan farklı değilim. Doktor ciddi bir şey olmadığını söyledi."

"Ne yapıyordun?" diye sordu oğlu.

"Bir lahanayı koparıyordum ve sanırım çok hızlı çektim; bunun için ah... işte böyle bir ağrı oldu-"

Oğlu ona çabucak bir göz attı. Kadın biraz kasıldı.

"Ama oğlum kimin arada bir ağrısı olmaz? Hepimizin olur."

"Peki, ne oldu?"

"Bilmiyorum," dedi kadın, "fakat önemli bir şey olduğunu sanmıyorum"

Köşedeki büyük lamba, oğlu kadının yüzünü adeta güç bela görebilsin diye koyu yeşil bir ışık yayıyordu. Korku ve karışık duygularla dolu gergin bir bekleyiş oldu. Kaşlar çatılmıştı.

"Bir lahana için ne diye içini dışına çıkardın!" diye sordu oğlan. "Üstelik toprak donmuş! Yerler donmuş! Lahana koparacağım derken kendini öldürebilirdin."

"Birinin bunu yapması lazım," dedi kadın.

"Kendine zarar vermene gerek yoktu."

Beyhude konuşuyorlardı.

Bayan Louisa her şeyi açıkça duyabildi. Kalbi fenalaştı. Aralarında olan her neyse ona umutsuz göründü.

"Fazla bir şey olmadığına emin misin anne?" Küçük bir sessizlikten sonra dokunaklı bir sesle konuştu.

"Ay, bir şey yok," dedi yaşlı kadın acıyla.

"Git ve yemeğini ye," dedi. Öleceğini biliyordu: Dahası tam o sırada ağrı bir işkenceye dönüşmüştü. "Yaşlı bir kadın olduğum için üzerime düşüyorlar. Bayan Louisa çok tatlı... Yemeğini hazır edecek, gidip yesen iyi olur."

Delikanlı kendisini aptal ve mahcup hissetti. Annesi onu dışarı yollamıştı. Uzaklaşmalıydı. İçi acıdı. Annesi onun gittiğine memnundu, rahat rahat inlemek istiyordu.

Yıkandıktan sonra eski alışkınlıklarını sürdürdü. Bayan Louisa akşam yemeği servisi yaptı. Onu ve annesini anlama çabası genç kızda tuhaf bir gerginlik yaratıyordu. Onu yerken seyretti. Yediklerinden uzaklaştı ve ateşe baktı. Kızın ruhu onu seyretti, onun ne olduğunu algılamaya çalışıyordu. Siyah yüzü ve kolları kaba sabaydı, o bir yabancıydı. Kömür tozu, yüzünde siyah bir maske oluşturmuştu. Onu göremedi, onu tanıyamadı. Kahverengi kaşları, kararlı gözleri, yumulmuş ağzının üstündeki kaba, küçük bıyığı... Bunlar tanıdık gelen işaretlerdi. Orada, ocağın kiri pası içinde otururken neydi o? Onu göremiyordu ve bu onu yaraladı.

Yukarıya koştu, fanila ve buğday torbasıyla döndü. Onları ısıtacaktı, çünkü ağrı gene başlamıştı.

Delikanlı yemeğin yarısındaydı. Çatalı bıraktı, kusmak üzereydi.

"Bunlar ağrıyan yeri yumuşatacak," dedi genç kız. Boş boş baktı ve dışarı çıktı.

"Kötü mü?" diye sordu.

"Sanırım öyle," diye cevap verdi genç kız.

Telaş etmek ya da bir yorum yapmak faydasızdı. Louisa meşguldü. Yukarı çıktı. Biçare yaşlı kadın ıstırabın beyaz soğuk terlerini döküyordu. Onu rahatlatmak için gittiğinde, Louisa'nın yüzü acı içindeydi. Sonra oturdu ve bekledi. Ağrılar yavaş yavaş geçti, yaşlı kadın koma halindeydi. Louisa yatağın yanında sessizce oturuyordu. Alt katta suyun sesi duyuluyordu. Sonra yaşlı kadının baygın ama rahat olmayan sesi geldi.

"Alfred yıkanıyor... sırtının yıkanmasını ister."

Louisa kaygıyla dinledi, kadının ne istediğini anlamaya çalışıyordu.

"Sırtının yıkanmamasına dayanamaz," diye üsteledi yaşlı kadın, oğlunun ihtiyaçlarına duyduğu sonsuz bir hassasiyetle. Louisa kalktı ve sarımtırak yüzdeki teri sildi.

"Ben aşağı ineceğim," dedi yumuşakça.

"Yapabilirsen," diye mırıldandı hasta kadın.

Louisa bir dakika bekledi. Bayan Durant görevini yerine getirdikten sonra gözlerini kapadı. Genç kadın aşağıya indi. Kendisinin ya da adamın ne önemi vardı ki? Sadece acı çeken kadın önemliydi.

Şöminenin önünde diz çöküyordu, bele kadar çıplaktı; geniş bir toprak kaptaki suyla temizlendi. Akşam yemeğini yedikten sonra hep bunu yapardı; ondan önce de ağabeyleri yapmıştı. Fakat Bayan Louisa evde yabancıydı.

Bilinçsizce tekrar eden alışkın hareketlerle kafasını sabunladı, sonra da boynuna geçti. Louisa onu izledi. Kendisini bu konuda güçlendirmeliydi. Kafasını eğdi, yüzünü bolca sabunladı ve gözlerindeki suyu sıyırarak aldı.

"Annen, arkanın yıkanmasını isteyebileceğini söyledi," dedi genç kız.

Onların hayatlarının rutin işleyişi içinde yer almak onu nasıl da incitiyordu. Ona dayatılan itici bir mahremiyetti bu. Koyun gütme gibi normaldi her şey. Kendi farklılığını kaybetmişti.

Genç adam kafasını ördek gibi döndürdü ve ona komik bir şekilde baktı. Katı olmak zorundaydı.

"Kafası aşağıya ve yukarıya sallanırken nasıl da komikti," diye düşündü. Neticede kendisiyle diğer insanlar arasında fark vardı. Kollarını daldırdığı su oldukça siyahtı, sabun köpükleri siyahımsıydı. Güç bela Louisa'nın bir insan olduğuna akıl erdirebildi. Mekanik hareketlerle, alışkanlığın etkisiyle, siyah suyu yokladı, sabunu ve lifi çıkardı ve onları Louisa'ya verdi. Sonra itaatkar ve dimdik, öylece durdu, kollarıyla çömleğin kenarlarına dayanarak, omuzlarının ağırlığına destek verdi. Teni beyaz ve lekesizdi, kesif ve kesintisiz bir beyazlıktı onunki. Gitgide Louisa şu-

nu gördü: Bu oydu işte. Büyülenmişti. Kendini yabancı hissetme duygusu uzaklaştı: Onunla ve annesiyle ilişkiyi kesme düşüncesini kafasından attı. Burada yaşamın kalbi atıyordu. Kalbi ısındı. Bu güzel temiz erkek bedeninde nihayet bir amaca ulaşmıştı. Onu temiz ve kişisellikten uzak bir hararetle sevdi. Ama güneş yanığı kırmızımsı ensesi ve kulakları; onlar gayet kişiye özel ve merak uyandırıcıydı. Şefkatle doldu içi, onun acayip kulaklarını bile sevdi. O bir birey, mahrem bir varlıktı onun için. Hayatında bir tek insan evladı görmüştü... O da Mary'ydi. Geri kalanı yabancıydı. Şimdi ruhu açılıyordu, başkasını görüyordu. Kendini tuhaf ve yaratıcı hissetti.

"Kendisini daha rahat hissedecek," diye mırıldandı hasta kadın, Louisa odaya girdiğinde. Diğeri cevap vermedi. Kalbi kendi sorumluluğuyla ağırlaşmıştı. Bayan Durant bir süre sessizce uzandı, sonra duygusuz bir tonda mırıldandı:

"Aldırmayın Bayan Louisa."

"Niye aldırayım?" diye yanıtladı Louisa içtenlikle.

"Bu bizim hep alışık olduğumuz şey," dedi yaşlı kadın.

Ve Louisa kendisini yeniden onların yaşantısının dışında hissetti. Hayal kırıklığının gözyaşlarını kalbine akıtarak acı içinde oturdu. Hepsi bu muydu?

Alfred yukarıya geldi. Temiz ve gömlekliydi. Şimdi iş adamı gibi görünüyordu. Louisa onu ve kendisini farklı hayatlara hareket eden yabancılar gibi hissetti. Bu onu tekrar duygusuzlaştırdı. Ah keşke güvenli ve sürekli bir ilişki bulabilseydi.

"Şimdi nasıl hissediyorsun?" dedi annesine.

"Biraz daha iyi," diye yanıtladı kadın, bitkin bir halde. Bu yabancı onu bir kenara itiyor, ona neyin iyi geleceğini düşünüyorsa o şekilde yanıtlıyordu. Ve bu durum, anne oğul ilişkisini kederli yapıyor, Louisa'yı ise bunaltıyordu. Annenin tavrı, adamı etkisiz, aciz kıldı ve bir hiç haline getirdi. Louisa adamı kaybetmişçesine el yordamıyla arandı. Anne gerçek ve somuttu... o gerçek değildi. Bu onu allak bullak etti ve katılaştırdı.

"Bayan Harrison'ı getirsek iyi olur," dedi annesinin kararını bekleyerek.

"Sanırım birini bulmamız gerekecek," diye yanıtladı kadın.

Bayan Louisa öylece durdu ve onların işine karışmaya korktu. Onu hayatlarına kabul etmediler, onlar için bu dışarıdan bir yardım dışında bir şey ifade etmiyordu. Onların çok dışındaydı. Kırıldı ve bu bilinçsiz ayrılık yüzünden kendini güçsüz hissetti. Fakat içindeki inatçı ve sabırlı kalan şey ona şunu söyletti:

"Burada kalacak ve size bakacağım. Yalnız kalamazsınız."

Diğer ikisi utandı ve cevap veremediler.

"Birini bulabiliriz," dedi yaşlı kadın, bitkin bir halde. Neler olup bittiğine pek aldırmıyordu.

"Her halükarda ben yarına kadar kalacağım," dedi Louisa. "Sonrasına bakarız."

"Kendini sıkıntıya sokmaya hakkın yok ama!" diye inledi yaşlı kadın. Fakat kendisini birilerinin eline bırakmalıydı.

Bayan Louisa resmi bir biçimde olsa da, kadının boyun eğdiğine memnundu. Onların hayatını paylaşmak istedi. Evde ona ihtiyaçları olacaktı. Şimdi Mary gelmişti. Onsuz halletmeliydiler.

"Papaz evine bir not yazmalıyım," dedi.

Alfred Durant ona hizmete hazır bir biçimde baktı. Orduda bulunduğundan beri, zekice bir atiklikle göreve hazır olmuşluğu vardı. Fakat onun istekliliğinde, kızın sevdiği gelişigüzel bir bağımsızlık hali de vardı. Buna rağmen ona ulaşmanın zor olduğunu hissetti. Çok saygılıydı, genç kadından gelecek en ufak bir hizmet önerisini yerine getirmek konusunda son derece atikti. Fakat tam olarak onun içindeki erkeğe ulaşmasına imkân yoktu.

Kıza hevesle baktı. Gözlerinin altın kahverengisi ve gözbebeklerinin çok ufak olduğunu fark etti, uzaktan bile ayırt edilebilecek türde gözleri vardı. Esas duruşta öylece dikildi. Yüzü hâlâ havadan dolayı kırmızıydı.

"Kalem ve kâğıt ister misin?" diye sordu üstüne gösterdiği bir saygıyla. Bu tavrı, genç kıza kayıtsız olmasından daha zor geliyordu.

"Evet, lütfen," dedi.

Döndü ve aşağıya indi. Çok kendine hâkim, tamamıyla kendinden emin göründü. Louisa ona nasıl yaklaşacaktı? Adam ona doğru bir adım bile atmıyordu. Kendisini bütünüyle ve kişisellikten uzak bir şekilde kızın hizmetine adıyor, ona hizmet vermekten memnun oluyor, fakat ondan uzak duruyordu. Genç kız onun, kendisi için herhangi bir şey yapmaktan zevk alacağını hissetti, ama herhangi bir ilgi kafasını karıştırır ve incitirdi. Evde gömleği ve düğmelenmemiş yeleği, çıplak boynuyla dolaşan bir adamın olması tuhaf geliyordu ona. Adam harcanacak bolca hayatı varmış gibi rahat hareket ediyordu. Onun tam ve eksiksiz halini çekici buluyordu. Buna rağmen, her şey hazır olduğunda ve genç adam için yapacak daha fazla bir şey kalmadığında, onun soran gözleriyle karşılaşmak içini titretiyordu.

Genç kız yazmak için oturunca, onun yanına başka bir kandil yerleştirdi. Ziyadesiyle yoğun bir ışık demeti, altın kuş tüyleriyle sarılmış gibi yoğun bir biçimde, ışıl ışıl parlayana kadar, iki yandan saçlarının kıvrımları üzerine düştü. Ensesi çok beyazdı, aşağıya doğru narince eğilmiş, bu altın buketini işaret ediyordu.

Onu bir manzaraya bakar gibi kendisini kaybederek seyretti. Zarafetin ve ilhamın ta kendisiydi. Her şeyiyle mükemmel ve onun dışındaydı; genç kıza bakarken kendisini kaybediyordu. Kızın onunla hiçbir bağlantısı yoktu. Ona yaklaşmadı. Aralarında şahane bir mesafe vardı. Fakat gene de evde olması bir tehditti. Annesinin ıstırabıyla bunalmasına rağmen, bu akşam yaşamın mucizelerine karşı duyarlıydı. Onun saçları üzerinde parlayan ışıklar adamı büyüledi. Annesi, genç kız ve o, bu belirsiz ve tuhaf atmosferde belli bir zamanı birlikte geçirmeliydiler. Bu ona bir huşu ve mutluluk veriyordu. Sonunda evden çıktığında, korkuya kapıldı. Yıldızların zarif parlak bir halka oluşturduklarını, altındaki karın daha fark edilir olduğunu ve yeni bir gecenin etrafı sarmaladığını gördü. Neredeyse her şeyi yok eden bir duyguyla sarsıldı. Bu yeni gece nelere gebeydi ve o neydi, kimdi? Kendisini ve etrafını saranları tanıyamadı. Annesini düşünmekten korktu. Ve buna rağmen kalbi onun ve ona ne olduğunun bilincindeydi. Kadından kaçamadı, annesi onu kendisiyle birlikte şekli şemali olmayan belirsiz bir karmaşanın içine sürükledi.

11.

Büyük bir ıstırapla ne olduğunu bilmeksizin yürüdü, sanki sıcak kırmızı bir demir göğsünü dağlıyordu. Bilinçsizce karın üzerine iki üç damla gözyaşı döktü. Oysa zihninde annesinin öleceğine inanmıyordu. Daha büyük bir düşüncenin kontrolü altındaydı. Mary'nin Louisa için çantaya bir şeyler koymasını, papaz evinin koridorunda beklerken, niçin bu kadar üzgün olduğunu düşündü. Bu büyük ev tarafından aşağılanmış ve gururu incitilmişti, kendisini gene sıradan, kaba saba, kalabalıktan biri gibi hissetti. Bayan Mary onunla konuştuğunda neredeyse selama duracaktı.

"Dürüst bir adam," diye düşündü Mary. Kendi hastalığına bir avuntu olarak ona şefkat duydu. Mevkisi olduğu için kendinde adamı küçük görme hakkını buluyordu. Ona kalan tek şey buydu. Belirli bir pozisyonu olmaksızın yaşayamazdı. Sınırları belli bir yerin dışındayken kendisine güveni yoktu, üst sınıftan bir kadın olması dışında kendisine saygısı da yoktu.

Alfred sürgülü kapıya geldiğinde, kalbini yeniden bir keder kapladı ve gökyüzünde toplanan yeni bulutlar gördü. Bir an geceye güçlükle tırmanan Büyükayıya ve uzaklardaki tarlaların parlayan karlarına baktı. Sonra keder fiziksel bir acıyla birlikte bedenini sardı. Kapıya sıkıca tutundu, "Anne," diye fısıldayarak dudaklarını ısırdı. Ürkütücüydü, üzüntünün bedensel ıstırabı

nöbet gibi gelerek içine işliyordu, tıpkı annesinin ıstırabının nöbeti gibi. Ve öyle şiddetliydi ki onu ayakta tutuyordu. Ne acının nereden geldiğini biliyordu, ne de neden geldiğini. Düşüncelerivle ilgili değildi. Kendisiyle de ilgili değildi. Sadece onu ele geçirmişti ve buna boyun eğmeliydi. Ruhunun bütün gelgitleri, belirsizliği çoğaltarak ölüme kadar uzandı ve onu çaresizliğe sürükledi. Algısının ve zihninin çabalamasıyla hiçbir yere ulaşamadı, üzerinden geçen bir dalga kırılarak onu hiç olmadığı kadar uzaklara attı. Genç adam kendine geldiğinde, içeri girmişti ve orada keyfi yerinde sayılırdı. Bu onu heyecanlandırdı. Burada kendini iyi hissediyordu, onlardan tuhaf bir keyif aldı. Annesinin yatağının kenarına oturdu, Louisa öbür köşedeydi ve onları belirgin bir neşe kapladı. Fakat gece ve korku geliyordu.

Alfred annesini öptü ve yatmaya gitti. Yarı giyinik bir haldeyken, annesini düşündü, acı onu iki eliyle kavradı ve ele geçirdi, ıstırap içindeydi. Yatağa uzandı ve kaskatı yattı. Bu o kadar uzun sürdü ve öyle bunalttı ki yeniden kalkıp soyunmaya hali kalmadığından öylece uyuyakaldı. Gece yarısından sonra kalktı, bir taş kadar soğuktu. Soyundu ve yatağa girdi ve yine hemen uyudu.

Altıya çeyrek kala uyandı ve hemen hatırladı. Pantolonunu giydi ve bir kandil yakıp annesinin odasına gitti. Onun yatağına ışık ulaşmasın diye elini kandilin önüne koydu.

"Anne!" diye fısıldadı.

"Evet," yanıtı geldi.

Bir duraksama oldu.

"İşe gideyim mi?"

Bekledi, kalbi küt küt atıyordu.

"Sanırım ben olsam giderdim, oğlum."

Kalbi bir çeşit umutsuzlukla yavaşladı.

"Benim gitmemi mi istersin?"

Kandilin ışığından elini çekti. Işık yatağın üzerine düştü. Orada Louisa'nın, uzanmış kendisine baktığını gördü. Gözleri üzerindeydi. Çabucak gözlerini kapadı ve kafasını yarı yarıya yastığa gömdü ve arkasını döndü. Onun yuvarlak kafasının etrafında parlak bir hare gibi gür saçlarını gördü. İki örgü yatak örtülerinin arasına yayılmıştı. Bu onu şoka uğrattı. Kararlı bir şekilde öylece dikildi. Louisa korkudan sindi. Genç adam baktı ve gözleri annesinin gözleriyle buluştu. Sonra gene boyun eğdi. Sağlam durma çabasını ve kendi olmayı elden bıraktı.

"Evet, işine git oğlum," dedi annesi.

"Tamam," diye yanıtladı onu öperken. Kalbi çaresizlik ve acıdan berbat bir haldeydi. Yoluna gitti.

"Alfred!" diye bağırdı annesi baygın bir sesle.

Kalbi çarparak geri geldi.

"Efendim, anne!"

"En doğrusu neyse onu yapacaksın, değil mi?" diye sordu annesi, o hemen bitişiğinde korku içindeyken. Şimdi Alfred onu bırakıyordu. Çok korkuyordu ve annesinin neyi kastettiğini anladığından dolayı afallamıştı.

"Evet," dedi.

Kadın ona yanağını döndü. O kadını öptü. Acı dolu elemli bir öpücüktü. İşe gitti.

12.

Annesi öğlen olmadan ölmüştü. Haber onu maden ocağının girişinde buldu. İçten içe bilse de, bu onun için bir şok olmasa da, zangır zangır titredi. Sadece kalbinde bir ağırlık hissederek sakin ve durgun bir şekilde eve gitti.

Bayan Louisa hâlâ evdeydi. Genç kız yapılabilecek her şeyle ilgilenmişti. Kısa ve öz bir şekilde, onu bilmeye ihtiyaç duyduklarıyla bilgilendirdi. Fakat sadece bir endişesi vardı.

"Bunu yarı yarıya bekliyordun... Bu sana bir darbe olmadı, değil mi?" diye sordu ona bakarak. Gözleri kara, sakin ve merak doluydu. O da kendini kötü hissediyordu. Genç adam çok karanlıktı ve olgunlaşmamıştı.

"Sanırım evet," dedi aptal aptal.

Başka tarafa baktı, onun üzerine dikilmiş gözlerine dayanamıyordu.

"Böyle olabileceğini tahmin bile edemediğin düşüncesine dayanamıyorum," dedi genç kadın.

O yanıt vermedi.

Onun böyle bir zamanda yanında olması, erkekte baskı yaratıyordu. Yalnız kalmak istedi. Akrabalar gelir gelmez, Louisa ayrıldı ve bir daha da gelmedi. Her şey düzenleniyorken ve kalabalık evdeyken, birtakım işleri varken, acısının kontrol dışı nöbetleriyle iyi baş edebiliyordu. Onların karşısında yüzeysel davranabiliyordu. Kendiyleyken ziyadesiyle deliye döndüren ve sonra durgunlaştıran, içini berraklaştıran üzüntü ataklarına dayanabiliyordu, mükemmeldi. Daha önce, her şeyin yok olabileceğini, kendisinin yok olabileceğini, yerlerini bir boşluğun alabileceğini tahmin etmemişti. İçindeki hayat hudutsuzca patlamıştı ve hayrete şayan bir sele kapılmış sürükleniyordu ve yanında hiç kimse

yoktu. Kendisi çökmüş ve bunların ortasına düşmüştü. Sadece sessizlikte soluk alabildi. Sonra acı geri geldi.

Herkes Quarry Kulübesinden gittiğinde ve genç adamı yaşlı hizmetçiyle yalnız bıraktığında, uzun bir imtihan süreci başladı. Karlar donmuş ve erimişti, yeni bir kar, eski gri karı yeniden beyaza dönüştürmüştü. Dünya açık gri, sulu bir çamurdu. Alfred'in akşamları yapacak bir şeyi yoktu. O, hayatı küçük aktivitelerle dolu bir adamdı. Eskiden bilmeden de olsa annesinin merkezinde, onun kutbundaydı. Onu buraya bağlayan oydu. Şimdi bile, yaşlı hizmetçi onu bıraktığında, eski yoluna devam edebilirdi. Fakat hayatının dengesi ve enerjisi azalıyordu. Okumayı umarak oturdu, hep yumruklarını sıkarak, kendisini tutarak, bilmediği bir şeye katlanarak oturdu. Siyah, çamurlu arazilerde bitap düşene kadar millerce yürüdü: Fakat hepsi dönmesi gerektiği yerden kaçmak içindi sadece. İşte iyiydi: Yaz olsaydı bahçede çalışarak kurtulma imkânı olabilirdi. Fakat şimdi, hiçbir kaçış, hiçbir rahatlama imkânı, hiç çare yoktu. Kendisi belki de anlamaktan çok hareket etmek, olmaktan çok yapmak için yaratılmıştı. Hareket halinde olduğu zamanlar haricinde, yüzmeyi unutmuş bir yüzücü gibi şaşkındı.

Bu bunalıma ve mücadeleye bir haftalık bir dayanma gücü buldu, sonra canından bezmeye başladı ve yeniden ortaya çıkması gerektiğini anladı. Kendini koruma içgüdüsü galip geldi. Fakat sonra nereye gitmesi gerektiği sorusuyla karşılaştı. Bar ona hiçbir şey ifade etmedi, oraya gitmenin bir faydası yoktu. Göç etmeyi düşünmeye başladı. Başka bir ülkede iyi olabilirdi. Göçmen bürolarına başvurdu.

Cenazeden sonraki Pazar, bütün Durantlar kiliseye geldiğinde Bayan Louisa'yı görmüştü, gururlu ve mesafeli Bayan Mary ile oturuyor, duygusuz ve ketum görünüyordu. Lindleyler'in geri kalanıyla birlikteydiler, onlar uzak insanlardı. Alfred onları başka bir ırktan insanlar gibi gördü. Bunu düşünmedi bile. Onun hayatıyla ilgili yapabilecekleri bir şey yoktu. Duadan sonra Louisa ona gelmiş ve elini sıkmıştı.

"Kabul edersen, kız kardeşim bir akşam seni yemeğe davet ediyor."

Alfred başıyla selam veren Bayan Mary'ye baktı. Çok da ince eleyip sık dokumadan, Mary bunu Louisa'ya teklif etmişti, kendisi de böyle bir tavrın uygun düşmediğini biliyordu. Ama ince eleyip sık dokumadı.

"Tabii," dedi Durant acemice. "Beni istiyorsanız gelirim." Fakat içten içe bunun bir hata olduğunu hissetti.

"O halde yarın akşam altı buçukta geliyorsun." Alfred onlara gitti. Bayan Louisa ona karşı çok kibardı. Bebekler nedeniyle müzik yoktu. Yumrukları yanlarında sıkılı vaziyette, sessiz ve hareketsiz oturdu. Bütün bu insanların orta yerine düşmüş gibi dalgın ve sersemlemiş bir haldeydi. Onlarla arasında hiçbir şey yoktu. Onlar da bunu biliyordu. Fakat kendi içinde çok dengeli kaldı ve akşam yavaş yavaş geçti. Bayan Lindley ona genç adam diye hitap etti.

"Şuraya oturur musun genç, adam?"

Oraya oturdu. Bir isim neydi ki sanki?

Bay Lindley kibar, müsamahakâr ama küçümseyen, özel bir tonda konuşuyordu. Durant bunları ne eleştirdi, ne de incindi, sadece boyun eğdi. Fakat yemek istemedi... Onların önünde yemek fikri onu sıkıntıya soktu. Burada yeri olmadığını anladı. Fakat biraz daha kalmak durumundaydı. Tek heceli ve eksiksiz cevaplar verdi.

Oradan çıktığında kafa karışıklığıyla irkildi. Bittiğine memnundu. Mümkün olduğu kadar çabuk uzaklaştı. Ve Kanada'ya gitmek için her zamankinden yoğun bir istek duydu.

Bayan Louisa ruhunun derinliklerinde acı çekiyordu. Hepsine kızgındı, ona da kızgındı ama neden kızgın olduğunu söylemekten acizdi.

13.

İki gece sonra saat altı buçukta, Louisa, Quarry Evi'nin kapısını çaldı. Alfred yemeğini bitirmişti, kadın bulaşıkları yıkamış ve gitmişti. Fakat o hâlâ maden ocağının pisliği içindeydi. Artık New Inn'e gidiyordu. Oraya gitmeye başlamıştı çünkü bir yerlere gitmeliydi. Diğer insanlarla ilişki kurmaya ihtiyacı vardı, gürültüye, sıcaklığa ve saatlerin geçişini unutmaya ihtiyacı vardı. Fakat yerinden kımıldamadı. İçinde olağan dışı bir şeyler büyümeye başlayana dek, evde tek başına oturdu.

Kapıyı açtığında maden ocağı pisliği içindeydi.

"Bir süredir size uğramak istiyordum... Bugün geleyim dedim," dedi Louisa ve iki kişilik koltuğa yöneldi. Niçin annesinin yuvarlak koltuğuna oturmadığını merak etti Alfred. Oysa, hizmetçi kendisini buraya yerleştirdiğinde, içinde kızgınlığa benzer bir şeyler harekete geçmişti.

"Şimdiye kadar yıkanmalıydım," dedi çilekler ve kelebeklerle bezenmiş, markası "T. Brooks, Mansfield" olan saate göz atarken. Kirden benek benek kollarını ve kirli ellerini uzattı. Louisa

ona baktı. Genç kıza karşı kayıtsız ve nötr bir hali vardı ki, kız bundan yılıyordu. Bu tavır kızın ona yakınlaşmasını imkânsız kılıyordu.

"Korkarım seni yemeğe davet etmekle kibar davranmış olmadım," dedi.

"Buna alışkın değilim," dedi beyaz, aralıklı dişlerini gösteren bir gülümsemeyle. Gözleri durgun ve görmez haldeydi.

"Onu kastetmedim," dedi aceleyle. Duruşu enfes ve siyah gözleri anlayış doluydu. Alfred orada oturduğu ve onun farkına varmaya başladığı için ondan korktu.

"Yalnız nasıl idare ediyorsun?" diye sordu.

Ateşe doğru baktı.

"Ah," diye yanıtladı rahatsızca lafı çevirerek ve yanıtını tamamlamadı.

Kızın yüzü ağır ağır çöktü.

"Bu oda ne kadar kapalı. Çok fazla sıcak. Mantomu çıkaracağım," dedi.

Onun mantosunu çıkarışını seyretti. Altın sarısı nakışlarla bezeli krem rengi kaşmir bir bluz vardı üzerinde. Bileklerini ve boynunu saran çok enfes bir giysi gibi göründü bu ona. Zevk, temizlik ve rahatlama hissi veriyordu.

"Ne düşünüyordun ki yıkanmadın?" diye sordu samimiyetle. Kafasını başka tarafa çevirerek güldü. Siyah yüzünde gözlerinin beyazı daha belirgin görünüyordu.

"Bilmem," dedi.

Bir suskunluk oldu.

"Bu evi açık mı tutacaksın?" dedi.

Bu soru üzerine sandalyesinde kıpırdandı.

"Bilmiyorum," dedi. "Kanada'ya gitmek istiyorum."

Kızın ruhu sessiz ve tetikteydi.

"Ne için?" diye sordu kız.

Tekrar sandalyesinde huzursuzca kıpırdandı.

"Pekâlâ," dedi yavaşça. "hayatı denemek için."

"Hangi hayatı?"

"Çeşitli şeyler var... çiftçilik, kerestecilik, maden. Ne olduğu pek umurumda değil."

"Peki, istediğin bu mu?"

Bugünlerde pek düşünmemişti ve yanıt da veremedi.

"Deneyene kadar bilemem," dedi.

Kız onun sonsuza kadar kendinden uzaklaştığını anladı.

"Bu evi ve bu bahçeyi terk ettiğine üzülmüyor musun?" dedi.

"Bilmiyorum," dedi gönülsüzce. "Fred'iin geleceğini sanıyorum... Bu onun istediği şeydi."

"Evlenmek istemiyor musun?" diye sordu.

Sandalyesinin kolları üzerinde öne doğru yaslandı. Ona döndü. Gözleri solgun ve sabitti. Cansız ve ağır göründü, kızın yüzü beyazlarken saçları ışıldadı. Kız ona sonsuza kadar sunulmuştu. Erkeğin kalbi belirsizliğin acısıyla sıcaktı. Kanatlarında korkunun ve acının çırpınışları vardı. Bütün vücudunu ondan uzaklaştırdı. Sessizlik dayanılmazdı. Onun orada oturmasına katlanamıyordu. Bu kalbini sıkıştırıyor ve onu hiddetlendiriyordu.

"Bu akşam dışarı mı çıkıyordun?" diye sordu.

"Sadece New Inn'e" dedi.

Tekrar sessizlik oldu. Şapkasına uzandı. Ona başka bir şey önerilmedi. Gitmeliydi. Delikanlı rahatlamak için onun gitmesini bekliyordu. Ve kız şimdi buradan giderse, yenileceğini biliyordu. Buna rağmen şapkasının düğmesini iliklemeye devam etti, bir dakika içinde gitmiş olacaktı. Bir şey onu sürüklüyordu.

Sonra aniden keskin bir spazm şimşek gibi başından ayağına tüm vücudunu kavurdu, kendisinde değildi.

"Benim de gelmemi ister misin?" diye sordu kontrollü bir sesle. Oysa kelimeler, kendi müdahalesi olmaksızın, korku dolu bir acıyla çıkıyordu ağzından.

Kirinin altında bembeyaz oldu.

"Neden?" diye sordu ona dönerek; zorlanmıştı.

"Gelmemi ister misin?" diye tekrarladı.

"Neden?" diye sordu yeniden.

"Çünkü seninle kalmak istiyorum," dedi ciğerlerini dolduran ateşin verdiği bunaltı hissiyle.

Yüzü seyirdi, bir müddet öylece kalakaldı, onun gözlerinin içine acı içinde, karmakarışık ve kendini toplamaktan aciz bakarak bir müddet askıda bekledi. Ve sanki taş olmuş gibi, kız gözlerinin içine gene baktı. Ruhları birkaç dakika çıplak kaldı. Durum acı ve şiddetliydi. Buna dayanamadılar. Vücudu keskin çırpınışlarla çekilirken kafası öne düştü.

Mantosu için geri döndü. İçindeki ruh ölmüştü. Elleri titredi, fakat artık hissetmiyordu. Mantosunu aldı. Odada acımasız bir belirsizlik vardı. Onun için gitme vakti gelmişti. Genç adam kafasını kaldırdı. Gözleri bilye gibiydi, ifadesizdi, acının siyah noktalarını taşıyordu. Genç kızı yakaladılar, kızın bir arzusu yoktu, bundan sonra bir hayatı da yoktu. Kırılmış hissediyordu kendini.

"Beni istemiyor musun?" diye sordu umutsuzca.

Alfred'i bir noktada çakılı bırakan acının saf hali geçti gözlerinden.

"Ben --- ben---" diye başladı ama konuşamadı. Bir şey onu sandalyesinden ona doğru çekti. Hareketsiz, büyülenmiş gibi, avlanıp bırakılmış bir av gibi kalakaldı. Tereddüt içinde elini kızın koluna koydu. Yüzündeki ifade tuhaf ve soğuktu. Kız tamamen hareketsizdi. Sonra acemice kollarını kıza doladı ve onu acımasızca, körlemesine, kız bilincini kaybedene ve kendisi yıkılana kadar sıktı.

Onu kollarında sıkarken, beyni fırıl fırıl döndü, kendisini giderek aşağıya düşer gibi hissetti ve kız bir çeşit ölü gibi kendinden geçerken ve boyun eğmişken, tam bir karanlık onu kapladı, sanki uzun bir uykudan uyanmaya başladılar. Kendisiydi artık.

Bir süre sonra kolları gevşedi, kız biraz kendisini çözdü, adam onu tutarken, kız kollarını ona doladı. Birbirlerine yaklaştılar ve biri diğerini bırakmasın diye, konuşmaktan aciz birbirlerine tutundular. Ve kızın titreyen elleri onun üzerindeyken, onu kendisine sevgiyle yaklaştırdı.

Sonunda Louisa kafasını geriye çekti ve ona baktı, gözleri yaşlıydı ve ışıkla parlaktı. Erkeğin kalbi korkuyla sessizdi. Kız onunlaydı. Kız onun ağırbaşlı ve gizemli yüzünü gördü ve bu ona sonsuz göründü.

"Seni seviyorum," dedi hıçkırık dolu dudaklarıyla. Delikanlı başını kızınkine dayadı, onu duyamıyordu, kalbini neredeyse yerle bir eden tutku ve huzurun ani baskınına dayanamıyordu. Sessiz durdular öylece.

Sonunda kız onu görmek istedi. Yukarı baktı. Erkeğin gözleri küçük siyah gözbebekleriyle tuhaf ve coşku doluydu. Tuhaflardı ama kızın üzerinde güç sahibiydiler. Adamın ağzı ona yaklaştı ve Louisa'nın ağzını ararken kızın göz kapakları yavaşça kapandı ve dudakları buluştu.

Uzun süre sessiz kaldılar, tutku, acı ve ölümle çok fazla iç içe geçmişlerdi, birbirlerine acıyla sarıldılar ve korkunun tutkuya dönüştüğü yerde, birbirlerini, acıtan öpücüklerle uzun uzun öptüler.

"Mutluyum," dedi kız.

Kızın ellerini tutkulu bir minnettarlık ve arzuyla tuttu. Bir şey söyleyecek zihinsel varlığa kavuşamamıştı henüz. Rahatlamanın şaşkınlığı içindeydi.

"Gitmeliyim," dedi kız.

Erkek ona baktı. Gitmesi fikrine dayanamıyordu, artık ondan ayrılmasına imkân olmadığını biliyordu. Buna rağmen kendisine hâkim oldu. Onun ellerini sıkıca tuttu.

"Yüzün siyah," dedi kız.

Erkek güldü.

"Seninki de biraz lekelenmiş," dedi.

Birbirlerinden korkuyorlardı, konuşmaya korkuyorlardı. Erkek onu yanında tutmak istiyordu sadece. Bir süre sonra, kız yüzünü yıkamak istedi. Kıza su getirdi ve yanında dikilerek onu izledi. Söylemeye cesaret edemediği bir şeyler vardı. Yüzünü temizleyişini ve saçlarını düzeltişini seyretti.

"Bluzunun kirli olduğunu görecekler," dedi.

Kız bluzunun kollarına baktı ve keyifle güldü.

Erkek gururluydu.

"Ne yapacaksın?" diye sordu.

"Nasıl?" dedi.

Cevap vermekte beceriksizdi.

"Benimle ilgili," dedi.

"Ne yapmamı istersin?" diye güldü.

Elini yavaşça ona attı. Ne önemi vardı?

"Fakat kendini temizle," dedi kız.

14.

Tepeye tırmandıklarında, gece bilinmezlikle doluydu. Geceyi canlı ve sır doluymuş gibi hissederek birbirlerine yaklaştılar. Sessizce tepeyi tırmandılar. Önce sokak lambaları yol gösterdi. Birtakım insanlar geçtiler. Delikanlı kızdan daha utangaçtı, gitmesine izin verebilir, en azından kolunu gevşetebilirdi. Fakat kız ona daha sıkı sarıldı.

Sonra tarlaların arasındaki gerçek karanlığa geldiler. Sessizlikte birbirlerine böyle yakınken konuşmak istemediler. Papaz evinin kapısına geldiler. At kestanesi ağacının altında dikildiler.

"Keşke gitmek zorunda olmasaydın," dedi adam.

Kız küçük bir kahkahayla güldü.

"Yarın gel," dedi alçak sesle, "ve babama sor."

Kız onun ellerini kendisininkilere yakın hissetti.

Ona anlayışlı, hüzün dolu bir şekilde güldü. Sonra onu evine yollarken öptü.

Evde acı gene, bir yaranın içinde köpüren ateş gibi şiddetli bir nöbetle geldi, Louisa'yı silip süpürerek, gerilimin sebebi olan annesini bile silip süpürerek... Ama bu sefer kalbinde bir şey sabitti.

15.

Ertesi akşam Papaz evine gitmek için giyindi, neye benzeyeceğini bilmeden yapılması gerekeni hissederek yola koyuldu. Bunu pek ciddiye almayacaktı. Louisa'dan ve bu evliliğin kaderi olduğundan emindi. Bu onu kaderci bir duyguyla doldurdu. Sorumlu hissetmiyordu kendini, ailesinin de yapabileceği bir şey yoktu.

Onu sıcak olmayan küçük çalışma odasına buyur ettiler. Papaz geldi. Sesi soğuk ve düşmancaydı:

"Senin için ne yapabilirim genç adam?"

Sormadan da biliyordu.

Durant ona üstünün karşısındaki denizci gibi baktı. Ast konumundaydı. Halbuki ruhu çok berraktı.

"Bay Lindley, istedim ki..." diye söze başladı saygıyla, sonra aniden bütün renkler yüzünü terk etti. Söylemesi gerekeni söylemek ona bir saygısızlık gibi göründü. Burada ne yapıyordu? Yine de orada öylece dikildi, çünkü bu yapılmalıydı. Kendi bağımsızlığına ve özsaygısına tutundu. Kararsız olmamalıydı. Kendisini bir tarafa koymalıydı: durum kendi kişiselliğinden daha büyüktü. Hissetmemeliydi. Bu en yüksek göreviydi.

"Ne istedin..." dedi papaz.

Durant'ın ağzı kurumuştu, fakat istikrarla yanıtladı.

"Bayan Louisa... Louisa benimle evlenmeye söz verdi..."

"Sen Bayan Louisa'ya evlenme teklif ettin... evet...," diye düzeltti papaz. Durant bunu ona sormadığını düşündü:

"Benimle evlenebilir mi diye sordum, efendim. Umarım kızmazsınız."

Papaz güldü. Yakışıklı bir gençti. Bunu görmemek imkânsızdı.

"Benim kız da seninle evlenmek istiyor, öyle mi?" dedi Bay Lindley.

"Evet," dedi Durant ciddiyetle. Bu gene de onun için çok acı vericiydi. Yaşlı adamla kendisi arasında bir düşmanlık hissetti.

"Buraya gelebilir misin?" dedi papaz. Mary onları, Louisa ve Bayan Lindley'in olduğu yemek odasına yöneltti. Bay Lindley bir lamba ile köşeye oturdu.

"Bu genç adam senin için gelmiş Louisa," dedi Bay Lindley.

"Evet," dedi Louisa, gözleri Durant'ın üzerinde, dimdik ve baskı altındaydı. Genç adam ona bakmaya cesaret edemedi, fakat onun farkındaydı.

"Bir kömürcüyle evlenmek istemiyorsun değil mi, küçük aptal?" diye bağırdı Bayan Lindley. Obez ve çaresiz bir şekilde gri güvercin desenli bol parça kumaşlı koltuğuna uzanmıştı.

"Ah, sus anne!" diye bağırdı Mary, sesi yüksek ve gururlu.

"Bir kadını geçindirecek neyin var?" dedi papazın karısı kabaca.

"Ben!" diye yanıtladı Durant. "Sanırım yeterli miktarda kazanabilirim."

"Pekâlâ ne kadar?" dedi kaba bir ses.

"Günde yedi ve altı peni," diye yanıtladı genç adam.

"Daha fazlasını kazanabilecek misin?"

"Öyle umarım."

"Ve o avuç içi kadar evde yaşayacaksınız?"

"Sanırım öyle," dedi Durant, "eğer mümkünse."

Küçük bir hakarete uğramıştı, sadece onlar yeterince iyi olmadığını düşündükleri için üzgündü. Onların algısına göre öyleydi, yeterince iyi değildi.

"Ben sana söylüyorum işte, seninle evlenirse aptaldır," diye bağırarak kabaca kararını ortaya koydu.

"Hepsinden öte, bu Louisa'yı ilgilendirir anne," dedi Mary mesafeli bir ifadeyle, "ve unutmamalıyız ki..."

"Gülü seven dikenine katlanır... Ama görürsün pişman olacak," diye sözünü kesti Bayan Lindley.

"Ve hepsinden öte," dedi Bay Lindley, "Louisa ailesini düşünmeksizin sonsuz özgür bir biçimde davranma hakkına sahip değil."

"Ne istiyorsun baba?" diye sordu Louisa sertçe.

"Şunu kastediyorum: Eğer bu adamla evlenirsen benim durumumu zorlaştırırsın. Özellikle de bu cemaat önünde. Eğer uzağa taşınırsanız, daha kolay olur. Fakat burada, kömürcü kulübesinde, burnumun dibinde yaşamak münasebetsizce olur. Kendi pozisyonumu korumalıyım ve bu hafife alınmayacak bir pozisyondur."

"Gel buraya genç adam," diye bağırdı anne kaba sesiyle. "Seni bir görelim."

Durant yüzü kızararak gitti ve durdu; hazır olda değildi, bu nedenle ellerini ne yapacağını bilemiyordu. Bayan Louisa onun emirlere boyun eğen itaatkâr haliyle orada dikilişini görmekten kızgınlık duydu. Kendisine erkek nasıl olurmuş göstermeliydi.

"Onu alıp götürebilir misin? Görüş alanımız dışında yaşayabilir misin," dedi anne. "İkiniz dışarıda daha iyi olursunuz."

"Evet, gidebiliriz," dedi genç adam.

Yüzünü ters yöne döndü. Mary'nin bakışları azametliydi. Delikanlının yüzü kızardı.

"Bu sorun olacaksa yaparım," dedi.

"Sizin için kalmak daha mı iyi?" dedi Mary.

"Bu benim evim," dedi genç adam. "Doğduğum yer burası."

"O zaman," Mary anne babasına döndü, "koşulları niye zorlaştırdığını anlamıyorum baba. Kendi hakları var ve eğer Louisa da onunla evlenmek istiyorsa..."

"Louisa! Louisa!" diye bağırdı baba sabırsızca. "Ben Louisa'nın neden normal davranmadığını anlamıyorum. Neden sadece kendisini düşünmeli ve ailesini hiç hesaba katmamalı! Artık yeter! Bu meseleyi mümkün olduğunca çabuk iyileştirmeye uğraşmalı. Ve eğer ...."

"Ama onu seviyorum baba," dedi Louisa.

"Umarım anne babanı da seviyorsundur. Umarım onları mümkün olduğunca çok prestij kaybetmekten korumak istiyorsundur."

"Yaşamak için uzağa gidebiliriz," dedi Louisa. Yüzü gözyaşlarına boğulmuştu. Sonunda gerçekten incinmişti.

"Ah, evet, kolayca," diye yanıtladı Durant aceleyle. Gergin ve solgundu.

Odada ölüm sessizliği vardı.

"Sanırım bu daha iyi," diye mırıldandı papaz; biraz yumuşamıştı.

"Daha iyi olacak," dedi kaba bir ses hastalıklı hastalıklı.

"Gene de sana böyle bir şey sormak zorunda kaldığımız için özür dilemeliyiz," dedi Bayan Mary mağrur bir ifadeyle.

"Hayır," dedi Durant. "Herkes için en iyisi bu olacak." Daha fazla rahatsızlık olmadığına memnundu.

"Burada mı tebliğ edeceğiz, evlendirme memuruna mı gideceğiz?" dedi meydan okur gibi.

"Evlendirme memuruna gideceğiz," dedi Louisa kararlılıkla.

Odada tekrar ölüm sessizliği oldu.

"Eğer istediğinizi yapacaksanız sonuçlarına da katlanmalısınız," dedi anne vurgulayarak.

Bütün bu zaman boyunca Bay Massey gizemli ve ilgisiz, bir köşede öylece oturmuştu. Herkes bu haldeyken o, şöyle diyerek kalktı:

"Bebek! Mary."

Mary kalktı, mağrur ve kaskatı, odadan çıktı; küçük kocası arkasından paytak paytak gitti. Durant cılız küçük adamın endişeli yürüyüşünü izledi.

"Peki, nereye," diye sordu papaz neredeyse güler yüzle, "evlendiğinizde nereye gitmeyi düşünüyorsunuz?"

"Göç etmeyi düşünüyordum," dedi.

"Kanada'ya ya da başka bir yere mi?"

"Sanırım Kanada'ya."

"Evet, bu çok iyi olur."

Tekrar suskunluk oldu.

"Seni damat olarak sık görmeyeceğiz," dedi anne kabaca, ama gene de dostane bir biçimde.

"Çok değil," dedi delikanlı.

Sonra kapıya yürüdü. Louisa kapıya kadar onunla gitti. Onun karşısında gergin, öylece durdu.

"Onlara aldırmazsın değil mi?" dedi tevazuyla.

"Onlar bana aldırmazsa, ben de onlara aldırmam!" dedi. Sonra eğildi ve kızı öptü.

"Bir an önce evlenelim," diye mırıldandı genç kız, gözyaşları içinde.

"Tamam," dedi delikanlı. "Yarın Barford'a* gideceğim."

* En yakın evlilik kayıt ofisi; Barford, Basford'dan türemiştir, Nottingham'ın varoşlarındandır (ç.n.).

Lekeli Bardağın Bir Parçası

1.

Beauvale İngiltere'deki en geniş kilise bölgesidir veya öyleydi. Bölge, üç büyük maden köyünden, balık sürüsünden ayrılanları ağ ile yakalayıp sürükleyen seyrek bir nüfus yapısına sahiptir. Bunun dışında bölge, geniş bir ağaçlık araziyi, eski Sherwood'un bir bölümünü, birkaç mera ve ekilebilir tepeyi, üç kömür madenini ve son olarak Cistercian manastırının yıkıntılarını içine alır. Bu yıkıntılar, meşe ağaçlarının, mayıs zamanı gölü gibi yakut mavisi parıldadığı, ormanlık alanın dibindeki gür çimenler arasında uzanır. Mabette, mihrabın sadece doğu duvarı bulunur. Güvercinler, heybetli pencerenin oymalarına tünerken, kalın, vahşi bir sarmaşık kümesi de diğer kolda bir ağırlık yapar. Sorun olan da işte bu penceredir.

Beauvale kilise bölgesinin papazı kırk iki yaşında bekâr bir adamdır. Çok erken yaşta bir hastalık, sağ tarafında hafif bir felce neden oldu ve ondan sonra bir ayağını hafifçe sürüyerek yürümeye başladı, ağzının sağ köşesinden yanağına doğru bir çarpılma oldu ve bu da gür bıyıkların altına gizlendi. Papazın çehresindeki bu çarpıklıkta insana hazin gelen bir şeyler vardır: gözleri zeki ve üzgün bakar. Bay Colbran'a yaklaşmak zordur. Aslında alaycı olduğunda değil de hicvettiğinde, ruhu yüzünün çarpıklığına bürünür. Ve bu anlarda tam bir hoşgörü ve cömertlik insanı, neredeyse hiç ortaya çıkmaz. Hödük tipler, onunla alay ettiğinde, o sadece diğer tarafa doğru gülümser ve gözlerinde hiç kin yoktur. Sadece bitirmelerini beklerken takındığı durgun ifade vardır. Onun insanları ondan hoşlanmaz, buna rağmen ne herhangi biri ona açıkça bir suçlama getirebilir ve ne de yanma yaklaşabilir.

Geçen akşam papazın çalışma odasında, onunla yemek yedim. Oda, heykellerle bezeli olduğu için yörede skandal yaratıyor: Gümüş ve altın Rönesans çalışmalarıyla bir Laocoön* ve diğer kopyalar vardır burada. Odanın geri kalanı karanlık ve sarımsı kahverengidir.

Bay Colbran arkeologdur. Ancak kendisini pek ciddiye almaz. Sanki konuyla ilgili bilgisine, hiç kimse kıymet vermesin ister gibi bir tavır takınır.

"İşte burada," dedi bana yemekten sonra. "Büyük çalışmam için yeni bir paragraf buldum."

"Nedir?" diye sordum.

"Sana İngilizlerin incilini derlediğimi söylemedim mi? -yüreklerinin incili- bilinmeyenin varoluşundaki haykırışlar... Evde bir parça buldu, Tanrı'nın Beuvale'den yükselişi."

"Nerede?" diye sordum irkilerek.

Papaz bana bakarken gözlerini kapadı.

"Sadece parşömenin üzerinde," dedi.

Sonra, yavaşça sarı kitabı aldı ve yürürken çevirisini de yaparak okudu:

"Sonra ilahi söylerken, pencereden bir çatırtı geldi, çarmıha gerilmiş Efendimiz'in olduğu doğudaki büyük pencereden. Bizim öfkelendirdiğimiz zalim şeytandı, camın güzel görüntüsü onu parçalara bölmüştü. İfritin çelik pençelerinin pencereyi açtığını gördük ve ateş gibi yanan kırmızı bir yüz bize dik dik baktı. Kalplerimiz eridi, ayaklarımız kırıldı, ölümü düşündük. Alçağın nefesi mabedi doldurdu.

"Fakat bizim kutsal vs. vs... Hemen cennete bizi korumaya geldi. İblis inledi ve haykırdı... Gözü korkmuş ve yenilmişti.

Güneş yükseldiğinde ve sabah olduğunda, bazıları dışarıya cılız karın üzerine gitti. Dehşet içindeydiler. Pencerede asılı Koruyucumuzun kutsal figürü kırıldı ve bir kenara atıldı, Şeytanın dokunuşuyla Kutsal Yaralardan Kutsal Kan aktı; karın üzerinde bile altın gibi parlayan Kan vardı. Bazıları bu Evin mutluluğu için onu biriktirdi..."

"İlginç," dedim. "Nereden bu?"

"Beauvale kayıtları... on beşinci yüzyıl."

"Beauvale mabedi," dedi; "sadece birkaç tane vardı, keşişler. Onları ne korkuttu, merak ediyorum."

"Merak ediyorum," diye tekrarladı.

---

* Laocoön: Yunan rahip Laocoön'un ve onun deniz yılanları tarafından boğularak öldürülen iki oğlunun canlandırıldığı klasik heykel (ç.n.).

"Birileri yukarı tırmanmıştır," diye tahmin yürüttüm, "ve içeri girmeye kalkışmışlardır."

"Ne?!" diye bağırdı gülümseyerek.

"Pekâlâ, sen ne düşünüyorsun?"

"Hemen hemen aynısını," diye yanıtladı. "Bunu kitabım için yorumladım."

"Senin şu büyük çalışman için mi? Söyle bakalım."

Oda karanlık olsun diye lambanın üzerine bir gölge koydu.

"Bir sesten ibaret miyim?" diye sordu.

"Ellerini görebiliyorum," diye yanıtladım. Işığın çemberini tamamıyla kapattı. Sonra sesi, acı ve alaycı bir şarkı tutturdu:

"Rollestoun'da bir köylüydüm. Newthorpe Malikânesi'nde bir ahırda seyislik yapıyordum. Bir gün bir atı tımar ederken, at beni ısırdı. O benim eski bir düşmanımdı. Burnuna bir yumruk attım. Sonra bir şans yakaladığında yine bana saldırdı ve ağzımda bir yara açtı. Baltayı kaptım ve kafasını kestim. Haykırdı, bir canavar gibi, bütün dişleri ortadaydı, beni çok uğraştırdı. Sonunda onu yendim.

"Onu öldürdüğüm için beni kırbaçladılar. Öldüğümü sandıkları zaman bıraktılar. Domuz gibiydim, çünkü bu evde köleler için çok yiyecek vardı. Domuz gibiydim, ama beni hareketsiz kalıncaya kadar dövdüler. Ertesi gece ahırı ateşe verdim, ahır da evi ateşe verdi. İzledim ve gördüm, kırmızı alevlerin yükselip pencereden dışarı baktığını, halkın koştuğunu gördüm. Her biri kendi derdindeydi, beyimi gördüm, korkulu kalabalıktan biriydi sadece. Bu dondurucuydu ama ateş beni yumuşattı. Onların geriye dönüp baktıklarını gördüm, her yer kızıla bürünmüştü. Çatı çöktüğünde ve kıvılcımlar etrafa sıçradığında hepsi bir ağızdan bağırdı. Gaydadan çıkan köpek ulumaları gibiydi sesleri. Ben yakındaki bir çalılığın altında uzanmışken, bey bana beddua etti. Duydum ve kahkahalarla güldüm.

"Ateş azaldığında korktum. Gözlerimde alevler, kulaklarımda çatırtılar, ormana koştum. Saatlerce ateş gibiydim. Sonra eğreltiotlarının altında uyudum. Uyandığımda akşamdı. Örtünecek bir şeyim yoktu, donmuş bir cesettim. Sırtımdaki bütün yaralar, ince bir buz tabakası gibiydi, çatlamasınlar diye kımıldamaya korkuyordum. Açlığa dayanamaz hale gelene kadar, hareketsiz uzandım. Sonra bu acıya alışmak için kımıldadım. Yiyecek için avlanmalıydım. Kuşburnu dışında bir şey yoktu.

"Etrafta bayılana kadar beyhude dolanıp durduktan sonra gene eğreltiotlarının oraya düştüm. Üzerimdeki ağacın büyük dalları don yüzünden çatırdadı. İrkildim ve etrafa baktım. Yıldızların ışığında dallar saç gibiydi. Kalbim durdu. Tekrar çatırtı, çatır-

tı ve aniden bir haykırış... Sonra bu haykırış ıslığa dönüştü. Eğreltiotlarının arasına ölü bir kütük gibi düştüm. Oysa o acayip ıslık sesi sona erdiğinde, onun sadece donmakta olan buzun gevşemesi veya sıkışmasından olduğunu biliyordum. Malikâneden sadece iki mil uzakta, göl üzerinde bir ormandaydım. Ve göl gene öyle garip bir şekilde bağırınca, donmuş toprağa sıkıca tutundum, kaslarımın her biri, bu toprak gibi kaskatıydı. Böylece bütün gece boyunca, yüzümü dönmeye cesaret edemedim, fakat oraya çengelle bağlanmış gibi gergin uzandım.

"Sabah olduğunda kımıldamadım. Hâlâ bir rüyada gibiydim. Öğleden sonra ağrı beni ateşledi. Hareket edince yine sarsılarak bağırdım. Sonra gene korktum. Ağrı fazlalaşmasın diye elimi ağaç kütüğüne vurdum. Böyle bir acı içindeyken, bacaklarımı ağrıdan hasta düşene kadar döndürdüm. Kendime işkence etmek için. Acıyla kavga ettim, kendimi döndürerek, devirerek onun üstesinden gelene kadar dövüştüm. Sonra akşam el ayak çekmeye başladı. Güneş, donmayı gevşetememişti. Gökyüzünün öğleden sonraya doğru sertleştiğini hissettim. Ardından gecenin geleceğini biliyordum, üstesinden henüz gelebildiğim büyük boşluk hissini hatırladım, öyle korkunçtu ki beni başka bir adama dönüştürdü, ormandan tüydüm.

"Fakat koşarken beş ölü vücudun asılı olduğu bir meşeliğe rastladım. Orada demir bir çubuk gibi kaskatı sallanıyorlardı. Bu bir dehşet anıydı. Sarsak sarsak ormanda ilerlerken, ağaçların seyrekleştiği bir yere geldim, orada sadece gölün kenarına kadar inen hırpani ve kaba saba akdikenler vardı.

"Karşıdaki gökyüzü kızıldı, göldeki buz, sıcak gibi parlıyordu. Birkaç yabani kaz, buzun örtüsü üzerinde taş gibi oturuyordu. Martha'yı düşündüm. Gölün yukarı ucundaki değirmencinin kızını. Saçları rüzgârdaki gürgen yaprakları gibi kızıldı. Atlarla değirmene uğradığımda bana yiyecek getirirdi.

"'Sanırım omzunda sincap var, saçını dağıtıyor,' demiştim ona.

"'Bana tilki derler,' dedi.

"'Köpeğin olabilir miyim?'

"Ben atları çağırırken, jambon ve çok güzel bir ekmek getirirdi. Ekmeğin ve jambonun düşüncesi beni sarhoş gibi yaptı. Tavşan yuvalarını dağıtmış, bütün gün ağaç kemirmiştim. Kafam sersem gibiyken, ne yaralarımın acısını hissettim, ne de dizlerimdeki kesikleri. Tökezleyerek değirmene ilerledim, insan ve ölüm korkusunu geride bırakarak, sadece karanlıktan kaçarcasına nefes nefese, bir ağaç gövdesinden diğerine sürüklendim.

"Ormanda bir boşluğa geldiğimde, aşağıda küçük bir gölet vardı. Hiç ses duymadım. Her zaman suyun şırıltısıyla dolu bir yer vardı, ama şimdi sessizdi. Bu durgunluğun yarattığı korkuyla koştum, kendimi unutarak, donmayı unutarak. Orman beni kovalar gibiydi. Tam zamanında birkaç domuza ev olan bir ahırın yanına düştüm. Değirmenci atı üstünde geldi, köpekler ona havlıyordu. Bana beddua ettiğini işittim, hizmetçisine beddua etti, avlanmak için onu dışarı uğratan bana beddua etti, heba olmuş alın terinin hiddetiyle her şeye lanet okudu. Uzandığım yerde bir bebeğin emme sesini işittim. Sonra dişi domuzun orada olduğunu anladım ve onu emen minik domuzcukların çoğu yarın yeni yıl için öldürülecekti. Değirmenci bir öngörüyle, o dönemde daha gencine sahip olmak için, süt domuzlarını kış ortası şenliği için satarak kâr etmişti.

"Alacakaranlıkta her yer sessizdi, kafesi kırdım ve ahıra girdim. Dişi domuz homurdandı, fakat beni görmek için öne çıkmadı. Yavaş yavaş sürünerek onun sıcaklığına yaklaştım. Ona kızan üç tane bebek vardı, anne domuz sütle doluydu. Onları azarladı, ciyakladılar. Onlarla çok meşguldü. Ben karanlıkta ona doğru ilerledim. Ürperdim. Korkudan ve açlıktan titreyerek ve yüzümü kollarımla koruyarak, sonunda ondan beslendiin. Yavrularının hepsi bağırdı, fakat o kendini rahat hissederek homurdana homurdana uzandı. Sonunda ben de sarhoş gibi bayılarak uzandım.

"Değirmencinin bağırışıyla kalktım. Kendisine öfkelenerek ağlayan kızını hırpalamış, onu domuzları beslemeye göndermişti. Kız, esarete boyun eğerek ahırın kapısına geldi. Mandalı kırık bulunca korktu, sonra anne homurdanırken dikkatlice içeri girdi. Onu kollarıma aldım. Elim ağzındaydı. Benimle mücadele ederken, kalbim hızla atmaya başladı. Sonunda ben olduğumu anladı. Ona kenetlendim. Kollarıma tutundu, yüzünü uzaklaştırdı ve ben onu beyaz boynundan öptüm. Gözyaşları gözlerimi kör etti, neden olduğunu bilmiyorum, at tarafından yaralanan ağzım keskin bir acıyla yanıyordu.

"'Seni öldürecekler,' diye fısıldadı.

"'Hayır,' diye cevapladım.

"Sessizce ağladı. Kafamı elleri arasına aldı ve beni öptü, gözyaşlarıyla ıslatarak, bıçak gibi saçlarıyla sürtünerek ve her yanımı ısıtarak.

"'Buradan bir yere gitmeyeceğim,' dedim. 'Bana bir bıçak getir, kendimi savunacağım.'

"'Hayır,' diye ağladı. 'Ah hayır!'

"Gittiğinde, onun yaslandığı göğsüm sıkışarak uzandım, dünya üzerinde, aç olmaktan daha kötü bir boşluk yaratan şey, yalnız olmaktı.

"Sonra geri geldi. Kapıda eğilişini gördüm, önünde bir fener asılıydı. Saçlarının kızıllığı altından bana dikkatle bakarken, ondan korktum. Yiyecekle gelmişti. Cansız ışıkta oturduk. Titredim. Boğazım yutmaktan acizdi.

"'Eğer,' dedim ben, 'Bana getirdiklerinin hepsini yersem, biri gelip beni bulana kadar uyurum.'

"Bunun üzerine kalan eti aldı.

"'Neden,' dedim ben, 'yememeli miyim?' Bana korkunun gözyaşlarıyla baktı.

"'Ne?' dedim, fakat cevap vermedi. Onu öptüm ve yaralı ağzımın acısı beni deli etti.

"'Şimdi benim kanım var,' dedim ben, 'Senin ağzında.'

"Yumuşak elleriyle dudaklarını sildi, ellerine baktı ve sonra bana baktı.

"'Bırak beni,' dedim, 'Yorgunum.' Gitmek üzere kalktı.

"'Ama bana bir bıçak getir,' dedim. Sonra feneri yüzüme yaklaştırdı ve bir resme bakar gibi baktı.

"'Bana bakıyorsun,' dedi, 'Kesilmek için bağlanmış bebek bir buzağı gibi. Gözlerin siyah ve kocaman açılmış.

"'Ve uyuyacağım,' dedim ben, 'fakat geç kalkmayacağım.'

"'Burada kalma,' dedi.

"'Ormanda uyumayacağım,' diye cevapladım, cevap veren kalbimdi, 'Korkuyorum. Adamların ve köpeklerin sesinden korkmak, ormandakilerden korkmaktan daha iyi. Bana bir bıçak getir, sabah gideceğim. Yalnız şimdi gitmeyeceğim.'

"'Peşine düşenler seni bulacak,' dedi.

"'Bana bir bıçak getir,' diye yanıtladım.

"'Ah git,' diye ağladı.

"'Şimdi değil -şimdi gitmeyeceğim-'

"Feneri kaldırdı, kendisinin ve benim yüzümü aydınlattı. Mavi gözleri, gözyaşlarıyla kurumuştu. Onu kendime çektim. Benim olduğunu bilerek...

"'Tekrar geleceğim," dedi.

"O gitti ben kollarımı kavuşturdum, uzandım ve uyudum.

"Uyandığımda, beni kaldırmak için sertçe sarsıyordu.

"'Rüya gördüm' dedim ben, 'büyük bir güruh, üzerime uzanmıştı, üzerimdeydiler.'

"Üstüme bir pelerin örttü, bana bir av bıçağı verdi, bir yemek çantası ve dikkat etmediğim bir şeyler daha. Sonra kendi pelerinin altına feneri sakladı.

"'Hadi gidelim,' dedi ve ben körlemesine onu izledim.

"Soğuğa çıktığımda, biri yüzüme ve saçlarıma dokundu.

"'Ha!' diye bağırdım. 'Bu da kim...' O hemen bana tutundu ve beni yatıştırdı.

"'Birisi bana dokundu,' dedim yüksek sesle, hâlâ uyku sersemiydim.

"'Şşşş!' dedi gözyaşları içinde. 'Kar yağıyor.' Evlerdeki köpekler bağırmaya başladı. Önce o öne atıldı, ondan sonra ben. Onun üzerinden hızla koştuğu nehir geçidine geldiğimizde, ben buzları kırdım. Sonra nerede olduğumuzu anladım. Hızlı yağan narin kar taneleri, yüzümü ısırıyordu. Ormanda rüzgâr ve kar yoktu.

"'Dinle,' dedim ona, 'dinle, uykudan kilitlenmiş durumdayım.'

"'Kafamın üzerinde gümbürtü duyuyorum,' diye yanıtladı. 'Ağaçlardaki büyük yarasaların ciyaklamalarını duyuyorum.'

"'Bana elini ver,' dedim ben.

"Geçerken birçok ses duyduk. Bir kez önümüzde bir beyazlık yükseldiğinde, yüksek sesle bağırdı.

"'Hayır,' dedim ben, 'Elini çekme benden,' ve işte düşen karları geçiyorduk. Fakat o gitgide korkudan daha çok irkiliyordu.

"'Kolumu çektiğin zaman,' dedim öfkeyle, 'omzumdaki bir kırbaç yarasını açıyorsun.'

"Bundan sonra benim yanımda annesinin dibindeki bir geyik yavrusu gibi koştu.

"'Vadiyi geçecek ve akıntıyı yeneceğiz,' dedim. 'Bu bizi buzun üzerinden ormanın içindeki bir yola getirecek. Orada haydutlara katılabiliriz. Kurtlar bu yönden giderler. Onlar geyik arabalarını takip ederler.'

"Doğrudan karla şekillenmiş büyük bir ışıltının orta yerine geldik.

"'Ah!" diye bağırdı ve çok şaşırdı.

"Sonra periler aleminin sınırlarına geldiğimizi düşündüm ve artık insan değildim. Hangi gözün karların içinden parladığını nasıl bilirdim, hangi gaddar ruhun rüzgârla estiğini nereden bilebilirdim? Ne olacağını bekledim ve onu unuttum, onun orada olduğunu unuttum. Sadece ruhların fırıl fırıl dönerek, üfürerek çevremde dolandığını hissedebildim.

"Orada bana sarıldı ve beni savurganca öperken ve köpekler ve adamlar ve şeytanlar o dakikada üzerimize gelirken, yakalanmamıza izin vermişti ve buna aldırmamamızı sağlamıştı. Böylece öne atıldık, karlarla parlayan gölgeye hareket ettik. Kendimizi karla karışık renkleri olan bir ışık kapısının altında bulduk. Ne Martha ne de ben, böyle kızıl ve cesur ateş saçan bir kapı görmüştük. Şaşırdık.

"'Bu periler alemi,' dedi ve biraz sonra, 'Biri böyle küçük bir... Ah hayır!'

"'Karın içinden kırmızı ve mavi demetler parladı.

"'Biri böyle küçük bir kırmızı çiçek gibi bir ışığa sahip olabilir mi?... sanki birinin göğsü üzerindeki kırmızı bir böğürtlen gibi! Sonra aralarından biri Bizim Hanımefendimiz olarak seçildi.'

"Gölgenin yüzüne tırmanmak için yükümü ve pelerinimi çıkarıp attım. Taşların çıkıntısı üzerinde dikilerek yukarı ulaştım. Elim mavi ve kırmızıydı, fakat onu alamadım. Bir kelebeğin kanadı gibi, sadece benim elimdeydi, yükselen karın üzerinde uçtu. Donmuş adamın kafası üzerinde daha da yükseldim, elim daha yukarı ulaştı. Sonra parlak soğuk nesneyi hissettim. Onu koparamadım. Aşağıdan, bana geri gelmem için bağırdı. Çöken bir kaburga hissettim, ona bıçağımla vurdum. Orada kızıllıkta bir boşluk oldu. Dikkatle bakınca, aşağıda korkuyla yukarı bakan üzgün suratlı bodur melekler gördüm: Her biri yuvarlak saçlara sahip iki yüz. Korktum. Parlayan kırmızıyı yakaladım, çektim. Derken altımdaki soğuk adam battı ve kırılan buza düştüm.

"Hemen tekrar yükseldim. Akıntıya kapılmış aşağı gidiyorduk. Altımızda buzdan yumuşak bir yol varken, kendimizi rahat hissettik. Bir an için seyahat etmek, böyle seyahat etmek güzel geldi. Fakat etrafımızda rüzgârlar esti. Kar tepemizde asılıydı. Onu çekeledim. Rüzgâra karşı sallanarak yol alan bir kuş gibi geldi. Çok geçmeden kar azaldı, ormanda rüzgâr yoktu. Sonra ne güçlükleri, ne soğuğu hissettim. Sadece iki tarafta da karanlığın çoğaldığını biliyordum. Kafamızın üzerinde ayın bizden kaçtığı yerde solgun bir patika vardı. Hâlâ ayın bizden kaçışını hissederim, ağaçların etrafımızdan yavaş yavaş baş döndüren geçişini hissederim, omuzlarımın acısını, onu tutarken ağrıyan kolumu hissederim. Ayı ve rüzgârı izliyordum, suyun toprak çukurundan ortaya çıkacağını bildiğim için. Orada kanun kaçaklarının barınakları vardı. Fakat o, hiçbir ses ve işaret vermeksizin düştü.

"Onu kaptım ve bayıra tırmandım. Biraz ilerledikten sonra onu ağaçlara taşıdım. Sonra tehlikeli dalları kesip onu yere yatırdım. Göğsüme yatırdım, birlikte geceye doğru kendimizden geçtik. Ona sarıldım ve kendimle kapladım, kabuğunun içinde bir ceviz gibi uzandı.

"Tekrar sabah olduğunda, soğuğun acısı beni uyandırdı. İnledim, ama kollarımda onun saçlarını görünce kalbim ısındı. Ona baktığımda, gözleri benimkine açıldı. Gülümsedi... gülümsemenin altından korku geldi. Bir tuzağa düşmüş gibi kafasını arkaya attı.

"'Hiç ateşimiz yok,' dedim ben.

"'Evet, çantada, çakmak, çelik ve kav var," diye yanıtladı.

"'Tanrı seni korusun,' dedim.

"Açık bir yerde karaçam dallarından ateş yaktım. Benden korktu, yanı başımda dolanıp durdu.

"'Gel,' dedim ben, 'yemek yiyelim.'

"'Yüzün,' dedi 'kana bulanmış.'

"Pelerinimi açtım.

"'Hadi gel,' dedim, 'soğuktan dondun.'

"Bir avuç dolusu kar aldım, yüzümü yıkadım, sonra pelerinimle kuruladım.

"'Yüzüm hiç kana bulanmayacak, sen bir daha benden korkmayacaksın. Gel buraya, yemeğimizi yerken benimle ol, yanımda otur.'

"Fakat soğuk ekmeği onun için keserken, aniden bana sarıldı ve öptü. Önüme düştü, dizlerimi göğsüne bastırdı; ağlayarak. Ayaklarıma yüzünü uzattı, saçları bir ateş gibi üzerime yayıldı. Kadına hayret ettim. 'Hayır,' diye bağırdım. Yüzünü aşağıdan bana kaldırdı. 'Hayır,' diye bağırdım, gözyaşlarımın düştüğünü hissederek. Göğsümdeki başıyla, gözyaşlarım kaynağından taştı, yanaklarımdan süzüldü ve gözlerimin yağmuru saçlarını ıslattı.

"Derken hatırladım ve göğsümden bir gece önceki renkli ışığı aldım. Onun kaba ve siyah olduğunu gördüm.

"'Ah,' dedim ben, 'bu büyü.'

"'Siyah taş!' dedi hayretle.

"'Fırlatsam mı?' dedim ben, taşı kaldırarak, 'yoksa korktuğum için onu yok saysam mı?'

"'Parlıyor!' diye bağırdı, yukarı bakarak, 'Gecenin içinde bir yaratığın gözleri gibi, kapıdaki kurdun gözleri gibi parlıyor.'

"'Bu bir büyü,' dedim, 'Bırak onu uzağa fırlatayım gitsin.' Fakat o kollarımı tuttu.

"'Kırmızı ve parlıyor,' diye bağırdı.

"'Bu kantaşı,' diye cevapladım. 'Bizim canımızı yakacak, kan içinde öleceğiz.'

"'Onu bana ver,' diye yanıtladı.

"'Bu kanın kırmızısı,' dedim.

"'Ah onu bana ver,' dedi.

"'O benim kanım,' dedim.

"'Ver onu,' diye emretti alçak sesle.

"'O benim hayat taşım,' dedim.

"'Onu bana ver,' diye yalvardı.

"Taşı ona verdim. Onu yukarı kaldırdı, gülümsedi, yüzüme gülümsedi, kollarını bana kaldırarak. Martha'yı ağzımla aldım,

ağzını, beyaz boynunu öptüm. Hiç büzülmedi, mutlulukla ürperdi.

"Bizi uyandıran şey, orman gölgeyle dolup, ateş söndüğünde gözlerimizi açtığımız zaman... Ağacın tepesindeki parlak kalın ışığa baktığımızda, bizi uyandıran şey kurtların sesiydi...."

"Yok canım," dedi papaz aniden kalkarak, "Onlar sonsuza kadar mutlu yaşadılar."

"Hayır," dedim.

Baharın Gölgeleri

1.

Ormana bir milden az vardı. Syson, mekanik bir biçimde mandalı yukarı kaldırdı ve arazinin kapısını açtı. Nalbant ve çırağı, izinsiz gireni seyrederken öylece dikildiler. Syson pek beyefendi görünüyordu, bu nedenle ses etmediler. Onun küçük tarlayı geçerek ormana gitmesine sessizce izin verdiler.

Altı veya sekiz yıl önceki parlak baharlarla, şimdiki sabah arasında en ufak bir fark yoktu. Beyaz ve kum sarısı ördekler hâlâ kapının çevresini eşeliyor, toprağı ve tarlayı kuş tüyleriyle dolduruyor, çöpleri dağıtıyordu. Tahta çitteki çoban püskülü iki gür çayırlık arazi arasında, gizli bir boşluk vardı, bu boşluğun dikenli tellerini bir kez tırmandın mı, ormana girerdin. Bariyerler aynı şekilde bekçinin botlarıyla çentildi. Ebediyete geri dönmüştü.

Sayson olağanüstü mutluydu. Gergin bir ruhla, geçmişteki memleketine dönmüştü ve onu orada eskisi gibi bulmuştu. Kestane ağaçları hâlâ küçük mutlu ellerini aşağılara yayıyor, çançiçekleri, gür çimenler ve çalılıkların gölgeleri arasında hâlâ seyrek ve solgun gülümsüyordu.

Yol ormana doğru, bir müddet kolayca döne döne aktı. Etrafta altınlar saçan incecik meşeler vardı ve döşeme delikleri, yapışkan otuyla bezenmiş, fesleğen yamalarıyla ve sümbül demetleriyle renklendirilmişti. Yere yıkılmış iki ağaç hâlâ patikaya uzanmış duruyordu. Syson yokuşu yalpalayarak indi, yer engebeliydi. Bu kez ormandaki büyük bir pencereden kuzeye bakar gibi bir açıklığa geldi. Tepedeki arazileri seyretmek için orada

kaldı. Endüstrinin yük vagonları tarafından alt üst edilmiş ve terk edilmiş, yüksek çıplak tepelerin yer aldığı köye baktı. Gri, sıkıcı, modern bir kilise, bloklar, oraya buraya serpiştirilmiş kırmızı evler; arkada göz kırpan maden yatakları, giderek büyüyen bir maden tepesi vardı. Hepsi çıplaktı ve kapıların dışında ağaç yoktu. Hiç değişmemişti.

Syson, tepe aşağı dümdüz ormanın içine inen patikayı takip etmek için döndü. Garip bir biçimde mutluydu, kendisini ebedi bir rüyaya dönmüş gibi hissediyordu. Gevşedi. Bir bekçi birkaç yarda önünde, yolun dışında duruyordu.

"Bu yoldan nereye gidiyor olabilirsiniz?" diye sordu adam. Soru meydan okuyan, genizden gelen bir tonda sorulmuştu. Syson adama, kişisellikten uzak, dikkatli bir bakış attı. Yirmi dört, yirmi beş yaşında genç bir adamdı, kanlı canlı ve farklı biriydi. Koyu mavi gözleri mütecaviz kişiye dikilmişti. Kalın siyah bıyığı, küçük yumuşak ağzının üzerinde kısacık kesilmişti. Her bakımdan erkeksi ve iyi görünümlüydü. Orta boyun üzerindeydi, öne doğru çıkık güçlü bir göğsü vardı, dik duruşuyla eksiksiz bir güven sergiliyordu. Kendine yeten bu beden, insana kaynaktan fışkıran bir su hissi veriyordu. Silahının dipçiği yere doğru, kararsız ve soran gözlerle Syson'a bakarak öylece dikildi. İzinsiz gelenin onun makamını önemsemeksizin içine girerek bakan koyu huzursuz gözleri, bekçiyi rahatsız etti ve yüzünü kızarttı.

"Naylor nerede? Onun yerine sen mi geldin?" diye sordu Syson.

"Evden değilsin, değil mi?" diye soruşturdu bekçi. Tamam, bir süredir uzaktaydı ama herkesin başına da böylesi gelmezdi.

"Hayır, evden değilim," diye yanıtladı diğeri. Bu onu eğlendirmiş gibiydi.

"O zaman nereye gittiğini sorabilir miyim?" dedi bekçi sinirli sinirli.

"Nereye mi gidiyorum?" diye tekrarladı Syson. "Willywater Çiftliğine gidiyorum."

"Bu onun yolu değil,"

"Sanırım öyle. Yolun aşağısından, çeşmeyi geçip, beyaz kapının yanma gelirsin."

"Fakat bu yol halka açık değil."

"Sanırım değil. Naylor varken çok sık gelirdim. Unutmuştum. Bu arada, kendisi nerede?"

"Romatizmadan sakat kaldı," diye yanıtladı bekçi gönülsüzce.

"Öyle mi?" diye bağırdı Syson, acıyla.

"Ayrıca sen kimsin acaba?" diye sordu bekçi vurgulayarak.

"John Alderley Syson; Cordly Lane'de yaşardım."

"Hilda Millership ile mi flört ediyordun?"

Syson'un gözleri acı bir gülümsemeyle açıldı. Yutkundu. Garip bir sessizlik oldu.

"Peki, sen-sen kimsin?" diye sordu Syson.

"Arthur Pilbeam; Naylor benim amcam," dedi diğeri.

"Nuttal'de mi yaşıyorsun?"

"Naylor'larda amcamda kalıyorum."

"Anlıyorum."

"Willeywater'a doğru gittiğini mi söyledin?" dedi bekçi.

"Evet."

Bekçi, kısa bir sessizlikten sonra yumurtladı:

"Ben Hilda Millership ile flört ediyorum."

Genç adam izinsiz giren adama inatçı bir isyanla baktı. Hâli dokunaklıydı. Syson bekçiye yeni bir gözle baktı.

"Öyle mi?" dedi şaşkınlıkla. Bekçi karardı.

"O ve ben birlikteyiz," dedi.

"Bilmiyordum," dedi Syson. Diğeri huzursuzca bekledi.

"Her şey ayarlandı mı?" diye sordu işgalci.

"Nasıl ayarlandı mı?" diye cevabı yapıştırdı diğeri, asık suratla.

"Yakında evlenecek misiniz, falan filan işte?"

Bekçi birkaç dakika sessiz ve aciz baktı.

"Öyle sanıyorum," dedi kin dolu.

"Ah!" Syson dikkatle izledi.

"Ben de evliyim," diye ekledi bir müddet sonra.

"Sen mi?" dedi diğeri kuşkuyla.

Syson mutsuz güldü.

"On beş aydır," dedi.

Bekçi gözlerini hayretle, kocaman açtı, besbelli düşünüyor ve anlamaya çalışıyordu.

"Niçin? Bilmiyor muydun?" diye sordu Syson.

"Hayır, bilmiyordum," dedi asık suratla.

Bir dakikalık sessizlik oldu.

"Ah, pekiyi!" dedi Syson, "Ben yoluma devam edeceğim. Sanırım edebilirim." Bekçi sessiz bir direnişle öylece dikildi. İki adam çimenlik açık alanda duraksadı, etrafta minik gür çançiçeği öbekleri vardı. Syson birkaç kararsız adım attı ve sonra durdu.

"Ne kadar güzel!" diye bağırdı.

Bayır aşağı tüm manzarayı görebildiği yere gelmişti. Geniş yol, ayaklarından nehir gibi aktı, bekçinin yürüdüğü merkeze inen yeşil dönemeçler hariç, her taraf çan çiçekleriyle doluydu. Yol, bir akarsu gibi iniyor ve lacivert bir kumsala açılıyordu ve

orada mavi çançiçeği havuzları vardı. Yeşilliklerin arasında, mavi göle akan ince buzlu su gibiydiler.

"Ah, ne güzel değil mi?" diye bağırdı Syson; bu onun geçmişiydi, geride bıraktığı memleketti ve onun ne kadar güzel olduğunu görmek canını yaktı. Ağaçtaki kumrular kafasının üzerinde öttü ve hava kuşların ötüşünün parlaklığıyla doldu.

"Eğer evliysen, neden ona yazıp duruyorsun, şiir kitapları ve şunu bunu gönderiyorsun?" diye sordu bekçi. Syson ona gözünü dikti, ters yüz olmuş ve aşağılanmıştı. Sonra gene gülümsemeye başladı.

"Peki," dedi, "seni bilmiyordum..."

Bekçinin yüzü tekrar karardı:

"Fakat evliysen..." diye hamle yaptı.

"Öyleyim," diye yanıtladı diğeri, küçümseyerek.

Derken aşağıya, güzel mavi yola bakarken kendini aşağılanmış hissetti. "Ne hakla kıza asılmıştı öyle?" diye düşündü kendini hor görerek.

"O benim evli olduğumu falan, her şeyi biliyor," dedi.

"Fakat ona kitaplar gönderip duruyorsun," diye meydan okudu bekçi.

Syson sessizleşti, soran gözlerle ve yarı acıyarak adama baktı. Sonra döndü.

"İyi günler," dedi ve gitti. Şimdi her şey onun asabını bozuyordu: iki soluk söğüt, biri altın rengi, parfüm ve mırıltıyla bezeli, biri gümüşi yeşil ve öfkeli, ona burada tozlanmayı öğrettiği günü hatırlattı. Ne aptaldı! Ne Allahın cezası bir ahmaktı o!

"A, evet," dedi kendi kendine; "zavallı şeytanın bana garezi var gibi görünüyor. Onun için elimden gelenin en iyisini yapacağım." Kendi kendine sinirli sinirli sırıttı.

2.

Çiftlik, ormanın kenarından yüz yarda uzaklıktaydı. Ağaçlardan bir duvar, açık avlunun dördüncü kenarı olmuştu. Ev ormanla yüz yüzeydi. Erik ağacı baharlarının cömertçe aşağı döküldüğünü gördü, kendisinin buraya ektiği renkli çuhaçiçeklerine baktı. Ne kadar büyümüşlerdi! Erik ağacının altında kalın, kızıl, pembe, soluk çuhaçiçekleri vardı. Syson'ın duyguları karışıktı. Mutfak penceresinden kendisine bakan birilerini gördü, erkek sesleri işitti.

Kapı aniden açıldı: Nasıl da kadınsı görünüyordu! Renginin solduğunu hissetti.

"Sen...? Addy!" diye bağırdı ve hareketsiz kaldı.

"Kim?" diye çiftçinin sesi duyuldu. Adamların alçak sesi yanıtladı.

O alçak sesler, meraklı ve alaycıydı. Ziyaretçinin işkence çeken ruhunda yükseldiler. Ona pırıl pırıl gülümseyerek öylece bekledi.

"Benim... Neden olmasın?"

Kırmızılık, yanaklarını ve boğazını yaktı.

"Akşam yemeğini henüz bitiriyoruz," dedi.

"O zaman dışarıda kalacağım." Nergislerin arasındaki çömlek bir kabın üzerine oturacakmış gibi eğildi. İçinde içme suyu vardı.

"Ah, hayır, içeri gel," dedi kadın, telaşla. Onu takip etti. Kapıda, çabucak aileye göz attı ve başıyla selam verdi. Herkesin kafası karıştı. Çiftçi, karısı ve kaba saba dört oğlu yemek masasına yayılmıştı.

"Üzgünüm, öğle yemeği zamanı geldim," dedi Syson.

"Merhaba Addy!" dedi çiftçi kibirli bir tonda, sesi soğuktu. "Nasılsın?"

El sıkıştılar.

"Bir şeyler yer misin?" diye davet etti genç ziyaretçiyi. Fakat reddedileceğini bile bile söylemişti bunu. Syson'un böyle kabaca bir yemek için çok rafine olduğunu bilirdi. Genç adam bu imayla irkildi.

"Akşam yemeği yedin mi?" diye sordu kız.

"Hayır," diye yanıtladı Syson. "Çok erken. Buçukta geri döneceğim."

"Sen buna öğlen yemeği diyorsun, değil mi?" dedi en büyük oğlan neredeyse alay ederek. Bir zamanlar genç adamın yakın arkadaşıydı.

"Bitirdiğimiz zaman Addy'ye de bir şeyler veririz," dedi anne küçümseyerek.

"Hayır, rahatsız olmayın. Size rahatsızlık vermek istemiyorum," dedi Syson.

"Siz hepiniz, açık havada hoş bir manzarayla yaşarsınız," diye güldü on dokuz yaşındaki velet.

Syson binaların etrafını dolaştı, evin arkasındaki bahçeye geldi, bahçede nergisler, tünemiş sarı kuşlar gibi çit boyunca sallanıyorlardı. Burayı çok seviyordu, dizi dizi tepeleri, onların heybetli omuzlarını kaplayan ayı postu ormanları ve giysilerine iliştirilmiş küçük kırmızı çiftlikleri, vadinin damar damar akan mavi suyunu, evlerin yoksulluğunu, çok sayıda dişi kuşun duyulmaz olana kadar ötüşünü seviyordu. Yüzünde güneşi hissettiği

her an, karın minik avuçlarını dalların arasında her gördüğünde veya baharın gelişini müjdeleyen kokuyu her alışında, hep burasının hayalini kurmuştu.

Hilda çok kadınsıydı. Onun varlığı, adamı rahatsız hissettirdi. Genç kadın, yirmi dokuz yaşındaydı, fakat ona daha büyük göründü. Kendisini onun yakınındayken aptal ve neredeyse gerçek dışı biri gibi hissetti. Oldukça durağandı genç kadın. O, alçak dalların üzerindeki erik çiçeklerine dokunurken, genç kadın arka kapıya masa örtüsünü silkelemeye geldi. Hindiler kümesten çıkıp yarış ettiler, kuşlar ağaçlarda hışırdadılar. Onun siyah saçları büklüm büklüm dolanarak başının üzerinde bir taç gibi toplanmıştı. Duruşu ciddi ve mesafeliydi. Örtüyü katlarken, tepelere doğru baktı.

Biraz sonra Syson içeri girdi. Yumurta, peynir, üzüm hoşafı ve kaymak hazırlamıştı.

"Akşam yemek yiyeceğin için," dedi, "ben sana sadece hafif bir öğle yemeği hazırladım."

"Çok naziksin," dedi. "Gerçekten cennet gibi bir atmosferi var... Hasır kemerlerin, sarmaşık sürgünlerin."*

Hâlâ birbirlerini acıtıyorlardı. Onun karşısında kendisini rahatsız hissetti. Onun kısa, güvenli konuşması, mesafeli duruşu, adama değişik geldi. Onun gri siyah kaşlarına ve kirpiklerine yeniden hayran oldu. Gözleri buluştu. Kadının siyah gri bakışında, gözyaşları ve garip bir ışık gördü ve tüm bunların arkasında ağırbaşlı bir kendini kabulleniş vardı. Genç adama karşı kazanılmış bir galibiyet duygusu taşıyordu bu gözler.

Adam kendisini daralmış hissetti. Alaycı bir tutum takındı

Genç kadın bulaşık yıkarken, onu salona gönderdi. Uzun alçak oda, manastır mezatından alınan eşyalarla döşenmişti. Sandalyeler kırmızı şarap rengi kumaşla kaplıydı, bir hayli yaşlı ve ceviz boyalı oval bir masa ve antika olmasına rağmen filinta bir piyano vardı. Kendini yabancı hissetmesine rağmen halinden memnundu. Dolabın mandalını kaldırdığında, bütün kitaplarını orada buldu, eski ders kitapları, ona gönderdiği bir yığın dize, İngilizce ve Almanca... Beyaz pencerenin dibindeki nergisler odanın karşısında parladı, neredeyse onların ışık huzmelerini hissedebiliyordu. Eski sihir onu gene ele geçirdi. Duvarlarda gençliğinin su renkleri, onun sırıtmasına neden olmuyordu artık. Onun için nasıl da tutkuyla resim yaptığını hatırladı, on iki yıl önceydi bu.

---

* Sarmaşık sürgünleri olarak çevrilen *Ivy buds* aynı zamanda sırnaşık ahbaplar anlamını da taşıyor (ç.n.).

Genç kadın bir tabağı kurulayarak içeri girdi, adam onun parlak, buğday beyazı kollarının güzelliğini gördü.

"Burada epeyce şatafat içindesiniz," dedi ve gözleri buluştu.

"Beğendin mi?" dedi. Sesi gene eski, alçak, kısık yakınlık tonundaydı. Kanında hızlı bir değişimin başladığını hissetti. Eskiden olduğu gibi, varlığı leziz bir şekilde arınıyor, incelip buharlaşıyor; ruhu bedeninden ayrılıp özgürlüğüne kavuşacakmış gibi hissediyordu.

"Evet," diye yutkundu, ona küçük bir çocuk gibi gülümseyerek. Kadın başını eğdi.

"Bu kontesin sandalyesi," dedi alçak bir sesle. "Onun makasını aşağıda, minderlerin arasında buldum."

"Sahi mi? Nerede?

Hareketlerinde bir kıvraklıkla, çabucak sepetini kaptı ve birlikte uzun ayaklı makası incelediler.

"Ölü hanımefendilerin şarkısı gibi!"* dedi gülerek, parmaklarını kontesin makasının kulaklarına uydururken.

"Sana uyacaklarını biliyordum," dedi belli belirsiz. Parmaklarına ve makasa baktı. Parmaklarının, küçük kulaklı makas için bile yeterince zarif olduğunu kastetmişti.

"Bana bir şey ima ediliyor gibi," diyerek güldü, makası kenara koyarken. Kadın pencereye döndü. Onun yanaklarının zarif ve açık tenini, üst dudağını ve sanki bir çiçeğin boynu gibi yumuşak beyaz boynunu, yeni ağartılmış buğday rengindeki kollarını gördü. Ona yeni gözlerle bakıyordu, onun için başka bir insandı sanki. Onu tanımıyordu. Şimdi, daha tarafsız gözlerle yeniden beğendi onu.

"Biraz dışarı çıkalım mı?" diye sordu kadın.

"Evet!" diye cevapladı adam. Fakat ağır basan duygu, kalbinin şaşkınlığını ve heyecanını bulandıran şey, korkuydu, gördüğü şeyin korkusu. Davranış biçimi, sesindeki vurgu aynıydı, fakat o gene de onun tanıdığı, bildiği kadın değildi. Syson, onun kendisi için ne ifade ettiğini biliyordu. Ve giderek kadının özel olduğunu idrak ediyordu. Her zaman da öyle olmuştu.

Başına bir şey giymedi, sadece önlüğünü çıkardı ve "Karaçamların oraya gideceğiz," dedi. Eski meyve bahçesinin oradan geçerken, elma ağaçlarının birindeki mavi baştankarayı ve çitteki av kuşlarını göstermek için durdu. Onun kendinden emin haline ve alçak gönüllüğünün altında gizlenen kibrine hayret etti.

"Elma filizlerine bak," dedi ve sonra dalların arasında çok sayıda kırmızı toplar gördü. Kadın adamın yüzüne bakarken ifa-

* "Ballade des Dames du Temps Jadis" François Villon, Dante Gabriel Rossetti (ç.n.).

deşi sertleşti. Onun gözünde değer kaybettiğini gördü. Sonunda adam onu olduğu gibi görüyordu. Bu, geçmişte kadının en çok korktuğu ama ruhunun da en çok ihtiyaç duyduğu şeydi. Şimdi adam onu olduğu gibi görüyordu. Adam artık onu sevmeyecekti ve hiçbir zaman sevmemiş olduğunu anlayacaktı. Eski yanılsama gitti, onlar yabancıydı, yavan ve katışıksızdılar. Ancak adam ona beklediği şeyi verebilirdi... ve kadın ondan hak ettiğini alabilirdi.

Ona yabancıyken muhteşemdi. Adama bir dişi çalıkuşunun alçak dallardaki yuvasını gösterdi.

"Şu ufaklıklara bak," diye bağırdı.

Onun yöresel bir isim kullanmasına şaşırdı. Dikenlerin arasından dikkatle geçti ve parmaklarını yuvanın yuvarlak girişine koydu.

"Beş!" dedi. "Bit kadar küçük şeyler."

Ona bülbüllerin, sarısasma kuşlarının, keten kuşlarının ve kiraz kuşlarının; suyun kenarındaki peygamber kuşlarının yuvalarını gösterdi.

"Eğer aşağı gölün kenarına inersek, balıkçıllarınkini göstereceğim sana..."

"Kestane ağaçlarının arasında," dedi, "her dalda, her çıkıntıda bir ardıcın, bir karganın yuvası vardır. Onları gördüğüm ilk gün, ormana inmemem gerekiyormuş gibi hissettim. Bana kuşların şehri gibi göründü. Sabahları, hepsinin sesini duyduğumda, gürültülü marketleri düşündüm. Kendi ormanıma inmekten korktum."

Kadın ikisinin icat ettiği dili kullanıyordu. Artık bu dil tamamıyla onundu. Onunla bir olmuştu. Adamın sessizliğine aldırmadı, daima ortama egemen olan oydu. Onun ormanını görmesine izin veriyordu ne de olsa. Unutmabenilerin açtığı bataklık yola geldiklerinde:

"Bütün kuşları biliyoruz, ama bilmediğimiz çiçekler var," dedi. Bu, adama isimleri bilen biri olarak yarı cazip göründü.

Güneşte uyuyan açık arazilere hülyalı gözlerle baktı.

"Benim de bir sevgilim var biliyorsun," dedi güvenle. Sesi gene samimi bir tondaydı.

Bu onunla kavga etme isteği uyandırdı adamda.

"Sanırım onunla tanıştım. Yakışıklı ve aynı zamanda Arcady."*

Cevap vermeden, ağaçların ve çalılıkların gür olduğu bir yola girdi.

---

* Arcady: Klasik edebiyatta, kırsal bir mutluluğun yaşandığı en ideal bölge. Arcadia (ç.n.).

"Eski günlerde," dedi nihayet, "çeşitli tanrılara çeşitli sunaklar yapmakla çok iyi ettiler."

"Aa, evet!" diye onayladı adam. "Yenisi kime."

"Eskisi yok ki," dedi. "Bak ben daima bunu arıyordum."

"Kim bu?" diye sordu adam.

"Bilmiyorum," dedi kadın, ona gözlerini dikip bakarak.

"Senin adına çok memnunum," dedi, "mutlu olduğun için."

"Evet... fakat erkek çok da önemli bir şey değil," dedi. Bir duraksama oldu.

"Hayır!" diye bağırdı adam afallamış olarak. Onun gerçek benliğini fark etmişti.

"İnsanın kendisi önemli," dedi. "Eğer kendinsen ve kendi tanrına hizmet ediyorsan... önemli olan bu."

Bir sessizlik oldu, bu esnada adam ölçüp biçti. Yol neredeyse çiçeksiz ve kasvetliydi. Kenarda topukları yumuşak çamura battı.

3.

"Ben," dedi yavaşça, "Seninle aynı gece evlendim."

Adam ona baktı.

"Yasal olarak değil elbette," diye yanıtladı. "Fakat... gerçekten."

"Bekçiye mi?" diye sordu adam, başka ne söyleyebileceğini bilememişti.

Kız ona döndü.

"Yapamayacağımı mı düşündün?" dedi. Fakat yanaklarındaki ve boynundaki utanç, tüm özgüvenine rağmen çok derindi.

Adam hâlâ hiçbir şey söyleyemiyordu.

"Anla beni" -açıklamak için çaba gösteriyordu-. "Benim de bir şeyleri anlamam gerekiyordu."

"Peki bu anlayışın nasıl bir önemi oldu?" diye sordu.

"Çok... sence öyle değil mi?" diye yanıtladı. "İnsan istediğini yapmakta özgürdür."

"Ve hayal kırıklığına uğramadın?"

"Bilakis!" Sesinin tonu derin ve samimiydi.

"Onu seviyorsun yani?"

"Evet onu seviyorum."

"İyi!" dedi.

Bu, kadını bir süre susturdu.

"Burada, kendi çevresinde, onu seviyorum," dedi.

Adamın kibri sessiz kalmasına izin vermedi.

"Sevginin bu sahneye ihtiyacı var yani, öyle mi?" diye sordu.

"Evet, var," diye bağırdı. "Sen daima beni, ben olmamaya zorluyordun."

Adam güldü.

"Fakat bu çevreden mi ibaret yani?" dedi. Onun bütün ruhunu önemsemişti.

"Ben bir bitki gibiyim," diye yanıtladı. "Sadece kendi toprağımda büyüyebilirim."

Çalılıkların azaldığı, yerini çıplak kahverengi boşluklara terk ettiği bir yere geldiler. Bu boşluk, çam ağaçlarının tuğla kırmızısı ve morumsu gövdelerinden sütunlarla destelenmişti. Yaşlı ağaçların, tomurcuklanmış yassı çiçekleriyle, hüzünlü yeşil kaküllleri vardı. Aşağıda aşk merdiveni parlak kanatlarını fora etmişti. Çıplak yerin ortasında bekçinin ağaç kulübesi yer alıyordu. Sülün kafesleri etrafa yayılmıştı, bazılarında anne olmaya hazırlanan dişi kuşlar vardı, bazıları boştu.

Hilda çamların iğneleri üzerinden kulübeye yürüdü, saçakların arasından bir anahtar aldı ve kapıyı açtı. Marangoz tezgâhı, kalıbı, marangoz aletleri, baltası, kapanı ve tuzağıyla yoksul bir yerdi. Birkaç deri çiviyle asılmıştı, her şey düzenliydi. Hilda kapıyı kapattı. Syson çivideki vahşi hayvanların garip yassı derisini inceledi.

"Ne romantik!" dedi Syson.

"Evet. Çok meraklı o -vahşi hayvanların açık gözlülüğü var onda... İyi anlamda söylüyorum... Ve keşifçi, fikir dolu- fakat belirli bir noktanın ötesinde değil."

Yeşil perdeyi açtı. Oda süpürge otu ve eğreltiotundan geniş bir kanepeyle kaplanmış, üzerine tavşan derisi serilmişti. Yerde yama yama bir hah vardı. Kedi derisi, kırmızı buzağı derisi, duvarda başka kürklü postlar asılıydı. Hilda bir tanesini alıp üzerine geçirdi. Beyaz kürkten tavşan derisi bir pelerindi. Beyaz sansar derisinden de bir kapüşonu vardı. Syson'a bu barbarca mantonun içinden güldü.

"Ne düşünüyorsun?" dedi.

"Aaa! Erkeğini tebrik ederim," diye yanıtladı.

"Ve bak!" dedi.

Rafta spreyler ve küçük bir kavanozun içinde ilk hanımelinin beyaz ve dayanıksız tomurcukları vardı.

"Bunlar gece odaya güzel koku yayacak," dedi.

Adam etrafa merak dolu gözlerle baktı.

"Kusuru ne peki?" diye sordu. Kadın bir süre ona gözlerini dikti. Sonra kafasını çevirdi.

"Yıldızlar onunla seninle olduğu gibi değil," dedi. "Sen onları birdenbire parlatırdın, göz kırparlardı ve unutmabeniler senin-

leyken bana fosforlu gibi gelirdi. Sen her şeyi muhteşem hale getirirdin. Öğrendim ki doğruymuş. Fakat onunla, hiçbir şeyi kimseyle paylaşmak zorunda değilim."

Adam güldü.

"Velhasıl, yıldızlar ve unutmabeniler sadece lüksten ibaret. Şiir yazmalısın."

"Evet," diye onayladı. "Fakat şimdi hepsine sahibim."

Tekrar ona acıyla güldü.

Kadın hızla döndü. Adam küçük mütevazı odanın penceresine yaslanmış, hâlâ mantosuna sarınmış kapıda duran kadını izliyordu. Kasketi yoktu, kadın, loş odada onun yüzünü ve kafasını gördü. Siyah, düz, parlak saçları alnından geriye tertemiz taranmıştı. Siyah gözleri kadını izliyordu ve pürüzsüz berrak yüzü alevleniyordu.

"Biz farklıyız," dedi acıyla.

Adam tekrar güldü.

"Beni onaylamadığını görüyorum," dedi.

"Senin dönüştüğün şeyi onaylamıyorum," dedi kadın.

"Sen böyle, burada" -adam kulübeye göz attı- "bunun gibi olabileceğimizi düşünüyorsun... sen ve ben?"

Hilda kafasını olumsuz anlamda salladı.

"Sen! Hayır, asla! Sen bir şeye asılıp kopardın ve onun hakkında istediğin her şeyi öğreninceye kadar ona baktın, sonra da fırlatıp attın," dedi.

"Öyle mi yaptım?" diye sordu adam. "Ve senin yolun hiçbir zaman benim yolum olamadı, öyle mi? Sanırım olmadı."

"Niçin olmalıydı?" dedi kadın. "Ben senden ayrı bir varlığım."

"Fakat bazen iki insan bazen aynı yolda yürürler," dedi.

"Sen beni kendimden uzaklaştırdın," dedi.

Biliyordu, yanlış yapmıştı. Adam ona başka manalar yüklemişti. Bu onun hatasıydı, kadının değil.

"Bunu hep biliyor muydun?" diye sordu adam.

"Hayır... bilmeme asla izin vermedin. Beni korkuttun. Kendim için bir şey yapamadım. Beni terk ettiğin için memnundum gerçekten."

"Biliyorum, öyleydin," dedi adam. Fakat yüzü soldu, neredeyse ölü bir ışık vardı yüzünde.

"Oysa," dedi, "Beni o yola gönderen sendin."

"Ben!" diye bağırdı Hilda gururla.

"Sen bana gramer okulu bursu aldırdın... Botell'in küçük zavallı bağlantılarını beslemeye teşvik ettin beni. Öyle ki adam bensiz yaşayamaz oldu. Çünkü Botell zengin ve etkileyiciydi. Beni Cambridge'e göndermek için şarap tüccarının önerisini ka-

bul ettin. Sen hayatta yükselmemi istedin. Üstelik beni her zaman senden uzağa gönderiyordun... Her yeni başarım ikimizin arasına mesafe koydu, sana benden daha fazla mesafe ekledi. Ve sen hiç benimle gelmek istemedin: Sen beni onun nasıl bir şey olduğunu görmeye gönderdin. Sen benim bir hanımefendiyle evlenmemi istedin. Benimle toplumsal bir zafer kazanmak istedin."

"Ve sorumlu benim, öyle mi?" dedi kadın iğneleyerek.

"Kendimi seni tatmin etmeye adadım," diye yanıtladı adam.

"Aaa!" diye bağırdı kadın, "sen hep değişiklik, değişiklik, değişiklik istedin, çocuk gibi."

"Çok güzel! Ve ben bir başarıyım, bunu biliyorum ve bazı iyi işler yapıyorum. Fakat senin farklı olduğunu sanıyordum. Ne hakla bir erkeğin olabilir?"

"Ne istiyorsun?" dedi Hilda, ona bakan iri iri açılmış, korku dolu gözleriyle.

Adam ona yeniden baktı, gözleri ona doğrultulmuş bir silah gibiydi.

"Hiçbir şey tabii ki," diyerek güldü.

Dışarıdaki sürgünün tıkırtısı duyuldu ve bekçi içeri girdi. Kadın etrafa bir göz attı, üzerinde kürkü, öylece kaldı içerideki kapının önünde. Syson kımıldamadı.

Diğeri içeri girdi, gördü ve gerisin geriye hiç konuşmadan döndü. İkisi de sessizdi.

Pilbeam derilerine girişti.

"Gitmeliyim," dedi Syson.

"Evet," diye yanıtladı kadın.

"O zaman sana 'uçsuz bucaksız kaderlerimize ve çatallanan yollarımıza' diyeceğim." Ant içer gibi elini kaldırdı.

"Uçsuz bucaksız kaderlerimize ve çatallanan yollarımıza," diye yanıtladı kadın ciddiyetle, ses tonu buz gibiydi.

"Arthur!" dedi.

Bekçi duymamış gibi yaptı. Syson kötü kötü gülümsedi. Kadın dikleşerek "Arthur!" dedi gene. Sesinin perdesinde tuhaf bir yükselme vardı ki, bu, iki erkeği de ruhunun bir dönüm noktasında olduğu konusunda uyarıyordu.

Bekçi aletlerini yavaşça bıraktı ve onun yanına geldi.

"Evet," dedi.

"Seni tanıştırmak isterim," dedi titreyerek.

"Onunla tanıştım zaten," dedi bekçi.

"Öyle mi? Addy, Bay Syson, hakkında bir şeyler biliyorsun. Bu, Arthur, Bay Pilbeam," diye ekledi, Syson'a dönerek. Syson, bekçiye elini uzattı, sessizce el sıkıştılar.

"Seninle tanıştığıma memnunum," dedi Syson. "Görüşmeyelim artık Hilda, ne dersin?"

"Neden buna ihtiyaç duyalım?" diye sordu.

İki adam yitik, öylece dikildiler.

"Hiç ihtiyaç yok yani?" dedi Syson.

Kadın hâlâ sessizdi.

"İstediğin gibi olsun," dedi kadın.

Üçü de hüzün veren kasvetli yolda ilerlediler.

"*'Qu'il était bleu, le ciel, et grand l'espoir'*,"* Syson ne söylediğini bilmeden bir alıntı yaptı.

"Ne demek istiyorsun?" dedi kadın. "Ayrıca, gençlik hatası yapmadık ki cefasını çekelim."

Syson ona baktı. Gençlik aşkının, rahibesinin, Botticelli meleğinin aslında kim olduğunu apaçık görmekten tedirgin olmuştu. Aptal olan ta kendisiydi. İkisi, iki yabancının olabileceğinden de farklıydılar. Kadın onunla sadece görüşmek istiyordu... O da bunu istiyordu, ona yazabilsin diye, Dante'nin Beatrice'e yazdığı gibi... Bir kadın ki hiçbir zaman adamın beynindeki gibi var olmamış.

Yolun aşağısında kadın onu bıraktı. O bekçiyle kapıya kadar devam etti. İki erkek neredeyse arkadaş gibi yürüdüler. Düşüncelerini birbirlerine hiç açmadılar.

–

Syson anayol geçidine doğru dümdüz gitmektense, ormanın sınırı boyunca yürüdü. Derenin küçük bir bataklık içine aktığı yerden, gürgenlerin altından, kamışların, büyük sarı filizlerin ve çuhaçiçeklerinin arasından ilerledi. Kahverengi suyun kolları, çiçeklerin altınlarına dokunarak yavaş yavaş aktı. Aniden gökte mavi bir parlama oldu, bir balıkçıl geçmişti.

Syson delice hareket ediyordu. Sete tırmandı, çiçeklerin, henüz coşmamış akdiken çalılarının üzerine atladı. Kuru kahverengi çayırlara uzandığında, küçük mor sütotu sürgünlerini ve pembe bitotu beneklerini keşfetti. Ne harika bir dünyaydı... Şahane ve hep yeni... Buna karşılık tekdüze cehennemin arazileri yeraltındaymış gibi hissetti. Göğsünün içinde acıyan bir yara vardı. William Morris'in bir şiirini hatırladı, Lyonesse mabedinde bir şövalye, göğsünün derinliklerine saplanmış bir mızrakla yaralı yatar, ölü gibidir, ama henüz ölmemiştir. Gün be gün güneşin

---

* Qu'il était bleu, le ciel, et grand l'espoir: 'How blue was the sky, and high the hope: Gökyüzü nasıl da mavi ve umutlar nasıl da yükseklerdeydi olarak çevrilen dizeler Paul Verlaine'in 'Collogue sentimental' şiirinin dizeleridir. 1868'da basılan Fêtes Galantes kitabından (ç.n.).

renkleri mihrap yerinde doğar, batar ve ruhunu öylece teslim eder. Hilda ile arasındakinin bir an için bile gerçek olmadığını anlamıştı. Gerçek her zaman başka bir yerde duruyordu.

Syson sırt üstü döndü. Havada tarlakuşları cümbüş yapıyordu, sanki güneş ışıkları yoğunlaşıp suya düşüyor gibiydi. Bu cümbüşün ortasında, sesler uzaktan hafif hafif duyuldu.

"Fakat evliyse ve seninle görüşmeyi kesmeye de niyetliyse senin derdin ne?" dedi adamın sesi.

"Bununla ilgili konuşmak istemiyorum. Yalnız kalmak istiyorum."

Syson çayırların arasından baktı. Hilda, kapının yakınında ormanın içindeydi. Adam tarladaydı, çitin kenarında dolanıyordu ve beyaz böğürtlenlere yerleşmiş arılarla oynuyordu.

Bir süre sessizlik oldu ve Syson tarlakuşlarının parlaklığı arasında onun dileğini hayal etti. Aniden bekçi "Ahh!" diye bağırdı ve küfretti. Giysisinin omzuna yakın bir yerinden kolunu sıkıca kavrıyordu. Sonra ceketini çekip çıkardı ve yere attı, pürdikkat, gömleğinin kollarını omzuna kadar kıvırdı.

"Ah!" diye inledi arıyı alıp uzağa fırlatırken. Parlak güzel kolunu büktü.

"Ne oldu?" diye sordu Hilda.

"Arı soktu... Gömleğimin kolundan içeri girmiş," diye yanıtladı.

"Gel yanıma," dedi.

Bekçi, küskün bir çocuk gibi onun yanına gitti. Kolunu ellerine aldı.

"İşte burada... İğne içeride kalmış... Zavallı arı!"

İğneyi çıkarıp, ağzını adamın koluna koydu, bir damla zehri emdi. Ağzının kolunda bıraktığı kırmızı işarete bakarak güldü.

"Bu hayatında alacağın en kırmızı öpücük."

Syson seslerin geldiği tarafa tekrar baktığında, gölgede bekçinin sevgilisinin boynunu öptüğünü gördü. Kadının kafası arkada, saçları aşağı akmış, koyu kahverengi saçlardan kaba bir tutam onun çıplak omzuna asılmıştı.

"Hayır," diye yanıtladı kadın. "Gittiği için üzgün değilim. Anlayacağın bir şey değil..."

Syson adamın ne dediğini duyamadı. Hilda açık ve net yanıtladı:

"Seni sevdiğimi biliyorsun... O benim hayatımdan çıktı... onunla ilgili endişelenmene gerek yok."

"Evet," dedi hoşgörüyle. "Evleneceğiz, evleneceğiz. Ama henüz değil." Bekçi bir şeyler söyledi. Syson bir süre hiçbir şey duymadı.

"Eve gitmelisin şimdi, aşkım... Hiç uyumayacaksın yoksa."

Tekrar bekçinin mırıltılarını duydu, sesi korku ve öfkeyle doluydu.

"Neden bir an önce evlenmemiz gerekiyor?" dedi kadın. "Evlenince daha fazla neye sahip olacaksın? Böyle en güzeli değil mi?"

Sonunda adam ceketini giydi ve gitti. Hilda kapıda dikildi, bekçiye değil, güneşli ülkeye bakıyordu. Sonunda o gittiğinde, Syson da oradan ayrıldı, kasabaya geri dönecekti.

İkinci En İyi

"Ahh yorgunum!" Frances aksi aksi bağırdı ve kendisini çitin dibindeki çimene atıverdi. Anne bir an şaşkın kalakaldı, ama sonra sevgili Frances'inin kaprislerine alışkın olduğundan şöyle dedi:

"Pekâlâ! Dünkü uzun Liverpool yolculuğundan sonra yorgun hissetmen normaldir!" Bunu dedikten sonra kardeşinin yanına çöküverdi. Anne, on dört yaşında akıllı uslu, etli butlu, sağduyulu bir gençti. Frances yirmi üçlerinde, değişken ruhlu ve istikrarsızdı. Ailenin güzel ve zeki kızıydı. Elbisesindeki beşparmak otu düğmelerini çaresizlikle çekiştirdi. Güzel profili, siyah saçlarla çerçevelenmişti, esmer kırmızı teniyle sıcakkanlı görünüyordu. Bir maske gibi dingin duruyordu ama cılız kahverengi eli, sinirli bir şekilde kıpırdayıp duruyordu.

"Yolculuk yüzünden değil," dedi Anne'in duygusuzluğuna karşı çıkarak. Anne, sevgili kardeşine soran gözlerle baktı. Genç kız, kendine güvenli ve işini bilen tarzıyla, bu yaratığın değişkenliğini de hesaba katarak devam etti. Fakat aniden kendisini Frances'in gözlerinde gördü; iki kara ateşli gözün kendisine meydan okurcasına tutuşarak baktığını hissetti ve sindi kaldı. Frances, bu muhteşem çıplak bakışlarıyla bir garipti, bakışlarında insanı alt üst eden bir tepeden inmelik ve vahşet vardı.

"Neyin var, zavallı yaşlı ördek?" diye sordu Anne kardeşinin narin inatçı bedenini kollarında sıkarken. Frances sarsılarak güldü ve güçlü kuvvetli kızın tomurcuklanmış göğsünün rahatlığına sığındı.

"Ah, sadece bir parça yorgunum," diye mırıldandı gözyaşları akmak üzereyken.

"Tabii ki öylesin, ne bekliyordun?" diye yumuşattı Anne. Bu Frances için bir şakaydı. Anne, hep daha yaşlı gibi davranır, ne-

redeyse anne rolü oynardı. Fakat Anne, daha ergenliğe yeni girmişti. Erkekler, ona büyük köpekler gibi görünüyordu. Frances ise sadece yirmi üç yaşında olmasına rağmen çok çekmişti.

Bölgede sabahın kıpırtısızlığı vardı. Her şey alışılmış şekliyle yanı başındaki gölgelerle parladı. Yamaç, bir sessizliğin içinde, etrafa sıcaklık yaydı. Kahverengi çimen, tutuşmak üzereymiş gibi görünüyordu. Meşe ağacının yaprakları alazlandı. Siyahımsı yapraklar arasında, uzakta bir yerde, köyün minik kırmızıları ve turuncuları parlıyordu.

Herkesin ayağının dibindeki dere yolu kenarı söğütleri, elmas gibi ışıl ışıldı. Bir an sarsıldılar. Rüzgâr aniden esivermişti. Anne normal duruşuna döndü. Bağdaş kurdu ve kucağına bir avuç fındık koydu. Bunları kırıp yemeye başladı. Frances, kafası önünde, derin düşüncelere dalmıştı.

"Eh, Tom Smedley'i tanıyorsun?" diye söze başladı genç kız, fındığı kabuğundan ayırırken.

"Öyle sanıyorum," diye yanıtladı Frances alaycı bir sesle.

"O bana, yakaladığı yabani tavşanı verdi. Benim evcillerimle birlikte kalsın diye. Ve yaşıyor."

"Bu iyi bir şey," dedi Frances, ilgisiz ve iğneleyici bir ifadeyle.

"Evet öyle! Beni Ollerton Festivaline* götürmeye söz verdi, ama sözünü tutmadı. Buraya bak, onu gördüm diyorum, papaz konutundan hizmetçi tuttu."

"Eh, öyle yapması gerekir de," dedi Frances.

"Hayır, gerekmez! Ben ona öyle söyledim... ve ona sana söyleyeceğimi söyledim... işte söyledim de."

Bir fındık, dişleri arasında çıtırdadı. Fındığın kabuğunu ayıkladı ve içini çiğnedi.

"Pek bir şey fark etmez," dedi Frances.

"Evet... etmez... ama ben ona öfkelendim gene de."

"Neden?"

"Çünkü kızdım işte: Bir hizmetçiyle gitmeye hakkı yok."

"Pekâlâ da var," dedi Frances, adil ve soğuk.

"Hayır, beni götüreceğini söylediyse, yok."

Frances rahatladığı ve eğlendiği için gülmeye başladı.

"Aaa, bunu unutmuşum," dedi ve ekledi: "Peki, sen bana söyleyeceğini söylediğinde ne dedi?"

"Güldü ve 'üzüntüsünden eriyip tükenmeyecektir,' " dedi.

"Evet tükenmeyeceğim," diyerek burnunu çekti Frances.

---

* Ollerton Festivali: Ollerton, Nottingham'ın 17 mil kuzeyindedir ve orada Mayıs'ta festivaller olur (ç.n.).

Bir sessizlik oldu. Park, sarı başlı devedikenleri, sessiz böğürtlen öbekleri, kahverengi kılıflı devedikenleriyle, göz kamaştıran güneşin altında bir düş gibi göründü. Derenin karşısında, beyaz ekoseli arpa anızı,* kahverengi buğday adaları, yama yama hâki otlaklar, nadasa bırakılmış arazilerin kırmızı şeritleriyle, tarımın muazzam deseni başlıyordu. Ağaçlıklı arazilerden ve bir süs eşyası gibi koyu renkli küçük köyden uzaklara, sıcağın siyahımsı buğusuna doğru tepelere çıkınca, ara motifler giderek küçülüyor, sadece arpa anızının kahverengi beyaz kareleri uzaklığı belirliyordu.

"Aaa, bir tavşan deliği!" diye bağırdı Anne aniden.

"Biri dışarı çıkarsa izleyelim mi? Biliyorsun, huzursuz etmeye gerek yok."

İki kız sakince oturdu. Frances çevrelerindeki nesnelere baktı: Garip, dostane olmayan bir görüntüleri vardı: Mürverlerin morlaşan sapları üzerindeki ağırlığı, çitin üstündeki dallarda, sararan mızmız elma öbeklerinin göğe karşı göz kırpışı, çitin altında dümdüz yatan çuhaçiçeklerinin pörsük yaprakları: Hepsi ona bir garip göründü. Derken gözleri bir hareket yakaladı. Bir köstebek ılık, kırmızı toprağın üzerinde sessizce hareket ediyordu. Oraya buraya kaçışarak, koklayarak, hilebaz bir gölge gibi karanlık, çevik ve sessiz hareket ediyordu. Hayat sevincinin bir hayaleti gibiydi. Frances sıçradı ve alışkanlıktan az kalsın Anne'e küçük haşereyi öldürmesi için seslenecekti. Fakat bugün mutsuzluğunun ağırlığı ona çok fazlaydı. Küçük canavarın badi badi yürüyüşünü, burun çekişini, bir şeyleri keşfetmek için dokunuşunu, körlemesine koşuşunu, güneşten mest oluşunu, göbeğini ve burnunu okşayan sıcak şeyleri izledi.

Küçük yaratığa karşı büyük bir şefkat hissetti.

"Aaa, Fran şuraya bak! Bu bir köstebek."

Anne ayaktaydı, kara ve şuursuz yaratığı izliyordu. Frances endişeyle kaşlarını çattı.

"Kaçmıyor, değil mi?" dedi genç kız yumuşak bir sesle. Sonra çaktırmadan yaratığa yaklaştı. Köstebek beceriksizce badi badi uzaklaştı. Anne fazla sert olmadan ayağını onun üzerine koydu. Frances, küçük canavarın botların tabanıyla güreşirken küçük pembe ellerinin çırpınarak yüzer gibi hareketler yaptığını, sivri burnunun büküldüğünü, seğirdiğini görebiliyordu.

"Rahat durmuyor!" dedi sevimli kız tüyler ürpertici bir duyguyla kaşlarını çatarak. Sonra eğildi ve kurbanına baktı. Frances

---

* Anız: Ekin biçildikten sonra tarlada kalan köklü sap/ekin biçildikten sonra sürülmemiş tarla (ç.n.).

botların tabanının kenarından kadifemsi omuzların kabartısını, görmeyen yüzün acılı dönüşünü, pembe ellerin çılgıncasına çabaladığını görebildi.

"Öldür onu," dedi yüzünü çevirerek.

"Aa, hayır," diye güldü Anne, ürkerek. "İstiyorsan sen yapabilirsin."

"İstemiyorum," dedi Frances, sessiz bir gerginlikle.

Bir dizi yavaş vuruş hareketiyle, Anne küçük hayvanı ensesinden yakalamayı başardı. Hayvan, kafasını arkaya attı, uzun kör burnunu oradan oraya çevirdi. Dikdörtgen biçimindeki ağzı, kenarlarda pembemsi dişleriyle alışılmadık bir biçimde açıktı. Kör ve öfkeli ağzı bir süre öylece açık kaldı. Ağır ve hantal vücudu hareketsizdi.

"Kıpır kıpır, küçük bir şey değil mi?" diyerek hayvana baktı Anne. Dişlerden kendini korumak için hayvanı çevirdi.

"Ona ne yapacaksın?" diye sordu Frances sert sert.

"Öldürülmeli! Şu yaptığı hasara bak. Onu eve götüreceğim ve babama ya da başka birine vereceğim, öldürmesi için. Gitmesine izin vermeyeceğim."

Cebindeki mendille yaratığı kundakladı ve kardeşinin yanına oturdu. Anne köstebekle mücadele verirken bir sessizlik olmuştu.

"Bu kez Jimmy ile ilgili bir şey demedin. Onu Liverpool'da sık sık gördün mü?" diye sordu Anne, aniden.

"Bir ya da iki kez," diye yanıtladı Frances. Sorunun onu ne kadar rahatsız ettiğine dair hiçbir belirti göstermedi.

"Ve de artık onu tatlı bulmuyorsun, öyle mi?"

"Nişanlı olduğuna bakılırsa bulmamalıyım."

"Nişanlı! Jimmy Barrass! Her şeyi düşünürdüm de nişanlı olacağı aklımın ucundan geçmezdi."

"Neden olmasın? Buna herkes kadar onun da hakkı var!" deyiverdi Frances.

Anne hayvanı şöyle bir yokladı.

"Öyle olmasına öyle," dedi uzatarak. "Fakat asla Jimmy'nin nişanlanacağını düşünemezdim."

"Neden olmasın?" dedi Frances.

"Bilmiyorum. Bu lanet köstebek, rahat durmayacak! Kiminle nişanlanmış?"

"Nereden bileyim?"

"Sormuşsundur, diye düşündüm. Onu yeterince uzun zamandır tanıyorsun. Artık kimyager olduğuna göre nişanlanması gerektiğini düşünmüştür herhalde."

"Ne alakası var?" diye sordu Frances.

"Bence pekâlâ da var. Kendisini biri gibi hissetmek isteyecek ki nişanlansın. Hey dur! İçeri gir."

Fakat bu sırada köstebek neredeyse açığa çıkmayı başardı. Mücadele etti, fena halde büküldü, kıvrıldı, benekli kör kafasını dalgalandırdı, ağzı küçük bir kuyu gibi açık kaldı, kocaman buruşuk elleri iyice yayıldı.

"İçeri gir!" diye zorladı Anne. Başparmağıyla küçük yaratığı itti, onu mendilin içine sokmaya çalışıyordu. Aniden ağzı parmağının üzerinde dönüverdi.

"Ah!" diye bağırdı. "Beni ısırdı!"

Onu düşürdü. Sersemlemiş kör yaratık, beceriksizce hareket etti. Frances çığlık atacakmış gibi hissetti: Onun bir fare gibi, ok yaydan fırlarcasına uzaklaşmasını bekledi, ama köstebek orada öylece kaldı. Ona git diye bağırmak istedi. Öfkenin verdiği ani bir kararla, kardeşinin bastonunu kaptı. Bir vuruşta, hayvan öldü. Frances korkudan şok oldu. Biçare, bir an can havliyle titredi ve sonra küçük bir çanta gibi hareketsiz ve siyah kalakaldı.

"Öldü!" dedi Frances nefes nefese.

Anne parmağını sıçanın ağzından aldı, iğne batmış gibi görünen minik berelere baktı ve "Evet, iyi ki de öyle oldu. Baş belası, pis köstebekler bunlar," dedi.

Bununla öfkesi aniden yok oldu. Ölü hayvanı aldı.

"Ne güzel cildi var," diyerek hayvanın derisine işaret parmağıyla ve yanağıyla dalgın dalgın dokundu.

"Dikkat!" dedi Frances sert sert. "Eteğine kan bulaşacak!"

Yakut rengi bir damla kan hayvanın burnunda, düşmeye hazır vaziyette aslı duruyordu. Anne onu çançiçeklerinin üzerine silkeledi. Frances aniden durgunlaştı; o dakikada büyümüştü sanki.

"Bence öldürülmeleri gerek," dedi ve belirgin, can sıkıcı bir umarsızlıkla öfkesini bastırdı. Parıldayan elmalar, ışıl ışıl söğütlerin ihtişamı ona şimdi değersiz göründü. Dikkate alınmayacak denli önemsizdiler. İçinde bir şeyler ölmüştü, bir şeyler duyarlılığını yitirmişti. Sakindi, üzüntüsünün üstünü kapatan bir umursamazlık içindeydi. Kalktı ve dere yönüne yürüdü.

"Hey, beni bekle!" diye bağırdı Anne, arkasından yuvarlanarak yürürken. Frances köprüde durdu, yer yer sığırların ezdiği kırmızı balçığa baktı. Hiç su yoktu, fakat her şey yeşil ve taze kokuyordu. Niye Anne hiç umurunda değildi? Oysa kız ona nasıl da düşkündü! Bunu sordu kendisine. Neden hiç kimse umurunda değildi? Bilmiyordu, fakat birbaşınalığının ve umursamazlığının içinde inatçı bir gurur sezdi.

Arpa yığınlarının dizildiği, sarışın mısır püsküllerinin yere doğru sel gibi aktığı bir bölgeye girdiler. Ürün fazlası yazın kavu-

rucu sıcağından ağarmıştı. Öyle ki geniş alan beyazlığıyla göz kamaştırıyordu. Bir sonraki tarla ikinci tohumların hasadıyla yumuşak ve tatlıydı, pembe başlı dağınık yoncalar koyu yeşilliğin içinde nazlı nazlı dinleniyordu. Koku iç bayıltıcıydı. Kızlar Frances'in önderliğinde bir sıra halinde ilerlediler.

Köprünün yakınında bir genç adam, sığırların öğleden sonrası yemleri için gerekli olan kuru otları, tırpanla biçiyordu. Kızları görünce, işi bıraktı ve amaçsızca bekledi. Frances beyaz bir muslin giymişti ve ağırbaşlı, kayıtsız ve bağımsız yürüyordu. Ondaki endişesiz hal, basit, dikkatsiz ilerleyiş delikanlıyı sinirlendirdi. Beş yıl boyunca uzaktaki Jimmy'yi sevmişti, sonunda boyunun ölçüsünü almıştı. Bu adam onu çok az etkilemişti.

Tom orta boyluydu, enerjik bir vücudu vardı. Pürüzsüz, açık tenli yüzü kırmızı kırmızı yanmıştı, kahverengi değildi ve bu kırmızılık onun rahatlığını ve esprili görüntüsünü ortaya çıkarıyordu. Frances'ten bir yaş büyüktü, uzun zaman önce onunla flört etmişliği vardı ve kız ona oldukça meyletmişti. Böyleyken, kızla hâlâ bolca sohbet ederek, fakat bağlantısız, sorunsuz bir biçimde yoluna gitmişti. Sadece şu an kendisi bir kadın istediğini biliyordu. Kızlar yaklaştığında, küçük bir hareketle pantolonunu çekiştirdi. Frances nadir, leziz bir varlıktı, onu damarlarında tuhaf hoş bir dürtüyle fark etti. Kız ona hafif boğulma hissi veriyordu. Bu sabah her nasılsa onu her zamankinden fazla etkilemişti. Beyaz giyinmişti. Kendi zihninde, normal olarak bunu fark etmedi. Duyguları asla bilinçli ve amaçlı olmamıştı.

Frances her şeyin farkındaydı. Bir işaret çaksa, Tom ona aşık olmaya hazırdı. Madem ki Jimmy'ye sahip olamamıştı! İçi acıdı ama aldırmadı. Hâlâ bir şeylere sahip olabilirdi. En iyisine, yani Jimmy'ye sahip değilse, ki onun bir züppe olduğunu biliyordu, o da ikinci en iyiye yani Tom'a sahip olurdu. Umarsızca ilerledi.

"Demek döndün!" dedi Tom. Kız onun sesinde belirsizliğin izlerini hissetti.

"Hayır," diyerek güldü. "Hâlâ Liverpool'dayım." Sesinin tonundaki mahremiyet delikanlıyı ateşledi.

"O zaman bu sen değilsin!" dedi.

Kalbi yerinden hopladı. Onun gözlerinin içine baktı. Bir saniye kadar onunlaydı.

"Öyle mi sence?" diyerek güldü.

Dikkat dağıtan küçük bir hareketle şapkasını kafasından kaldırdı. Kız onu beğendi. Onun yabansı hallerini, onun espri anlayışını, kofluğunu ve ağır erkeksiliğini...

"Hey, şu işe bak, Tom Smedley," diye araya girdi Anne.

"Bir köstebek! Onu ölü mü buldun?" diye sordu.

"Hayır, beni ısırdı," dedi Anne.

"Kafanın tasını attırdı, değil mi?"

"Hayır değil!" diye çıkıştı sert sert Anne. "Ah, şu senin konuşma biçimin!"

"Ne varmış bunda?"

"Kaba konuşmana tahammülüm yok."

"Sahi mi?"

Frances'e bir göz attı.

"Hiç hoş değil," dedi Frances. Gerçekte aldırdığı yoktu. Kaba konuşmalar genelde onu sinirlendirirdi; Jimmy beyefendiydi. Fakat Tom'un konuşma biçimiyle ilgilenmiyordu.

"Kibar konuşmanı tercih ederim," diye ekledi.

"Öyle mi?" diye yanıtladı Tom, şapkasını yana çevirerek.

"Genellikle de öyle konuşuyorsun zaten, biliyorsun," diye gülümsedi.

"Bir deneyeceğim," dedi efendice.

"Neyi?" diye sordu ışıl ışıl.

"Seninle güzel konuşmayı," dedi. Frances kıpkırmızı kesildi, bir an başını eğdi, imadan hoşlanmışçasına şen şakrak güldü.

"Eh, ne söylediğine artık dikkat edersin?" diye bağırdı Anne, adama uyandıran bir fiske vurarak.

"Köstebeğe de böyle vurup durmasaydın," diye takıldı Tom ve güvenli bir zeminde kendini rahat hissetti.

"Hayır, aslında tek vuruş yetti," dedi Frances, küstahça. Bu ona göre iğrençti.

"Sen onlara vurmakta pek iyi değilsin o zaman?" dedi delikanlı ona dönerek.

"Beni kızdırırlarsa, belki," dedi Frances, kararlılıkla.

"Öyle mi?" diye yanıtladı delikanlı pür dikkat.

Kızdaki değişimi fark etmekte yavaştı.

"Gerekli olduğunu düşünürsem," diye ekledi sertçe, "neden olmasın?"

"Peki, gerekli olduğunu düşünmüyor musun?" diye sordu Tom şüpheyle.

"Gerekli mi?" dedi kız, ona ısrarla soğuk soğuk bakarak.

"Sanırım öyle," diye yanıtladı uzaklara bakarak, sonra inatçı bir kararlılıkla durdu.

Kız çabucak güldü.

"Fakat benim için gerekli değil," diye yanıtladı, cılız bir müdahaleyle.

"İşte bu doğru," dedi delikanlı.

Kız titreyerek güldü.

"Biliyorum, öyle," dedi; tuhaf bir sessizlik oldu.

"Niye? Köstebekleri öldürmemi mi isterdin?" dedi kız, bir müddet sonra tereddütle.

"Bize gerçekten büyük zarar veriyorlar," dedi delikanlı, kızgınlıkla.

"Pekâlâ gelecek sefere bir daha karşılaşırsam bakarız," diye söz verdi. Gözleri karşılaştı ve kız delikanlının önünde dibe vurdu. Gururu yara almıştı. Delikanlı kendini kaygılı ama zafer kazanmış ve biraz da şaşkın hissetti, sanki kader onu ellerine almıştı. Kız ayrılırken gülümsedi.

"Peki," dedi Anne, buğday anızlarının arasından ilerlerken. "Siz ikinizin niye dalaştığını bilmediğimden eminim."

"Öyle mi?" diye güldü Frances.

"Hayır, bilmiyorum. Fakat karşılaştırmak gerekirse her durumda Tom Smedley bana göre Jimmy'den kat kat daha iyidir, hatta daha nazik."

"Belki de öyledir," dedi Frances soğuk soğuk.

Ertesi gün, gizli ve ısrarlı bir avla, sıcakta oynaşan başka bir köstebek buldu. Onu öldürdü ve akşam Tom yemek sonrasında köprüye sigara içmeye geldiğinde, kız ölü yaratığı ona getirdi.

"İşte buradasın!" dedi.

"Onu yakaladın mı?" dedi kadife cesedi parmaklarının arasına alarak. Bu heyecanını saklamak içindi.

"Yapamayacağımı mı sandın?" dedi. Yüzü erkeğinkine yakındı.

"Hayır, sanmıyordum."

Kız onun yüzüne güldü. Küçük, tuhaf bir gülme nefesini kesti, bütün acı ve gözyaşları ve şehvetin pervasızlığı birbirine karıştı. Delikanlı korku ve üzüntüyle baktı. Kız elini onun koluna koydu.

"Benimle çıkar mısın?" diye sordu delikanlı, rahatsız bir ses tonuyla.

Kız yüzünü titrek bir gülüşle döndü. Kan erkeğin damarlarından neredeyse fışkıracaktı. Buna direndi. Boynunun narin, alımlı kırılganlığına baktı, ateşli bir aşk ve şefkat duydu kıza karşı.

"Annene söylememiz gerekir," dedi. Acı çekerek ve tutkusuna direnerek öylece dikildi.

"Evet," diye yanıtladı kız, ölü bir sesle. Fakat bu ölümde zevkten duyulan büyük bir heyecan ve titreyiş vardı.

Gül Bahçesindeki Gölge

Ufak tefek genç bir adam, deniz kenarındaki şirin kulübelerden birinin pencere kenarına oturmuş, kendisini gazete okumaya ikna etmeye çalışıyordu. Saat sabah sekiz buçuk civarıydı. Dışarıda, görkemli güller, sabah güneşinde patlamaya hazır ateş topları gibiydi. Genç adam önce masaya, sonra duvar saatine, sonra da kendi büyük gümüş saatine baktı. Yüzüne gergin bir ifade yayıldı. Yerinden kalktı, odanın duvarlarında asılı olan yağlıboya tablolara baktı, *Körfezdeki Geyik*'i,* düşmanca bir ilgiyle inceledi. Piyanonun kapağını açmayı denedi ama kapalı olduğunu fark etti. Küçük aynada kendi yansımasına gözü ilişti, eli uzandı kahverengi bıyığına ve gözlerinde ani bir ilgi belirdi. Çirkin denemezdi. Bıyığını burktu. Boylu poslu değildi ancak çevik ve kuvvetliydi. Aynadan gözlerini ayırdığında yüzünde kendine acımayla karışık bir beğeni vardı.

Kederle bahçeye çıktı. Ancak ceketi, kendisi kadar kederli değildi. Yeniydi, gösterişli ve kendinden emin bir vücuda, kendinden emin bir havayla tam tamına oturmuştu. Çimenlik alanın yanında serpilmiş aylandız ağacını seyrettikten sonra ağır ağır onun yanındaki ağaca doğru yürüdü. Kahverengi-kırmızı meyvelerle kaplı eğri büğrü bir elma ağacı, vaatkâr göründü gözüne. Etrafına bakınarak elmalardan birini kopardı ve sırtını eve doğru dönerek sert elmadan büyükçe bir ısırık aldı. Şansına meyve tatlıydı. Bir ısırık daha aldı. Sonra da bahçeye bakan yatak odalarının pencerelerini incelemeye koyuldu. Birden bir kadın figürü görünce irkildi; ancak kadın karısından başkası değildi. Besbelli

* Sir Edwin Landseer'a ait bir tablo (ç.n.).

kendisinin orada olduğundan habersiz, dalgın bir şekilde denize bakıyordu.

Bir süreliğine ona baktı, seyretti onu. Kendisinden daha yaşlı görünen, oldukça solgun ama sağlıklı, güzel bir kadındı. Yüzü özlemle doluydu. Dolgun, kestane saçları lüleler halinde alnına yığılmıştı. Denize bakarken kendisinden ve onun dünyasından çok uzakta görünüyordu. Dalgın ve hâlâ kendisinden habersiz olması kocasının canını sıktı; birkaç gelincik meyvesi koparıp pencereye fırlattı. Kadın irkildi, geniş bir gülümsemeyle kocasına baktı ve gözlerini tekrar ondan kaçırdı. Sonra aniden pencereden ayrıldı. Karısının yanına gitmek için içeriye girdi. Kadının oldukça çekici, mağrur bir duruşu vardı; beyaz muslin kumaştan bir elbise giymişti.

"Sonunda... Ne zamandır bekliyorum," dedi adam.

"Beni mi, yoksa kahvaltıyı mı?" dedi kadın umarsızca. "Saat dokuz demiştik, biliyorsun. Yolculuktan sonra uyuyacağını düşündüm galiba."

"Her zaman beşte kalktığımı biliyorsun, altıdan sonra yatakta daha fazla duramadım. Böyle bir sabahta yatakta kalmanın cehennemden farkı yok."

"Burada cehennemde gibi hissetmezsin diye düşündüm herhalde."

Kadın, odada etrafa bakınarak ve camdan örtülerin altındaki nakışları izleyerek gezindi.

Şömine önündeki kilimin üzerinde dikilen adam ise, tedirginlikle ve gönülsüz bir hoşgörüyle onu seyretti. Kadın, dairenin görünüşüne ilgisizce omuz silkti.

"Hadi," dedi adamın koluna girerek, "Mrs. Coates tepsiyi getirene kadar bahçeye çıkalım."

"Umarım elini çabuk tutar," dedi adam parmaklarıyla bıyığını çekiştirerek. Kadın ona gülerek cevap verdi ve yürürlerken adamın koluna yaslandı. Adam piposunu yakmıştı.

Onlar merdivenlerden inerken Mrs. Coates odaya girdi. Sevimli, hâlâ dimdik, yaşlı bir kadındı; ziyaretçilerini görebilmek için hızla pencereye koştu. Genç çifti yolda ilerlerken izleyen gözleri porselen mavisiydi; adam, kolunda karısı, rahat ve kendinden emin bir tavırla atıyordu adımlarını. Ev sahibi kadın kendi kendine, yumuşak bir Yorkshire ağzıyla konuşmaya başladı.

"Tam da aynı boydalar. Endamı kendine uygun olmayan bir adamla evlenmesi yakışık almazdı tabii, gerçi adam boyuna denk." O kendi kendine konuşurken içeri torunu girdi, masaya elindeki tepsiyi bıraktı. Büyükannesinin yanına gitti.

"Adam elmaları yiyor, büyükanne," dedi kız.

"Öyle mi, minnoşum? Bırak yesin, ne olacak?"

Genç ve yakışıklı adam, dışarıda, içerden gelen fincanların şıngırtısını sabırsızlıkla dinliyordu. Sonunda karı koca rahatça bir soluk alarak kahvaltıya geldiler. Adam bir süre yedikten sonra dinlendi:

"Sence burası Bridlington'dan daha iyi bir yer mi?" diye sordu.

"Evet, tabii ki," dedi kadın. "Ayrıca burası benim evim sayılır... yabancı bir sayfiye yeri değil ki burası."

"Ne kadar kalmıştın burada?"

"İki yıl."

Adam, düşünceli bir şekilde yemeye devam etti.

"Yeni bir yere gitmeyi tercih edeceğini düşünmüştüm," dedi sonunda.

Kadın bir süre cevap vermeden sessizce oturdu; en sonunda, yavaşça ağzını aradı adamın.

"Niye?" dedi, "Burada mutlu olmayacağımı mı düşünüyorsun?"

Adam rahatça güldü; elindeki ekmeğe bolca reçel sürerek konuşmaya devam etti.

"Olmayacağını umuyorum," dedi.

Kadın ona aldırmaksızın devam etti. "Köyde bu konuyu açma, Frank," dedi teklifsizce. "Kim olduğumu ya da eskiden burada yaşadığımı söyleme kimseye. Özellikle görüşmek istediğim kimse yok. Ayrıca, kim olduğumu öğrenirlerse bir daha burada rahat edemeyiz."

"Niye geri geldin o zaman?"

"Niye mi? Niye geldiğimi anlamıyor musun?"

"Kimseyi görmek istemiyorsan, hayır."

"Ben burayı görmeye geldim, insanları değil."

Frank daha fazla konuşmadı.

"Kadınlar," dedi kadın, "erkeklerden farklı işte. Niye gelmek istediğimi bilmiyorum... Ama yine de geldim."

Endişeyle kocasına bir fincan daha kahve doldurdu.

"Lütfen," diye devam etti, "köyde benden kimseye bahsetme." Keyifsizce güldükten sonra, "Geçmişimin yüzüme vurulmasını istemediğimi biliyorsun," diye ekledi. Sonra da, parmak ucuyla masa örtüsü üzerindeki ekmek kırıntılarını toplamaya başladı.

Adam kahvesini içerken karısını seyretti; bıyığındaki kahveyi emdi ve fincanını masaya bırakırken yavaşça "Eminim geçmişin oldukça kabarıktır," dedi.

Kadın, adamı onaylayan bir suçlulukla masa örtüsüne baktı. Şefkatle, "Beni ele vermeyeceksin, değil mi?" diye sordu.

"Hayır," dedi adam rahatlatıcı bir gülümsemeyle, "vermeyeceğim."

Adam halinden memnundu. Kadın bir süre daha sessiz kaldıktan sonra başını kaldırdı: "Mrs. Coates ile konuşup halletmem gereken işler var. Bu sabah bensiz çıksan daha iyi olur... Birde akşam yemeği için buluşuruz."

"Mrs. Coates'la olan işlerin bütün sabahını almaz," dedi adam.

"Şey, yazmam gereken bazı mektuplar da var. Ayrıca eteğimden o lekeyi çıkarmam lazım. Bu sabah yapmam gereken bir sürü iş var. Sen yalnız başına çıksan daha iyi olur."

Adam, karısının kendisini başından savmak istediğini anladı, yukarı çıkıp şapkasını aldı ve içten içe kızgın bir şekilde kayalıklarda gezinmek için dışarı çıktı.

Ondan biraz sonra kadın da dışarı çıktı. Üstünde güller olan bir şapka takmıştı, uzun dantel bir eşarp elbisesinin üzerinden aşağı sarkıyordu. Oldukça gergin bir şekilde güneş şemsiyesini açtı. Şemsiyenin renkli gölgesi altında yüzünün yarısı görünmüyordu. Balıkçıların ayakları altında ezilmiş, çukur kayrak taşlarıyla örtülü dar yol boyunca yürüdü. Güneş şemsiyesinin gölgesi altında güvendeymişçesine, çevresindekilerden sakınmaya çalışıyordu.

Kiliseyi geçti ve yol kenarında yüksekçe bir duvara gelene kadar, dar bir geçitten aşağı indi. Bu duvar boyunca yavaşça yürümeye devam etti ve sonunda karanlık duvarda açık bir kapı aralığına gelince durdu. Antrenin ötesindeki gölgeden şekiller, güneşli avlunun mavi ve beyaz çakıl taşı zemininde oynaşıyor; avlunun arkasındaki yeşil çimenlikteki bir körfez ağacının kenarları ışıl ışıl parıldıyordu. Ayak uçlarında gergin bir şekilde avluya girdi, gölgede duran eve şöyle bir göz attı. Evin perdesiz pencereleri karanlık ve ruhsuz görünüyordu, mutfak kapısı açıktı. Kararsızca ötedeki bahçeye doğru özlemle bir adım attı, sonra bir adım daha attı.

Gürültülü bir ayak sesi ağaçların arasından duyulduğunda neredeyse evin köşesine ulaşmıştı. Karşısında bir bahçıvan belirdi. Elinde hasırdan bir tepsi üzerine dizilmiş, hareket ettikçe yuvarlanan olgunlaşmış Bektaşiüzümleri vardı. Yavaşça kendisine doğru yaklaştı. Azar işitmeye kendini hazırlamış güzel kadına sakince, "Bahçe bugün açık değil," dedi.

Kadın bir an şaşkınlıkla donakaldı. Bahçe halka mı açılmıştı?

"Ne zaman açık?" diye sormayı akıl etti hemen.

"Kilise papazı, ziyaretçileri cuma ve salı günleri kabul ediyor."

Düşüncelere dalarak tekrar durakladı kadın. Kilise papazının bahçesini halka açması ne kadar da tuhaftı!

"Ama herkes kilisede olacak," dedi tatlı bir dille adama. "Burada kimse olmayacak değil mi?"

Adam kımıldadı, o kımıldayınca üzümler de tepsi üzerinde yuvarlandılar.

İkisi de durakladı. Adam kadına git demek istemiyordu. En sonunda kadın, etkileyici bir gülümsemeyle bahçıvana döndü.

"Güllere bir göz atabilir miyim?" diye sordu sevimli bir inatçılıkla.

"Sorun olmaz sanırım," dedi adam kenara çekilerek, "fazla kalmazsanız..."

Kadın, bahçıvanı bir anlığına unutarak ileri doğru bir adım attı. Yüzü gergin, hareketleri heyecanlıydı. Etrafa tekrar bir göz attığında, evin bahçeye bakan tüm pencerelerinin perdesiz ve karanlık olduğunu fark etti. Evin, hâlâ kullanılıyormuş ama içinde hiç kimse yaşamıyormuş gibi tuhaf bir görüntüsü vardı. Yüzünden bir gölge geçer gibi oldu. Çimenliği geçti, kıpkırmızı gezginlerden oluşan bir kemerden, o rengârenk geçitten geçerek bahçeye doğru gitti. İleride körfez, sabah sisiyle kaplı mavi deniz ve en uçtaki siyah kayalıklardan oluşan burun, göğün ve denizin mavisi arasında uzanıyordu. Yüzü acı ve sevinçle ışıldamaya başladı. Ayaklarının altındaki bahçe, aşağı doğru dimdik uzanıyordu. Çiçeklerden oluşan bir karmaşaydı bahçe; aşağıda, daha uzaklarda, dereyi örten ağaçlıklı tepeler ise karanlıktı.

Güneş ışınlarının aydınlattığı çiçeklerle parıldayan bahçeye döndü. Porsuk ağacının altındaki oturma bankının bulunduğu küçük köşe işte oradaydı. Çeşit çeşit çiçeklerin parıldadığı taraça da oradaydı. Burada, her biri bahçenin diğer bir yanına doğru uzanan iki yol vardı. Güneş şemsiyesini kapattı ve çiçek kalabalığının arasında yavaşça yürümeye başladı. Her tarafta gül çalılıkları, gül yakaları, payandalardan sarkan ve düşen güller ya da eşit büyüklükteki çalılar üzerinde güller vardı. Kazılmış toprağın yanında da başka birçok çiçek uzanmıştı. Kafasını kaldırsa deniz ve körfezin çok uzaklarda olduğunu görebilirdi.

Oyalanarak, geçmişe geri dönmüş bir gezgin gibi yollardan birine yavaşça saptı. Aceleyle kadife gibi yumuşak, olgun ve kan kırmızısı güllere dokundu; düşüncelere dalmıştı. Bir annenin farkında olmadan çocuğunun elini okşaması gibi dokunuyordu onlara. Koklamak için belli belirsiz eğildi. Sonra da dalgınlıkla

gezinmeye devam etti. Arada sırada alev renkli, kokusuz bir gül dikkatini çekiyordu. Durup, anlam veremezmiş gibi bakıyordu ona. Başaşağı sarkan pembe çiçek yaprakları kümesinin önünde dururken o tanıdık samimiyet tekrar ele geçiriyordu onu. Bu güllerin ortasındaki buz yeşiline dönük beyaz bir güle hayretler içinde baktı. Yavaşça, korunmasız küçük beyaz bir kelebek gibi yolda süzüldü, en sonunda da güllerle dolu küçük bir terasa geldi. Aydınlık ve neşeli bir izdiham yaratmıştı güller. Kadın karşılarında utangaç, duruyordu; o kadar çok, o kadar parlaklardı ki! Kendi aralarında konuşuyor ve gülüyor gibiydiler. Kendini kimseyi tanımadığı bir topluluk içindeymiş gibi hissetti. Bu his onu heyecanlandırdı, başını döndürdü. Heyecanla yüzü kızardı. Hava saf esanstan oluşuyordu.

Alelacele beyaz güllerin arasındaki küçük bir banka gidip oturdu. Kırmızı güneş şemsiyesi, üzerinde koyu bir renk lekesi yaptı. Son derece hareketsiz, varlığının akıp gittiğini hissederek bir süre oturdu. Bir gülden farksızdı, bir türlü çiçek açamayan, ama kabına da sığamayan bir gül. Dizine küçük bir sinek düştü, beyaz elbisesinin üzerine. Sanki bir gülün üzerine düşmüş gibi izledi sineği. Kendinde değildi.

Bir gölge yanından geçip önünde durunca birden irkildi. Terlik giydiği için ses çıkarmadan yanına yaklaşabilmiş bir adamdı bu. Keten bir palto giymişti. Sabah paramparça olmuştu işte, büyü bozulmuştu. Sadece sorguya çekilmekten korkuyordu kadın. Adam ona doğru yaklaştı, kadın selamlamak için yerinden doğruldu. Adamın yüzünü görünce eli ayağı boşaldı, banka tekrar oturmak zorunda kaldı.

Asker görünümlü, genç, şişmanlamaya meyletmiş bir adamdı bu. Siyah saçı özenle taranmış ve parlaktı, bıyığı biryantinlenmişti. Yürüyüşünde bir aksaklık vardı. Kadın rengi atmış bir halde kafasını kaldırdı ve adamla göz göze geldi. Siyahtı gözleri ve görmeden bakıyordu karşısındakine. Bir adamın gözleri değildi bunlar. Kendisine doğru yaklaşıyordu.

Adam kadına gözlerini dikti, farkında olmaksızın selam verdi ve gelip yanına oturdu. Oturduğu yerde kıpırdandı, bacak bacak üstüne attı, terbiyeli bir asker sesiyle, "Sizi rahatsız etmiyorum, değil mi?" dedi.

Kadın dilsiz ve çaresizdi. Adam, siyah ve derli toplu giyinmişti, üzerinde de keten bir palto vardı. Kıpırdayamadı kadın. Ellerini, küçük parmağında çok iyi tanıdığı o yüzüğü görünce sersemlediğini hissetti. Tüm dünya çıldırmıştı işte. İşe yaramaz bir şekilde oturmaya devam etti. Adamın elleri, eskiden kendisi-

ne duyduğu tutkulu aşkın simgesi o eller, şimdi güçlü bacaklarının üzerinde hareketsiz dururken içini dehşetle dolduruyordu.

"Tütün içmemin bir sakıncası yoktur umarım?" diye teklifsizce sordu adam elini cebine götürerek.

Cevap veremedi kadın, pek de bir önemi yoktu cevabının. Adam bambaşka bir dünyadaydı artık. Tüm benliğiyle kendisini tanıyıp tanımadığını, istese de tanıyıp tanıyamayacağını öğrenmek istedi. Istıraptan kaskatı kesilmiş bir halde adamın yanında oturmaya devam etti. Katlanmak zorundaydı bu duruma.

"Tütünüm kalmadı," dedi adam dalgın, düşünceli bir ifadeyle.

Fakat kadın adamın sözlerine dikkat etmiyordu, sadece söylediklerine katılıyordu. Onu tanıyabilir miydi acaba, yoksa tamamen unutmuş muydu? Olduğu yerde donup kalmıştı, gergin bir şekilde kıpırdamaksızın oturmaya devam etti.

"John Cotton içiyorum," dedi, "Ama tasarruflu içmem lazım çünkü pahalı. Tahmin edebileceğiniz gibi bu davalar yüzünden elimi sıkı tutmam gerekiyor."

"Öyle mi," dedi kadın ve kalbi buz tuttu, ruhu kaskatı kesildi.

Adam, yerinde tekrar kıpırdandı, banktan kalkıp kadından uzaklaştı. Kadın hareketsizce oturmaya devam etti. Adamın uzaklaşan silüetini, tüm kalbiyle sevdiği o silüeti seyretti. O tertipli asker başını, şimdi hırpalanmış vücudunu... Bu, o değildi. Bu her neyse içini tahayyül edemediği bir dehşetle dolduruyordu. Birden eli ceketinin cebinde geri döndü adam.

"Tütün içmemin bir sakıncası yoktur umarım?" dedi. "İçersem belki kafamı biraz toplayabilirim."

Tekrar yanına oturdu, piposunu doldurdu. Kadın onun ellerini, güzel güçlü parmaklarını seyretti tekrar. Parmakları her zaman biraz titrerdi. Uzun zaman önce, böyle sağlıklı bir adamın ellerinin titremesi şaşırtmıştı onu. Şimdi hareketleri aksaktı ve tütünü pipodan dışarı taşıyordu.

"Halletmem gereken yasal işlerim var. Yasal işler her zaman belirsizlikle dolu. Avukatıma ne istediğimi tamı tamına, net bir şekilde anlatmama rağmen bir türlü istediğimi yaptıramıyorum."

Kadın oturduğu yerden konuşmasını dinledi adamın. Bu o değildi, olamazdı. İşte bu eller öptüğü ellerdi, bu içleri parlayan yabancı siyah gözler âşık olduğu gözlerdi. Yine de bu o değildi. İçi korku dolu, sessizce oturmaya devam etti. Adam tütün kesesini düşürdü, yere eğilip aramaya başladı. Evet onu tanıyıp tanımayacağını görmek için beklemek zorundaydı. Niye kalkıp gidemiyordu sanki? Bir süre sonra adam kalktı.

"Hemen gitmem lazım," dedi. "Baykuş geliyor." Sonra da gizlice ekledi, "Gerçek adı Baykuş değil, ama ben onu öyle çağırıyorum. Gelmiş mi gidip bir bakmam lazım."

Kadın da kalktı, adam kadının karşısında kararsızca durdu. Yakışıklı, asker görünümlüydü ve aklını kaybetmişti. Kadının gözleri adamın üzerinde gezindi, kendisini tanıyıp tanımadığını anlamaya, onu bulmaya çalıştı.

"Tanımadın mı beni?" diye sordu sonunda; korkudan sarsılmış, yapayalnızdı.

Merakla kadına baktı adam. Gözlerine katlanmak zorundaydı kadın, parıltıyla bakıyorlardı gözleri, ama bilinç yoktu içlerinde. Adam yaklaşıyordu.

Adam gözlerini ondan ayırmadan, büyük bir gayretle ama delice; yüzünü kadının yüzüne yaklaştırarak "Tanıdım, evet kesinlikle tanıdım," dedi. Kadının dehşeti dayanılabilecek gibi değildi. Bu güçlü kuvvetli deli ona çok fazla yaklaşmıştı. Bir adam aceleyle yanlarına geldi.

"Bahçe bu sabah açık değil," dedi.

Akli dengesi yerinde olmayan adam, durup ona baktı. Bekçi banka gidip yerde duran keseyi aldı.

"Tütününüzü unutmayın beyim," dedi keseyi keten paltolu adama götürerek.

"Ben de tam bu hanımefendiyi öğle yemeğine davet ediyordum," dedi paltolu adam kibarca. "Kendisi benim arkadaşım olur."

Kadın döndü ve aydınlık güllerin arasından hızlı adımlarla bahçeyi, boş ve karanlık pencereli evi etrafını görmez bir halde geçip çakıl taşlarıyla kaplı avludan sokağa çıktı. Kör bir halde, nereye olduğuna dikkat etmeden duraksamaksızın yola koyuldu. Hiçbir yere uğramadan eve geldi, üst kata çıktı, şapkasını çıkardı ve yatağa oturdu. Sanki içinde bir şey ikiye bölünmüştü de artık hissedebilen, düşünebilen bir varlık değildi. Pencereye dönük oturdu, bir sarmaşık dalı denizden esen rüzgârda bir o yana bir bu yana sallanıyordu. Havada üzerine güneş ışınları düşen denizin yarattığı tekinsiz bir aydınlık vardı. Kendinin farkında olmadan, kıpırdamadan oturmaya devam etti. Sadece hasta olabileceğini, bunun da bağırsaklarında başıboş dolanan kandan kaynaklanabileceğini düşündü. Hiçbir şey yapmadan, hareket etmeden öylece oturdu, oturdu.

Bir süre sonra alt katta kocasının gürültülü yürüyüşünü duydu ve kımıldamaksızın onun hareketlerini dinlemeye başladı. Kederli adımlarının tekrar dışarıya çıkışının, sesinin, konuşma-

sının, neşesinin ve kendinden emin yürüyüşünün kendisine doğru yaklaşmasını dinledi.

Kocası kendinden emin, sağlıklı görünümüyle içeri girdi. Çevik ve dayanıklı vücudunda bir vurdumduymazlık vardı. Kadın rahatsızca kıpırdandı, onu gören kocası duraksadı.

"Ne oldu?" dedi, sesinden az da olsa belli olan bir sabırsızlıkla. "Kendini iyi hissetmiyor musun?"

Kadın için bu sorular tam bir işkenceydi.

"Hayır."

Adamın kahverengi gözleri şaşkın ve kızgındı.

"Ne oldu?" dedi tekrar.

"Hiçbir şey."

Adam birkaç adım attı ve inatla orada dikilerek pencereden dışarıya baktı.

"Biriyle mi tartıştın?" diye sordu.

"Beni tanıyan biri değildi."

Elleri titremeye başladı adamın. Kadının kendisine sanki orada değilmiş gibi davranması sabrını taşırıyordu. Sonunda sinirli bir şekilde dönüp, "Bir şey canını sıktı, değil mi?" diye sordu.

"Hayır, niye?" diye sordu kadın hiçbir şey olmamış gibi. Adam, onun için can sıkıntısından başka bir şey değildi.

Adamın öfkesi gittikçe büyüdü, gırtlağındaki damarlar sinirden şişmeye başlamıştı.

"Öyle görünüyor da ondan," dedi öfkesini göstermemeye çalışarak. Öfkelenmesi için bir sebep yoktu çünkü. Odadan çıkıp alt kata indi. Kadın yatağın üzerinde hareketsiz bir şekilde oturmaya devam etti, adamın öfkesi ona da bulaşmıştı. Devamlı kendisine sorularıyla işkence ettiği için hoşlanmıyordu ondan. Zaman böyle geçip gitti. Akşam yemeğinin kokusunu, kocasının piposunun bahçeden gelen dumanını almaya başladı. Ama bir türlü kaldıramadı kendini yataktan. Gücü yoktu. Zil çaldı, kocasının içeri girişini duydu. Adam tekrar merdivenleri çıkıyordu. Kadın onun her adımında kalbinin daha da sıkıştığını hissetti. Sonunda kapı açıldı.

"Yemek hazır," dedi adam.

Adamın varlığına katlanmak gittikçe zorlaşıyordu, çünkü bir türlü yalnız bırakmıyordu onu. Kendini toparlayamıyordu. Ruhsuz bir şekilde yerinden doğruldu ve aşağı indi. Yemek boyunca ne konuşabildi ne de ağzına bir lokma koyabildi. Dalgın, içi paramparça bir halde oturabildi sadece. Adam hiçbir şey olmamış gibi davranmaya çalıştı. Ancak sonunda o da öfkesinden konuşamaz hale geldi. İlk fırsatta kadın tekrar üst kata çıktı ve odasına girer girmez kapısını kilitledi. Yalnız kalmalıydı. Adam ise pi-

posuyla bahçeye çıktı. Kadının kendini ondan üstün gören tavırlarına olan öfkesi, içini karartmıştı. Henüz farkında olmasa da, kadını hiçbir zaman gerçekten elde etmemişti; kadın onu hiçbir zaman gerçekten sevmemişti. Sadece hoşgörüyle davranmıştı ona, o kadar. Bu durum hep çileden çıkarmıştı onu. O, madende çalışan, işçi sınıfından bir elektrik teknisyeniydi sadece, kadın ondan üstündü. Her zaman ona boyun eğmişti. Ancak, evlendiklerinden beri kadının kendisine çektirdikleri, ruhuna işkence edip durmuştu. Çünkü onu ciddiye alıyordu. Şimdi de ona olan tüm öfkesi yeniden canlanmıştı işte.

Bahçeden çıkıp içeri girdi. Kadın üçüncü kez adamın merdivenleri çıkışını dinledi. Kalbi durmuştu sanki. Adam, kapının kolunu çevirip itti, ancak kapı kilitliydi. Bu sefer biraz daha kuvvetle tekrar denedi. Kadın heyecandan nefesini tutmuştu.

"Kapıyı kilitledin mi?" diye sordu, ev sahibinden çekinerek.

"Evet, bir dakika."

Kadın yerinden kalktı ve adamın kapıyı kırmasından korkarak kilidi açtı. Ondan nefret ediyordu, bir türlü rahat bırakmıyordu kendisini. Adam, piposu dişlerinin arasında odaya girdi, kadın da yatağına geri döndü. Adam kapıyı kapattı ve sırtı kapıya dönük dikilmeye devam etti.

"Ne oldu?" diye sordu kararlılıkla.

Kadın artık ona dayanamıyordu. Yüzüne bile bakamadı.

"Niye rahat bırakmıyorsun beni?" diye cevapladı yüzünü adamdan kaçırarak.

Adam şöyle bir süzdü onu, içi yine o öfkeyle doldu. Kadının dediklerini düşünüyormuş gibi bir an hiçbir şey söylemedi.

"Senin canını sıkan bir şey var, değil mi?" diye sordu yine.

"Evet, ama bana işkence etmen için hiçbir sebep yok ortada."

"Sana işkence etmiyorum. Ne oldu diye soruyorum sadece."

"Her şeyi bilmen mi lazım?" diye bağırdı kadın, nefret ve çaresizlikle.

Bir şey çat diye düştü. Adam hızlı davranıp ağzından düşen pipoyu yakaladı. Sonra da ısırılmış ağızlığını diliyle ağzından dışarı itti, dudaklarından alıp bir süre ona baktı. Sonra da piposunu söndürdü ve yeleğine düşen külleri eliyle silkeledi. Başını kaldırıp,

"Bilmek istiyorum," dedi, rengi atmış bir yüzle.

Ne o, ne de kadın birbirlerine bakıyorlardı. Kadın adamın sinirli olduğunu anlamıştı. Kalbi delicesine çarpıyordu adamın. Kadın ondan nefret ediyordu, ona katlanamıyordu. Birden başını kaldırıp adama döndü.

"Ne hakla bilmek istiyorsun?" dedi.

Adam ona baktı. Gözlerindeki acı ve yüzünün hali karşısında şaşırdı kadın. Yine de kalbi tekrar buz gibi oldu. Onu hiçbir zaman sevmemişti. Şimdi de seviyor değildi.

Ama başını yine de hızla adama çevirdi, eziyetten kurtulmaya çalışan bir kuş gibiydi. Kurtulmak istiyordu ondan. Ondan da değil, onun temsil ettiği, kadını sıkan, hapseden o şeyden kurtulmak istiyordu. Ve bu şeyi kendi kendine uyguluyordu, kendi kendine uyguladığı için de en zoru ondan kurtulmaktı. Ama şimdi her şeyden, herkesten nefret ediyordu; her şeyi yıkmaya hazırdı. Adam hâlâ sırtı kapıya dönük duruyor, onu sınırlıyordu; sanki ortadan yok olana kadar onu hapsetmek istiyordu. Tekrar baktı adama, soğuk gözlerini düşmanca ona çevirdi. Adamın işçi elleri kapı kanatlarına uzanmıştı.

"Eskiden burada yaşıyordum demiştim," diye başladı katı bir ses tonuyla, sanki onu bilerek yaralamak istiyormuş gibi. Adam, kadından gelecek darbeye kendini hazırladı ve dinlediğini göstermek için başıyla onayladı.

"Torril Binası'ndaki Bayan Birch'in yanında kalıyordum... O ve kilise papazı arkadaşlardı ve Archie papazın oğluydu."

Bir sessizlik oldu aralarında. Adam ne olduğunu anlamadan dinlemeye devam etti. Boş gözlerle bakıyordu karısına. Kadın, beyaz elbisesi hâlâ üzerinde, yatağın üstüne çömelmişti. Dikkatle elbisesinin kenarını katlayıp açıyor, sonra tekrar katlamaya başlıyordu. Sesi nefret doluydu.

"Archie subaydı -daha doğrusu asteğmen- bir gün albayıyla kavga edip ordudan ayrıldı. Her neyse..." Elbisesinin kenarını çekiştirdi, kocası kıpırdamaksızın dinliyordu şimdi onu. Kadının hareketleri onu çıldırtmak üzereydi. "Bana çok düşkündü, ben de ona çok düşkündüm."

"Kaç yaşındaydı?" diye sordu kocası.

"Ne zaman? Tanıştığımızda mı? Yoksa gittiğinde mi?"

"Tanıştığınızda."

"Onunla tanıştığımda yirmi altı yaşındaydı, şimdi otuz bir yaşında, neredeyse otuz iki olacak. Çünkü ben yirmi dokuz oldum ve o benden neredeyse üç yaş büyük."

Kafasını kaldırıp karşı duvara baktı.

"Ee, sonra ne oldu?" diye sordu kocası.

Kendini toparladı ve hissiz bir şekilde cevap verdi: "Bir yıl boyunca nişanlı sayılırdık, gerçi kimsenin haberi yoktu -biliyorlardı tabii de, açıkça söylemiyorlardı. Sonra, o gitti-"

"Seni kullanıp attı yani?" dedi kocası acımasızca. Ona zarar vermek, ona zarar vererek kendisine ilgi göstermesini sağlamak

istiyordu. Kadının kalbi öfkeyle doldu. "Evet," dedi sırf onu sinirlendirmek için. Adam yerinde kımıldanıp durdu, sinirden konuşamıyordu. Tekrar bir sessizlik oldu aralarında.

"Sonra," diye devam etti adam, acısını saklamak için gülümsüyordu şimdi.

"Bir gün Afrika'ya gitti, savaşmaya; ve seninle tanıştığım gün Bayan Birch'ten, ona güneş çarptığını duydum... iki ay sonra da öldü."

"Benimle birlikte olmadan önce miydi bu?" diye sordu kocası.

Kadın cevap vermedi. İkisi de bir süre konuşmadılar. Adam anlayamıyordu. Gözleri çirkin bir şekilde büzülmüştü.

"Onunla flört ettiğin yerleri geziyordun yani!" dedi. "Bu yüzden sabah tek başına dışarı çıkmak istedin."

Kadın hâlâ adamın sorularını cevapsız bırakıyordu. Adam kapıdan pencereye gitti, elleri arkasında, sırtı kadına dönük dışarı bakmaya başladı. Elleri kadının midesini bulandırıyordu; başının arkadan görüntüsü içinde hiçbir duygu uyandırmıyordu.

En sonunda, neredeyse elinde olmadan, arkasını döndü.

"Ne kadar birlikteydin onunla?"

"Ne demek istiyorsun?" dedi kadın soğukça.

"Onunla ne kadar birlikteydin demek istiyorum!"

Kadın başını kaldırdı, yüzünü ondan öteye çevirdi. Cevap vermeyi reddediyordu. En sonunda: "Birlikteydin derken neyi kastettiğini bilmiyorum. İlk gördüğüm gün ona âşık oldum... Bayan Birch'le kalmaya başladıktan iki ay sonra yani.."

Adam, alay ederek sordu: "O seni sevdi mi sence?"

"Sevdiğini biliyorum."

"Nereden biliyorsun, seni sonradan arayıp sormadıysa?"

Aralarında nefret ve acıyla dolu bir sessizlik oldu.

"Ne kadar ileriye gittiniz?" diye sordu sonunda, katı ve korkak bir sesle.

"Şu açık olmayan sorularından nefret ediyorum!" diye bağırdı kadın. Bu sorgu sual onu mahvetmişti.

"Birbirimizi sevdik, birbirimizin âşığı olduk, ne düşündüğün umurumda bile değil: Sana ne bundan? Seni tanımıyordum bile o zaman.."

"Âşıkmış, âşık," dedi adam sinirden deliye dönmüş bir halde. "Yani bir askerle işi pişirdin, sonra da yapacağını yaptıktan sonra evlenmek için beni seçtin..."

Kadın ıstırabını kalbine gömerek oturmaya devam etti. Uzun bir sessizlik oldu.

"Yani her şeyi... Sonuna kadar gittiniz mi demek istiyorsun?" dedi adam, hâlâ inanamıyordu.

"Evet, başka ne demek istiyor olabilirim?" diye acımasızca bağırdı kadın.

Adam küçüldü; yüzünün rengi attı, ifadesizdi artık. Felç edici bir sessizlik çöktü üzerlerine. Yaşlanmıştı sanki.

"Bunların hiçbirini evlenmeden önce bana anlatmak aklma gelmedi," dedi adam en sonunda, buruk, alaycı bir sesle.

"Sen de hiç sormadın."

"Sormam gerektiği hiç aklıma gelmedi."

"Demek ki gelmeliydi."

Adam ifadesizce durdu, yüzü neredeyse bir çocuğunkini andırıyordu artık, kalbi kederden paramparçaydı, kafasında binlerce düşünce dolanıp duruyordu.

Birden konuşmaya devam etti kadın:

"Bugün gördüm onu," dedi, "Ölmemiş, delirmiş." Kocası korkuyla baktı kadına.

"Deli!" dedi elinde olmadan.

"Zır deli," dedi kadın. Bunu söylemek neredeyse onun da aklına mal olacaktı. Sustular.

"Seni tanıdı mı?" diye sordu adam kısık bir sesle.

"Hayır."

Adam -hâlâ ayaktaydı- tekrar baktı kadına. En azından aralarındaki uçurumun ne kadar geniş olduğunu öğrenmişti. Kadın hâlâ yatağın üzerinde, çömelmiş şekilde oturuyordu. Adam yanına yaklaşamadı. İkisi için de birbirlerine yaklaşmak, dokunmak düşünülebilir gibi değildi. Bir şeylerin kendi kendine yoluna girmesi lazımdı. İkisi de şoktaydı, birbirlerini tanımıyorlardı ve artık birbirlerinden nefret de etmiyorlardı. Birkaç dakika sonra adam kadının yanından ayrıldı ve dışarı çıktı.

Kaz Pazarı

1.

Kasvetli bir akşamda, pazarın önündeki meşalelerin ve yaklaşmakta olan şafağın içinden yalpalayarak yürüyordu yorgun kazlar; ayakkabı diye katrana batırılmış zavallı ayakları, şehrin içine doğru giden Arnavut kaldırımını takip ediyordu. En sona kalmış bir köylü kızı, çok geciktiği için kederle sürdü bir düzine kuşunu pazar yerine doğru. İri yarı, beyaz tenli, ortalama güzellikte bir kızdı; ama sevimsiz bir yüzü vardı. Biraz bakıma ihtiyaç duyuyordu, yüzü bakımsızlıktan çirkinleşmişti. Göz kapaklarının bu kadar kapalı görünmesinin nedeni belki de yorgunluktu. Sakarca onu takip eden kuşlarıyla konuştuğunda çıkan sesi, genizden gelen, hırıltılı bir sesti. Zavallı kuşlardan biri su yoluna oturup kaldı. Kızın ayak ucuyla dürtmesine aldırış etmeksizin başını kaldırıp ona bakan bu hali, hem çok komik hem de çok dokunaklıydı. Kız sinirle küfretti, sonra da yürümeyi reddeden kuşu eline aldı ve geriye kalan kederli on birinin önünde inatla yürümeye başladı.

Kimse onu fark etmemişti. Bugün kadınlar her zaman olduğu gibi kapı önlerinde dedikodu yaparak pamuklu bezden pantolon dikmiyor ya da parmakları arasında biriken iplerle dantel işlemiyorlardı; yüksek ve karanlık evlerde dokuma tahtalarının şarkıları da sessizdi: "İlmikle-kapat, ilmikle-kapat, ilmikle-kapat", Kuşları sürükleyerek Delik Taş'ı geçtiğinde pazardan dönenler onu itip kaktılar ve saatin kaç olduğunu sordular. Kız cevap vermedi, hâlâ somurtuyordu. Dantel pazarı Sebt günü kadar sessizdi: Kapıların önündeki pirinçten levhalar bile bakımsızlıktan pislik içindeydi. Havada genel bir hoşnutsuzluk vardı. Kız, yangın-

da harap olmuş büyük depolardan birinin önünde bir anlığına durdu. Zayıf, tehditkâr duvarlara baktı, sonra da ayaklarının dibinde acınacak halde paytak paytak yürüyen beyaz kaz sürüsünü seyretti. Eğer duvar üstlerine düşse ve kendisini onlardan kurtarsa sadece kahkahalarla güleceğini düşündü. Ancak duvar düşmedi, o da yoldan karşıya geçti ve yolun güvenli tarafından yürüyerek işinin peşine düştü. Şimdi daha da somurtmuştu. Ticaretin durumunu hatırladı; Ticaret, kıskanılan düşman, o büyük elini uzatıp fabrikaların kapısını kapayan, çorap dokumacılarını koltuklarından eden, dokumayı tahtasında yarım bırakan Ticaret. Para pınarlarını kurutan, zalim, salgın hastalıktan daha sinsi, şehri açlıktan kırıp geçiren Ticaret. Ticaretin kötü durumunun yarattığı bu kötü atmosferde, pazarın ilk gününün bu öğleden sonrasında kız, kümes hayvanları bölümüne doğru on bir sağlam, bir topal kaz ile birlikte uzun adımlarla ilerledi.

Bu işin altında Fransızlar vardı! Herkes böyle deyip duruyordu ama işin aslını bilen de yoktu. Her halükarda Prusyalılar'la savaşa gitmişler ve yenilmişlerdi; şimdi de Nottingham'da ticaret perişan haldeydi.

Sis biraz kalktı ve havayı alacakaranlık sardı. Halciler karanlığa inat meşalelerini yaktılar. Kız hâlâ kümes hayvanları pazarında yerde oturuyordu; taşların üzerindeki satılmamış on bir kazın üstüne tavşan, güvercin ve daha bir sürü karışık kümes hayvanı satan bir adamın tıslayan lambasının ışığı düşüyordu.

2.

Şehrin başka bir köşesinde, Sneinton Kilisesi yakınlarında, başka bir kız dışarıya bakmak için kapıya çıktı. Fidan gibi bir vücudu, biçimli bir yüzü vardı; üst sınıftan bir kadına yakışır bir ihtimamla giyinmişti. Saçı, uzun, solgun ve biçimli yüzüne yakışır bir sadelikle biçimlendirilmişti. Sokağa şöyle bir göz atmak için yavaşça eğildi ve kapıya öylesine gelmiş izlenimini koruyarak dikkatle dinlemeye başladı. Bir ayak sesi duyana kadar beklemeye devam etti. Gelenin tanımadığı biri olduğunu görünce, yüzüne hafif bir gülümseme yerleştirip kibirle adamı görmezlikten geldi. Adam, kırmızı abajurlu bir lambayla ferahça aydınlatılmış açık hole ve ışığın önündeki kahverengi ipekten elbise giymiş zayıf kıza bakıp bakmamakta tereddüt etti. Ama kız ona bakmıyordu. Adam da yoluna devam etti.

Az sonra kız heyecanla irkildi. Karşıdan biri geliyordu. Taşkınca olmayan sıcak bir karşılamayla merdivenlerden indi ve

hızlı ama tane tane kelimelerle: "Will! Pazara gittin sandım. Dinlemek için dışarı çıktım. Neredeyse gittiğine ikna etmiştim kendimi. İçeri geleceksin, değil mi?" diye sordu. Bir an endişeyle durakladı. "Akşam seni yemeğe bekliyoruz, biliyorsun," diye de ekledi istekli bir sesle.

Kısa yüzlü, konuşurken ağzı bir tarafa doğru kıvrılan adam bir an durakladı; sonra da alaycı ve abartılı bir tonlamayla kelimelerini yayarak, "Çok özür dilerim, gerçekten Lois. Ne yazık ki işe gitmem lazım. Kul arz, Şeytan tanzim eder," dedi. Karanlıkta alaycı bir ifadeyle arkasını döndü.

"Sen bilirsin Will," dedi kız, besbelli hayal kırıklığına uğramıştı.

"Gerçekten, Louis! Ben de hayal kırıklığına uğradım. Ama işe gitmek zorundayım. İşler kızışıyor olabilir," dedi başıyla pazar yönünü işaret ederek. "İşçiler sabırsızlanıyor... İş konusunda biraz canları sıkkın, kafalarına eserse bir şeyleri ateşe verebilirler..."

"Will, yani onlar mı?" diye haykırdı kız; adamın koluna bir sevgiliye yaraşırcasına dokunmuş ve yüzüne ciddiyetle bakmıştı.

"Babam henüz emin değil," diye cevapladı adam, ciddiyetle kıza bakarak. Bir süre böylece kaldılar, sonra adam:

"Yine de belki uğrayabilirim. Bir saatten bir şey çıkmaz sanırım."

Kız içtenlikle adama baktıktan sonra hayal kırıklığına uğramasına rağmen onu yüreklendirmek için:

"Hayır Will, gitmen lazım. Gitsen daha iyi olur," dedi.

"Kalamamam kötü oldu," diye mırıldandı Will kararsızca. Sokağa yalnız olup olmadıklarını anlamak için şöyle bir göz attıktan sonra kolunu kızın beline doladı ve ciddi bir sesle, "Nasılsın?" diye sordu.

Kız bir süre böyle kalmalarına ses çıkarmadı, sonra da adamın yaptığından kendisi de korkarmış gibi bir tavırla onu öptü. İkisi de tedirgindi.

"Neyse..." dedi en sonunda adam.

"İyi akşamlar!" dedi kız adamın gitmesine izin vererek.

Adam, sanki utançla bir süre kızın yanında bekledi. Sonra o da, "İyi akşamlar!" dedi ve yanından ayrıldı. Kız önce karanlıkta adamın uzaklaşmakta olan adımlarını dinledi, sonra da içeri girmeden önce kendine çeki düzen verdi.

Yemek odasına girdiğinde babası kafasını gazetesinden kaldırıp, "Ee, nedir durum?" dedi.

"Hiç," dedi kız, "Will akşam yemeğe gelemeyecek."

"Niye, pazara mı gitti?"

"Hayır."

"Ne işi varmış öyleyse?"

Lois babasına doğru dönüp cevap verdi: "Fabrikaya gitti. İşçilerin bir şey yapmasından korkuyorlar."

Babası dikkatlice baktı kızına. "Öyle mi.." dedi kararsızca ve hep birlikte yemeğe oturdular.

3.

Lois o gece erkenden yatmaya gitti. Odasındaki ışık açıktı. Perdeleri açtı ve çektiği perdeyi eliyle tutarak geceyi izlemeye başladı. Sadece sisin hiçliğiydi görünen: Pazarın ışıkları bile görünmüyordu. Sadece sesler, az da olsa uzaktan uğultu yapıyordu. Hepsinin önünde de kendi silik görüntüsü vardı. Tuvalet masasına geçti ve eğilerek uzun süre aynada kendine baktı. Sonra da kalkıp elbisesini değiştirdi. Bir penyuvar giydi ve *Susam ve Zambaklar*'ı* eline aldı.

Gece yarısı evdeki koşuşturma sesiyle uyandı. Yatağında doğruldu; içeriden oradan oraya koşuşturma sesleri ve gergin konuşmalar geliyordu. Sabahlığını üzerine geçirip annesinin odasına gitti. Annesini merdivenlerin başında görünce sakin ve kısık bir sesle:

"Anne, ne oldu?" diye sordu.

"Ah kızım, bana sorma! Hadi yatağına git, yürü. Endişeden öleceğim."

"Anne, ne oldu?" diye sordu kız tekrar, bu sefer sabırsızca.

"Umarım baban gitmeye kalkışmaz. İnşallah gitmez. Zaten soğuk algınlığı var."

"Anne bana ne olduğunu söylemeyecek misin?" dedi Lois, annesinin koluna sarılarak.

"Selby'lerin yeri. İtfaiye arabasını duydun sandım, üstelik daha Jack eve gelmedi. İnşallah güvendeyizdir." Lois odasına geri döndü ve giyindi. Örgülü saçını topuz yaptı ve üzerine bir manto alarak evden çıktı.

Şehrin daha yoksul tarafına doğru üstü sisle kaplı ağaçların altından yürümeye başladı. Yaklaşıp sisin arkasında bir alev görünce dudaklarını sıkıca kapattı. Aceleyle kalabalığa yaklaştı. Yüzlerine alevlerin ışığı vurmuş kalabalığı iyice bir süzdü, babasını görünce onun yanına yaklaştı.

---

* Sesame and Lilies, John Ruskin'in 1865 yılında basılmış, kadın ve erkek doğası ve görevleri üzerine bildirisidir (ç.n.).

"Babacığım, ona bir şey olmamış ya? Will'e bir şey olmamış ya?"

"Yok canım, niye olacakmış? Senin burada işin yok. Bak Sampson burada, o seni eve götürür. Canımı sıkacak yeterince şey var, daha kendi yerimi kollamam lazım. Eve git, bir de seninle uğraşmayayım."

"Will'i gördün mü?" diye sordu kız.

"Eve git diyorum... Sampson, Bayan Lois'i hemen eve götür, şimdi!"

"Nerede olduğunu bilmiyorsun bile baba!"

"Haydi doğru eve, seni burada istemiyorum," diye buyurdu babası kati bir sesle.

Lois'in hemen gözleri doldu. Dönüp yangına baktı, gözyaşları alevlerin korkusuyla pınarlarında kurudu. Alevler iyice şiddetlendi, yukarıya doğru sıçradı. Yangının mucizevî görüntüsü, babasının kendini ve sevgilisini ciddiye almamasına karşı duyduğu kızgınlığı bile unutturdu ona. İlk kat, yangını her tarafa sıçratarak alev alev ateş yığınına doğru yıkılınca, çöken kerestelerin gürültüsü etrafı sardı. Kalabalık korkudan tir tir titredi. Lois, çelikten makinelerin akkor haline gelişini ve yanan mektuplar gibi bükülüşünü gördü. Zemin yavaş yavaş yıkıldı ve makineler, ahşap zemin yanıp yok olduktan sonra kırmızı bir yıkıntı halinde düştüler. Hava solunamaz hale geldi; sis tamamen yutuldu; kıvılcımlar karanlık gökyüzünü aydınlatırcasına havaya karıştı: Yanan dantel işlemeli kâğıtlar yangının kanatlarıyla birlikte el sallayarak gökyüzüne doğru savruldular. Bu göz alıcı meşalenin yakınında durmak artık tehlikeli hale gelmişti.

Saxton Şirketi'nin saçlarına ak düşmüş yaşlı müdürü Sampson, Lois gözlerini alevlerden ayırır ayırmaz onu yangın mahallinden uzaklaştırdı. İri yarı, asabi bir adamdı Sampson. Kalabalıkta etrafındakileri dirsekleyerek kendine yol açtı, Lois de başını dik, ağzını sımsıkı kapalı tutarak onu takip etti. Sampson belli bir mesafeye kadar konuşmadan yol gösterdi ona, ancak çenesi düşmüştü; asabiyetini daha fazla kontrol edemedi ve patladı:

"Ne bekliyorlardı ki... ne bekleyebilirler ki? Böylesine kötü bir zamanda ayakta kalabileceklerini mi sanıyorlardı? Dev mantarlar gibi türüyorlar; ama hiçbiri dayanıklı değil. William Selby bana çıraklık yapardı. Tabi ki az sermayeyle çok büyük işler yapanlar var; ama hiçbir şeyden çıkıp büyük işlere kalkışırsan gerisini getiremezsin. William Selby bir günde yükseldi, çöküşü de bir gecede olacak. Sadece talihine güvenemezsin. Belki de bu yangın tam da işler kötüye giderken çıktığı için kendini şanslı sayıyordur. Ama işin içinden öyle kolay sıyrılamazsm. Son za-

manlarda çok fazla yangın çıktı. Yangın düşüneceğim en son çare olsun, en son!"

Lois elinden geldiğince acele ederek ilerleyerek, nefes nefese kalmış olan sıkıntılı müdürü evinin basamaklarına kadar getirdi. Onun böyle konuşmasına dayanamıyordu. Bir süre kapıyı açtıracak kimseyi bulamadıkları için beklediler. En sonunda eve girdiğinde Lois koşarak merdivenleri tırmandı ve annesini giyinik bir şekilde buldu. Kadın, kızının odasında elbisesinin düğmelerini açmış, bir sandalyeye yığılmış, altında *Susam ve Zambaklar,* çarpıntısının geçmesini bekliyordu. Lois ona konyak içirdi ve kendinden emin sözleri ve davranışlarıyla, zavallı kadının odasına geri dönebilecek kadar sakinleşip kendini toparlamasına yardımcı oldu.

Annesi odasına döndükten sonra kapıyı kilitledi. Yangının dumanından kararmış yüzüne bir göz attı ve ezilmiş Ruskin'ini sandalyeden aldıktan sonra oturup ağlamaya başladı. Bir süre sonra sakinleşti, kalkıp yüzünü sildi ve bu talihsiz gecede bir kez daha uykuya dalmak için hazırlandı. Ancak bu kez uyumak yerine dağınık yatağından aldığı ipek bir yorganı omuzlarına sarıp perişan bir halde düşünmeye başladı. Saat gecenin ikisi olmuştu.

4.

Uyandığında şöminedeki ateş soğuk küllere dönmüştü; gri güneş ışınları utangaç bir şekilde perdelerden içeri sızıyordu. Boynuna kramp girmişti, başını çevirdiğinde canı acıyordu. Dün geceyi hatırladı, derin bir iç çekti ve yorganına sarındı. Kısa bir süre oturup düşüncelere daldı. Solgun, trajik bir teslimiyet, bir maske gibi yüzüne oturmuştu. Sevgilisinin durumuyla ilgili sorularına babasının verdiği sinirli cevabı hatırladı: "Yok canım, niye olacakmış?" Babasının, fabrikanın kasıtlı olarak ateşe verildiğinden şüphelendiğini biliyordu. Zaten Will'den hiçbir zaman hoşlanmamıştı. Lois'nin kalbi demir kadar ağırdı. Sevgilisinin suçlu olduğunu hissetti. Son konuşmalarından kimseye bahsetmemesi gerektiğini anladı. Kendini tanık kürsüsünde hayal etti: "Bu adamı en son ne zaman gördünüz?" Yine de sevgilisinin işçilere göz kulak olmakla ilgili söylediklerini saklayacaktı. Ne kadar tatsızdı durum, ne kadar korkunç! Hayatı mahvolmuştu artık, hiçbir şeyin önemi yoktu. Bundan sonra metanetli olmalı, kendi yok oluşuna boyun eğmeliydi. Will hiçbir zaman suçlanmasa da Lois, kalbinin derinliklerinde onun suçlu olduğunu biliyordu. Aralarındaki her şeyin bittiğini anladı.

Dışarıdaki sarı sisin içinde şafak sökmüştü ve Lois mekanik bir şekilde hazırlanırken artık hayatının tüm şafaklarının sökebilmek için kasvetli bir sisi yarmaları gerekeceğini düşündü. Bu tekinsiz vakitte, vücudunun tüm yorgunluğunu söküp çıkarmak ve uzaktaki şafağın sıcaklığına kendini atmak için büyük bir istek duydu; onu orada farklı bir âşığın bekleyeceğini hayal etti. Yeni bir dünyevi seherin buz gibi gri pusundan kaçıp hayal gücünün ebedi aydınlığına kaçmak o kadar güzel, o kadar kolaydı ki... Ancak bu vakitten kaçış mümkün değildi ne yazık ki. O yüzden Lois, anlamsız hazırlanma rutinini tamamladı ve bu rutine, üzerindeki yas elbisesini giyip boğazına siyah bir broş takarak anlam kazandırdı.

Aşağı indiğinde babasını bir koyun pirzolası yerken buldu. Hızla yanma yaklaşıp onu alnından öptükten sonra masanın diğer ucundaki kendi yerine geçti. Babası yorgun, hatta zayıflamış görünüyordu.

"Erkencisin," dedi babası bir süre sonra. Lois cevap vermedi. Babası bir süre daha yemeye devam ettikten sonra,

"Pirzola al, al şurada bir tane var. Hizmetçiden sıcak bir tabak iste. Ne o, istemiyor musun?"

Lois'nin onuru kırılmıştı; ama belli etmedi. Oturdu, bir fincan kahve aldı, yemek yiyecekmiş gibi davranma ihtiyacı görmedi. Babası dalgındı, onu tamamen unutmuştu.

"Jack hâlâ eve gelmedi," dedi sonunda.

"Öyle mi?" dedi Lois yerinde kıpırdanarak.

"Evet." Aralarında tekrar bir sessizlik oldu. Korkmuştu Lois, kardeşine de mi bir şey olmuştu yoksa? Bu korku daha içten, daha bunaltıcıydı.

"Selby'lerin yeri tamamen boşaltıldı, bina tamamen harap olmuş. Dibine kadar kazıdık her yeri nerdeyse."

"Hiç zararınız yok mu babacığım?"

"Bahsetmeye değer bir şey yok." Yine bir süre sessiz kaldıktan sonra ekledi:

"William Selby'nin yerinde olmak istemezdim. Tabi sadece talihsizlik de olabilir, bilemeyiz. Her neyse, bir yangın daha olmaz umarım. Selby, yangın başladığında 'George'daymış. Bilmem artık delikanlı neredeydi.."

"Baba!" diye sözünü kesti Lois, "neden böyle konuşuyorsun? Niye Will yapmış gibi konuşuyorsun?" sonra birden sustu. Babası kızının solgun, sessiz yüzüne baktı.

"Will yapmış gibi konuşmuyorum," dedi. "Düşünmedim bile onun yaptığını."

Ağlamak üzere olduğunu fark eden Lois, masadan kalktı ve odayı terk etti. Babası iç çekti, dirseklerini dizlerine dayadı ve şömineye dönüp ıslık çalmaya başladı. Kızını düşünmüyordu artık.

Lois mutfağa indi ve salon hizmetçisi Lucy'den kendisiyle birlikte dışarı çıkmasını istedi. İnsanların onu süzmesinden çekindiği için yalnız başına gitmek istememişti; ayrıca trajedinin yaşandığı yere gitmek, her şeyi kendi gözüyle görüp karar vermek için kontrol edilemez bir istek duyuyordu.

Genç kız ve hizmetçi sokağa çıktıklarında kiliseler saat sekiz buçuk çanlarını çalıyorlardı. Daha yakındaysa esmer, ince bacaklı adamlar pazar alanına fıçılar içinde su taşıyor; sert alınlı, dar yelekli çingene kadınlar da süt sürahileri, büyük su ibrikleri, somunlar ve kahvaltı bohçalarıyla kaldırım boyunca aceleyle ilerliyorlardı. İnsanlar daha yeni uyanıyorlardı ve daha fakir sokaklarda çay yaprakları sürekli Arnavut kaldırımlarına fırlatılıyordu. Lois'nin hemen arkasındaki bir binanın üst katından bir çaydanlık gürültüyle yere düştü ve Lois, korkarak etrafına bakındıktan sonra, üst kattaki, çaydanlığının arkasından şaşkınca bakan ve içmekten gözleri kızarmış adamın kendisine kastı olduğunu düşündü. Hayatın acımasızlığı karşısında tüyleri ürpererek yoluna devam etti.

Yerle bir olmuş fabrika, donuk ekim sabahında kapkara ve korkutucuydu. Pencere çerçevelerinin hepsi tırtıklı, duvarlar sıska ve perişandı. İçerisi ise kereste, yıkıntı, demir ve hâlâ sıcak görünen parlak pas ile kırmızının tonlarını almıştı. Kavrulmuş ahşap, kapkaraydı; sırılsıklam dağınık yığınlardan belli belirsiz, cansız bir duman yükseliyordu. Lois yıkıntının önünde durdu ve bir süre onu izledi. Sevgilisi bunu ya gerçekten yaptıysa! Bu yıkıntının içinde yanmış, kül olup sonsuza dek yok olmuş bile olabilirdi! Bu düşünce neredeyse rahatlatıcıydı Lois için. Böylelikle ebediyen güvende olabilirdi Will; en azından o öyle olmasını umuyordu şimdi.

Yanındaki güzel, sempatik hizmetçi, ağlamaklı bir sesle konuşup duruyordu. Suskunluğa büründüğü anlardan birinde birden haykırdı:

"Bay Jack değil mi o?"

Lois hızla döndü ve kardeşiyle sevgilisini kendisine yaklaşırken gördü. İkisi de pis, yıpranmış ve solgun görünüyordu. Will'in bir gözü morarmıştı; dün gece olmuş olmalıydı bu. Onlar yaklaştıkça Lois'nin rengi attı. Kederle fabrikaya bakıyorlardı ve bir anlığına kızları fark etmediler.

"Şu bizim Lois değilse ne olayım!" dedi sefil Jack ardından kısık sesle küfür ederek.

Diğeri de, "Aman tanrım," diye haykırdı.

Lois, acıyla karışık kızgınlıkla Jack'e, "Nerelerdeydin sen Jack?" dedi sevgilisine bakmaksızın.

Onun üzüntülü ses tonu, erkek kardeşini yapmacık ve komik bir cüretkarlıkla kendini savunmaya itti.

"Hapishanede," dedi Jack mide bulandırıcı bir şekilde gülümseyerek.

"Jack!" diye büyük bir öfkeyle bağırdı kız kardeşi.

"Gerçekten."

Onlar konuşurken, Will Selby yerinde kıpırdandı, gülümsedi ve kafasını Lois'nin gözünü göremeyeceği tarafa çevirmeye çalıştı. Lois ona bir göz attı, Will kızın engin öfkesini ve küçümsemesini hissetti ve büyük bir cesaretle gözlerini ondan kaçırmadan, alaycı bir şekilde gülümsedi. Ne yazık ki gülümsemesi, korkunç görünen şişmiş gözüne ulaşmadı.

"Güzel olmuş muyum?" diye sordu dudağını nefretle bükerek.

"Çok!" diye cevap verdi kız.

"Ben de öyle düşünmüştüm," dedi Will. Dönüp babasının yıkılmış emeğine baktı ve içi hem acı hem de azimle doldu. Orada öylece, tertemiz ve her şeyin dışında görünen bu kıza da ne oluyordu? Tanrım, midesi bulanıyordu. Eve gitmeye karar verdi.

Üçü birlikte yürüdüler, Lois öfke ve kızgınlıkla dolu, ama sessizdi. Kardeşi yorgun ve gergindi; ancak susmak bilmiyordu. Lois ve Will'in durumundan habersiz, konuşmayı sürdürdü.

"Sadece şakalaşıyorduk! Kümes hayvanları bölümüne giderken Bob Osborne ve Freddy Mannsell ile karşılaştık. Kazları olan bir kız vardı. Orada öylece heykel gibi kazlarıyla oturmuştu. Her şeyi Will başlattı. Ona üç peni teklif edip gösteriyi başlatmasını istedi. Kız da ona... Kız da ona küfür etti. Sonra biri Will'i kışkırtmak için ona bir bakış attı, biri gözüne bir şey fışkırttı. O da acı acı bağırdı ve kendini ortaya attı. Gül, gül! O kart kuşları üzerimizden atana kadar neredeyse canımızdan oluyorduk. O kart kazlar var ya, tam çıldırdılar, sağdan soldan üzerimize saldırdılar... Büyük gürültü koptu. Çok eğlenceliydi, tahmin bile edemezsin. Sonra da kız ayaklandı ve birinin çenesine yumruğu geçirdi, biz de atıldık tabi. En sonunda bizim Billy kızı belinden yakaladı..."

"Of, kes artık!" diye bağırdı Will acıyla.

Jack ona baktı, acı acı güldü ve devam etti: "Sonra da ona kuşlarını satın alacağımızı söyledik. Her birimiz bir tane kaz al-

dık, elimizde tutmak da zor oldu kazları bu arada ve pazar yerinde dolaşmaya başladık, Billy kızla önden gitti. Kahrolası kazlar bağırıp, her yerimizi gagalayıp durdu. Gül, gül, ölsem daha iyiydi. Sonra da kıza kuşlarını almayacağımızı söyledik, o da sinirden deliye döndü tabi. Yanma başka birilerini de aldı, sonra da büyük gürültü koptu. Kız orada Will'e kafa göz girişti... Öldürmeye kararlıydı resmen. Will'in gözünü morarttı, biz de o zaman daldık tabi. Hakkınca bir kavga oldu, yenildik. Kıza ne oldu bilmiyorum."

Lois iki erkeği de süzdü. Yüzünde bir gülümseme belirtisi dahi yoktu; ama arkasındaki hizmetçi bıyık altından gülüyordu. Will çok üzgündü. Sevgilisine ve mahvolmuş fabrikaya baktı.

"Babam nasıl?" diye, acı, neredeyse aciz bir sesle sordu.

"Bilmiyorum; ama benim babam çok kötü. Sanırım herkes yangını senin çıkardığını düşünüyor."

Lois, ciddileşti. İşte, yapmıştı istediği darbeyi. Soğuk bir kınamayla tüm ciddiyetini topladı ve bir anlığına da olsa intikamının tadını çıkardı. Will o pis haliyle, aşağılık ve perişan görünüyordu.

"Bir kereliğine de olsa yanıldılar desene," dedi dudağını bükerek.

İşin garibi sanki birbirlerine aitlermiş gibi yan yana yürüdüler. Lois onun vicdanının bekçisiydi. Onu affetmeye henüz niyeti yoktu; ama ayrılacak durumda da değildi. Will de onun yanında, affedilmeden önce cezalandırılması gereken bir çocuk gibi yürüdü. Ona boyun eğmişti. Ancak dudağını büküşünde buruk ama sahici bir küçümseme gizliydi.

Beyaz Çorap

1.

"Ben kalkıyorum, Teddilinks," dedi Mrs. Whiston ve yataktan hızla çıktı.

"Başına güneş mi geçti?" diye sordu Whiston.

"Niye, kalkamaz mıyım?" diye cevap verdi kadın, neşeyle.

Saat yedi buçuk civarıydı, soğuk yatak odası daha tamamen aydınlanmamıştı. Whiston kımıldamadan uzandı ve karısını seyretti. Kısa kesilmiş siyah dağınık saçlarıyla güzel, ufacık bir şeydi. Adam onun küçük, narin kemiklerini sallayarak ve kıyafetlerini etrafına savurarak giyinmesini izledi. Karısının şapşallığı ve dağınıklığı canını sıkmıyordu. İç eteğini alıp, beyaz dantelinin sarkmış ipini çekip kopardıktan sonra tuvalet masasının üzerine atması yüreğini sevinçle doldurdu. Kadın aynanın önünde durdu, yeleyi andıran kısa gür saçlarını sertçe taradı. Adam kadının genç omuzlarının yumuşaklığını ancak bir kocanın yapabileceği gibi sakince ve hayranlıkla izledi.

"Haydi, kalk!" diye bağırdı kadın. "Kalk da, yol al!"

İki yıllık evliydiler ama yine de adam karısı odadan çıktığında odanın ışığını ve aydınlığını da kendiyle birlikte götürmüş gibi hissetti. Sabah ayazının farkına yeni varıyordu. Yataktan kalktı, karısını neyin bu kadar erken uyandırmış olabileceğini düşündü.

Whiston beline bir kemer bağladı. Bir gömlek ve bir pantolon giyerek alt kata indi. Kadının kesik kesik şarkı söylediğini duydu. Merdivenin basamakları ağırlığı altında çatırdadı. Kadının hol dediği,* yedi ve altı peni değerindeki ilk evinin dar kori-

---

* Ondalık sistem öncesi kullanılan İngiliz para biriminde 1 pound'un üçte birinden biraz fazla olan miktar (ç.n.).

dorunu geçti. Akşam yemeği bulaşıklarını kahvaltıdan önce yıkamak üzere musluğun altına hızlı hızlı atışı hoşuna gitmişti. Kadın dağınık bir haspa gibi görünüyordu, ama yeterince hızlı ve becerikliydi.

"Teddilinks," diye seslendi.

"Efendim?"

"Ateşi yak, çabuk."

Göğüs kısımları siyah ipekten eski bir çuvala benzeyen bir penyuvar giymişti. Penyuvarın sökülmüş kollarının birinden kolunun üst tarafı görünüyordu.

"Kolundaki deliği niye dikmiyorsun?" diye sordu adam kolun açıkta kalmasından rahatsızlık duyarak.

"Nerede?" diye bağırdı kolunu gözden geçirirken. Deliği görünce "Tüh," dedi ve bulaşıkları hızlıca kurulamaya başladı.

Mutfak geniş, ama loştu. Whiston şöminedeki sönmüş külleri eşeledi.

Koridordan kapının tıklatıldığını duydu.

"Ben bakarım!" diye atıldı Mrs. Whiston ve koridora doğru yöneldi.

Postacı, eskiden orduda görev yapmış al suratlı bir adamdı. Kadına birkaç paket uzatıp gülümsedi.

"Seni unutmamışlar," dedi edepsizce.

"Aferin onlara," dedi kadın başını arkaya doğru atarak. Bu sabah paketlerden çok zarfların içinde ne olduğunu merak ediyordu. Postacı, yüzünde sokulgan bir gülümsemeyle, merak içinde bekledi. Kadın yavaşça, sanki kapıda biri olduğunun farkında değilmiş gibi bir dalgınlıkla kapıyı suratına kapattı ve mektupların üzerindeki adreslere bakmaya devam etti.

İnce zarfı açtı. Uzun, çirkin ve kartondan bir sevgililer günü kartıydı bu. Paketin ipini çekiştirerek beyaz karton kutuyu açtı, kutunun içinde, kâğıttan tentenin altında beyaz ipek bir mendil vardı; mendilin de üzerinde kediotundan işlenmiş adının baş harfi. Memnuniyetle gülümsedi ve kutuyu özenle bir kenara kaldırdı. Üçüncü zarfta bir beyaz kutu daha vardı; itinayla katlanmış beyaz pamuklu bir mendil gibi görünüyordu. Kutuyu sallayarak dışarı çıkardı. Uzun beyaz bir çoraptı bu, ama ayakucunda bir ağırlık vardı. Hızla kolunu çorabın içine soktu ve küçük bir kutu çıkardı. Kutunun içine göz ucuyla baktı, sonra da sol eliyle hızlıca yanındaki kapıyı açıp soğuk oturma odasına girdi. Alt dudağını heyecandan ısırmıştı.

Küçük bir zafer aleviyle, küçük kutudan bir çift inci küpe çıkardı ve aynaya gitti. Ayna karşısında ciddiyetle küpeleri kulağına taktı ve yan dönerek küpelerin kulaklarında nasıl göründü-

güne baktı. Başını bir yana eğip kulak memelerine dokunurken, tek noktaya odaklanmış meraklı bir görünümü vardı.

İnci küpeler, gül pembesi küçük kulaklarının altında sallanıyordu. İnci tanelerinin sallanışını görmek için başını sertçe sağa sola salladı. İncilerin boynuna yaptığı küçük, hızlı dokunuşlar, soğuk yağmur damlaları gibiydi. Başını asil bir biçimde geriye atarak kıpırdamadan durup kendine baktı. Aptal aptal sırıttı kendi kendine. Aynada bakışlarını yakalayınca kendi kendine göz kırpıp gülmeden edemedi.

Kutuya bakmak için aynadan ayrıldı. Küçük bir çiçek demetiyle birlikte, üstünde bir şeyler yazan bir de kâğıt parçası vardı kutuda:

"İnciler güzel olabilir, ancak sen çok daha güzelsin
Bunları benim için takarsan, ben de takanı severim."

Önce yüzünü ekşitti, sonra da sırıttı. Gözleri küpelerine tekrar bakmak için bir kez daha aynaya takılmıştı.

Whiston ateşi yaktıktan sonra karısını aramaya başladı. Onun sesini duyan kadın aceleyle ve suçlulukla sıçradı. Adam odaya geldiğinde dikkatli mavi gözleriyle baktı ona. Sabah sersemliğinde küpeleri görmemişti. Kadına her zaman olduğu gibi sıcaklık ve uyuşukluk hissi aşıladı. Gözleri oldukça mavi, şefkatli tavrı ise gösterişsizdi.

"Nedir bunlar?" diye sordu adam.

"Sevgililer günü hediyeleri," dedi hızla ve gösterişle ona doğru dönüp ipek mendili gösterdi. Sonra da mendili kocasının burnuna dayadı. "Bak, ne güzel kokuyor," dedi.

"Kimden gelmiş?" diye sordu adam mendili koklamadan.

"Sevgililer günü hediyesi* sonuçta, ne bileyim kimden gelmiş."

"Kesin biliyorsundur," dedi adam.

"Ted! Bilmiyorum!" diye bağırdı kadın başını iki yana sallayarak.

Kocası sıkkın bir ifadeyle durdu, "Sana artık sevgililer günü hediyesi göndermeye hakları yok," dedi.

"Ted! Niye göndermeyeceklermiş? Kıskanmıyorsun, değil mi? Kim olduğu konusunda en ufak bir fikrim bile yok. Bak, baş harfim var üzerinde," dedi mendilin üstündeki kediotundan işlemeyi parmağıyla işaret ederek.

"Elsie'nin E'si
Tatlı küçük Elsie," diye şakıdı.

---

* Batı kültüründe sevgililer günü hediye ve kartları isim belirtilmeden de gönderilebilmektedir (ç.n.).

"Hadi oradan," dedi kocası, "kimden olduğunu biliyorsun."

"Gerçekten, bilmiyorum," diye bağırdı kadın.

Adam etrafa bakındı, gözü sandalyenin üzerindeki beyaz çoraba takıldı.

"Bu da mı hediye?" dedi.

"Yok, o eşantiyon," dedi. "Mendilden başka bir de karttaki arma var," dedi ve uzun kartondan kartı çıkardı.

Kocası kartonu açtı ve armaya ciddiyetle baktı.

"Budalalar!" dedi ve odayı terk etti.

Kadın koşarak üst kata çıktı, küpelerini çıkardı. Döndüğünde adam şöminenin önüne çömelmiş, kömürlere hava üflüyordu. Yüzü kızarmış ve suçiçeği olmuş gibi benek benekti. Ancak boynu beyaz ve dümdüzdü. Adam orada çömelmiş dururken karısı kollarını boynuna doladı ve sıkıca sarıldı. Ayakuçları üzerinde dengesini sağlamıştı.

"Bu ateş fazla tembel," dedi kocası.

"Peki başka kim tembel?" dedi kadın.

"İkimizden biri olduğu kesin," dedi adam ve dikkatlice doğruldu. Kadın hâlâ adamın boynuna asılıydı ve artık ayakları yere değmiyordu.

"Sallasana beni," diye bağırdı.

Adam başını eğdi ve kadın savrularak havada asılı kaldı; bir yandan da gülüyordu. Sonra da kollarını açıp aşağı indi.

"Çaydanlık şarkı söylemeye başladı," dedi demliğe doğru koşarak. Adam ateşe hava üflemek için tekrar eğildi. Boynundaki damarlar ortaya çıkmıştı; gömleğinin yakası dar gibi görünüyordu.

"Doktor Wyer,

Ateşi yandır,

Puff, puff, puff," diye bir tekerleme söyledi kadın. Kocası ona gülümsedi. Kadın küpeleri yüzünden o kadar mutluydu ki.

Kahvaltıda ciddileşti. Kocası ondaki bu değişikliğin farkına varmadı. Bu hali gittikçe kötüleşti, neredeyse adamın mutluluğundan içeri sızıp onun da moralini bozdu.

"Teddy!" dedi en sonunda.

"Efendim?"

"Sana yalan söyledim," dedi alçakgönüllü bir sıkıntıyla.

Adamın içine bir sıkıntı düştü.

"Öyle mi?" dedi gelişigüzel.

Tepkisi kadını tatmin etmemişti. Daha çok heyecanlanmalıydı.

"Evet," dedi kadın.

Kocası kendine bir dilim ekmek kesti.

"İyi bir yalan mıydı bari?" diye sordu.

İncinmişti kadın. Düşündü sonra, iyi bir yalan mıydı söylediği? Güldü.

"Hayır," dedi, "pek sayılmaz."

"Bak sen!" dedi rahatlıkla, ancak sesinden karısına olan düşkünlüğü anlaşılır bir şekilde. "Çıkar baklayı o zaman."

Artık biraz daha zorlaşmıştı işi.

"O beyaz çorap var ya," dedi içtenlikle. "Yalan söyledim. Eşantiyon değildi o. Sevgililer günü hediyesiydi."

Adamın alnı endişeyle kırıştı.

"O zaman niye eşantiyon olduğunu söyledin?" dedi. Ama kadına olan zaafının farkındaydı. Sesindeki belli belirsiz öfke, kadını korkuttu.

"Kızacağından korktum," dedi çaresizce.

"Eminim çok korkmuşsundur," dedi adam.

"Korktum Teddy."

Aralarında bir sessizlik oldu. Adam kafasında bir şeyleri netleştirmeye çalışıyordu.

"Kim göndermiş?" diye sordu.

"Emin değilim," dedi, "ama tahmin edebiliyorum. Üzerinde hiçbir şey yazmıyordu. Şu hariç..."

Oturma odasına koştu ve elinde bir parça kâğıtla geri döndü.

"İnciler güzel olabilir, ancak sen çok daha güzelsin
Bunları benim için takarsan, ben de takanı severim."

Adam dizeleri iki kez okudu ve yüzü kıpkırmızı oldu.

"Gönderen kim sence?" diye sordu, sesinden öfkesi belli oluyordu.

"Sam Adams olduğundan şüpheleniyorum," dedi kadın, iffetli bir kızgınlıkla.

Whiston bir süre sessiz kaldı.

"Budala!" dedi. "Peki, çorabın incilerle ne alakası var? Sadece bir tane çorap olmasına rağmen neden 'bunları benim için tak,' diyor? Adamın düzgün kafiye yazacak kadar bile kafası çalışmıyor."

Kâğıdı kırıştırıp top haline getirdi ve ateşe attı.

"Sanırım geçen sene gönderdiğiyle birlikte iki olduğu için öyle yazmış," dedi kadın.

"Sadece bir tane göndermedi mi yani?"

"Öğrenirsen öfkeden çılgına döneceğinden korktum."

Asık bir suratla sustu adam.

Bir süre sonra masadan kalktı, ellerini yıkamaya gitti. Kollarını sıvayıp gömleğini göğsüne kadar açtı. Düzgün, çekici şakakları yüzünün alt tarafından aşağı doğru çekilmiş gibiydi. Kadın

yine de seviyordu adamın yüzünü. O yavaşça etrafı süpürüp masayı toplarken adamın lavabonun önünde elini yüzünü yıkayışını seviyordu. Tam bir erkekti kocası. Bol suyla boynunu yıkadıktan sonra ortaya çıkan parlaklık hoşuna gidiyordu. Mutlu oluyor, heyecanlanıyor, eğleniyordu onu böyle gördükçe. Kendinden çok emin, çok sebatlıydı ve kadın tamamen onun elindeydi. Onun üzerindeki bu etkisi, kadına haşarı, sihirli bir özgürlük duygusu veriyordu. Onun avucunda istediği yere savrulabilirdi.

Adam, yüzü soğuk sudan kızarmış, masmavi gözleriyle döndü.

"Son zamanlarda hiç görmedin onu değil mi?" diye sordu kabaca.

"Gördüm," diye cevapladı kadın bir an suçüstü yakalanmış gibi. "Benimle tramvaya bindi ve Royal'de kahve ve Benedictine içmeye davet etti beni."

"Çok rahat içini döktün bakıyorum," dedi adam somurtarak. "Gittin mi peki?"

"Evet," dedi kadın, idam tahtasının önündeki bir hain havasıyla.

Kan adamın yüzüne sıçradı, hareketsizce, tehlikeli bir şekilde kalakaldı.

"Hava çok soğuktu, Royal'e gitme fikri de çok eğlenceli geldi," dedi kadın.

"Bir paket çikolata için zencinin tekiyle bile kaçarsın sen," dedi adam öfke, küçümseme ve biraz da acıyla. Kadından garip bir şekilde uzaklaşmış, onu kendinden kesip atmıştı.

"Ted, bu kadar acımasız olma!" diye haykırdı kadın, "Sen de çok iyi biliyorsun ki..." dedi, ancak sözünü tamamlayamadan kızarmış yüzündeki gözleri yaşlarla doldu.

Adam kravatını bağlamak için kadına sırtını döndü. Kadın da ses çıkarmamak için büzüştürdüğü ağzının garip görüntüsüyle işine devam etti. Yüzünden ara ara bir damla yaş yere düşüyordu.

Çıkmaya hazırdı artık, şapkası başında, paltosu çenesine kadar iliklenmiş bir halde karısını öpmeye geldi. Onu öpmeden giderse bütün gün acı çekeceğini biliyordu. Kadın kocasının kendisini öpmesine izin verdi. Kadının yanağı adamın dudaklarını ıslattı, adamın içi paramparça oldu. Çok incitmişti onu. Kadın da çok incinmişti, kocasının öpücüğüne rağmen onu tam olarak affetmedi.

Kocası gittikten sonra, üst kata, küpelerinin yanma çıktı. Küçük çekmecenin içinde ne kadar da tatlı görünüyorlardı! Onları şehvetle karışık bir memnuniyetle izledi, kulaklarına taktı ve

aynanın karşısında sırasıyla üzgün, trajik, çekici ve alımlı göründü. Mutlu ve güzeldi.

Sabah boyunca evin içinde taktı küpelerini. Fırıncı geldiğinde, fark edip etmeyeceğini düşünürken oldukça sıkılgan ve sevimliydi. Kapısına gelen tüm esnaf, davranışında fark edilir bir değişiklik olmamasına rağmen bu küçük sevimli kadının yanından bir mutluluk ve ferahlıkla ayrıldı.

Bütün gün heyecanlıydı. Kocasını düşünmedi bile. Bu sabahki gibi içine girdiği mutluluk durumlarının temeli genelde olurdu halbuki. Geceleri, tavuklar gibi yumurtlamak ve öcünü almak için kümesine, yani ona dönerdi.

Bu sırada, küçük bir firmanın satış elemanı ve vekili olan Whiston, aklı karısında, kalbi ondan güven verici bir çift söz duymanın özlemiyle dolu, aceleyle işlerini bitirmeye çalışıyordu.

2.

Evlenmeden önce, Adams'ın dantel fabrikasının deposunda çalışıyordu kadın. Adams kırk yaşında, göbeklenmeye ve saçları dökülmeye başlamış, süslü, iyi giyinen, büyük kahverengi bir bıyığı olan bekâr bir adamdı. Bakımlı ve gösterişli görünümün dışında, kelliğinin kendisi için bir üzüntü kaynağı olduğu belliydi. İyi bir duruşu olan, damarlarında biraz İrlandalı kanı dolaşan bir adamdı.

Kızlara ve kızların da ona olan düşkünlüğü dile düşmüştü. Elsie, hazırcevap, güzel, akıllı -akıllı gibi görünüyordu ama söylediklerine dikkat ettiğinizde çoğu boştu- minicik Elsie, ondan etkileniyordu. Açık kahve kruvaze kalın ceketi, iyi kumaştan siyah beyaz pantolonu, üzerinde büyük bir tüy olan şapkası ve düğme deliğinde kıpkırmızı bir yaka çiçeğiyle Elsie'nin çalıştığı depoya gelirdi; sırf onu etkilemek için. Elsie kısmen etkilenmiş sayılırdı, Adams onun için fazla abartılıydı. Bunu hemen fark eden adam lacivert giymeye başladı. İşte, sağlam, bakımlı, geniş kahverengi bıyığı, lacivert takım elbisesi, modern botu ve erkeksi şapkasıyla kusursuzdu artık. Elsie onun bu yeni görünümünden çok etkilenmişti.

Ama o sırada Whiston da peşindeydi; Elsie ise yatak odası aynasının önünde ebediyen ve sonsuza dek anlamına gelen muhteşem jestler çalışıyordu.

"Sonsuza dek, ölüm bizi ayırana kadar..."

Şarkısı buydu Elsie'nin. Whiston böyle yaratılmıştı, onu önemsemenin bir anlamı yoktu.

Her Noel'de Sam Adams, üst seviyeden çalışanlarını, fabrika işçilerini değil, onların üstündekileri davet ettiği bir parti verirdi evinde. Kendince cömert bir adamdı, etrafındakileri eğlendirmekten zevk alırdı.

İki sene önce Elsie bu Noel partisine son bir kez katılmıştı. Whiston da ona eşlik etmişti. O dönemde o da Sam Adams için çalışıyordu.

Elsie mavi ipekten uzun etekli, üzerine tam oturan elbisesi içinde kendisiyle gurur duymuştu. Whiston onunla dışarı çıkmak istemişti. Sonra da onun yanında, kalın kaşmir şalını tutarak mutlulukla yürümüştü. Whiston'ın adımları büyüktü, pantolonu güzelce botlarının altına tutturulmuştu; kendisinin ipek ayakkabıları ise Whiston'ın uzun paltosunun ceplerini şişirmişti.

Park kapılarından geçtiler, Elsie'nin morali iyice yerine gelmişti. Tepelerinde Rock Şatosu gecenin içinden haşmetle belirdi, çıplak ağaçlar bulvar boyunca ayazda kıpırtısız ve karanlık bir şekilde uzanıyordu.

Çok geç kalmışlardı. Elsie heyecanla palto odasında şalını çıkardı, ipek ayakkabılarını giydi ve aynada kendine baktı. Yüzünün iki tarafındaki bukleler mutlulukla dans ediyordu, gülümsedi.

Güzelce aydınlatılmış odanın kapısında bir an bekledi. Çoğu davetli, lambaların ateşi ve kristal avizeler altında geziniyor, kadınların uzun etekleri havada uçuşuyor, erkeklerin bıyıkları ve beyaz kravatları eğilerek selam veriyordu.

Sam Adams, iki kolunu taşkın bir karşılamayla açarak hemen yanına geldi. Yüzünde her zamanki kırmızı gülümsemesi vardı.

"Kraliçe gibi geç gelirsin ha," diye bağırdı.

Kadının ellerinden tutup ona yolu gösterdi. Konuşurken ağzını genişçe açıyordu, kahverengi bıyıklarının arkasındaki karanlık ve sıcak ağzı rahatsız ediciydi. Ama Elsie onun kolunda kalabalığa doğru ilerlerken adeta uçuyor gibiydi. Adams her zamanki gibi çok gösterişliydi.

"Şimdi," dedi kadının elindeki kartı dans sırasını yazmak için alarak, "Kartblanş bende, değil mi?"

"Bay Whiston dans etmiyor," dedi Elsie.

"Şans benden yana!" dedi baş harflerini karta yazarak, "Dünyaya ağzımda *amourette* ile gelmişim."

Sessizce yazmaya devam etti adam. Elsie kızardı, söylediğinin ne anlama geldiğini bilmeden güldü.

"O ne demek?" diye sordu.

"*Amourette* sensin, ama senden daha da küçük ve kanatlı olanından," dedi.

"Ağzına sığabildiğime göre gerçekten çok küçük olmalıyım," dedi kadın.

"Kendini çok büyük zannediyorsun, değil mi?" dedi adam samimiyetle.

Eğilerek kartını ona uzattı.

"Artık bu akşamki programım hazır tatlım," dedi.

Sonra da aceleyle ve her zamanki rahat tavrıyla odaya baktı. Elsie, önünde durarak onu bekledi. Çalgıcılara başıyla işaret verdi, müzik başladı. Kendini müziğe bıraktı.

"Hadi o zaman, Elsie," dedi kadının vücudunu leziz bir sıcaklıkla kaplayan sesindeki okşayışla. Elsie kendini bu okşayışa bıraktı ve onun bu ilgisi hoşuna gitti.

Adams mükemmel bir dansçıydı. Elsie'yi kendine erkeksi bir çekicilikle çekiyor gibiydi, tek bir harekette onunla tekrar bir olup başka bir harekette birbirlerinden ayrılırlarken, o da kendini ona bıraktı, onun formuna akarak hareketlerini esneklikle taklit etti. Güçlü, sıcak bir selde akıyor gibiydi, ayakları kendiliğinden hareket ediyordu. Sadece müzik onu adama, onun kendisiyle ritmik, baştan çıkarıcı bir şekilde birlikte hareket eden güçlü vücuduna, yaklaştırıyor ya da ondan ayırıyordu.

Dans bittiğinde adamın mutlu olduğunu ve gözlerini daha önce orada olmayan bir ışığın bürüdüğünü gördü; bu ışık kendisiyle ilgisi olamamasına rağmen yine de heyecanlandırdı onu. Adam konuşmadı onunla, sadece onu korkutan ve heyecanlandıran o ışıkla baktı gözlerinin içine. Ancak, bu bakışlarda bir çapkının otomatik ironisi de vardı. Bu ironi soğuttu onu. Aklı başından gitmemişti daha.

Tam tersi, daha kuvvetli bir içgüdüyle Whiston'a gitti. Mutsuz görünüyordu Whiston, Elsie'nin kendisinden ayrı da eğlenme hakkı olduğunu kendine hatırlatmaya çalışıyordu. Öfkeli bir kibarlıkla karşıladı onu.

"Vist oynamayacak mısın?" diye sordu Elsie.

"Şimdi oynayacaktım."

"Keşke dans edebilseydin."

"Ama edemiyorum," dedi Whiston, "o yüzden sen eğlenmene bak."

"Ama seninle dans edebilseydim daha çok eğlenirdim."

"Şimdi de eğleniyorsun işte, dans bana göre değil."

"O zaman sana göre olması için uğraş!" diye bağırdı kadın.

"Dans edemiyor olmam benim hatam, sen git eğlenmene bak," dedi adam. O da, biraz bıkkınlıkla da olsa öyle yaptı.

Onunla dans etme zamanı geldiğinde beklentiyle Adams'ın kollarına gitti. Kiminle olursa olsun dans etmek o kadar tatmin

ediciydi ki. Adams onu kollarında kendisine yakın bir kucaklayışla tutarken öfkelendiği Whiston'u hemencecik unuttu. Gözlerinin içindeki parıltıyı yakalamak için Adams'ın gözlerini izledi ve orada olduklarını görünce mutlu oldu.

Baştan aşağı ısındığını, adamdan gelen sıcaklığın içine dolduğunu, başka hiçbir şeye yer bırakmadığını hissetti. Sadece kalbinde biraz sıkıntı kalmıştı, o da vicdanıydı.

İlk fırsatta dans odasından, Whiston'ın kart oynadığı odaya gitti. Onu orada bir duman bulutunun altında iskambil oynarken buldu. Neşe saçan, hareketli haliyle yanına gitti ve selam verdi. Sessiz odada fazla güçlü, fazla hareketli kalıyordu. Whiston başını kaldırıp baktı ona, alnı endişeyle kırıştı.

"İskambil mi oynuyorsun? Heyecanlı gidiyor mu? Elin nasıl?" diye şakıdı Elsie.

Adam karşısındaki kadına baktı. Bu soruların hiçbirinin cevaplanmasına gerek yoktu ve kendini ona yakın hissetmedi. İskambil tahtasına baktı kadın.

"Kırmızı mısın beyaz mı?" diye sordu.

"Kırmızı," dedi takım arkadaşı.

"O zaman yeniliyorsun," dedi Whiston'a. Kırmızı zarı tahtadan aldı "Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz... Tam oraya atlaman lazım."

"Şimdi yerine geri koy onu," dedi Whiston.

Elsie haddini aştığının farkında olmasına rağmen neşeyle, "Neresiydi yeri?" diye sordu. Whiston kırmızı zarı ondan alıp yerine koydu.

Kartlar karıştırıldı.

"Yenilmen ne kötü," dedi Elsie.

"Kartları onun yerine sen kes," dedi takım arkadaşı.

Elsie aceleyle kesti kartları. Elini Whiston'ın omzuna koyup kartlarına baktı.

"Elin iyi, değil mi?" diye sordu.

Whiston cevap vermedi ama iki kartı attı. Başka bir adamı arzularken elini onun omzuna koyması, saçlarının dalgalarının sallanarak kulaklarına dokunması çok sinirlendirdi Whiston'ı. Öfkeden deliye dönmüştü.

O anda Sam Adams o ihtişamlı tavrıyla göründü; şaraptan çok kendiyle ve dansla sarhoştu. Gözlerinde yine o uzak, garip parıltı vardı.

"Seni burada bulacağımı biliyordum Elsie," dedi taşkınlıkla. Sesinde rahatsız edici yüksek bir ton vardı.

"Nereden aklınıza geldi?" dedi Elsie, haylaz bir çocuk gibi.

Gösterişli, boyu posu yerinde olan adamın gözleri, gülümsemesiyle kısıldı.

"Seni asla kadınların yanında aramamak lazım da ondan," dedi kadına mahrem, neredeyse hayvani bir çağrıyla. Güldü, önünde eğilerek selamladı onu ve kolunu uzattı.

"Müzik bizi bekliyor, madam."

Elsie neredeyse çaresiz, isteksiz ama zevkten dört köşe bir şekilde gitti onunla.

Dans onun için sarhoş ediciydi. İlk birkaç adımdan sonra kendinden geçtiğini hissetti. Kendini kaybettiğinin belli belirsiz farkındaydı, üstelik böyle olmasını istememişti bile. Ama yine de bunu seçmiş olmalıydı. Dans ettiği adamın kolundaydı ve içinde bulunduğu odadan uzaklaşıp ona doğru yüzüyor gibiydi. Adamın özüne daha yoğun bir geçiş yapmıştı, esaslı bir mahremiyetti bu. Etrafındaki oda belirsizdi onun için, bir atmosfer gibi, ya da denizin altı gibi; hayaletimsi, aptal hareketlerle dolu bir denizin altı gibi... Ancak, kendisi gerçekti, dans partnerinin karşısındaydı ve onunla birmiş gibi görünüyordu, sanki onun vücudu ve uzuvları kendinindi, onun hareketleri kendi hareketleriydi. Aynı zamanda da değildi tabii... Ah o kadar güzeldi ki. Adam da kendini salmıştı; etrafında olanlardan habersiz bedenini dansa bırakmıştı. Gözleri görmüyordu. Sadece büyük, şehvetli vücudu zarif hareketler yapıyordu. Parmakları kadının vücudunu yokluyordu. Her an, her saniye tamamen kendinden geçecek, eriyip bitecekmiş gibi hissediyordu Elsie: Erime noktasına, adamın ayaklarında ve dizlerinde sonsuz bir bilinçsizliğe kavuştuğunda ulaşacaktı. Ama Adams, onu oda etrafında dolaştırdı; onun vücudunu kendi uzuvları ile taşıyordu; vücudu ve sıcaklığı gittikçe ona daha fazla yaklaşıyor, yakınlaşıyor, onun vücuduna doğru akacak gibi oluyordu. İşte o an kendisi de ona bir sıvı gibi akacaktı, sarhoş edecekti onu.

Nefisti. Bittiğinde sersemlemişti ve güçlükle nefes alıyordu. Issız bir yerde tek başınaymış gibi onunla birlikte odanın ortasında durdu. Adam ona doğru eğildi, Elsie dudaklarının çıplak omzuna değmesini bekledi; ancak yalnız değillerdi. Ne yazık ki yalnız değillerdi.

"İyi bir danstı değil mi, tatlım?" diye sordu adam ona kısık ve memnun bir sesle. Bu mutlu ve fısıldayan çağrısında ona karşı konulamaz şekilde hitap eden bir ayrıksılık vardı. Yine de neden içinde bir şey kesilmiş gibi hissediyordu? Adamın koluna dokundu, birlikte kapıya doğru yürüdüler.

Kadın, davranışlarının bilincinde değildi, içinde sadece karşı koyan, belli belirsiz bir sıkıntı vardı. Aklı başından gitmiş olan

adam, yine de yüzeysel bir huzurla, ona içecek ikram edecekmiş gibi yemek odasına yöneldi; asıl amacı onunla kaçmaktı. Aklı bulanmış, sıcaktan kendinden geçmiş, şaşkınlıkla alabora olmuştu.

Whiston yemek odasındaki gösterişsiz ve unutulmuş kadınlara kahve taşıyordu. Elsie onu gördü ama o kendisini görmemiş gibi hisseti. Onun görüş sahasından ve bilincinden uzaktaydı. Kendisiyle yanındaki iri adam arasında bir tür bağ oluşmuştu. Kremasını yedi, ancak tamamlanmamış bu bağ tüm bu süre boyunca patronun varlığı içinde hapis kaldı.

Üşümeye başlamıştı. Whiston yanma geldi. Ona baktı Elsie ve onu farklı gözlerle gördü. Onun zayıf ve dayanıklı genç vücudu işte karşısındaydı, gerçekti. Ama o, başka bir adamın büyüsü altındaydı, onunla arasında bir bağ vardı ve onun yanından ayrılamıyordu.

"Oyunun bitti mi?" diye sordu.

"Evet," dedi Whiston, "dans etmekten yorulmadın mı?"

"Hayır, hem de hiç," dedi Elsie.

"O yorulmaz," dedi Adams. "Keyfi yerinde olan hiçbir kız dans etmekten yorulmaz. Bir şey daha al Elsie. Sherry mesela. Bizimle birlikte Sherry alsana Whiston."

Onlar şarabı yudumlarken Adams neredeyse kurnazlıkla, kendi avantajını bulmak için Whiston'ı izledi.

"Geri dönsek iyi olur, müzik başladı," dedi Adams. "Bayanların bir şeyler yediğinden emin ol, olur mu Whiston, hadi bakalım."

Odadan uzaklaşmaya başladı, Elsie de onunla birlikte sürükleniyordu çaresizce. Ancak Whiston da onlara katıldı ve onlarla birlikte gitti. Konuşmadan dans odasına geçtiler. Oraya gelince Adams tereddüt etti ve etrafına bakındı. Göremiyormuş gibiydi.

Bir adam hızla gelip Elsie'yi dansa davet etti, Adams da diğer partnerine döndü. Whiston dans boyunca durup onları izledi. Elsie dans boyunca Whiston'ın bir hayalet, hâkim ya da koruyucu melek gibi kendisini izlediğinin farkındaydı. Çok daha yakın bir yerde odanın başka bir tarafında dans eden adamın vücudunun da farkındaydı. Hâlâ ona aitti; ancak bir dikkat dağınıklığı ve çaresizlik hissinin esiri oldu. Adams, Elsie'yi izleyerek, zamanını kollayarak umutsuzca dans etmeye devam etti.

Dans bitti. Adams'ın ziyaretçileriyle ilgilenmesi gerekiyordu. Elsie kendini Whiston'ın yanında buldu. Adamın dizlerinde, uzaktaki vücudunda onu çeken bir şeyler vardı. Dayanıklı bir vücudu vardı Whiston'ın. Elini dizine koydu.

"İyi vakit geçiriyor musun?" diye sordu Whiston.

"Evet, tabii ki," diye cevap verdi Elsie uzak ve coşkulu bir tonla.

"Saat bire geliyor," dedi.

"Öyle mi?" diye sordu Elsie. Saatin onun için hiçbir anlamı yoktu.

"Gitsek mi?" diye sordu Whiston.

Elsie cevap vermedi. Neredeyse bir saatten fazla süredir ilk kez normal bilincine dönmüştü. Nefret etti bu halinden.

"Niye gidecekmişiz?" diye sordu.

"Bu kadarı yetmiştir diye düşündüm," dedi Whiston.

Hayal kırıklığının getirdiği sinirle biraz ayıldı.

"Niye?"

"Dokuzdan beri buradayız."

Cevap vermedi Elsie, cevap vermesi için bir neden de yoktu. Onunla ilgilenmeksizin oturdu. Odanın diğer ucundan Sam Adams ona doğru baktı. Orada onun gözü önünde öylece oturuyordu.

"Sam Adams'la çok içli dışlı olmasan iyi edersin," dedi Whiston dikkatle; canı yanmıştı. "Nasıl bir adam olduğunu biliyorsun."

"İçli dışlı derken neyi kastediyorsun?" diye sordu Elsie.

"Onunla çok vakit geçirmesen iyi olur."

Sessizce oturdu. Whiston ona konumunu hatırlatmaya çalışıyordu. Ama onun duygularına sahip olamıyor, onları değiştiremiyordu. Garip bir şekilde değiştirmesini de istemiyordu.

"Ben ondan hoşlanıyorum," dedi Elsie.

"Onda hoşlanacak ne buluyorsun?" diye sordu Whiston kızgınlıkla.

"Bilmem, ama hoşlanıyorum."

Fikrinin değişmesi imkânsızdı. Whiston orada öylece kederle ve sinir içinde oturdu. Ne hissettiğinden emin değildi. O dans ederken, adeta cansız bir halde orada öylece oturdu. Elsie ise sürükleniyordu. Dans aralarında Whiston ona yakın durdu. Elsie pek farkında olmadı onun. Devamlı dans kartına bakıyor, hem istek hem de korkuyla ne zaman tekrar Adams ile dans edeceğini hesaplamaya çalışıyordu. Bazen dansta yanından geçerken onun şaşmaz mavi bakışları ile karşılaşıyordu. Ve her seferinde kendini onun kolunda, onunla birlikteymiş, ondan takdir görüyormuş gibi hissediyordu. Bu arada diğer adamın husumetini de hissediyordu. Arada kalmıştı.

Adams'la dans etme zamanı geldi. Onunla tekrar yakın olmak, uzuvlarının birbirine değmesi, kolunun onu sarması o kadar güzeldi ki! Çözüldüğünü hissetti. Whiston ona kendini hiç

böyle hissettirmemişti. Sadece vicdanında bir ağırlık olmuştu hep.

Ancak nefesi hızlandı, gerginliğin artması canını sıkmaya başlamıştı. Sinirleri bozulmuştu. Adams da yapay davranıyordu. Hepsini bir gerginlik, bir sıkıntı ele geçirmişti. Sabrı taşıyordu, fiziksel çekimi engelleyen başka bir şey, Elsie'yle birlikteyken kendi iradesinden daha güçlü bir şey hissediyor, bu şey onun için vazgeçilmez hale geliyordu.

Elsie kendi iradesine neredeyse teslim olmak üzereydi. Dansta yerini almak için onun yanına giderken cebindeki mendili almak için eğildi. Müzik kadril için çalmaya başladı. Herkes hazırdı. Adams'ın vücudu ona yakın duruyor, çekiciliğiyle onu etkilemeye çalışıyordu. Gergindi, onun için hâlâ savaşıyordu. Elsie mendili almak için eğildi ve doğrulurken mendilini salladı. Mendil elinden düştü. Acıyla, yanına mendil yerine beyaz bir çorap aldığını fark etti. Bir anlığına yerde kaldı. Sonra da Adams hemen eğilip çorabı yerden kahkahayla aldı.

"Ben çorapla da idare ederim," diye fısıldadı; onu ele geçirmiş gibiydi. Çorabı pantolonunun cebine tıkıştırdı ve çabucak kendi mendilini uzattı.

Dans başladı. Elsie zayıf ve kendinde değildi. İradesi erimiş suya dönüşmüştü. Büyük bir kayıp hissi sardı benliğini. Artık yapabileceği bir şey kalmamıştı. Huzurluydu.

Dans bittiğinde Adams yanından ayrıldı. Whiston yanına geldi.

"O düşürdüğün neydi?" diye sordu.

"Önce mendilim sandım; ama yanıma yanlışlıkla beyaz bir çorap almışım," dedi dalgınlıkla.

"Onda mı şimdi?"

"Evet."

"Ne yapmaya çalışıyor?"

Elsie omuzlarını silkti.

"Çorabını almasına izin mi vereceksin?" diye sordu.

"İzin verdiğim falan yok."

Aralarında uzun bir sessizlik oldu.

"Gidip kavga mı etmem lazım şimdi benim?" diye sordu, yüzü kızarmış, gözleri sinirle büyümüştü.

"Hayır," dedi Elsie, korkundan solmuş bir halde.

"Niye?"

"Hayır, gidip ona bu konuda bir şey söylemeni istemiyorum."

Şaşkınlık ve sabırsızlıkla oturdu Whiston.

"Adamın çorabını saklamasına izin vereceksin yani?" diye sordu.

Elsie sessizce cevap vermeden oturdu.

"Ne yapmaya çalışıyorsun?" diye sordu. Sinirden aklı başından gitmişti. Ayaklandı, Adams'ın yanına gidecekti.

"Hayır!" diye bağırdı Elsie kolundan tutarak.

Whiston daha da sinirlenmişti.

"Niye?" diye sordu.

Elise'nin ağzının görünüşündeki tarif edemediği bir şey, ona acımasına neden oldu. Ne yapmaya çalıştığını anlamıyordu; ama kendince nedenleri olduğunu düşünmeye çalışıyordu.

"O zaman ben daha fazla burada kalmak istemiyorum," dedi. "Geliyor musun?"

Elsie sesini çıkarmadan kalktı ve odayı terk ettiler. Adams gittiklerini fark etmemişti.

Birkaç saniye içinde sokağa varmışlardı.

"Sen ne yapmaya çalışıyorsun?" dedi Whiston tekrar. Sinirden çıldırmış vaziyetteydi.

Elsie sessizlikle yanından yürümeye devam etti. Tepkisizdi.

"O pis herifle," diye ekledi Whiston.

Şehrin donmuş, terk edilmiş sessizliği içinde uzun süre sessizce yürüdüler. Elsie eve gitmek istemiyordu. Onun evine yaklaşmaya başlamışlardı.

"Eve gitmek istemiyorum," dedi birden, sıkıntı ve ıstırapla. "Eve gitmek istemiyorum."

Whiston ona baktı. "Neden gitmek istemiyorsun?" dedi.

"Eve gitmek istemiyorum," diyebildi sadece hıçkırıklar içinde.

Onlara doğru birinin yaklaştığını duydu.

"Biraz daha yürüyebiliriz," dedi Whiston.

Elsie tekrar sustu. Şehirden çıkıp çayırlara doğru ilerlediler. Whiston kolundan tutmuştu onu; konuşmuyorlardı.

En sonunda onu yatıştırmak için kollarına aldı. Kollarında kendi kendine, neredeyse onun farkında olmadan ağladı.

"Neyin var Elsie, anlat bana," dedi. "Anlat bana tatlım, anlat ki..."

Islak yüzünü öptü, okşadı onu. Elsie cevap vermedi. Whiston'ın kafası karışmıştı, mutsuzdu ama yine de şefkatli davrandı ona.

Sonunda Elsie'nin gözyaşları dindi. Whiston onu öptü. Elsie kollarını onun beline doladı, korkuyormuş gibi sıkıca sarıldı. Öylece sarıldı. Whiston, ne düşündüğünü merak ediyordu.

"Ted!" diye fısıldadı panikle Elsie. "Ted!"

"Ne oldu, aşkım?" diye sordu Whiston, o da paniklemişti.

"İyi davran bana," diye ağladı. "Bana acımasız olma lütfen."

"Niye olayım yavrum," dedi Whiston şaşkınlık ve üzüntüyle. "Niye?"

"Lütfen bana iyi davran," diye ağladı.

Kollarında onu güvenle sarmaladı, kalbi ona duyduğu aşkla kavruluyordu. Kalbi ona duyduğu aşk ve inançla kavrulurken, Elsie'yi sadece göğsüne basabiliyordu. Kadın sonunda rahatlayabilmişti.

3.

Partiden sonra Adams için çalışmayı reddetti Elsie. Babasının onun bu isteğine boyun eğmekten başka bir çaresi yoktu. O da fabrikaya haber gönderdi; kendini iyi hissetmiyordu. Sam Adams ironiyle yaklaştı duruma. Ancak, garip bir sabrı da vardı. İtiraz etmedi Elsie'nin isteğine.

Birkaç hafta içinde Whiston ile evlendiler. Elsie onu tutkuyla, taparcasına seviyordu; Whiston'ın sevgisine tutkuyla kendini bırakması adamın benliğini sarsıyor, ona kalıcı bir güven ve gerçeklik hissi veriyordu. Kendini sorgulamıyordu artık: Kendini başarılı hissediyor, artık hayatında onu meşgul edecek birçok şeye sahip olduğunu düşünüyordu. Onu mutsuz eden şey temelde güvensizlikti. Kendini bu aşkta bulmuştu.

Beyaz çoraptan bir-iki kez bahsettiler.

"Aman!" dedi Whiston, "Ne önemi var ki?"

Bu konuda sabırsız ve sinirliydi, konuyu düşünmeye bile dayanamıyordu. Dolayısıyla konuşmadan meseleyi kapattılar.

İlk zamanlar çok mutluydu Elsie, kocasının ona olan sevgisine bırakmıştı kendini. Sonra da zamanla alıştı ona. O, her zaman mutluluğunun temeliydi, içine çektiği nefes gibi. Whiston ona hiç böyle alışamadı.

Evliliğinin içinde özgürlüğünü buldu. Kendine olan sorumluluğundan kurtulmuştu. Kocası sorumluydu artık ondan. Kendisi vaktiyle istediğini yapmakta özgürdü.

Birkaç ay sonra Sam Adams'la karşılaştığında ona karşı kaba davranmadı. Yeni evlenmiş genç bir kadının erkeklerle ilgili sahip olduğu içgüdüyle onun kendine aşık olduğunu, ona karşı tatmin edilmemiş bir arzu beslediğini anladı. Her zamanki neşesiyle, adam umurunda bile olmamasına rağmen onun zaafıyla oynamadan edemedi.

Evliliğinin ilk yılına yakın Sevgililer Günü geldiğinde, beyaz bir çorabın içinde küçük bir ametist broş geldi önce, hediye olarak. Şans eseri Whiston broşu görmedi, Elsie de bu konuyu ona hiç açmadı. Sam Adams'la hiçbir şey yapmaya niyeti yoktu; ancak bir kere broş ona geldi mi, artık onundu. Bir anlığına bile kafasını meşgul etmedi onunla ve onu kimin gönderdiğiyle. Geri vermedi broşu.

Şimdi de inci küpeleri almıştı işte. Küpeler çok daha değerli ve göze çarpan bir hediyeydi. Nasıl aldığını açıklamak için annesinden yardım istemek zorundaydı, o almış gibi davranmalıydı. Kafasında küçük bir plan yaptı. Çok memnundu planından. Sam Adams'a gelince, o onu ele vermezdi, takarken görse bile. Ne kadar eğlenceli olurdu, kendi aldığı küpeleri takarken onu görmesi! Küpeler, büyük annesinden, annesinin annesinden kalmışlar gibi davranırdı. Küpeleri dalgalı saçlarının önünde sallanarak şehre indiğinde kendi kendine güldü. Ama kayda değer biriyle karşılaşmadı.

Whiston eve geldiğinde yorgun ve mutsuzdu. Bütün gün içindeki erkek huzursuz olmuş, bu durum yormuştu onu. Elsie tuhaf bir şekilde tersti ona karşı; onunla dalga geçiyor, eğleniyor, kendinden uzak tutuyordu. Whiston buna anlam veremiyor; içten içe sinirleniyordu. Elsie onun karşısında huzursuzdu.

Sinirini bastırdığını biliyordu. Ellerinin üzerindeki damarlar ortaya çıkmış, alnını sıkıntıdan kırışıklıklar kaplamıştı. Yine de onu tahrik etmekten kendini alamadı.

"O beyaz çorabı ne yaptın?" diye sordu sonunda morali bozuk. Sesi güçlü ve sinirliydi.

"Bir çekmeceye koydum. Niye?" dedi kadın küstahça.

Somurtkan sessizliğine tekrar geri döndü Whiston. İstediği tepkiyi göremeyen Elsie, onu şöminenin önünde pipo içerken bırakıp üst kata çıktı. Birden başka bir fikir geldi aklına. İki çorabı da giydi, aşağı indi. Kocası hâlâ şöminenin önünde kıpırdamadan, dik dik bakarak oturuyordu.

"Bak!" dedi Elsie, "Birbirlerine ne güzel de uyuyorlar!"

Eteğini dizlerine kadar kaldırıp, çoraplarına ve güzel bacaklarına bakarak şöyle bir dolandı.

Adamın içi sebepsiz bir öfkeyle doldu, ağzından piposunu çıkardı.

"Güzel görünmüyorlar mı? Biri geçen seneden, biri de bu seneden, yine de birbirlerine uyuyorlar. Seni yeni bir çift almaktan kurtarır."

Omuz üstünde güzel baldırlarına ve külotunun sarkan fırfırlarına baktı.

"Eteğini indir, kendini aptal konumuna düşürüyorsun," dedi Whiston.

"Niye aptal konumuna düşüyormuşum?" diye sordu Elsie.

Ve odanın etrafında, ayaklarını balerin gibi yarı dikkatsiz, yarı alayla kaldırarak dans etmeye başladı. Neredeyse korkarak, ama yine de meydan okuyarak ayaklarını ona doğru salladı ve şarkı söyledi. Kızmıştı ona.

"Seni küçük budala, kes şunu," dedi Whiston. "O çorapları da geri göndereceksin. Sana söylüyorum." Sinirlenmişti. Yüzü karanlıkta kıpkırmızıydı; başı önüne eğikti. Elsie dans etmeyi kesti.

"Göndermeyeceğim," dedi, "çok işime yarayacak onlar benim."

Whiston başını kaldırıp parlak, tehlikeli gözlerle izledi onu.

"Onları ateşe atacaksın, sana diyorum," dedi.

Aralarındaki, savaşa dönüşmüştü artık. Balerin gibi öne eğildi, dilini dişlerinin arasına koyup,

"Onları ateşe atmayacağım," dedi onun sözlerini tekrarlayarak, "Atmayacağım, atmayacağım, atmayacağım."

Odanın içinde dans edip sözlerinin nağmesine uygun yüksek tekmeler attı. Davranışında insanı sinirlendiren bir umarsızlık vardı.

"Atıp atmayacağını göreceğiz," dedi Whiston. "Kahretsin, Sam Adams'ın bunları giydiğini bilmesi hoşuna giderdi, değil mi? İşte buna bayılırdın."

"Evet, bana tam olduklarını görmesini isterdim. Belki böylece daha fazla gönderirdi."

"Seni deli," diye bağırdı adam, "Etekliğini indir ve pis pis konuşmayı kes."

"Pis konuşmuyorum," dedi kadın. "Bacaklarım benim. Ayrıca Sam Adams bacaklarımın güzel olduğunu düşünse ne çıkar?"

Aralarında bir sessizlik oldu. Adam onu parlayan gözlerle izledi.

"Onunla hiç görüştün mü?" diye sordu.

"Sadece gördüğüm zaman konuştum onunla," dedi Elsie. "Senin sandığın kadar kötü biri değil."

"Öyle mi!" diye bağırdı Whiston, sesinde belli bir çaresizlikle. "Onunla işi olanın benim gözümde değeri yoktur, bilesin."

"Niye, ondan korkacak neyin var?" diye dalga geçti Elsie.

Onun kontrol edilemeyen öfkesini gittikçe kamçılıyordu. Sinirle etrafına bakarak oturdu. Kadının her cümlesi ona kızgın bir demir gibi batıyordu. Kendini kaybetmesine az kalmıştı. Kadın da korkuyordu, ama henüz ne ikna olmuş ne de fethedilmişti.

Adamın yüzüne garip, nefretle dolu bir gülümseme yayıldı. Kadına karşı büyük bir kozu vardı.

"Ondan korkacak neyim mi var?" diye tekrarladı otomatik bir şekilde. "Ondan korkacak neyim mi var? Ne olacak, senin için korkuyorum, seni gözü dışarıda, küçük orospu."

Kadın kızardı. Hakareti tam on ikiden vurmuştu onu.

"Bu kadar adileşeceksen," dedi Elsie. Gözlerini kapatmış, soğuk ve gururlu bir sesle konuşmuştu.

"Madem o kadar adiyim. O herife tek bir kelime daha edersen senin boynunu kırarım," dedi sinirle.

"Hıh!" dedi Elsie küçümseyerek. "Senden korktuğumu mu sanıyorsun?" dedi dalgınlıkla.

Korkuyordu aslında, korkudan yüzü bembeyaz olmuştu.

Adam gittikçe sinirleniyordu.

"Bir daha onunla konuşur ya da görüşürsen, benden kork," dedi.

"Sana söyleyeceğimi mi sanıyorsun?"

Kadının bu dalga geçen aşağılaması onu sinirden eritti, tüketti. Aklının başından gittiğini, yapacaklarından sorumlu olmadığını fark etti. Yavaşça, gözü hiçbir şeyi görmeden yerinden kalkıp dışarı çıktı; onu öldürebilecek durumdaydı.

Bahçe çitine dayandı, ne görecek ne de işitecek mecali vardı. Aşağıda, çok uzakta şehrin ışıkları dalgalanıyordu. Öfkeden çıldırmış halde ve kıpırdamadan, yüzü geceye doğru bekledi.

Hâlâ ne yaptığını bilmez halde içeri girdi. İşte orada, küçük, inatçı karısı, dudakları sıkıca kapalı, büyük, üzgün, çocuksu gözleriyle korku içinde onu izliyordu. Ağır adımlarla odanın diğer ucuna gidip sandalyesine tekrar oturdu.

Aralarında bir sessizlik oldu.

"Ne yapıp ne yapmayacağımı bana sen söyleyemezsin," diye patladı sonunda kadın.

"Sana şunu söyleyeyim," dedi adam, kısık, gergin bir sesle. "Sam Adams'la bir görüş, o zaman boynunu kırılmış bil."

Kadın güldü; tiz ve sahte bir gülüştü bu.

"Şu 'boynunu kırarım' lafından ne kadar nefret ediyorum, bir bilsen," dedi. "O kadar banal ve hayvani ki. Başka laf bilmez misin sen?"

Ölü bir sessizlikti bu sefer aralarındaki.

"Ayrıca," dedi alaycı ve tuhaf bir kahkahayla, "senin hiçbir şeyden haberin yok. Daha önce de ametist bir broş göndermişti bana."

"Ne yaptı?" dedi Whiston anormal bir sesle. Gözlerini ona dikmişti.

"Bana bir çift inci küpe ve ametist bir broş göndermişti," diye tekrarladı mekanik bir şekilde Elsie; dudaklarına kadar bembeyaz kesmişti.

Büyük, siyah, çocuksu gözleri hayranlıkla, büyülenmiş bir şekilde izledi kocasını. Yavaşça sandalyesinden kalkıp ona doğru yürürken, adam gözleri ve yüzüyle onu ele geçiriyordu sanki. Kadın dehşet içinde olduğu yerde kalakalmıştı. Çığlık atmaya çalıştı ama boğazından sadece küçük bir ses çıktı.

Sonra da şimşek kadar hızlı bir şekilde elinin tersi kadının ağzına indi ve kadın kör bir acıyla duvara doğru savruldu. Yaşadığı şokla garip bir ses çıktı dudaklarından. Adamın hâlâ kendine doğru gelmekte olduğunu gördü, gözlerini üzerinden ayırmıyordu, yumruğunu kaldırmış, yavaşça yaklaşıyordu. Her an vurabilirdi.

Korkudan delirmiş bir halde ellerini garip bir pençe hareketiyle kaldırıp gözlerini ve şakaklarını korumaya çalıştı, ağzını aptal bir çığlık için açtı. Ama ses çıkmadı. Onun bu görüntüsü yavaşça etki etti adama. Karşısında kalakaldı; karşısında kanayan açık ağzı, iri gözleri ve şakaklarını pençeleyen elleriyle duvara sinmişti kadın. Onun kanını akıtma, parçalama, yok etme arzusu, içindeki eski bir kaynaktan taşıyordu. O arzuyu tatmin etmek istiyordu.

Ama onu; korkmuş, zavallı şeyi, acınacak halde görünce başını mide bulantısı ve utançla öte yana çevirdi. Gidip sandalyesine oturdu; beynini uykuya benzer garip bir rahatlık ele geçirmişti.

Kadın korkudan bitap düşmüş, bayılmak üzere bir halde, duvardan şömineye doğru devamlı ağzını silerek yürüdü. Adam hareketsizce oturmaya devam etti. Sonra kadının nefesi yavaşça titremeye başladı, titreyerek ve kendi haline acıyarak ağlamaya başladı. Bakmadan gördü onun bu halini adam. Kadının gözyaşları onu yok etmek isteyen öfkesini tetikliyordu.

Sonunda başını kaldırdı. Gözleri yine dik dik bakıyordu ona.

"Niye verdi sana bunları?" diye sordu kendinden emin, vazgeçmeyen bir tonla.

Ağlaması bir an durdu Elsie'nin. O da gerilmişti.

"Sevgililer günü hediyesi olarak geldi hepsi," dedi dayak yemesine rağmen boyun eğmeyerek.

"Ne zaman, bugün mü?"

"İnci küpeler bugün, ametist broş geçen sene."

"Bir senedir sende miydi yani?"

"Evet."

Elsie, adam onu öldürmek istese, hiçbir şeyin ona engel olamayacağını hissetti o an. Artık engel olamazdı. Teslim olmuştu. İkisi de bilinçsiz bir halde, gerginlikle titredi.

"Onunla aranda ne geçti?" diye sordu Whiston, ölü bir sesle.

"Hiçbir şey geçmedi," dedi Elsie sesi titreyerek.

"Sadece mücevher oldukları için mi sakladın bunları?"

Bir yorgunluk çökmüştü üzerine. Artık konuşmanın ne anlamı vardı ki? Artık umurunda değildi hiçbir şey. Bıkmış, tükenmişti.

Elsie tekrar ağlamaya başladı; ama adam fark etmedi. Mendiline ağzını silip duruyordu. Kan izini görebiliyordu oturduğu yerden. İz onu yaptığı şeyin sorumluluğundan, şiddetten, utançtan daha da tiksindiriyordu.

Kadın tekrar odada gezinmeye başlayınca, başını o ölü, hareketsiz pozisyonundan bir kez daha kaldırdı.

"Nerede gönderdikleri?" diye sordu.

"Üst kattalar," dedi titreyen sesi. Adamın öfkesinin geçtiğini anlamıştı.

"Getir buraya."

"Getirmeyeceğim," diye ağladı öfkeyle. "Bana öyle kabadayılık edip vuramazsın."

Tekrar ağlamaya başladı. Whiston ona küçümseme, acıma ve gittikçe artan bir öfkeyle baktı.

"Üst katın neresindeler?" dedi.

"Aynanın altındaki küçük çekmecede."

Yavaşça üst kata çıktı, bir kibrit yaktı, ıvır zıvırları buldu. Mücevherler elinde aşağı indi.

"Bunlar mı?" diye sordu, avucundakilere bakarak.

Cevap vermeden mücevherlere baktı Elsie. İstemiyordu artık onları.

Küçük mücevherlere baktı Whiston, gerçekten de güzellerdi.

"Bunların hiçbir suçu yok," dedi kendi kendine.

Israrla evde küçük bir kutu aradı. Bulduğu kutuya elindekileri koyup kutuyu bağladı. Üzerine Sam Adams'ın adresini yazdı. Küçük paketi posta kutusuna atmak için terlikleriyle dışarı çıktı.

İçeri geldiğinde, kadın kımıldamadan, aynı yerde oturmuş ağlıyordu.

"Yatsan iyi olur," dedi.

Ona aldırış etmedi kadın. Adam da ateşin yanına oturdu. Kadın hâlâ ağlıyordu.

"Ben burada uyurum," dedi. "Sen yatağına git, hadi."

Biraz sonra kadın göz yaşlarıyla ıslanmış, şişmiş yüzünü kaldırdı ve ona umutsuz ve çaresizce baktı. Adamın vücudunu büyük bir ıstırap kapladı. Yavaşça ona doğru gitti, nazikçe kadını ellerinin içine aldı. İtiraz etmedi kadın. Orada, başı adamın omzundayken:

"Böyle olsun istemedim," diye hıçkırdı.

"Aşkım, benim küçük sevgilim," diye ağladı adam üzüntüyle. Kadın kollarının arasındaydı.

Hasta Bir Maden İşçisi

Adam için fazla iyiydi, herkes böyle diyordu. Yine de onunla evlendiği için pişman değildi kadın. Adam onunla flört etmeye başladığında sadece on dokuz yaşındaydı, kendisi de yirmi. Boy bos olarak ufak tefek ama çakı gibi dedikleri türdendi: kısa, koyu sıcak tenli, dik başlı ve geniş göğüslüydü. Sıkı ve hayat dolu bir vücudu vardı. Çiftleşmekte olan bir kuş gibi hareket ediyordu. İyi bir işçi olduğundan madende iyi para kazanmış, güzel bir evi olduğu için de biraz para biriktirebilmişti.

Kadın, yaylalarda da aşçılık yapıyordu, uzun, sarışm, içine kapanıktı. Onu sokakta yürürken gören Horsepool, uzaktan onu takip etmişti. Vurulmuştu kıza; içkisi yoktu, tembel de değildi. Biraz basit görünmesine, çok zeki olmamasına rağmen, fiziksel çekiciliğinin de etkisiyle, düşünüp taşındı kadın ve onu kabul etti.

Evlendikten sonra, Scargill Caddesi'ndeki kendi döşedikleri, oldukça saygıdeğer, altı odalı bir evde yaşamaya başladılar. Cadde uzun, dik bir tepenin yanına kurulmuştu. Dar ve tünel gibi bir görüntüsü vardı. Yine de evin arkası, dibinde madenlerin saklandığı geniş bir tarlaya ve ormana bakıyordu.

Adam kendini kendi evinin ustası yaptı. Kadın bir maden işçisinin yaşama şekline alışık değildi. Bir cumartesi günü evlenmişlerdi. Pazar gecesi adam, "Kahvaltım için masayı kur, eşyalarımı şöminenin önüne koy. Ben beş buçukta kalkarım. Sen ne zaman istersen o zaman kalkarsın," demişti.

Masanın üzerine örtü olarak gazeteyi nasıl sermesi gerektiğini gösterdi ona. Kadın karşı çıktığında:

"Sabah senin o beyaz şeylerini istemiyorum. Canım istediği zaman döküp saçabilmeyim," dedi. Ateşin önüne köstebek deri-

sinden bir pantolon, temiz bir tek parça don ve atlet ya da kalın faniladan kolsuz bir yelek, bir çift çorap ve ocak botlarını koydu. Hepsini sabaha sıcak ve hazır olmaları için düzenledi.

"İşte böyle. Her akşam böyle hazırla bunları."

Sabah tam beş buçukta, hiçbir veda sözcüğü etmeden yanından ayrıldı kadının, üzerinde gömleğiyle alt kata indi.

Öğlen dörtte eve geldiğinde yemeği tabağa konulmaya hazırdı. İçeri girdiğinde kısa boyu, dayanıklı vücudu, kapkara ve çizgilerle dolu yüzüyle korkuttu kadını. Kadın beyaz bluzu, beyaz önlüğü, açık teniyle ateşin önünde dururken adeta güzelliğin ve temizliğin simgesiydi. Ağır botlarıyla içeri girdi adam.

"Ne yaptın bugün?" diye sordu.

"Eve gelmeni bekledim," diye cevapladı karısı şefkatle. Adamın siyah yüzündeki kahverengi gözlerinin beyazları parlayarak ona döndü.

"Ben de eve gelmeyi bekledim," dedi.

Teneke şişesini ve sefer tasını vitrinin üzerine koydu, paltosunu ve yeleğini çıkardı. Koltuğunu ateşe yaklaştırdı ve oturdu.

"Yemek yiyelim o zaman, ben açlıktan öldüm," dedi.

"Önce yıkanmayacak mısın?"

"Niye yıkanacakmışım?"

"Yemeğini yıkanmadan yiyemezsin."

"Hadi oradan kadın! Madende sefer tasımdan yiyorum, yıkanmadan. Yemek zorundayım."

Kadın yemeği sofraya koydu ve adamın karşısına oturdu. Adam, küçük, kurşun kafası, gözlerinin beyazı ve al dudakları hariç zifiri karaydı. Yerken kırmızı ağzını açıp beyaz dişlerini göstermesi kadına garip bir his veriyordu. Kolları ve elleri siyah beneklerle doluydu; çıplak güçlü boynunun rengi omuzlarına doğru açılıyor, kadını rahatlatıyordu. Odada belli belirsiz bir maden kokusu vardı. Nemli ve oksijensiz bir koku.

"Yeleğinin omuzları neden o kadar kara?" diye sordu.

"Fanilamın mı? Tavandan damlayan su yüzünden. Madenden yukarı çıkmadan önce üzerimi değiştirdim, o yüzden bu kuru. Çok iyi kurutucuları var, üstümüzü değiştirdikten sonra kurutmak için oraya bırakıyoruz."

Şömine kiliminin üzerinde diz çöküp beline kadar soyunarak kendini yıkadığında yine korktu ondan. Çok kaslıydı; yaptığı şeyde çok dikkatli görünüyordu, kuvvetli bir hayvan gibi sadece ölesiye kendisiydi. Kadın, çıplak göğsü kendine doğru çömelmiş kendini silen adamın şişkin, kaslı kollarının karşısında midesinin bulandığını hissetti.

Yine de çok mutlulardı. Kadının sayesinde adam çok gururluydu. Madendeki adamlar ona takılıyor, onu kışkırtmaya çalışıyorlardı; ama hiçbir şey karısından aldığı kendinden emin gururunu azaltamıyordu, hiçbir şey çocuksu memnuniyetinden onu alıkoyamıyordu. Akşamları koltuğunda oturup onunla sohbet ediyor, ya da o kendisine gazete okurken onu dinliyordu. Hava iyi olduğu zamanlarda sokağa çıkıyor, sırtını salonuna verip madencilerin yaptığı gibi topuklarına dayanarak çömeliyor ve yoldan geçenlere sesleniyor, selam veriyordu. Kimse geçmiyorsa da sadece çömelip sigara içmekle de mutluydu; kalbindeki memnuniyet ve tatmin kendine yetiyordu. Mutlu bir evliliği vardı.

Brent ve Wellwood'un adamları greve çıktıklarında henüz birinci yıl dönümleri olmamıştı. Willy sendikadaydı, dolayısıyla da azıcık bir ittirmeyle onlar da karıştılar greve. Mobilyaların hepsinin parası henüz ödenmemişti, diğer borçları da ödenmeden kalmıştı. Kadın kaygılandı, bir çözüm yolu aradı. Adam her şeyi ona yıktı. Yine de iyi bir kocaydı; sahip olduğu her şeyi ona vermişti.

İşçiler on beş hafta çalışmadılar. Willy madende kaza geçirip mesanesini yırttığında tekrar iş başı yapalı bir yılı ancak geçmişti. Doktor maden kuyusunda hastaneye gitmesi gerektiğinden bahsetti. Tamamen aklını yitiren genç işçi, acı ve hastane korkusundan delirmiş gibiydi.

"Eve gideceksin Willy, eve gideceksin," dedi polis.

Bir delikanlı karısını yatağı hazırlaması için uyardı. Konuşmadan ya da duraklamadan yatağı hazırladı kadın. Ancak ambulans geldiğinde, adamın eve taşınırkenki acı çığlıklarını duyduğunda yığılıp kalacağından korktu. İçeri getirdiler onu.

"Yatağı salona hazırlasanız daha iyi olurdu bayan," dedi polis, "o zaman onu üst kata kadar yormazdık, siz de inip çıkarken yorulmazdınız."

Ancak yapacak bir şey yoktu, yaralı adamı üst kata taşıdılar.

"Beni öylece bıraktılar Lucy," diye ağlıyordu Willy, "dışarı çıkarmadan önce beni yerde öylece iki saat bıraktılar. Canım acıyor Lucy, canım, canım, canım!"

"Canının çok acıdığını biliyorum Willy, ama biraz dayanmaya çalış."

"Böyle yaparsan karın dayanamaz delikanlı," dedi polis.

"Dayanamıyorum, çok acıyor, çok!" diye bağırdı tekrar Willy. Hayatı boyunca hiç hasta olmamıştı. Parmağını parçaladığı zaman yaraya bakabilmişti. Ama bu acı içerden geliyor, onu dehşete düşürüyordu.

Sonunda ağrısı biraz dindi; bitkin düşmüştü.

Karısının onu soyup yıkayabilmesi için biraz zaman geçmesi gerekti. Böyle adamlarda olan vahşi gururu yüzünden başka hiçbir kadının onu yıkamasına izin vermiyordu.

Altı hafta çok şiddetli ağrılarla kıvranarak yatakta kaldı. Doktorlar, sorunun ne olduğunu anlayamadıkları için ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Yemek yiyebiliyordu, kilo vermemiş, güçten düşmemişti; ama yine de ağrısı devam etti, doğru düzgün yürüyemedi bile.

Altıncı haftasında işçiler, ülke çapında greve gittiler. Sabahları erken kalkıyor, pencere kenarına oturuyordu. Grevin ikinci haftasında bir Çarşamba günü, her zaman yaptığı gibi, pencere kenarına oturup dışarı baktı. Mermi gibi kafası ve hâlâ kuvvetli vücuduyla genç adamın yüzünde acıdan kurtulamayanların garip ifadesi vardı.

"Lucy!" diye seslendi, "Lucy!"

Yorgun ve solgun karısı alt kattan sesini duyunca yanına geldi.

"Bana bir mendil versene," dedi adam.

"Sende var ya zaten," dedi kadın yanına yaklaşarak.

"Bana dokunma!" diye bağırdı adam. Cebini yokladı ve beyaz bir mendil çıkardı.

"Beyaz istemiyorum, bana kırmızı bir mendil ver," dedi.

"Ya biri seni görmeye gelirse," dedi kadın, adama kırmızı bir mendil uzatarak.

"Ayrıca bunun için beni yukarı çağırmana gerek yoktu," diye ekledi.

"Sanırım ağrı tekrar başlayacak," dedi adam sesinde küçük bir korkuyla.

"Başlamayacak, başlamayacak," dedi kadın. "Doktor ağrın olmasa bile sana öyle geldiğini söylüyor."

"İçimde ne olduğunu bilmez miyim ben!" diye bağırdı adam.

"Aşağıdan çekici lokomotif geliyor, o dağıtır bunları," dedi kadın. "Ben gidip pudingini hazırlayayım."

Onu kendi haline bıraktı kadın. Çekici lokomotif evleri sallayarak geçip gitti. Sokak, dışarıdaki adamlar hariç sessizdi artık. On beş ile yirmi beş yaşları arasındaki bir genç çetesi yolun ortasında bilye oynuyordu. Diğer küçük erkek grupları ise kaldırımda oynuyorlardı. Sokak kasvetliydi. Willy adamların bitmek bilmeyen bağırışlarını duyabiliyordu.

"Hile yapıyorsun!"

"Yapmıyorum!"

"O lanet bilyelerini al da buraya gel."

"Dört taneyle değiş tokuş yap bize."

"Shonna, tut şunu."

Dışarı çıkmak, bilye oynamak istiyordu. Acı aklını zayıflatmıştı, kendine tam olarak hâkim değildi.

Biraz sonra, başka bir erkek çetesi sokakta gezinmeye başladı. Primitive Kilisesi'nde Sendika, adamlarına ödeme yapıyordu. Onlar da yarım altınlarıyla geri dönüyorlardı şimdi.

"Pardon!" diye kükredi bir ses. "Pardon!"

"Pardon", muhtemelen "Bayım"ın bozulmuş şekli olan bir seslenme sözcüğüydü. Will, korkudan neredeyse sandalyesinden düşüyordu.

"Pardon!" diye tekrar kükredi ses. "Notts'un Villa'ya karşı oyununu izlemeyecek miydik?"

Bilye oyuncularının çoğu ayaklandılar.

"Saat kaç? Tren kalmadı, yürümek lazım."

Sokak adamlarla canlanmıştı.

Aynı güçlü ses, "Kim Nottingham'a maç izlemeye gidiyor?" diye bağırdı. İri yarı, başında kepi olan çakırkeyif bir adamdı seslenen.

"Hadi, hadi!" diye bağırdı birçok ses. Sokak bağıran adamlarla doluydu. Heyecanlı topluluklara ve gruplara ayrıldılar.

"Notts'daki maça!" diye bağırdı iri adam.

"Notts'daki maça!" diye bağırdı gençler ve adamlar. Alev almak üzereydiler. Onları harekete geçirmek için tek bir bağırış yeterliydi. Dikkatli yetkililer bunun farkındaydı.

"Ben de geliyorum, ben de!" diye bağırdı pencere kenarındaki hasta adam.

Lucy koşarak üst kata çıktı.

"Notts'un Villa'yla maçını izlemeye gidiyorum," diye bağırdı karısına.

"Hayır, gidemezsin. Tren kalmadı. Dokuz mil yürüyecek halde değilsin daha."

"Ben maçı izlemeye gidiyorum," dedi adam yerinden kalkarak.

"Hayır, gidemezsin, otur ve sesini çıkarma."

Kadın elini adamın üzerine koymuştu. Elini silkti adam.

"Rahat bırak beni, rahat! Senin yüzünden başlıyor ağrım, senin yüzünden. Ben Nottingham'a gidip futbol maçını izleyeceğim."

"Otur yerine. İnsanlar seni duyarlarsa ne düşünürler sonra."

"Bırak beni. Bırak. Onun yüzünden. Onun yüzünden oluyor. Bırak!"

Kadını tuttu. Küçük kafası çılgınlıkla doluydu ve aslan kadar kuvvetliydi.

"Willy!" diye çığlık attı kadın.

"Onun yüzünden, onun! Öldürün onu," diye bağırdı adam. "Öldürün onu!"

"Willy, duyacaklar seni."

"Ağrı tekrar başlıyor diyorum sana. Öldüreceğim onu."

Tamamen aklını yitirmişti. Kadın, merdivenlere gitmesini engellemek için onunla boğuşuyordu. Bağırıp çağıran adamdan sonunda kurtulunca, yolun karşısındaki evinin penceresini silen yirmi dört yaşındaki komşusuna seslendi.

Ethel Mellor, hali vakti yerinde bir kontrol memurunun kızıydı. Korkuyla karşıya, Bayan Horsepool'un yanma koştu. Bağırıp çağıran adamın sesini duyanlar sokaklara çıkıp dinlemeye başlamışlardı. Ethel aceleyle üst kata çıktı. Yeni evdeki her şey temiz ve beyazdı.

Yavaşça geri çekilen Lucy'nin arkasından Willy sendeleyip duruyordu.

"Öldürün onu! Öldürün onu!" diye bağırıyordu hâlâ.

"Bay Horsepool!" diye bağırdı Ethel, dantel gibi bembeyazdı. Titriyordu korkudan. "Neler diyorsunuz böyle?"

"Sana diyorum, ağrı onun yüzünden başlıyor, onun yüzünden! Öldür onu, öldür!"

"Bayan Horsepool'u mu öldüreyim?" diye bağırdı titreyen kız. "Ama onu çok seviyorsunuz siz."

"Çok fazla ağrım var. Onu öldürmek istiyorum."

Sakinleşmeye başlamıştı adam. Sonunda oturunca karısı bir sandalyeye yığılıp sessizce ağlamaya başladı. Ethel'in gözlerinden yaşlar akıyordu. Willy pencereden dışarı bakarak oturdu, yüzüne o eski üzgün ifade hâkim olmuştu.

"Ne dedim yine?" diye sordu karısına acıyarak bakarken.

"Ne mi?" diye bağırdı Ethel. "Çok kötü şeyler söylediniz, öldür onu deyip durdunuz."

"Öyle mi Lucy?" diye sordu Willy, tereddütle.

"Ne dediğini bilmiyordun," dedi genç karısı, soğuk ama nazik bir tonda.

Adamın yüzü acıyla burkuldu. Yüzünü pencereye çevirip dudağını ısırdı ve kontrol edilemez bir şekilde ağlamaya başladı.

Odada acıyla ağlayan, nefesleri kesilen üç kişinin sesinden başka bir ses yoktu. Lucy birden gözyaşlarını sildi, kocasının yanma gitti.

"Ne dediğini bilmiyordun Willy, ben bilmeden söylediğinin farkındayım. Önemi yok söylediklerinin Willy, sadece bir daha yapma."

Bir süre sonra, üçü de yatışınca Lucy Ethel ile aşağı indi.

"Sokakta bakan var mı bir baksana," dedi.

Ethel salona gidip perdeden dışarı göz attı.

"Lena ve Bayan Severn'in etrafta dolanıp dedikodu yapacağından şüphen olmasın, bir de yaşlı moruk Bayan Allsop'un," dedi.

"Umarım bir şey duymamışlardır! Delirdiği duyulursa kesin maaşını keserler, kesin."

"Onun için maaşını kesmezler," diye karşı çıktı Ethel.

"Bazı şeyleri kesiyorlar."

"Kimse duymayacak. Ben kimseye bir şey söylemem."

"Duyulursa ne yaparız?"

Vaftiz Töreni

İngiliz Okulu'nun müdiresi, okul kapısının önündeki merdivenlerden indi ve her zamanki gibi sola dönmek yerine bu sefer sağa döndü. Kocalarının akşam yemeklerini hazırlamak için acele eden iki kadın -saat dörde beş vardı- durup ona baktılar. Bir süre onun arkasından baktıktan sonra birbirlerine dönüp kadınlara has bir şekilde yüzlerini buruşturdular.

Uzaklaşan kadının görüntüsü gerçekten de gülünçtü: Ufak tefek ve zayıftı, hasır bir şapkası ve eteği yerde sürünen, pas renginde kaşmir bir elbisesi vardı. Bu kadar küçük, çelimsiz ve paslı bir yaratığın ihtiyatla yürümesi de ayrı bir saçmalıktı. Hilda Rowbotham henüz otuzuna basmamıştı, dolayısıyla onun hızını belirleyen yıllar değildi. Kalp hastasıydı. Hastalıkla küçülmüş ama çirkin olmayan yüzünü sebatla kaldırıp ileri bakan genç kadın, pazar yerinde, tüylü, kılıksız ve yas tutan bir siyah kuğu gibi süzüldü.

Berryman's Pastanesi'ne girdi. Dükkânda ekmekler, pastalar, un ve yulaf unu çuvalları, asılı çengellerde ise domuz pastırması jambonlar, domuz yağı ve sosisler vardı. Kokuların karışımı rahatsız edici değildi. Hilda Rowbotham, bir süre tezgâhta duran bir bıçağı tıkırdatıp iterek ve uzun ve parıldayan pirinç tartıya bakarak bekledi. En sonunda huysuz, kum rengi bıyıklı bir adam mutfaktan geldi:

"Ne istemiştiniz?" diye sordu gecikme için özür dilemeden.

"Bana altı penilik karışık pasta, hamur işi ve acıbadem kurabiyesi verebilir misiniz lütfen?" dedi Hilda, oldukça hızlı ve gergin bir sesle. Dudakları rüzgârdaki iki yaprak gibi titredi ve sözcükleri, çitlerin kapısında birikmiş heyecanlı bir koyun sürüsü gibi hızla ağzından döküldü.

"Acıbadem kurabiyemiz kalmadı," dedi adam kabaca. Sadece onu duymuştu besbelli. Kadının başka bir isteği var mı diye bekledi.

"O zaman bilmiyorum, Bay Berryman. Şimdi moralim bozuldu işte. O kurabiyeleri çok seviyorum biliyorsunuz ve kırk yılda bir kendimi onlarla şımartıyorum. İnsan kendini şımartmaktan çabuk pes edebiliyor, ayrıca başkasını şımartmak kadar kârlı da bir iş değil biliyorsunuz," diye güldü küçük, hızlı ve gergin bir gülüşle ve elini yüzüne dayadı.

"O zaman ne alacaksınız?" diye sordu adam nezaketen bile gülümsemeden. Besbelli bu sefer söylediklerini dinlemişti, şimdi daha da asık suratlıydı.

"Ne varsa," dedi okul müdiresi kızararak. Adam yavaşça oradan oraya gidip çeşitli tabaklardan aldığı pastaları kâğıt bir torbaya doldurdu.

"Kız kardeşiniz nasıl?" diye sordu un küreğiyle konuşur gibi.

"Kimi kastediyorsunuz?" diye çıkıştı okul müdiresi.

"En küçüğünü," dedi eğilmiş soluk yüzlü adam. Sesinde inceden bir alay seziliyordu.

"Emma mı? Çok iyi, teşekkürler!" Okul müdiresi kıpkırmızı olmuştu, ancak sinirli ve alaylı bir meydan okumayla konuşmaya devam etti. Pastaneci homurdandı. Sonra da ona kâğıt poşeti uzattı ve "iyi günler" demeden dükkândan çıkışını izledi.

Tüm ana caddeyi kat etmesi gerekiyordu, önündeki yarım millik yavaş yürüyüş tam bir işkenceydi; üstelik utançtan boynuna kadar kızarmıştı. Yine de beyaz çantasını sebatkâr bir kayıtsızlıkla taşıdı. Tarlaya geldiğinde biraz çökmüş gibiydi. Geniş vadi önünde uzanıyor, uzaktaki ağaçlar alacakaranlığa karışıyordu; ilerideki maden ocağı ise, işçiler yukarı çıkarılırken beyaz dumanı gürültüyle gökyüzüne kusuyordu. Gül renkli dolunay, uzak, karanlık doğunun altından alçakta uçan bir flamankuşu gibi sisin içinden çıktı. Çok güzeldi görünümü ve onun bu güzelliği kadına sinirli hüznünü unutturdu.

Tarlayı geçince evindeydi. Yeni, dayanıklı bir kulübeydi bu. Birçok elin yardımıyla, yaşlı bir madencinin birikimleriyle kendi kendine inşa edebileceği türden bir ev gibi inşa edilmişti. Oldukça küçük olan mutfakta, esmer ve asık suratlı bir kadın, beyaz bir elbise giymiş, otururak kucağındaki bebekle ilgileniyordu. Ağır ve kaba saba görünüşlü genç bir kadın da masanın önünde durmuş ekmek ve tereyağı kesiyordu. Yüzünde doğal durmayan kederli ve alçak gönüllü bir çehresi vardı; garip bir biçimde sinir bozucuydu bu görüntüsü. Kız kardeşi girdiğinde dönüp bakma-

dı. Hilda pasta torbasını bırakıp ne Emma'yla ne bebekle ne de öğlen için yardıma gelmiş Mrs Carlin ile konuştu. Hiçbir şey söylemeden odadan ayrıldı.

Neredeyse ondan hemen sonra babası, avludan elinde faraş üzerine koyduğu kömürlerle içeri girdi. İri bir adamdı ama bitkindi. Odadan içeri girerken dengesini sağlamak için kapının koluna tutundu; ancak dönerken sendeledi ve sallandı. Kömürleri parça parça ateşe atmaya başladı. Bir parça, elinden düşüp şömine önündeki kilimin üzerinde dağıldı. Emma Rowbotham etrafına bakındı ve sert bir sesle bağırmaya başladı: "Şu haline bak!" Sonra da bilerek tonunu yumuşattı: "Ben bir dakikada süpürürüm, sen uğraşma. Ateşin içine kafa üstü düşeceksin!"

Babası yine de döküntüyü toparlamak için eğildi ve yayık yayık, konuşurken ağzından salya akarak: "Küçücük bir şey, parmaklarımın arasından balık gibi kayıp gitti," dedi.

Konuşurken ateşe doğru devrilir gibi oldu. Esmer alınlı kadın çığlık attı; adam kendini kurtarmak için elini sıcak ocağa dayadı; Emma dönüp babasını tuttu, sürükleyerek ateşten uzaklaştırdı.

"Ben sana demedim mi!" diye bağırdı sertçe. "Kendini mi yaktın bir de?"

Yaşlı adamı sıkıca tutup sandalyesine itti.

"Ne oldu?" diye bağırdı yüksek bir ses diğer odadan. Sesin sahibi göründü, yirmi sekiz yaşında güzel bir kadındı. "Emma, babamla öyle konuşma!" dedi çok soğuk olmayan ama bir o kadar da otoriter bir sesle. "Ne yaptın yine baba?"

"Bir şey yok," dedi yaşlı adam; boşu boşuna itiraz ediyordu. "Hiçbir şey değil, sen işine bak."

"Galiba elini yaktı," dedi esmer kadın adamdan hantal bir çocuktan bahseder gibi acıyla bahsederek. Bertha, diliyle sabırsızca bir "tü-tü-tü" sesi çıkarıp adamın elini aldı.

"Emma zenk merhemini getir, biraz da beyaz bez," dedi sert bir sesle. Küçük kardeşi bıçağı ekmeğin üzerinde bıraktı ve söylediklerini getirmeye gitti. Dikkatli bir izleyici, bu boyun eğişin küçük kardeş için en nefret dolu anlaşmazlıklardan bile daha çekilmez olduğunu gözlemleyebilirdi. Esmer kadın bebeğin üzerine eğildi ve onunla sessiz, şefkat dolu, anaç bir sevgiyle ilgilendi. Küçük yavru gülümsedi ve kadının kollarında hareketlendi. Ancak kıpırdanması bir türlü durmadı.

"Acıkmış galiba bu," dedi kadın, "ne kadar oldu yemek yiyeli?"

"Akşam yemeğinden hemen önce yedi," dedi Emma donuk bir sesle.

"Ne! Çocuğu açlıktan öldürecek misiniz? Sana iki saatte bir yemesi lazım demiştim, üç saat olmuş. Al sen, zavallı küçüğüm, ben ekmeği keserim," dedi kadın eğilip sevimli bebeğe bakarak. Kendine engel olamadı, parmağını bebeğin yanağına bastırıp, kafasını sallayarak küçük tatlı seslerle sevdi onu. Sonra da dönüp ekmek somununu kız kardeşinden aldı. Kadın kalkıp bebeği annesine verdi. Emma göğsünü emen küçük şeye baktı. Nefret etti ondan. Çocuğu başına gelenlerin sembolü olarak görüyordu. Yine de ona karşı duyduğu sevgi böyle anlarda bile bir alev gibi göğsünü yakıyordu.

"Herhalde gelmeyecek," dedi baba, huzursuzca saate bakarak.

"Saçmalama baba! O saat ileri, saat daha dört buçuk! Kıpırdanıp durma!" Bertha ekmeği ve tereyağını kesmeye devam etti.

"Bir teneke armut aç," dedi kadına, babası için kullandığından çok daha ılımlı bir tonla. Sonra da yan odaya gitti. O gider gitmez yaşlı adam tekrar konuşmaya başladı:

"Eğer gelecek olsa şimdiye kadar gelirdi."

Emma dalgındı, cevap vermedi. Babası, namusu lekelendiğinden beri onu düşünmeyi kesmişti.

"Gelir, gelir," dedi yabancı kadın adamı rahatlatmak için.

Birkaç dakika sonra Bertha önlüğünü çıkararak aceleyle mutfağa girdi. Dışarıdaki köpek tüm gücüyle havlıyordu. Kadın kapıyı açtı, köpeği susturdu ve "Şimdi susar Bay Kendal," dedi.

"Teşekkür ederim," dedi güçlü bir ses. Ardından bisikletin duvara yaslanma sesi duyuldu.

İçeri giren bir din adamıydı; iri kemikli, ince, gergin davranışlı, çirkin bir adamdı. Doğrudan babaya yöneldi:

"Nasılsınız?" diye sordu melodik bir sesle ve adamın lokomotor ataksi yüzünden mahvolmuş iri vücuduna baktı.

Sesi şefkatle doluydu, ama sanki etrafını net göremiyor gibiydi.

Elindeki beyaz bezi görünce şefkatle, "Elinizi mi incittiniz?" diye sordu.

"Önemli bir şey değil, lanet bir kömür parçası elimden düştü, ben de alayım derken elimi ocağa koydum. Gelmeyeceksin sanmıştım."

Senli benli konuşması ve azarlaması yaşlı adamın farkında olmadan misilleme yapmasıydı aslında. Papaz yarı gönül alan, yarı düşünceli bir ifadeyle gülümsedi. İnsan ayırt etmeyen bir sevecenlikle doluydu. Sonra genç anneye döndü. Kadının sıkkın yüzü kızardı, şerefi lekelenmiş göğsü açıkta olduğu için utanmıştı.

"Asıl sen nasılsın?" diye sordu olabildiğince yumuşak ve nazik bir sesle; sanki kadın hastaymış da onunla ilgileniyormuş gibi.

"İyiyim," diye cevapladı kadın, adamın uzattığı eli sıkıntılı bir halde ayağa kalkmadan sıkarak. Yüzünü ve içinde yükselen öfkeyi ondan gizlemişti.

"Evet... evet," diyerek baktı papaz, şişkin yanaklarıyla dolgun göğüsten süt emen bebeğe. "Evet... evet..." dalmıştı.

Kendine geldikten sonra, görmeden kadınla el sıkıştı. Biraz sonra da hep birlikte yan odaya geçtiler. Papaz, kötürüm olan eski yardımcısına yardım edip etmemekte tereddüt etti.

"Kendi kendime gidebilirim, teşekkürler," dedi baba, aksi bir sesle cevap vererek. Hepsi oturdular. Herkes hissiyat olarak birbirinden ayrı ve kendi dünyasındaydı. İkindi kahvaltısı, özel günlerde kullanılan geniş, çirkin bir oda olan orta mutfakta hazırlandı.

Hilda sonunda göründü ve sakar, iri kemikli din adamı onu karşılamak için ayağa kalktı. Korkuyordu bu aileden; bu hali vakti yerinde eski madenciden ve başlarına buyruk çocuklarından. Ancak Hilda, onların arasında kraliçeydi. En zekileri oydu, koleje gitmişti. Ailenin tüm üyelerinde, yüksek bir davranış standardını yakalama sorumluluğunu kendi üzerine almıştı. Rowbothamlar ile sıradan madenci aileleri arasında bir fark vardı. Woodbine kulübesi, çoğundan daha iyi durumdaydı ve yaşlı adam tarafından gururla inşa edilmişti. Hilda kolej eğitimi görmüş bir okul müdiresiydi. Yaşadıkları darbelere rağmen evinin prestijini korumaya kararlıydı.

Bu özel gün için yeşil vualden bir elbise giymişti. Ancak çok zayıf olduğundan, boynu elbiseden çirkin bir şekilde çıkmıştı. Din adamı onu neredeyse hürmetle ve itibarla karşıladı; kadın tepsinin önüne oturdu. Papaz, Hilda ve Bertha arasında iri yarı, kemikli ve yakışıksız vücuduyla, rahatsız bir şekilde oturuyordu.

Masada konserve meyve ve somon balığından, jambon ve pastalardan oluşan mükemmel bir ziyafet vardı. Bayan Rowbotham her şeye dikkatlice göz attı, günün önemini tekrar kavradı. Tüm bu törene sebebiyet veren genç anne sıkıntılı bir rahatsızlıkla yedi, kucağında kuvvetle kıpırdanıp durdukça, zaman zaman dönüp çocuğuna elinde olmadan hüzünle gülümsüyordu. Sert ve kaba Bertha'nın aklı sadece bebekteydi. Küçük kız kardeşini küçümsüyordu. Pislik gibi davranıyordu ona. Ama çocuk onun için bir ışık parçası gibiydi. Bayan Rowbotham giderek artan bir gerginlikle, kelimeleri yağdırarak konuşuyor, elleri titriyordu.

Yemeğin sonuna doğru bir sessizlik oldu. Yaşlı adam ağzını kırmızı mendiliyle sildi ve gözlerini dalgın bir ifadeyle dikerek ve sözleriyle din adamını hedefleyerek abartılı ve yayık bir şekilde konuşmaya başladı.

"Efendi, buraya gelmeni bu çocuğu vaftiz et diye istedik, sen de geldin, emin ol hepimiz minnettarız. Zavallı çocuğun vaftiz edilmemesine göz yumamazdım, e onunla kiliseye de gidecek halleri olmadığına göre..." düşünceli bir ifadeyle durakladı. "Yani," diye devam etti, "vaftiz için gelmeni istedik. Bizim için de kolay değil tabii. Ben zaten dökülüyorum, anneleri de biliyorsunuz sizlere ömür. Kızımı bu durumda bırakmak benim de canımı sıkıyor ama hepsi Tanrı'nın takdiri, bize söz düşmez. Şükürler olsun ki hiçbir zaman yokluk yüzü görmeyecekler."

Evin hanımı Bayan Rowbotham, bu konuşma sırasında büyük bir acıyla, kaskatı oturdu. Birçok konuda hassas bir kadındı, dolayısıyla allak bullak olmuştu. Küçük kardeşinin utancını hissetti, çocuğa karşı güçlü bir koruma hissiyle doldu, bu hisse annesi de karıştı. Babasının dindar duyarlığı konusunda ne diyeceğini bilemiyordu, ailesi üzerine düşen leke için hem kızgın hem de üzgündü. Yine de babasının sözleri canını yakmıştı. Karşı karşıya oldukları acı bir durumdu.

"Durumunuz zor biliyorum," dedi din adamı dünya dışı, yumuşak sesiyle. "Bugün zor ama Tanrı zamanla acınızı dindirmeyi de bilir. Bir insanoğlu doğduysa bize, gün kutlama günüdür. Eğer içimize günah düştüyse, Tanrı karşısında hep birlikte af dileyelim."

Papaz konuşmaya devam etti. Genç anne sızlanan çocuğu kaldırdı, saçlarından yüzü görünmeyecek şekilde omzuna yasladı. Acı çekiyordu, yüzünde az da olsa öfke vardı. Yine de parmakları çocuğa güzelce sarılmıştı. Onun yüzünden yaşanan bu duygu seli karşısında öfkeden serseme dönmüştü.

Bayan Bertha kalkıp mutfağa gitti ve porselen bir çanak içinde suyla geri döndü. Çanağı çay fincanlarının arasına koydu.

"Hazırız," dedi yaşlı adam ve din adamı ayine başladı. Bayan Bertha vaftiz annesi, iki adam da vaftiz babaları oldular. Yaşlı adam başını eğmiş bir halde oturdu. Karşı karşıya oldukları görüntü etkileyiciydi. En sonunda Bayan Bertha çocuğu alıp papazın kollarına verdi. İri ve çirkin adam gerçekdışı bir sevgiyle ışıldadı. Hiçbir zaman hayata karışmamıştı, kadınlar onun için yaşamayan, İncil'den varlıklardı. Çocuğun adını sorunca yaşlı adam başını kaldırdı.

"Joseph William, benim adımla aynı," dedi neredeyse nefes nefese.

"Joseph William, seni vaftiz ediyorum," dedi papazın garip, ilahi sesi. Çocuk hareketsizdi.

"Dua edelim!" Hepsi rahatladılar. Kendini saklayan genç anne hariç hepsi sandalyeleri önünde diz çöktüler. Genç anne çocuğunun üzerinden başını kaldırdığında camdan maden karasından kapkara olmuş, sırıtan erkek kardeşini gördü. Kırmızı ağzı alayla büzülmüştü; kapkara kafasının üzerindeki sarı saçı güneş gibi parlıyordu. Bir süre sonra siyah yüzü pencereden kayboldu. Mutfağa girmişti. Çocuklu kız kıpırdamadan oturdu ve yüreğini öfke bürüdü. Dua eden papazdan ve tüm bu duygusal olaydan nefret ediyordu; en çok da erkek kardeşinden. Öfke ve tutsaklık içinde oturmaya ve dinlemeye devam etti.

Birden babası dua etmeye başladı. Onun tanıdık, yüksek ve geveleyen sesi kızın kendini etrafındakilere tamamen kapamasına ve duyarsızlaşmasına neden oldu. Herkes adamın aklının zayıfladığını söylüyordu, inanıyordu da söylenenlere, ama kendini ondan hep uzak tutuyordu.

"Bu çocuğu koru Tanrım, çünkü senden başka babası yok," diye bağırdı yaşlı adam. "Ancak dünyevi babanın senin karşında ne değeri var? Çocuk senindir, o senin çocuğundur. Tanrım, bir kulun senden başka babası mı var? Tanrım, bir kul baba olduğunu söylediğinde hatadır söylediği. Çünkü baba sensin. Çocuklarımızın bizim olduğunu söylememize neden olan kibrimizden arındır bizi. Tanrım, bu babasız çocuğun babası sensin. Onu sen büyüt. Seninle çocuklarım arasına girdim; onlara istediğimi yaptım, Tanrım, seninle onlar arasında durdum. Onları benim oldukları için senden kopardım. Benim yüzümden yoldan saptılar. Onların babası kim, Tanrım? Onların yollarını ben tıkadım, taşın altındaki bitki gibi kaldılar benim yüzümden. Tanrım ben olmasaydım günışığındaki ağaçlar gibi olabilirlerdi. Bırak ben sahipleneyim günahlarını, onları bu hale ben getirdim. Eğer babaları olmasaydı onlar için daha iyi olurdu. Hiçbir kul baba değildir, Tanrım, sadece sensin baba. Onlar asla senin ötene geçemezler. Ben onlara engel oldum. Onları yeniden yükselt, çocuklarıma yaptıklarımı düzelt, Tanrım. Bu çocuk derenin yanındaki salkım söğüt ağacı gibi serpilsin, baba olarak sadece seni bellesin. Keşke benim çocuklarım da böyle olsaydı, baba olarak sadece seni bilselerdi. Çünkü ben onların üstündeki taş oldum, şimdi ahlaksızlıklarıyla büyüyüp lanetliyorlar beni. Bırak ben gideyim, onları sen kurtar, Tanrım."

Baba olmayı tatmamış papaz, sadece Bayan Rowbotham'ın hissedip az da olsa anladığı babalığın dilini anlamadan sıkıntıyla diz çökmeye devam etti. Bayan Rowbotham'ın kalbi çarpmaya

başladı. Canı yanıyordu. İki genç kız kaskatı bir şekilde duymadan ve etkilenmeden diz çökmeye devam ettiler. Bertha çocuğu, genç anne çocuğunun nefret ettiği babasını düşünüyordu. Mutfaktan bir gürültü geldi. En küçükleri olan oğul, ateşe tükürdü ve elini yüzünü yıkamak için suyu dökerken çıkarabileceği kadar ses çıkararak öfkeyle söylendiği duyuldu:

"Kahrolası mızmız bunak."

Babası dua etmeye devam ederken yüreği öfkeyle doldu. İçerden gelen seslere sinirlenerek mutfakta kalmaya devam etti. Masanın üzerinde kâğıttan, açık bir poşet vardı, üzerinde "John Berryman – Ekmek ve Hamur İşleri" yazıyordu. Suratını ekşiterek gülümsedi. Çocuğun babası, Berryman'ın yerinde bir fırıncıydı. Orta mutfakta dua devam ediyordu. Laurie Rowbotham poşetin ağzını büzdü, şişirdikten sonra da yumruğuyla patlattı. Yüksek bir ses duyuldu. Kendi kendine gülümsedi. Ancak, bir yandan da utanç ve babasının korkusuyla kıvranıyordu.

Baba duasını kesti. Garip bir halde herkes ayaklandı. Genç anne mutfağa gitti.

"Ne yapıyorsun sen, budala?" dedi.

Genç madenci eliyle çocuğun çenesini kendisine doğru kaldırıp şarkı söylemeye başladı:

"Kek pişir, kek pişir, kek pişir bana fırıncı
Kek pişir bana, çabucak fırıncı."

Anne çocuğu uzaklaştırdı.

"Kapa çeneni," dedi boynuna kadar kızararak.

"Şişir onu, çevir onu, üzerine P yaz,
Fırma at onu bebek ve benim için, pişir biraz."

Kirli ve sevimsiz kırmızı ağzını ve beyaz dişlerini göstererek sırıttı.

"Şimdi ağzına bir tane yapıştırırsam görürsün," dedi çocuğun annesi vahşice. Genç madenci şarkı söylemeye yeniden başladı, genç kadın üzerine yürüdü.

"Ne oldu gene?" dedi baba sendeleyerek içeri girerken.

Genç adam şarkı söylemeye devam etti. Kız kardeşi üzgün ve kızgındı.

Bayan Rowbotham, "Sen niye sinirleniyorsun ki?" diye sordu Emma'ya sertçe. "Aman yarabbi, anne oldun sinirin hâlâ geçmedi."

Bayan Bertha içeri girdi, sevimli çocuğu annesinden aldı.

Baba, gözleri boş, vücudu mahvolmuş bir halde sandalyesinde aldırış etmeden oturdu. Paramparça olmuştu, ne isterlerse yapabilirlerdi artık ona. Babalarının yıkımı, çocukları kontrolü altında tutan bir mıknatıs gibiydi. Onun yıkıntısı hâlâ evi kont-

rol ediyor, eriyişi bile varlıklarını etkisi altına alıyordu. Hiç yaşamamışlardı; onun hayatı, onun istekleriydi onları kontrol eden, içine alan. Yarı-bireylerdi hepsi.

Vaftizden sonraki gün, kapıdan sendeleyerek girip neşeyle seslendi: "Papatyalar açmış, hep birlikte ellerini çırpıyor, sabahı övüyorlar." Kızları ise oturdukları yerden, küçülmüş bir halde, kederle baktılar babalarına.

Krizantemlerin Kokusu

1.

Selston'dan gelen dört numaralı küçük lokomotif, yedi dolu vagonuyla tökezleyerek, gürültüyle yaklaştı. Köşede hızlanacağına dair belirtiler vardı; ancak o soğuk öğle vakti, hâlâ titreşen karaçalılar içinde ürküttüğü tay onu kolayca geçti. Underwood yönünde rayları takip ederek yürüyen bir kadın, çitlere doğru geldi, elindeki sepeti yanma doğru çekti ve ilerleyen lokomotifin platformunu izledi. O, sıçrayan siyah vagonlar ile çit arasında sıkışmışken ağır yük vagonları birer birer, yavaş ve kaçınılmaz bir hareketle gümbürdedi. Rayların yanındaki kuşlar çalılığa yayılmış şafağa doğru uçarken, lokomotif, ölü meşe yapraklarının ses çıkarmadan düştükleri bataklığa doğru kıvrıldı. Açıklıkta, lokomotiften yayılan duman yavaşça çöktü ve boz çimenlere sindi. Çayırlar, kasvetli ve terk edilmişti; bataklık şeridinde, yani maden gölünde, kuşlar yerlerini yaşlılarına bırakmıştı. Maden kıyısı öğle vaktinin durgun ışığında ortaya çıkmıştı. Hemen ilerisinde, Brinsley madenkömürü ocağının sivri bacaları ve kara mesnetleri uzanıyordu. İki teker de havaya doğru hızla dönüyordu ve helezoni motor, küçük sallantılarını dışarı savuruyordu. Madenciler paydos ediyorlardı.

Lokomotif, sıra sıra vagonların limanda beklediği madenkömürü ocağının yanındaki demir yolu raylarının geniş bölümüne girince düdüğünü çaldı. Madenciler, tek başlarına, arka arkaya ya da gruplar halinde, gölgeler gibi geçip evlerine dağıldılar. Yan peronların çizgi seviyesinde olan alçak bir kulübe, kömür yolundan üç adım aşağıda konuşlanmıştı. Geniş, sağlıklı bir as-

ma, kiremitli çatıyı pençesiyle koparmak ister gibi sarmıştı evi. Tuğla döşeli avlunun etrafında birkaç çuha çiçeği büyümüştü. Ötede ise uzun bahçe, çalılarla kaplı dereye giden bir rotaya doğru uzanıyordu. Etrafta ince dallı elma ağaçları, kışa dayanaklı ağaçlar ve hırpani lahanalar vardı. Yolun yanında, çalılardan dağınık kıyafetler misali sarkan pembe krizantemler vardı. Bir kadın, bahçenin ortasındaki keçe kaplı kümesten eğilerek çıktı. Kümesin kapısını kapadı, sürgüledi ve doğrulduktan sonra beyaz önlüğündeki kırıntıları silkeledi.

Buyur etmeye alışkın bir çehresi olan uzun boylu, güzel ve kalem kaşlı bir kadındı. Düz siyah saçları tam ortadan ikiye ayrılmıştı. Bir an durup demiryolu boyunca geçen madencileri izledi, sonra da dere yoluna döndü. Yüzü sakin ve kararlı, ağzı ise hayal kırıklığı içindeydi. Bir süre sonra seslendi:

"John!" Cevap yoktu. Biraz bekledi, sonra da belirgin bir sesle: "Neredesin?" dedi.

"Buradayım!" diye seslendi çalılıkların arasından üzüntülü bir çocuk sesi. Delici bakışlarıyla çalılıklara baktı kadın.

"Derede misin?" diye sordu katı bir sesle.

Çocuk cevap vermek yerine kamçı gibi uzanan ahududu kamışlarının önünde doğruldu. Küçük, tombul bir çocuktu. Meydan okur bir halde kıpırdamadan durdu.

"Hah," dedi anne yatışmış bir sesle. "Deredesin sandım, sana ne tembihledim biliyorsun."

Çocuk ne yerinden kıpırdadı ne de cevap verdi.

"Hadi, gel içeri," dedi annesi şefkatle, "hava kararıyor. Bak bu gelen büyükbabanın lokomotifi."

Delikanlı yavaş ve kızgın hareketlerle, konuşmadan ilerledi. Pantolon ve kumaşların boyutuna göre çok kalın ve sert malzemeden dikilmiş bir yelek giymişti. Besbelli bir erkek kıyafetinden dikilmişlerdi.

Eve doğru yavaşça yürürlerken bir tutam hırpani krizantem kopardı ve çiçek yapraklarını yol boyunca saçtı.

"Yapma şunu, çok kötü görünüyor," dedi annesi. Çocuk geri çekildi ve kadın birden üzülerek üç dört soluk çiçeği olan ince bir dal koparıp yüzüne tuttu. Ana oğul avluya ulaştıklarında, kadın çiçekleri bir kenara atmak yerine, önlüğünün kuşağına taktı.

Küçük trenin tekerlek sesi çok yakındaydı. Birden lokomotif belirdi ve kapının karşısında durdu.

Yuvarlak gri sakallı, kısa bir adam olan lokomotif sürücüsü, kadının boyundan yüksek olan şoför mahallinden dışarı uzandı.

"Bir fincan çayın var mı?" diye neşeli ve samimi bir sesle sordu.

Kadının babasıydı bu. Demleyeceğini söyleyerek içeri girdi kadın. Sonra hemen döndü.

"Pazar sizi görmeye gelemedim," diye başladı küçük gri sakallı adam.

"Beklemiyordum zaten," dedi kızı.

Lokomotif sürücüsünün yüzü asıldı; sonra neşeli ve ferah ifadesini tekrar takınarak:

"O zaman duydun ha? Ee, ne diyorsun?" diye sordu.

"Çabuk olmuş," diye cevapladı kadın.

Onun kısa suçlamasına karşı adam sabırsızlıkla elini salladı ve tatlı bir dille ama yine de tehlikeli bir soğuklukla:

"Ne yapayım, erkeğim ben sonuçta. Benim yaşımdaki bir adamın evinde, ateşin başında yapayalnız oturmasını beklememek lazım. Hem yeniden evleneceksem, ha erken ha geç, ne fark eder? Kimseye bir şey söylemek düşmez!" dedi.

Kadın cevap vermedi ama dönüp evine girdi. Lokomotifin şoför mahallinde oturan adam, kendisinden fazlasıyla emin bir ifadeyle kızı bekledi. Kız, bir fincan çay ve üzerine yağ sürülmüş bir ekmekle döndü. Kadın basamakları çıktı ve lokomotifin tıslayan platformuna yaklaşınca durdu.

"Yağlı ekmek getirmene gerek yoktu," dedi babası. "Ama bir fincan çay," dedi ve bir yudum çayın tadını çıkararak, "çok iyi geldi." diye ekledi. Biraz daha içmeye devam ettikten sonra, "Walter bir nöbet daha almış diye duydum," dedi.

"Ne zaman almadığını gördün ki?" diye sordu kadın kederle.

"Lord Benson'da o boku gitmeden önce harcayacağını böbürlenerek anlattığını duydum. Yarım altını yani."

"Ne zaman?" diye sordu kadın.

"Cumartesi akşamı."

"Olabilir," dedikten sonra üzüntüyle güldü kadın. "Bana yirmi üç şilin veriyor."

"Bir adamın parasıyla yapacak bir şey bulamayıp kendini elleriyle mahvetmesi akıl alır şey değil," dedi gri bıyıklı adam. Kadın kafasını çevirdi. Babası çayını bitirdi ve fincanı kızına uzattı.

"Ah," diye içini çekti, ağzını elinin tersiyle sildi. "Göçmen işte," dedi.

Elini manivelaya koydu adam. Küçük lokomotif gerildi, inledi ve tren kavşağa doğru gürledi. Kadın tekrar metallere doğru baktı. Demiryolu ve vagonların yerlerine karanlık çöküyordu: Madenciler gri ve karanlık gruplar halinde hâlâ evin önünden geçiyorlardı. Helezoni lokomotif hızla, kısa aralıklar vererek nabız atışı gibi hareket ediyordu. Elizabeth Bates adamların kasvetli geçişlerine baktı ve içeri girdi. Kocası gelmedi.

Küçük mutfak ateşin yaydığı ışıkla doluydu; kırmızı korlar baca ağzına doğru yığın halinde yükseliyordu. Odaya bu beyaz ocak ve ocaktaki ateşin kırmızısını yansıtan çelik çamurluk hayat veriyordu. Masa örtüsü akşam yemeği için serilmişti, fincanlar gölgede parlıyordu. Arkada, en alçak yıldızın ışığının odaya girdiği yerde çocuk, elinde bir bıçak ve beyaz bir odun parçasıyla uğraşıyordu. Gölgede neredeyse görünmezdi, sadece hareketleri seçiliyordu. Saat dört buçuktu. Yemeğe başlamak için babanın gelmesini beklemek zorundaydılar. Anne oğlunun odunla küçük uğraşını izlerken, onun sessizliğinde ve inadında kendini gördü, kendisi hariç her şeye olan kayıtsızlığında ise çocuğun babasını. Aklı kocasındaydı. Muhtemelen evini geçmiş, kendi kapısını sıvışarak geride bırakmış, yemeği masada hazır onu beklerken, evine girmeden içmeye gitmişti. Saate göz attı ve patatesleri avluda süzgeçten geçirmeye götürdü. Bahçe ve derenin ilerisindeki tarlalar belirsiz bir karanlığa gömülmüştü. Suyu, arkasındaki geceye karışmış halde bırakarak, tencereyle birlikte doğruldu; demiryolu raylarının ve tarlanın ötelerine uzanan tepeye doğru giden cadde boyunca sıralı sarı lambaların yanmaya başladığını gördü. Evlerine doğru giden işçilerin sayısının gittikçe azalmasını izledi.

İçerideki ateş sönüyordu, oda kıpkırmızıydı şimdi. Kadın tenceresini ocağa koydu ve ocağın ağzının yakınına hamur pudingini yerleştirdi. Hemen kapıya doğru yaklaşan adımlar duyuldu. Biri kapı mandalına bir an asıldı ve genç bir kız içeri girdi. Üstündekileri çıkardı, sarıdan kahverengiye dönen kıvırcık saçlarını, gözünün önünden şapkasıyla birlikte çekti.

Annesi okuldan eve geç geldiği için kızını azarladı ve karanlık kış günlerinde evde kalması gerektiğini söyledi.

"Niye anne, daha çok az karardı. Sokak lambaları henüz yanmadı, babam da daha gelmemiş."

"Gelmedi, ama saat beşe çeyrek var! Gördün mü onu?"

Çocuk sessizleşti. Annesine üzgün ve iri gözlerle baktı.

"Hayır anne, görmedim. Niye? Eve gelmeden Eski Brinsley'ye mi gitti acaba?"

"Sen görmeyesin diye saklanmıştır. Ama kesin şimdi 'Wales Prens'inde oturuyordur. Bu kadar geç kalmazdı hiç."

Kız annesine acıyarak baktı.

"Hadi, yemek yiyelim anne, olur mu?" diye sordu. Anne John'u masaya çağırdı.

Kadın kapıyı bir kez daha açıp rayların karanlığına baktı. Ortalıkta kimse yoktu, lokomotiflerin sesi de gelmiyordu.

"Belki de," dedi kendi kendine, "biraz rahatlamak istemiştir."

Masaya oturdular. Masanın ucunda, kapıya yakın oturan John neredeyse karanlıktaydı. Birbirlerinin yüzünü görmüyorlardı.

Kız, ateşin önünde kalın bir parça ekmeği yavaşça hareket ettirerek çamurluğa doğru çömelmişti. Yüzü gölgede olan çocuk, sıcak kırmızı ışıkta şekli değişen ablasını izledi.

"Bence ateşe bakmak çok güzel," dedi çocuk.

"Öyle mi," dedi annesi, "niye?"

"Çok kırmızı ve içinde küçük mağaralar var, ayrıca sıcacık ve güzel kokuyor."

"Hemen ilgilenmek lazım," dedi annesi. "Baban gelince, madenden terleyerek eve geldiğinde hiçbir zaman hazırda ateş olmadığını söyleyip duracak. Birahane her zaman sıcak tabi."

Çocuk yakınarak, "Çabuk ol Annie," diyene kadar bir sessizlik oldu.

"Tamam, uğraşıyorum! Ateşi acele ettiremem, değil mi?"

"Karıştırıp duruyor, o yüzden yavaş yanıyor," diye homurdandı çocuk.

"Aklına öyle şeyler getirme, çocuk!" dedi annesi.

Kısa sürede karanlık odayı ateşin çıtırtı sesi kaplamıştı. Anne çok az yedi. Çayını kararlılıkla içti ve düşünceler içinde oturdu. Masadan kalktığında öfkesi, başını dikişinden belliydi. Ateşin önündeki ocakta duran pudinge baktı ve patladı:

"Bir adamın evine yemeğini yemek için bile gelmemesi olacak şey değil. Kapının önünden geçip birahaneye gidiyor, ben de burada yemeğini hazırlayıp onu bekliyorum.."

Dışarı çıktı. Kızıl ateşe parça parça kömür attıkça, gölgeler, tüm oda karanlığa bürünene kadar duvarlara düştü durdu.

"Göremiyorum," diye yakındı görünmez John. Her şeye rağmen güldü anne.

"Ağzını açmayı biliyorsun ama," dedi. Faraşı kapının dışına koydu. Şöminede beliren bir gölge gibi tekrar içeri girince çocuk yine söylendi:

"Göremiyorum."

"Tanrı aşkına!" diye bağırdı annesi sinirle, "sen de baban kadar fenasın, hava azıcık kararmaya görsün."

Yine de şömine üstündeki desteden bir kâğıt parçası aldı ve tavandan odanın ortasına sarkan lambayı onunla yakmaya yöneldi. Kolunu yukarı kaldırdığında görüntüsü tam bir ana görüntüsüydü.

"Aa, anne!" diye bağırdı kız.

"Ne var?" dedi kadın bir kolu havada, yüzünü kızına çevirmiş halde. Bakır yansıtıcı yüzünde ışıldadı.

"Önlüğünde çiçek var!" dedi çocuk, bu sıra dışı duruma sevinerek.

"Tanrım!" dedi kadın rahatlayarak. "Duyan da ev yanıyor sanır." Camı yerine yerleştirdi ve fitili çevirmeden önce biraz bekledi. Yerde uçuşan solgun bir gölge görüldü.

"Koklamak istiyorum," dedi çocuk sevinçle annesinin yanına gelip yüzünü kadının beline yaslayarak.

"Hadi oradan şaşkın!" dedi anne ve lambayı yaktı. Işık hepsinin gerginliğini öyle bir gün yüzüne çıkardı ki kadın bu duruma dayanmakta güçlük çekti. Annie hâlâ dizlerinin üstünde, beline sarılmış bir halde duruyordu. Sinirle çiçekleri önlüğünden çıkardı.

"Anne, çıkarma!" diye bağırdı Annie kadının elini yakalayıp dalı yerine tekrar koymaya çalışarak.

"Saçmalık!" dedi anne dönüp giderek. Çocuk solgun krizantemleri dudaklarına götürüp mırıldandı:

"Ne güzel kokuyorlar!"

Annesi güldü.

"Bana güzel kokmuyorlar. Evlendiğimde de krizantemler vardı, sen doğduğunda da... Babanı eve ilk kez sarhoş olarak getirdiklerinde de yakasında kahverengi bir krizantem vardı.

Çocuklarına baktı. Gözleri ve açık dudaklarıyla sorular soruyorlardı. Anne sessizlikte sallanarak bir süre oturdu. Sonra da saate baktı:

"Altıya yirmi var!" Sesine işlemiş bir hüzünle devam etti, "Artık onu getirmek zorunda kalacaklar. Ama buraya ocağın kiriyle gelmeye kalkışmasın, yıkayacak değilim onu. Yerde yatabilir. Ne aptalmışım. Bunun için gelmişim bu pis deliğe, bu fareli eve, kendi evinin önünden kaçıp birahaneye gitsin diye. Geçen hafta iki kere oldu, şimdi de.."

Kendi kendine sustu, masayı toplamak için doğruldu.

Çocuklar bir saat kadar durgun bir şekilde dikkatle ve ara vermeksizin, annelerinin öfkesinden korkarak birlik olmuş ve babalarının eve gelişinden ödleri koparak oynarken, Bayan Barthes sallanan sandalyesinde oturup kalın krem rengi bezden bir fanilya dikti. Gri kenarını yırttıkça yaralı bir ses çıkıyordu bezden. Çocuklarını dinleyerek, enerjiyle dikiş dikti; öfkesi kendi kendine dinmişti. Dinlenmek için uzandı, gözlerini zaman zaman açıp, kulak kabartarak, dikkatlice izledi. Bazen öfkesi bile siniyor ve dikişine ara verip ayak seslerini dinliyordu. Ara ara kafasını sinirle kaldırıp çocuklarına "şşşt!" diyor, ancak zamanla her şey yine eski haline dönüyordu. Ayak sesleri de kapının

önünden geçip gidiyor, çocuklar da oyun dünyalarından bir türlü çıkmıyorlardı.

Ancak en sonunda Annie esnedi ve pes etti. Terliklerinden yaptığı vagonlarına baktı ve oyundan nefret etti. Hüzünle annesine döndü:

"Anne!" dedi ama ne dediği anlaşılmadı.

John masanın altından sürünerek çıktı. Annesi ona şöyle bir baktı.

"Şu gömleğinin kollarına bak."

Çocuk hiçbir şey demeden, bakmak için kollarını kaldırdı. Sonra da raylardan biri kalın bir sesle bağırdı ve iki kişi dışarıda konuşarak uzaklaşana kadar odada herkesin gerginlikten tüyleri diken diken oldu.

"Yatma vakti geldi," dedi anne.

"Babam daha gelmedi," dedi Annie, üzgün üzgün.

Ama annesi cesurdu:

"Boş ver sen babanı. Onu, gelmek istediği zaman zil zurna getirirler." Kavga etmeyeceklerini söylemeye çalışıyordu. "Sonra da uyanana kadar yerde uyur. Yarın da işe gidemez zaten."

Çocuklar ellerini ve yüzlerini bezle sildiler. Çok sessizlerdi. Geceliklerini giydikten sonra dua ettiler, delikanlı mırıldanarak etti duasını. Anne çocuklarına baktı; kızın ensesine yığılmış kahverengi ipek gibi karmakarışık kıvırcık saçlarına, oğlanın da küçük siyah kafasına... Kalbi, üçüne de bu sıkıntıyı yaşatan babalarına karşı büyük bir öfkeyle doldu. Çocuklar teselli arayarak annelerinin eteğine saklandılar.

Bayan Bates aşağı geldiğinde oda, bir beklenti havasıyla bomboştu. Dikişini eline aldı ve bir süreliğine kafasını kaldırmadan dikmeye devam etti. Bu sırada öfkesine biraz da korku karışmıştı.

2.

Saat sekizi vurunca kadın birden yerinden kalktı ve dikişini sandalyesine bıraktı. Merdiven eşiğindeki kapıyı açtı ve yukarıyı dinledi. Çocuklar besbelli uyuyorlardı. Dışarı çıktı ve kapıyı arkasından kilitledi.

Avluda bir şeyler itişip kakıştı, farelerin ses çıkardığını bilmesine rağmen yine de irkildi. Her yer fareyle doluydu zaten. Gece hâlâ karanlıktı. Vagonlarla dolu demiryolu limanında hiç ışık belirtisi yoktu, sadece uzakta, maden tepesinde birkaç sarı lamba ve ocak tarafında kırmızı bir ateş lekesi gördü. Ray bo-

yunca aceleyle ilerledi ve birleşen rayları geçtikten sonra beyaz kapıların yanındaki çit merdivenine geldi; oradan da yola çıktı. Onu sürükleyen korku küçülmüştü artık. İnsanlar Yeni Brinsley'ye doğru yürüyordu. Evlerdeki ışıkları gördü, yirmi yarda ötede sıcak ve parlak Wales Prensi'nin geniş pencerelerini gördü. Adamların yüksek sesleri açıkça duyulabiliyordu. Bir şey olduğunu düşünerek aptallık etmişti! Adam işte orada, Wales Prensi'nde içiyordu. Durakladı. Daha önce onu almaya hiç gitmemişti, şimdi de gitmek istemiyordu. Ancak, madem dışarı çıkmıştı, bir şey yapmak gerekiyordu. Anayolda boş duran evlerin uzun ve yoldan sapan sırası boyunca yürümeye devam etti. Evler arasındaki bir yola girdi.

"Bayan Rigley? Evet! Kocanıza mı bakmıştınız? Hayır burada değil."

Kaba kemikli kadın, karanlık bulaşıkhanesinden öne eğilmiş, üzerine mutfak penceresinden loş bir ışık düşen diğer kadına baktı.

"Bayan Bates, siz misiniz?" diye saygılı bir sesle sordu.

"Evet. Beyiniz evde mi diye merak ettim. Benimki henüz gelmedi de."

"Öyle mi? Jack geldi, yemeğini yiyip çıktı. Yatma zamanından sadece bir buçuk saat öncesine kadar dışarıdaydı. Wales Prensi'ne baktınız mı?"

"Hayır."

"Bakmak istemediniz, haklısınız, hoş olmaz bakmanız." Hoşgörülüydü diğer kadın. Aralarında garip bir sessizlik oldu. "Jack, beyiniz hakkında hiçbir şey söylemedi," diye ekledi.

"Hâlâ içeridedir o zaman."

Elizabeth Bates bunu biraz keder ve pervasızlıkla söylemişti. Avlunun karşısındaki kadının kapısında durup dinlediğini biliyordu; ama umursamadı. Dönerken,

"Bir dakika bekleyin. Gidip Jack'e bir sorayım," dedi Bayan Rigley.

"Hayır, hayır, sizi de rahatsız etmeyeyim."

"Önemli değil, bir dakikalığına gelip çocukların aşağı inip evi yakmaması için göz kulak olursanız..."

Elizabeth Bates sitemle mırıldanarak içeri girdi. Diğer kadın, odanın durumu için özür diledi.

Mutfak özür dilenecek durumdaydı. Sedirde ve yerde küçük cübbeler, pantolonlar ve çocuk iç çamaşırları vardı, her yer oyuncaklarla doluydu. Avludan iki çift ayak sesi duyuldu ve Rigleyler içeri girdi. Elizabeth Bates ayağa kalktı, Rigley iri yapılı bir adamdı. Kafası özellikle kemikli görünüyordu. Şakağında

maden ocağından kalma mavi bir yara izi vardı, içine birikmiş kömür tozu, dövme gibi masmavi görünüyordu.

"Eve henüz gelmedi mi?" diye sordu adam kadına, selam vermeden, ama saygı ve sempatiyle. "Nerede bilmiyorum, orada değil," dedi kafasıyla Wales Prensi'ni işaret ederek.

"Belki de Yew'a gitmiştir," dedi Bayan Rigley.

Yine bir sessizlik oldu. Besbelli Rigley'nin aklında başka bir şey vardı.

"Yanından ayrıldığımda vardiyasını bitiriyordu," dedi. "...beş dakika olmuştu biz ayrıldığımızda ve ben 'Geliyor musun Walt?' diye seslendim, o da 'Sen git, ben birkaç dakika sonra çıkarım,' dedi. Biz de hemen arkamızdan geleceğini düşünerek aşağı indik."

Arkadaşının firarına mahkemede tanıklık ediyormuş gibi şaşkın bir halde kalakaldı. Elizabeth Bates, tekrar bir felaket olduğuna inanarak, adamı yatıştırmaya çalıştı:

"O zaman Yew Tree'ye gitmiştir, sizin de söylediğiniz gibi. İlk defa olmuyor ki. Gelmeden önce ben de kendi kendime canımı sıktım ama taşıyarak getirirler yakında."

"Çok yazık değil mi, ama böyle," diye acıdı diğer kadın.

"Ben bir gidip Dickler'e bakacağım, belki oradadır," dedi telaşlı ve cüretkâr görünmekten korkarak.

"Sizi daha fazla rahatsız etmek istemem," dedi Elizabeth, ısrarla. Ama adam, kadının teklifine minnettar olduğunu anladı.

Girişe doğru giderlerken Elizabeth Bates, Rigley'nin karısının avluyu koşarak geçip komşusunun kapısını açtığını duydu. Birden vücudundaki tüm kanın başına sıçradığını hissetti.

"Dikkat edin," dedi Rigley. "Bu oyuğu doldururken kaç kere dedim biri düşüp bacağını kıracak diye."

Kadın kendini toparladı ve madencinin yanında yürümeye başladı.

"Çocukları evde tek başlarına yataklarında bırakmayı da hiç sevmiyorum," dedi.

"Keşke bırakmasaydınız," diye cevapladı adam nezaketle. Kısa zamanda kulübenin kapısına vardılar.

"Ben birazdan dönerim, canınızı sıkmayın, bir şey olmamıştır," dedi.

"Çok teşekkür ederim Bay Rigley," dedi kadın.

"Önemli değil," diye kekeledi adam uzaklaşarak. "Hemen dönerim."

Ev sessizdi. Elizabeth Bates şapkasını ve şalını çıkardı, halıyı tekrar serdi. Evi toparlamak için acele ediyordu. Birileri gelecekti çünkü, biliyordu. İşini bitirince oturdu. Saat dokuzu birkaç da-

kika geçiyordu. Madendeki makinenin hızla homurdanması ve iplerdeki frenin aşağı inerken çıkardığı yüksek vınlama sesi ürküttü onu. Kanının tekrar çekildiğini hissetti ve elini göğsüne bastırıp, "Tanrı aşkına, bir şey yok!" diye azarladı kendi kendini.

Hareket etmeden dışarıyı dinleyerek oturdu. Yarım saat sonra sadece oturmaktan yorulmuştu.

"Kendimi niye böyle yıpratıyorum ki? Kendime zarar vereceğim böyle yaparak."

Tekrar dikişini aldı eline. On beş dakika sonra ayak sesleri duydu. Sadece bir kişiydi gelen! Kapının açılmasını izledi. Yaşlı bir kadındı gelen, siyah bir beresi ve siyah yünden şah vardı üzerinde; kocasının annesiydi. Altmış yaşlarında, solgun yüzlü, mavi gözlü bir kadındı. Kederli yüzü kırışıklarla doluydu. Kapıyı kapattı ve aksi bir ifadeyle gelinine döndü.

"Lizzie, Lizzie, ne yapacağız Lizzie!" diye ağlamaya başladı.

Elizabeth sertçe geriye çekildi.

"Ne oldu anne?" dedi.

Koltuğa oturdu yaşlı kadın.

"Bilmiyorum çocuğum, nasıl diyeyim sana!" diye başını salladı yavaşça. Elizabeth gergin ve ne diyeceğini bilemez bir halde izledi onu.

"Bilmiyorum," dedi büyükanne derin bir iç çekerek. "Dertlerimin sonu gelmiyor, gelmiyor. O kadar çektim, şimdi de yetmezmiş gibi..." Yüzünden yaşlar akarak ağlamaya başladı.

"Anne, ne demek istiyorsun?" diye lafını kesti Elizabeth. "Ne oldu?"

Büyükanne yavaşça gözlerini sildi. Gözyaşları, Elizabeth'in sorusu karşısında kurumuştu. Yavaşça tekrar sildi gözlerini.

"Zavallı çocuk! Zavallı kızım!" diye inledi kadın. "Ne yapacağız bilmiyorum, bilmiyorum, sen böyleyken, bir de bu böyle!"

Elizabeth bekledi. "Öldü mü?" diye sordu. Kalbi şiddetle atmaya başlamıştı; sorusunun aşırılığı karşısında utanç duyuyordu. Sözleri yaşlı kadını iyice korkuttu. Neredeyse kendine gelmişti.

"Öyle deme Elizabeth! Umalım ki o kadar kötü olmasın; Tanrı korusun. Yatmadan önce bir bardak su içecektim ki Jack Rigley geldi ve 'Waltlar'a gidebilir misiniz Bayan Bates? Walt kaza geçirmiş, onu eve getirene kadar Bayan Bates ile oturur musunuz?' dedi. Hiçbir şey sormaya vaktim olmadan çıkıp gitti. Ben de beremi hemen giyip geldim Lizzie. Kendi kendime, 'Şimdi biri gidip zavallı çocuğa yalnız başınayken söylerse ne yapar?' diye düşündüm. Üzülme Lizzie, ne olacağını biliyorsun. Altı ay mı,

beş ay mı yoksa, Lizzie? Ah," diyerek başını salladı yaşlı kadın. "Zaman nasıl da geçip gidiyor! Ah!"

Elizabeth'in aklı başka yerdeydi. Eğer öldüyse, azıcık maaşla ve kendi kazandığıyla idare edebilir miydi? Hızla hesapladı. Eğer yaralandıysa, hastaneye gidemezlerdi, ona bakmak ne kadar da yorucu olacaktı. Belki de içmekten de, diğer kötü huylarından da armırdı o zaman. Hastayken kendisi de izin vermezdi zaten. Bu görüntüye gözleri yaşarır gibi oldu. Ama bu duygusal lükse sahip değildi. Çocukları düşünmeye başladı. Her halükarda kendisine ihtiyaçları vardı. Onun sorumluluğundaydılar.

"Ah!" diye tekrarladı yaşlı kadın, "bana ilk maaşını getireli sanki daha bir iki hafta olmuş gibi... İyi bir delikanlıydı, Elizabeth, kendince. Niye böyle oldu bilmiyorum. Evde mutlu, neşeli bir delikanlıydı. Ama sana çok çektirdi, ondan şüphem yok. Umarım Tanrı onu korur da, kendine çeki düzen verir. Onunla uğraşman lazım Elizabeth. Benimleyken çok neşeli bir çocuktu, emin ol. Bilmiyorum nasıl böyle..."

Elizabeth odaklanmış bir şekilde düşünürken, yaşlı kadın monoton ve sinir bozucu bir sesle sesli düşünmeye devam etti. Elizabeth madendeki makinenin birden homurdanması ve frenlerin çığlıyla irkildi. Sonra da makinenin daha yavaş hareket ettiğini duydu; frenler ses çıkarmıyordu artık. Yaşlı kadın fark etmemişti. Elizabeth gerginlikle bekledi. Kayınvalidesi arada bir sessizliğe gömülerek konuşmayı sürdürdü.

"Ama senin oğlun değildi Lizzie, o yüzden anlamazsın. Ne olursa olsun ben onu küçüklüğündeki gibi hatırlıyorum, ben onu anlamayı ve bağışlamayı öğrendim. Sen de bağışlamalısın."

Saat on buçuktu ve yaşlı kadın, "Ama hep dert, istediğin kadar yaşlan dert bitmiyor," diyordu. Birden kapı ardına kadar gürültüyle açıldı ve basamaklarda ağır ayak sesleri duyuldu.

"Ben gideyim Lizzie, bırak ben gideyim," diye bağırdı yaşlı kadın yerinden kalkarak. Ama Elizabeth kapıya gitmişti bile. Maden kıyafetleri içinde bir adamdı kapıdaki.

"Getiriyorlar kocanızı Bayan," dedi adam. Elizabeth'in kalbi bir an durdu. Neredeyse kadını boğacak gibi olduktan sonra atmaya devam etti.

"Nasıl, kötü mü?" diye sordu.

Adam, başını diğer tarafa çevirip karanlığa baktı:

"Doktor, öleli saatler olmuş dedi. Aydınlık kabinde muayene etti."

Elizabeth'in hemen arkasında duran yaşlı kadın arkasındaki sandalyeye çöktü, ellerini kavuşturup ağlamaya başladı: "Oğlum, canım oğlum, yavrum!"

"Şşşt!" dedi Elizabeth keskin bir sesle. "Sessiz ol anne, çocuklar uyanmasın. Şimdi aşağı gelirlerse ne yaparız."

Yaşlı kadın yavaşça inledi, oturduğu yerde ileri geri sallanıyordu. Kapıdaki adam uzaklaşmaya başlamıştı. Elizabeth ileri doğru bir adım attı.

"Nasıl ölmüş?" diye sordu.

"Emin değilim," dedi adam büyük bir rahatsızlıkla. "Vardiyasını bitiriyormuş, arkadaşları çıkmış, üzerine bir sürü şey yıkılmış."

"Ezilmiş mi?" diye çığlık attı dul kadın titreyerek.

"Hayır," dedi adam, "sırtına düşmüş. Yüz üstü sıkışıp kalmış. Görünüşe göre havasızlıktan boğulmuş."

Elizabeth içeri doğru çekildi. Arkasındaki yaşlı kadının bağırışını duydu.

"Ne? Ne olmuş dedi?"

Adam daha yüksek sesle cevap verdi: "Boğulmuş!"

"Anne," dedi Elizabeth elini kadının omzuna koyarak, "çocukları uyandırma ne olursun, çocukları uyandırma."

Yaşlı ana ileri geri sallanıp inlerken o da farkında olmaksızın biraz ağladı. Cesedi eve getireceklerini hatırladı, hazır olmalıydı. "Salona yatırırlar," dedi kendi kendine ve solgun ve şaşkın bir halde kalakaldı.

Sonra da bir mum yaktı ve küçük odaya gitti. Hava soğuk ve nemliydi; ancak ateş yakamazdı, şömine yoktu. Mumu bırakıp etrafına bakındı. Mum ışığı, avize camlarının, pembe krizantemlerin birazının içinde durduğu iki vazonun ve koyu maun ağacının üzerinde parladı. Odada soğuk, ölümcül bir krizantem kokusu vardı. Elizabeth durup çiçeklere baktı. Dönüp sedir ile şifonyer arasında onu yatıracak yer olup olmadığını hesapladı. Sandalyeleri kenara çekti. Yere yatıracak ve etrafında dolaşacak kadar yer vardı. Sonra da eski kırmızı masa örtüsünü ve eski başka bir örtüyü aldı ve yere serdi. Salondan çıktığından beri titriyordu; dolaptan temiz bir gömlek alıp havalandırmak için ateşin önüne koydu. Tüm bunlar olurken kayın validesi sallanmaya ve inlemeye devam ediyordu.

"Oradan kalkman lazım anne," dedi Elizabeth. "İçeri getirecekler onu, sandalyeyi içeri al."

Yaşlı ana mekanik hareketlerle yerinden kalktı, ateşin yanma oturup yasma devam etti. Elizabeth bir mum daha almak için kilere girdi ve orada, çıplak kiremitlerin altındaki küçük çatı katında, geldiklerini duydu. Kiler kapısının önünde sesleri dinleyerek durdu. Evi geçip üç basamaktan beceriksizce aşağı indiklerini işitti. Mırıldanan sesler ve ayak sesleri birbirine karışıyordu. Yaşlı kadın susmuştu. Adamlar avludaydı.

Elizabeth maden müdürü Matthews'un sesini duydu: "Önce sen gir Jim. Dikkat et!"

Kapı açıldı ve kadınlar, bir madencinin, ölü adamın çivili botlarının göründüğü bir sedyenin ucunu tutarak içeri girdiğini gördüler. Taşıyıcılar durdu, kafa tarafındaki adam kapı eşiğinde eğildi.

Kısa, beyaz sakallı bir adam olan müdür, "Nereye bırakalım?" diye sordu.

Elizabeth doğruldu ve yakılmamış mumu elinde tutarak kilerden uzaklaştı.

"Salona," dedi.

"Salona, Jim," dedi müdür salonu işaret ederek ve taşıyıcılar küçük odaya doğru ilerlediler. Beceriksizlikle iki kapıdan geçerken cesedin üzerini kapatmak için kullandıkları palto yere düştü ve iki kadın, çalışmak için beline kadar soyunmuş adamın cesedini gördüler. Yaşlı kadın dehşetle, kısık sesle inlemeye başladı.

"Sedyeyi kenara bırakın," diye terslendi müdür, "cesedi bezlerin üzerine yatırın. Dikkat edin, dikkat edin, yavaş!"

Adamlardan biri krizantem vazosunu düşürmüştü. Düşen vazoya garip bir bakış attı adam, sonra da sedyeyi yere bıraktılar. Elizabeth bakmadı kocasına. Odaya girer girmez, kırılmış vazoyu ve çiçekleri topladı.

"Bir dakika!" dedi.

Kadın yerdeki suyu toz beziyle silerken üç adam sessizlik içinde bekledi.

"İşe bak," diyordu müdür alnını sıkıntı ve şaşkınlıkla ovuşturarak. "Hayatımda böyle bir şey görmedim! Niye tek başına kalmış ki. Ömrümde görmedim böylesini. Sadece onun üzerine düşmüş ve etrafını kapatmış."

Yerde yüz üstü yatan, yarı çıplak, her tarafı maden pisliğiyle kaplı ölü adama baktı.

"'Boğulmuş,' dedi doktor. Gördüğüm en kötü şey. Bilerek yapılmış gibi. Sadece onun üzerine düşmüş ve fare tuzağı gibi sıkıştırmış." Eliyle aşağı doğru inen hızlı bir hareket yaptı.

Etrafında duran madenciler umutsuz bir halde başlarını diğer tarafa çevirdiler. Durumun korkunçluğu hepsinin tüylerini diken diken etmişti.

Üst kattan annesine seslenen kızın tiz sesini duydular. "Anne, anne, kim geldi? Anne, kim o?"

Elizabeth merdivenlere aceleyle koşup kapıyı açtı, "Doğru yatağa!" diye emretti sertçe. "Niye bağırıyorsun, hemen yatağa, yürü!"

Sonra da merdivenlerden çıkmaya başladı. Sesini keresteler-de ve küçük yatak odasının alçı zemininde duydular. Onu iyice duyuyorlardı:

"Ne oldu? Ne oldu sana şaşkın şey?" Sesinde sahte bir yumuşaklık vardı, çok telaşlıydı.

"Adamlar geldi sandım," dedi çocuğun ağlamaklı sesi. "Babam geldi mi?"

"Evet, getirdiler onu. Telaş edecek bir şey yok. Hadi uslu bir çocuk ol da yatağına geri dön."

Kadının yatak odasındaki sesini duyabiliyorlardı. O, çocuklarının üzerini örtene kadar beklediler.

"Sarhoş mu olmuş?" diye sordu çocuk korkak, kısık bir sesle.

"Hayır, hayır. Uyuyor."

"Aşağıda mı uyuyor?"

"Evet. Ses çıkarma hadi."

Bir an sessizlik oldu. Sonra adamlar çocuğun korkmuş sesini tekrar duydular.

"O ses neydi?"

"Bir şey değil diyorum. Ne diye yaygara çıkarıyorsun?"

Ses inleyen büyükannesinden geliyordu. Sandalyesinde her şeyden habersiz inliyor ve sallanıyordu. Müdür elini kadının koluna koyup "şşşt" diyerek sessiz olmasını hatırlattı.

Yaşlı kadın gözlerini açıp adama baktı. Çok şaşırmıştı bu müdahaleye ve hayret içindeydi.

"Saat kaç?" dedi istemeden de olsa uykuya geri dönen çocuğun yakınan ince sesi.

"On," dedi annesi yavaşça. Sonra da eğilip çocuklarını öptü.

Matthews adamlara gitmelerini söyledi. Adamlar başlarına keplerini takıp sedyeyi aldılar. Cesedin üzerinden geçip evden ayak uçlarında çıktılar. Uyanmak üzere olan çocuklardan iyice uzaklaşana kadar hiçbiri konuşmadı.

Elizabeth aşağı inince annesini ölü adamın üzerine eğilmiş, gözyaşları cesedin üzerine düşer bir halde buldu.

"Onu gömülmeye hazırlamamız lazım," dedi karısı. Güğüme su koydu, sonra da gelip cesedin yanında diz çökerek botlarının deri bağcıklarını çözmeye başladı. Oda rutubetli ve loştu, sadece bir tane mum yanıyordu. Yüzünü neredeyse yere kadar eğmek zorunda kalmıştı. Sonunda ağır botları çıkardı ve bir kenara kaldırdı.

"Yardım et bana," diye fısıldadı yaşlı kadına. Birlikte adamı soydular.

Ayağa kalktıklarında adamı ölümün kırılgan gururu içinde görünce iki kadın, korku ve saygı içinde kalakaldı. Birkaç saniye kıpırdamadan yerde yatan adama baktılar. Yaşlı anne sızlanıyordu. Elizabeth kendinde değildi. Adamın vücudu içinde ne kadar da dokunulmaz bir şekilde yattığına inanamadı. Onunla bir bağı yoktu artık. Onunla bir bağı olduğunu kabul etmesi mümkün değildi. Sahip çıkmak için sendeleyerek elini adamın üzerine koydu. Öldüğü yerde maden sıcak olduğu için vücudu hâlâ sıcaktı. Annesi yüzünü ellerine almış, anlaşılmaz bir şekilde mırıldanıyordu. Gözyaşları, ıslak yapraklardan akan damlalar gibi durmaksızın akıyordu. Ağlamıyordu annesi, sadece gözyaşları dökülüyordu. Elizabeth kocasının vücuduna sarıldı, yanağını, dudaklarını vücuduna bastırdı. Dinliyor, anlamaya çalışıyor gibiydi; bir tür bağ kurmaya çabalıyordu kocasıyla. Ama kuramıyordu. Uzaklaşmıştı o, artık kendisi için ulaşılabilir değildi.

Yerinden kalkıp mutfağa gitti, sıcak suyu bir leğene boşalttı. Sabun, bez ve yumuşak bir havlu getirdi.

"Yıkamak lazım," dedi. Yaşlı ana, kaskatı bir halde kalktı ve Elizabeth dikkatlice adamın yüzünü ve sarı bıyığını bez ile silerken onu izledi. Uçsuz bir korkuyla doluydu içi, o yüzden kocasına son bir kez hizmet etti. Yaşlı kadın kıskançlıkla:

"Bırak ben sileyim!" dedi ve cesedin diğer tarafına çömelip, Elizabeth sildikçe o da kurulamaya başladı; büyük siyah beresi zaman zaman gelininin kafasına sürtünüyordu. Uzunca bir süre böyle sessizce çalıştılar. Adamın ölü olduğunu hiçbir zaman unutmadılar ve adamın ölü vücuduyla girdikleri temas, iki kadında da, her ikisininki birbirinden farklı garip duygular uyandırdı. İkisini de büyük bir korku ele geçirdi. Anne, rahmine konanın bir yalan olduğunu, mahrum bırakıldığını hissetti; karısı ise insan ruhunun ebedi yalnızlığını... İçindeki çocuk o an ondan çok uzaktaydı.

Sonunda bitmişti. Vücudu güzel bir adamdı ve yüzünde hiç alkol izi yoktu. Sarışın, etine dolgundu. Ama ölmüştü işte.

"Tanrı onu korusun," diye fısıldadı annesi, hep oğlunun yüzüne bakarak. Dehşet içinde konuşuyordu. "Sevgili oğlum, Tanrı seni korusun!" Sesi ıslık gibi bir korku ve ana sevgisiyle doluydu.

Elizabeth tekrar yere çöktü ve yüzünü adamın boynuna koyup titredi. Ama yine ayrılması gerekti. Ölmüştü o, onun yaşayan vücudunun kocasının yanında işi yoktu. Büyük bir dehşet ve yorgunluk bedenini ele geçirmişti: O kadar boştu ki. Hayatı böyle geçmişti işte kadının.

"Süt gibi beyaz, bir yaşındaki bebek gibi temiz, Tanrı korusun oğlumu," dedi yaşlı ana kendi kendine. "Üzerinde bir çizik

bile yok, temiz, bembeyaz, her çocuk gibi güzel," diye mırıldandı gururla. Elizabeth yüzünü sakladı.

"Huzurla gitti, Lizzie, uykuda gibi. Ne güzel değil mi, kuzum? Huzurla gitmiş kesin, Lizzie. Canı yanmamıştır Lizzie, orada sıkışıp kalınca. Tövbe etmeye zamanı kalmıştır. Eğer huzurla gitmeseydi böyle görünmezdi. Kuzum, canım kuzum. Ne kadar içten bir gülüşü vardı. Ne de severdim gülüşünü. Delikanlıyken çok neşeli gülerdi, Lizzie.."

Elizabeth, başını yukarı kaldırdı. Adamın ağzı düşmüştü, bıyığının altındaki dudakları açılmıştı. Yarı kapalı gözleri meçhule bakmıyordu. Dumanlı yangınıyla hayat, ondan uçup gitmişti ve onu karısına tamamen yabancı bırakmıştı. Karısı da onun kendisine ne kadar yabancı davrandığını biliyordu. Rahminde buzdan bir korku vardı şimdi, çünkü bu uzak yabancıyla tek vücut halinde yaşamıştı bunca zamandır. Hepsi bu muydu yani; kati, elle tutulur, yaşamın sıcaklığının gözlerden sakladığı bir ayrılık mıydı hepsi? Dehşetle başını öte yana çevirdi. Çok ölümcül bir gerçekti bu.

Aralarında hiçbir şey olmamıştı; ama yine de bir araya gelmişler, tekrar tekrar birbirlerinin çıplaklıklarını paylaşmışlardı. Ne zaman adam onunla sevişse, şimdiki gibi birbirlerinden ayrı iki varlık olurlardı. Artık kendisinden sorumlu değildi adam. Çocuk kadının rahminde buz gibiydi. Çünkü karşısındaki ölü adama baktığında, aklı, soğuk ve ilgisizce, "Kimim ben? Ne yapıyorum? Var olmayan bir kocayla kavga ettim şimdiye kadar. O hep vardı. Ne hata işledim? Birlikte yaşadığım şey neydi? İşte gerçek bu, bu adam," diyordu. Ve ruhu içinde korkuyla can verdi: Onu hiç görmediğini, onun da kendisini hiç görmediğini, karanlıkta bir araya gelip, kiminle kavga ettiklerini bilmeden kavga ettiklerini anladı. Şimdi görüyordu her şeyi ve şimdi suskundu. Yanlış anlamıştı çünkü olanları. Adama olmadığı bir şey olduğunu söylemişti; alışmıştı ona. Ancak, o hiçbir zaman onunla değildi, onun yaşadığı gibi yaşamamış, onun hissettiği gibi hissetmemişti.

Korku ve utançla, adamın yanlış tanıdığı çıplak vücuduna baktı. Bu adam onun çocuklarının babasıydı. Ruhu vücudundan kopup uzaklaştı ondan. Çıplak vücuduna bakıp onu mahrum bırakmış gibi kendinden utandı. Yine de olduğu gibiydi vücudu; ama ona korkunç görünüyordu. Yüzüne baktı ve kendi yüzünü duvara çevirdi. Çünkü onun görünüşü kendisininki gibi değildi. Ona olmadığı biri gibi davranmış, onu kendinden mahrum bırakmıştı, şimdi anlıyordu işte yaptığını. Onu olduğu gibi reddetmişti ve bu, onun hayatı ve kocasının hayatı haline gelmişti.

Ölüme minnet borçluydu, çünkü ölüm sayesinde, gerçek, gün yüzüne çıkıyordu. Kendisinin ölmediğine şükretti.

Tüm bu süre içinde kalbi, adam için keder ve acımayla çarpmıştı. Kim bilir neler çekmişti. Bu çaresiz adam için kim bilir ne büyük bir dehşet olmuştu bu kaza? Istıraptan kaskatı kesilmişti ve o, ona yardım edememişti. Bu çıplak adam, bu öteki varlık, zalimce yaralanmıştı ve onun elinden hiçbir şey gelmemişti. Bir de çocuklar vardı ama çocuklar hayata aitti. Bu ölü adamın onlarla işi yoktu. O ve kendisi, hayatın çocukların içinde devam etmesi için birer kanal olmuşlardı sadece. O bir anneydi ve birinin karısı olmanın kendisi için ne kadar da korkunç olduğunu şimdi anlıyordu. Şimdi ölü olan bu adam için de koca olmak ne kadar korkunç olmuştu. Öteki dünyada adamın kendisinin yüzüne bile bakmayacağını hissetti. Eğer o dünyada karşılaşırlarsa daha önce yaşadıklarından sadece utanç duyabilirlerdi. Gizemli bir sebepten çocukları olmuştu ama bu çocuklar onları bir araya getirmemişti. Şimdi ölmüş olan bu adamın kendisinden ne kadar uzak olduğunu ve ebediyen kendisinden uzak olacağını anladı. Hayatının bu bölümü kapanmıştı. Adam çekilmişti onun hayatından. Bir hüzün kapladı benliğini. Bitmişti demek; adam ölmeden uzun bir zaman öncesinden beri araları o kadar kötü olmuştu ki... Yine de kocasıydı. Ama o kadar az anlam ifade ediyordu ki onun kocalığı!

"Gömleği sende mi, Elizabeth?"

Elizabeth, kayınvalidesinin kendisinden beklediğini bildiği gibi davranmaya çalışsa da yapamıyordu, sesi çıkmıyordu. Mutfağa gidip gömlekle geri döndü.

"Havalandırdım," dedi pamuk gömleğin bir orasını bir burasını tutup deneyerek. Onunla ilgilenmekten neredeyse utanıyordu. Ne hakkı vardı ona el uzatmaya? Kimin hakkı vardı? Yine de adamın vücudu üzerindeki dokunuşu mütevazıydı. Adamı giydirmek zor oldu. O kadar ağır ve hareketsizdi ki. Tüm süreç boyunca Elizabeth büyük korkudan tükendi. Bu kadar ağır, hareketsiz, tepkisiz ve uzak olması tüketmişti onu. Aralarındaki uzaklığın korkusu, onun için neredeyse dayanılmaz bir hal almıştı. Karşısındaki o kadar sonsuz bir uçurumdu ki...

Sonunda bitti. Üzerine bir çarşaf örtüp yüzü bağlı bir şekilde yatarken bıraktılar onu. Çocuklar içeride yatan cesedi görmesinler diye küçük salonun kapısını kilitledi. Sonra da içini kaplayan huzurla mutfağı toplamaya başladı. Asıl efendisi olan hayata teslim olduğunun farkındaydı. Ancak, nihai efendisi olan ölümden büyük bir korku ve utançla irkilerek geri çekilmişti.

d. h. lawrence
prusyalı subay

İngilizce Aslından Çevirenler: Özlem Çetintaş Tansal • Sibel Doğru

"Kısa kurmaca öykü alanında Lawrence, hiç kuşkusuz, büyük bir ustadır. Bu kitabın ilk sayfasından itibaren sergilenen yetkinlik, güç ve o şaşırtıcı olgunluk, yazarın dehasını ortaya koyuyor."

F. R. Leavis

Prusyalı Subay, D. H. Lawrence'in yayınlanan ilk öykü derlemesidir. Kitapta yer alan on iki öykü, 1907 ile 1914 arasında, yazarın yaşadığı önemli bir değişim döneminde, modernist hareketin önde giden simalarından biri olduğu sırada yazıldı.

Yeni duygu ve deneyim düzeylerine ulaşan bu öyküler, emir erini kanlı bir hesaplaşmaya iten Prusyalı bir subayın öyküsünden, "Lekeli Bardağın Bir Parçası"nda yer alan tuhaf biçimde egzotik unsurlara ve "Papazın Kızları"nın esas temasını oluşturan toplumsal farklılıklara ve ruhsal çatışmalara kadar çok değişik insani durumları ele alır. Bireysel hayatları, insanların mutluluklarını, başarısızlık ve yenilgilerini, doğanın derin güçleriyle harmanlayarak sunan Lawrence, çarpıcı bir güç ve duyarlık içeren öyküler yaratmıştır.

1 676000 40953

Kapak Resmi: Ernest Ludwig Kirchner, Self - Portrait as Soldier